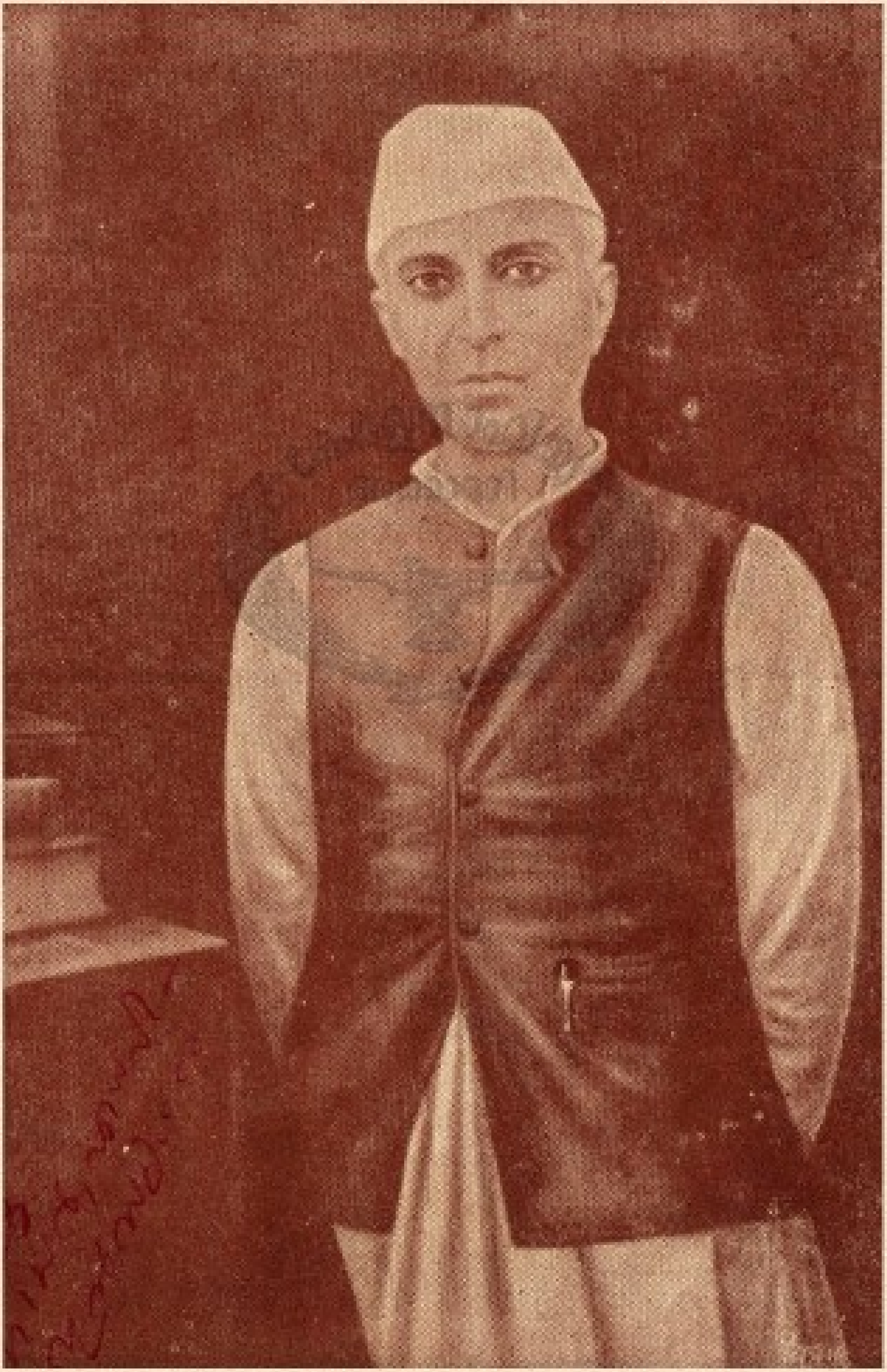
ഇൻഡ്യയിലെ

വീരാത്മാക്കൾ

ഉ
ണ്ണു
നീ
ലി
സ
ന്ദേ
ശം

by

ശൂ
ര
നാ
ട്

വില
രൂപാ
5-0-0

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

ഇൻഡ്യയിലെ

വീരാത്മാക്കൾ

(ശ്രീ: ആർ. നാരായണപ്പണിക്കരുടേയും
ശ്രീ: എം. ആർ. വേലുപ്പിള്ള ശാസ്ത്രിയുടേയും
ലേഖനങ്ങളോടുകൂടിയതു്)

എസ്സ്. വി. [illegible] ബി. ഏ. (Hons)

പ്രസാധകൻ

പി. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള
വിദ്യാവിലാസിനി ബുക്ക്ഡിപ്പോ
ചാല, തിരുവനന്തപുരം.

വില 2 രൂ.

പ്രസാധകന്റെ മുദ്രയില്ലാത്ത പ്രതി വ്യാജനിർമ്മിതമാകുന്നു.

1957 / 1188

രണ്ടാം പതിപ്പ് കോപ്പി 1000

STAR PRESS, TRIVANDRUM

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

പകർപ്പവകാശം പ്രസാധകന്

വിഷയാനുക്രമണിക

ഇന്ത്യയിലെ വീരാത്മാക്കൾ

മഹാത്മജി

★

1869 അക്ടോബർ രണ്ടു്:—

ഇരുപതാം ശതകത്തെ ഒരു ചോദ്യചിഹ്നമാക്കി ത്തീർത്ത ഒരു ദിനമാണെന്നു്. രണ്ടായിരം കൊല്ലങ്ങൾക്കിപ്പുറം, ക്രിസ്തുവിന്റെ കുരിശാരോഹണത്തിനുശേഷം, അടിമത്തത്തിന്റെയും, അനീതിയുടെയും, അക്രമത്തിന്റെയും, ഒപതങ്കടലുകൾ പലതും നീന്തിക്കടന്നു്, കലങ്ങിമറിഞ്ഞ കാലഘട്ടങ്ങൾ പലതും മറികടന്ന ശേഷം, ചരിത്രം ഈ ദിനത്തിൽ ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടു. മനുഷ്യത്വത്തിൽ നിന്നും കിരാതത്വത്തിലേക്കു് കുതിച്ചു പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ലോകത്തിനെ ഉയർത്തി എഴുന്നേല്പിക്കുവാൻ ഗാന്ധിദേവൻ അവതരിച്ച ദിനമാണിതു്. വിശ്വപ്രേമം ഉടലെടുത്ത ആ ജീവിതത്തിലും, ത്യാഗത്തിന്റെയും സേവനത്തിന്റെയും ശാന്തിയുടെയും സന്ദേശം പരത്തിയ ആ കർമ്മയോഗി—സേവാഗ്രാമത്തിലെ ത്യാഗിവര്യൻ--ഒരു ചോദ്യചിഹ്നമായി അവതരിച്ച ആ പുണ്യദിനമാണിതു്.

I

കുലീനതകൊണ്ടും, വംശമാഹാത്മ്യംകൊണ്ടും, രാജകോട്ടിൽ മുന്നണിയിൽ നിന്നിരുന്ന ഒരു കുടുംബത്തിലാണു് മഹാത്മജിയുടെ ജനനം. മൂന്നു തലമുറയായി, കത്തിയവാർ സംസ്ഥാനത്തെയ്ക്കു് പ്രധാന മന്ത്രിമാരെ പ്രദാനം ചെയ്തിരുന്നതു് മോഹൻദാസിന്റെ കുടുംബമായിരുന്നു. ഗാന്ധിജിയുടെ മാതാവായ 'പുട്‌ലിബായി' അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവിന്റെ ദ്വിതീയ ഭാര്യയായിരുന്നു.

പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം പോർബന്ധറിൽ വച്ചു് നിർവഹിക്കപ്പെട്ടു. വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ, ഒരു സാധാരണ ബാലനെക്കവിഞ്ഞ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യമോ, ഉത്സാഹമോ ഒന്നും അദ്ദേഹം പ്രദർശിപ്പിച്ചില്ല. സഹപാഠികളുമായി കൂട്ടത്ത് ഇടപെടാതെ ക്ലാസ്സിന്റെ ഒരൊഴിഞ്ഞ മൂലയിൽ സ്ഥാനം പിടിക്കുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പതിവു്. സ്വഭാവഗുണത്തിൽ 'മോഹൻദാസ്' അധ്യാപകന്മാരുടെ അഭിമാനഭാജനമായിരുന്നു.

ഗണിതശാസ്ത്രവും, സംസ്കൃതവും എത്ര ശ്രമിച്ചിട്ടും പിടികൊടുക്കാതെ അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നു് അകന്നുനിന്നു. "ഗണിതശാസ്ത്രത്തിൽ കാണാതെ പഠിക്കേണ്ടതായി അല്പമേ ഉള്ളൂ. എന്നാൽ സംസ്കൃതം മുഴുവൻ ശ്ലോകങ്ങളാണു്. കാണാതെ പഠിച്ചേ കഴിയൂ. കൂടാതെ ഞങ്ങളുടെ അധ്യാപകൻ കാണാതെ പഠിപ്പിക്കുവാൻ വിരു

തന്നു. ഞാൻ ആറാം ഫാറത്തിലെത്തിയപ്പോൾ സംസ്കൃതവുമായി ഇനി കൂടുതൽ ബന്ധത്തിൽ കഴിയാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു് എനിക്കു തോന്നി. സംസ്കൃതം വിട്ടു്, ഞാൻ പേർഷ്യൻ പഠിക്കുവാനാരംഭിച്ചു. ഈ മാററം സംസ്കൃത അദ്ധ്യാപകനെ വളരെ വേദനിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം എന്നോടു പറഞ്ഞു. "ഒരു വൈഷ്ണവനായ പിതാവിന്റെ പുത്രനാണെന്നുള്ള സംഗതി നിങ്ങൾക്കു മറക്കുവാൻ സാധിക്കുമോ? വിഷമം തോന്നുന്നുവെങ്കിൽ എന്നെ സമീപിക്കാമായിരുന്നുവല്ലോ. നിരുത്സാഹപ്പെടേണ്ട. വീണ്ടും ക്ലാസ്സിൽ വന്നോളൂ."

അദ്ദേഹം വീണ്ടും സംസ്കൃതം പഠിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. 1887-ൽ മെട്രിക്കുലേഷൻ പാസ്സായി. ഇതിനിടയിൽ പിതാവു് പരലോകം പ്രാപിച്ചു.

ഉപരി വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് അദ്ദേഹം ഭവനഗരിലെ സമൽദാസ് കാളേജിൽ ചേർന്നു. എന്നാൽ പിതാവിന്റെ സ്നേഹിതനായ ബാബുമാവ്ജിദേവിന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം, കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം ഉപേക്ഷിച്ചു് നിയമപഠനത്തിനായി ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു പോകുവാൻ തീരുമാനിച്ചു. സാമ്പത്തികമായ സഹായത്തിനായി, പോർബന്ധറിലെ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണാധികാരിയായ മി: ലെലിയെ സമീപിച്ചുവെങ്കിലും, നിരാശപ്പെട്ടു മടങ്ങേണ്ടതായിട്ടാണു് വന്നതു്. ഗാന്ധിജിയുടെ സഹോദരൻ ധനസഹായം ചെയ്യാമെന്നേററു. ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കുള്ള യാത്ര നിശ്ചയിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

ഇംഗ്ലണ്ടിലെ താമസം അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപ്പെട്ടു എന്നു പറയുവാൻ നിർവാഹമില്ല. ഗാന്ധിജി ഒരു സസ്യഭുക്കാണു്. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ സസ്യഭക്ഷകർ വിരളവും. ഇൻഡ്യയെക്കുറിച്ചുള്ള അവജ്ഞ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെയിടയിൽ വളർന്നിരുന്നു. രാഷ്ട്രീയ പ്രബുദ്ധതയുടെ ജനനം, അതിന്റെ വളർച്ച ഇവ ആകാംക്ഷയോടെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു കാലഘട്ടമായിരുന്നു അതു്. സർ ഫിറോഷാ, ബദ്റുദ്ദീൻ എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ വളരാൻ തുടങ്ങിയ കാൺഗ്രസ്സ്, വെള്ളക്കാരന്റെ കണ്ണിൽ കൊള്ളിയാനെപ്പോലെ മിന്നി. ഇന്ത്യാക്കാരന്റെ കണ്ണിൽ മണ്ണിടാൻ തയ്യാറെടുത്തിരിക്കുന്ന ഒരിംഗ്ലണ്ടു് അതാണദ്ദേഹം അവിടെ ദർശിച്ചതു്.

അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വച്ചു് ദാദാബായി നവറോജിയെ സന്ദർശിച്ചു. അദ്ദേഹം മുഖേന പല പ്രമുഖ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെയും പരിചയം സമ്പാദിക്കുവാൻ ഇടയായി.

II

ഗാന്ധിജി, ഇംഗ്ലണ്ടിലെ പഠനത്തിനു ശേഷം 1891-ൽ ബാംബേയിലെത്തി വക്കീൽപണി ആരംഭിച്ചു. വളരെ പ്രതീക്ഷകളോടു തുടങ്ങിയ ആ ശ്രമത്തിന്റെ ഫലം നിരാശാജനകമായിരുന്നു. സഹോദരന്റെ നിർബന്ധപ്രകാരം അദ്ദേഹം രാജക്കോട്ടിൽ സ്ഥിരമായ പ്രാക്ടീസ് ആരംഭിച്ചു. പ്രതിമാസം 300 രൂപയോളം വരുമാനമുണ്ടാക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. ഇത

സന്ദർഭത്തിലാണു് അദ്ദേഹം തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിലേക്ക് ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടതു്. ദാദാ അബ്ദുള്ള ആൻറു് കമ്പനിക്കാർക്കുവേണ്ടിയുള്ള കേസ് വാദിക്കുവാൻ മഹാത്മജിയുടെ രാഷ്ട്രീയജീവിതം ഉടലെടുക്കുന്നതു് തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ വച്ചാണു്. മനുഷ്യനായി അഭിമാനത്തോടെ, മനുഷ്യത്വത്തോടെ, ജീവിക്കുവാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം ജനിക്കുവാനും ജനിപ്പിക്കുവാനുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തെക്കാൾ പതിന്മടങ്ങു് വലുതാണെന്നു് വെള്ളക്കാരനെ ആദ്യം മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്തതു് അവിടെ വച്ചാണു്. മഹാത്മജിയുടെ ജീവിതത്തിൽ ഒരു മഹത്തരമായ അദ്ധ്യായം രചിക്കപ്പെട്ടതും തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിൽ വച്ചുതന്നെ.

തെക്കേ ആഫ്രിക്കയിലെ താമസം മഹാത്മജിയെ ഒരു വസ്തുത പഠിപ്പിച്ചു. രക്തം വെള്ളത്തെക്കാൾ കട്ടികൂടിയതാണെന്നു്. തെക്കേ ആഫ്രിക്ക, വെള്ളക്കാരന്റെ വിഹാരരംഗമാണു്. അവിടെ, കറുത്ത വർഗ്ഗക്കാർക്ക് പ്രവേശിച്ചുകൂട. പ്രവേശിച്ചാൽ അവർ അടിമകൾ. നറ്റാലിലും, ഓറഞ്ചു് ഫ്രീസ്റ്റേറ്റിലും പ്രവേശിക്കണമെങ്കിൽ—ഏഷ്യാക്കാർക്കു പ്രവേശിക്കണമെങ്കിൽ—മൂന്നു പവൻ കരം കൊടുക്കണം. താമസിക്കണമെങ്കിൽ അതിലിരട്ടി. നീഗ്രോകളുടെ കൂടെ കൃഷിചെയ്യാം. ആർക്കുവേണ്ടി? വെള്ളക്കാരനുവേണ്ടി. കറുത്ത വർഗ്ഗക്കാർ — ഇൻഡ്യാക്കാർ — അവർക്ക് മനുഷ്യത്വം പാടില്ല. അവർക്ക് ചിന്തിക്കുവാൻ പാടില്ല. അവർക്ക് മൃദുലവികാരങ്ങൾ പാടില്ല.

ഗാന്ധിജി തെക്കെ ആഫ്രിക്കയിൽ കണ്ട ദുഷിച്ച അന്തരീക്ഷമാണിതു്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ മനുഷ്യത്വം, ഭാരതീയത്വം ഉണർന്നു് എണീററു. സേഠു് അബ്ദുൽഖരിം ജാവേരിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇൻഡ്യാക്കാരെ സംഘടിപ്പിക്കുവാൻ ശ്രമം തുടങ്ങി. ഇൻഡ്യാക്കാരുടെയിടയിൽ ഉണ്ടായ അത്ഭുതപൂർവമായ ഉണർവ്വു് അദ്ദേഹത്തെ ഉത്തേജിപ്പിച്ചു. ജനറൽ സ്മട്ട്സിൻെറ നേതൃത്വത്തിലുള്ള തെക്കെ ആഫ്രിക്കൻ ഗവണ്മെൻറു് ഈ സംഘടനയെ തടയാൻ വേണ്ട മുൻ കരുതലുകൾ എടുത്തു. ഏഷ്യാക്കാരുടെ മേൽ ഏറിയപ്പെട്ട 'ഗൊററാ' നിയമങ്ങളും, ബ്ലാക്ക് ആക്ട്കളും, അവ അർഹിക്കുന്ന അവജ്ഞയോടെ പുറന്തള്ളപ്പെടണമെന്ന വാദം പ്രബലപ്പെട്ടുവന്നതോടുകൂടി നിയമത്തിൻെറ പുറകിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടു് സ്മട്ട്സും കൂട്ടരും ഗാന്ധിജിയെ തടയാൻ ശ്രമിച്ചു. ഗാന്ധിജി കൈയ്യേററം ചെയ്യപ്പെട്ടു. അഹിംസയുടെയും സത്യാഗ്രഹത്തിൻെറയും ജനനവും, അവയുടെ വിജയവും ഈ ഘട്ടത്തിലാണു് ഉണ്ടായതു്. രക്തത്തിനുവേണ്ടി പാഞ്ഞടുത്ത ദുഷ്പ്രഭുത്വമായാവികൾക്കു് വേണ്ടുവോളം രക്തം നൽകി. മനുഷ്യത്വത്തെ കടിച്ചുകീറി തിന്നുവാൻ പാഞ്ഞടുത്ത അധികാരപ്രമത്തർ അമ്പരന്നുപോയി. മുളിച്ചാടുന്ന ഭീരുക്കളെ അല്ല അവരവിടെ മർദ്ദിച്ചതു്. സംഘടനയുടെ പിൻബലത്തിൽ വിശ്വസിച്ചു്, തങ്ങളുടെ നേതാവിൽ സകലതും അർപ്പിച്ചു് മുന്നോട്ടു പാഞ്ഞടുക്കുന്ന ഒരു ജനാവലി! അഭിമാനത്തോടെ ജീവിക്കുവാൻ വെമ്പൽ കൊള്ളുന്ന

ഒരു ജനസമുദായം. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ജീവനെ തൃണവൽഗണിച്ച ഒരു ജനവിഭാഗം. ജനറൽ സ്മട്ട്സ് പരാജിതനായിപ്പോയി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം ജയിലിലടയ്ക്കപ്പെട്ട മഹാത്മജി മോചിതനായി. 'ഇന്ത്യൻ റിലീഫ് ആക്ട്' ഗാന്ധിജിയും, സ്മട്ട്സും ചേർന്ന് ഒപ്പു വച്ചു. സ്മട്ട്സ് ഗാന്ധിജിയെ അഭിവാദനം ചെയ്തശേഷം പറഞ്ഞു: "മിസ്റ്റർ ഗാന്ധി! അഭിമാനവും സ്വാതന്ത്ര്യവും രണ്ടല്ല. ഞാൻ നിങ്ങളെ അനുമോദിക്കുന്നു."

ഒന്നാം ലോകയുദ്ധം ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തെ ഒരു റബ്ബർ പന്തുപോലെ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഇട്ട് പന്താടുവാൻ തുടങ്ങിയ കാലഘട്ടത്തിൽ, വെള്ളക്കാരന്റെ അഭിമാനവും, അഹങ്കാരവും എങ്ങോട്ടോ ഓടി ഒളിച്ച അവസരത്തിൽ, ഇന്ത്യയിൽ ബ്രിട്ടീഷ് രാജാവിനു വേണ്ടി സഹായഹസ്തം ആദ്യം നീട്ടിയത് മഹാത്മജിയാണ്. "ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു, ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണം പ്രജകൾക്കുവേണ്ടി നിലകൊള്ളുന്നു എന്ന്. മനുഷ്യന്റെ മൗലികമായ അവകാശങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചു കിട്ടുവാൻ വേണ്ടി, സ്വേച്ഛാപ്രഭുത്വത്തിന്റെ വേരറുക്കുവാൻ വേണ്ടി, ഒരു നവയുഗത്തിനു വേണ്ടി, ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യഭാരതത്തിന്റെ ജനനത്തിനു വേണ്ടി നമുക്കു ബ്രിട്ടീഷുകാരെ സഹായിക്കാം. അവർ നമുക്കു നൽകിയ വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കപ്പെടുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഗാന്ധിജി ആഹ്വാനം ചെയ്തു. അതു സ്വീകരിക്കുവാൻ ആയിരമായിരം ഇന്ത്യൻ യുവാക്കന്മാർ തയ്യാറായി. ഭാരത

ത്തിന്റെ അരുമ സന്താനങ്ങൾ, വേരറ്റ്, ഹൃദയം പൊടിഞ്ഞു്, പേർഷ്യയിലേയും മെസപ്പൊട്ടാമിയയിലേയും ഈജിപ്തിലേയും മരുഭൂമികളിൽ അങ്ങനെ ചിതറി കിടക്കുകയാണു്! അവർ പൊഴിച്ച ഓരോ തുള്ളി രക്തവും, ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യപ്രതിഷ്ഠ ഉറപ്പിക്കുവാൻ പര്യാപ്തമായി. അവരുടെ നട്ടെല്ലുകൾ മാലയായി കോർത്തു് ബ്രിട്ടീഷ്സാമ്രാജ്യം അണിഞ്ഞു. എന്നിട്ടു് ഭാരതത്തിനെ നോക്കി ഒരു ചിരി! ആ ചിരിയിൽ പലതും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടു്. ഭാരതത്തിനു് നൽകിയ വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കുവാൻ ഭാവമില്ലെന്നു്; ബലമുണ്ടെങ്കിൽ, കരുത്തുണ്ടെങ്കിൽ വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളു എന്നു് അതൊരു വെല്ലുവിളിയായിരുന്നു. മഹാത്മജിയും ഇൻഡ്യൻ ജനതയും അതു് സ്വീകരിച്ചു. രാഷ്ട്രത്തെ നയിക്കുവാൻ മഹാത്മജി രംഗത്തു പ്രവേശിച്ചു.

III

ഒരിംഗ്ലീഷുകാരന്റെ ഭാവനയിൽ രൂപമെടുത്ത നാഷണൽകാൺഗ്രസ്സ് ഇതിനിടയിൽ ഇന്ത്യാക്കാരന്റെതായി കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സർ ഫിറോഷാ, ദാദാഭായി, ഗോഖേൽ എന്നിവരുടെ പരിലാളനയിൽ ശൈശവം കഴിച്ചുകൂട്ടിയ കാൺഗ്രസ്സ് ബാലഗംഗാധർ തിലക് മോത്തിലാൽ എന്നിവരുടെ സാമീപ്യത്തിൽ യുവത്വമാസ്വദിച്ചു തുടങ്ങിയിരുന്നു. എന്റെ നേതാവാണു് എന്റെ ഗുരുവാണു് ഗോഖേൽ. മഹാത്മജി ഗോഖലെയുടെ ആശീർവാദത്തോടെ കാൺഗ്രസ്സിൽ ചേർന്നു.

1915 മേയിലാണു് ഗാന്ധി ആശ്രമം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടതു്. അതിന്റെ ഉദ്ദേശത്തെപ്പററി മഹാത്മജിയുടെ വാക്കുകഠം തന്നെ ഇവിടെ പകർത്തുന്നതു് ഉചിതമായിരിക്കും. "അഹിംസ എന്റെ വ്രതമായും സത്യഗ്രഹം എന്റെ ആയുധമായും ഞാൻ സ്വീകരിച്ചു. പക്ഷേ എന്റെ മതമോ? ഞാൻ ഒരു സനാതന ഹിന്ദുവാണെന്നു പറയുന്നതിൽ അഭിമാനം കൊള്ളുന്നു. സനാതനമതത്തിൽ വർഗ്ഗവിവേചനമില്ല. പക്ഷേ ഞാൻ കണ്ട ഭാരതം കായസ്ഥരും അധഃകൃതരും തമ്മിലുള്ള വർഗ്ഗവിവേചനത്തിന്റെ കൃത്തരങ്ങാണു്. ഞാൻ ആശ്രമം സ്ഥാപിച്ചു. എന്തിനു്? സനാതനികഠംക്കുവേണ്ടി; അധഃകൃതക്കുവേണ്ടി; ഭക്തികഠംക്കു വേണ്ടി. എന്റെ ആശ്രമം മതത്തിന്റെ പേരിൽ കളങ്കപ്പെടാതിരിക്കട്ടെ."

ചാമ്പരൺ സത്യഗ്രഹം മുതല്ക്കാണു് ഗാന്ധിജിയുടെ നാമധേയം കൂടുതൽ ഇൻഡ്യാക്കാരുടെ ശ്രദ്ധയെ ആകർഷിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതു്. 1916-ൽ ഞാൻ ലക്നൗവ്വിലായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ഒരു ദീർഘിച്ച, മെലിഞ്ഞ കർഷകൻ എന്നെ കാണുവാൻ വന്നു. അയാഠം എന്നോടു പറഞ്ഞു. എന്റെ പേർ രാജകുമാർ ശുക്ല എന്നാണു്. ഞാൻ ചാമ്പരനിൽ നിന്നും അങ്ങയെ അങ്ങോട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുവാൻ വന്നിരിക്കയാണു്. ലക്നൗവിൽ നിന്നും 300 മൈൽ ഉള്ളിലാണു് ചാമ്പരൺ ഗ്രാമം. അയാഠം ചാമ്പരനിലെ കർഷകരുടെ ദയനീയ സ്ഥിതി എന്നെ പറഞ്ഞു കേഠംപ്പിച്ചു. ഇൻഡി

ഗോപ്ലാൻറേഷനിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന ആളുകളും അനുഭവിക്കുന്ന ദുരിതങ്ങളും അയാൾ ഹൃദയസ്പൃക്കായി വർണ്ണിച്ചു. ഞാൻ ചാമ്പാരനിലേക്കു വരാമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. പക്ഷേ എനിക്കു സമയം കിട്ടിയില്ല. ഒരു വർഷം പിന്നെയും കഴിയേണ്ടിയിരുന്നു. 1917-ൽ രാജകുമാറുമൊത്തു് ഞാൻ കല്ക്കട്ടയിൽ നിന്നും ചാമ്പാരനിലേക്കു തീവണ്ടി കയറി. ചാമ്പാരനിലെ ബ്രിട്ടീഷ് ഹൈക്കമ്മീഷണർ എനിക്കു പ്രവേശനം നിരസിച്ചു. ഞാൻ നിയമലംഘനം നടത്തുവാൻ തീരുമാനിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കെതിരായി എൻെറ ആദ്യത്തെ നിയമലംഘനമായിരുന്നു അതു്. അനേകായിരം കൃഷിക്കാർ ഞാൻ താമസിച്ചിരുന്ന ഭവനത്തിനു ചുറ്റും കൂടി. ഞാൻ അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു. തുടർന്നുണ്ടായ ബഹളത്തിൽ പോലീസ് ഇടപെട്ടു എങ്കിലും അസ്വസ്ഥതകളൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. ഞാൻ കുറ്റക്കാരനല്ല എന്നു വാദിച്ചു. മജിസ്ട്രേട്ട് എന്നെ വെറുതേ വിട്ടു. എൻെറ ആദ്യപരീക്ഷണം വിജയിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിൻെറ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഇൻഡ്യയിലുണ്ടായി. ബ്രിട്ടീഷുകാർ ജൂഡാസിൻെറ വഞ്ചനയിൽ സമർത്ഥരാണു്. അവർ പറഞ്ഞു, അവർ വാഗ്ദാനം ചെയ്ത സ്വർഗ്ഗരാജ്യം അവർക്കു മാത്രമാണെന്നു്. ഇൻഡ്യ തങ്ങളെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു് ഇൻഡ്യയുടെ കടമയാണെന്നു്.

ഭാരതം; സ്വപ്നത്തെ യാഥാർത്ഥ്യമായി കരുതിയ ഭാരതം!

പൂർണ്ണസ്വരാജ്! ഭാരതീയർ ഒന്നിച്ചു മന്ത്രിച്ചു. പ്രക്ഷോഭണത്തിനുള്ള കരുക്കൾ തയ്യാറായി. ഭാരതീയർ വെള്ളക്കാരൻെറ പോർവിളി സ്വീകരിച്ചു. അവരുടെ ആശാകേന്ദ്രം മഹാത്മജി ആയിരുന്നു.

വിപ്ലവം പൊട്ടി; ഖിലാഫത്തു് പ്രക്ഷോഭണത്തിൻെറ രൂപത്തിൽ മഹമ്മദ്‌രാഷ്ട്രങ്ങൾ ഏകോപിച്ചു് ഒരണിയുണ്ടാക്കി. മഹാത്മജിയും, അലിസഹോദരന്മാരും പ്രക്ഷോഭണത്തെ നയിക്കാൻ രംഗത്തു് പ്രവേശിച്ചു. ഹിന്ദുവും മുസ്ലീമും ഏകഹൃദയത്തോടെ കൈകോത്തു് പ്രക്ഷോഭണത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. വർഗ്ഗവിദ്വേഷത്തിൻെറ ലാഞ്ഛനപോലും അന്നു് രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ കാണ്മാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. പ്രക്ഷോഭണം വിജയത്തിലെത്തി. തീ ആളിക്കത്തുവാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. രാഷ്ട്രം മുഴുവൻ ഒരു സമരത്തിനു തയ്യാറെടുക്കുകയായിരുന്നു.

1919-ൽ ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെൻറു് മൊണ്ടേഗൊ—ചെയിംസ്ഫോർഡ് പരിഷ്കാരങ്ങളുമായി കാൺഗ്രസ്സിനെ സമീപിച്ചു. അവർ പറഞ്ഞു ഈ പരിഷ്കാരങ്ങൾ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിലേക്കുള്ള പ്രഥമപടിയാണെന്നു്. പക്ഷേ, വെള്ളക്കാരൻെറ ആത്മാർത്ഥത ഇതിനകം മനസ്സിലാക്കിയിരുന്ന കാൺഗ്രസ്സ് അതു് നിരസിച്ചു. ഈ പരിഷ്കാരങ്ങൾ നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിനെതിരായി മഹാത്മജി നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനം ആരംഭിച്ചു. വിദേശസാമാനങ്ങൾ വർജ്ജിക്കപ്പെട്ടു. 1921-ൽ പ്രിൻസ് ഓഫ് വെയിൽസ് ഇൻഡ്യയിൽ വന്നപ്പോൾ പലയിടത്തും ആ സന്ദർശനത്തിനെതിരായ പ്രതിഷേധയോഗങ്ങൾ

നടത്തപ്പെട്ടു. കൽക്കട്ടായിൽ അന്നു് നഗരം, അന്ധകാരത്തിൽ ആഴ്ത്തപ്പെട്ടു. ബോംബെയിൽ കൂടിയ പ്രതിഷേധയോഗത്തിൽ, പോലീസ് വെടിയുണ്ടകൾ വർഷിച്ചു. രക്തം ചൊരിയപ്പെട്ടു. ജനങ്ങൾ ഇളകി. ഇരമ്പിയടുത്ത മനുഷ്യമഹാസമുദ്രം—ആക്രമണത്തിനു് ഉദ്യുക്തരായ ജനാവലി—കണ്ടു് ഗവണ്മെന്റു് അമ്പരന്നു. അവർ മഹാത്മജിയെ സമീപിച്ചു. അഹിംസാതത്വത്തിൽ ആരംഭിക്കപ്പെട്ട നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനം ആക്രമണത്തിനു് ഉദ്യുക്തമാകുന്നതു കണ്ടു് മഹാത്മജി ഉപവാസം ആരംഭിച്ചു. ബർദോളിയിൽ ആക്രമണത്തിനും പ്രതികാരത്തിനും തയാറായ ജനാവലിയുടെ മാനസിക പരിശോധനയായിരുന്നു ആ ഉപവാസം. അഹിംസ ജയിച്ചു സമാധാനം പുനഃസ്ഥാപിതമായി. മഹാത്മജി ഉപവാസം നിറുത്തി.

1928-ലെ കാൺഗ്രസ്സ് വാർഷികം കൽക്കട്ടായിൽ വച്ചു് നടത്തപ്പെട്ടു. അന്നവിടെവച്ചു് പാസ്സാക്കപ്പെട്ട പ്രമേയങ്ങളിൽവച്ചു് ഏറ്റവും പ്രധാനം ഇൻഡ്യയുടെ സാമ്പത്തികവും, രാഷ്ട്രീയവുമായ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ ബ്രിട്ടനെക്കൊണ്ടു് അംഗീകരിപ്പിക്കുക എന്നതാണു്. ഒരു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ സ്വാതന്ത്ര്യം നൽകപ്പെട്ടില്ലെങ്കിൽ ഇൻഡ്യാരാഷ്ട്രം മുഴുവൻ ഒരു വമ്പിച്ച പ്രക്ഷോഭണം നടത്തുമെന്നു് ബ്രിട്ടന് ഒരു മുന്നറിയിപ്പും നൽകുക ഉണ്ടായി, ഒരു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. വെള്ളക്കാരൻ ഭാവിയിലേയ്ക്കു് ദൃഷ്ടി പതിപ്പിച്ചിരിക്കുകയാണു്.

1929. കാൺഗ്രസ്സ് ലാഹോറിൽ സമ്മേളിച്ചു. ഒരു തീവ്രമായ വാദപ്രതിവാദത്തിനു ശേഷം, നിയമലംഘന പ്രസ്ഥാനം കാൺഗ്രസ് വർക്കിംഗ് കമ്മിററി അംഗീകരിച്ചു.

1930 മാർച്ച് 30-ാം൹ മഹാത്മജി 'ഡാൻഡി'യിൽ ഉപ്പു സത്യാഗ്രഹം ആരംഭിച്ചു. എരിഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരുന്ന വിപ്ലവത്തീ വീണ്ടും ആളിക്കത്തി. ഗാന്ധിജിയും മററു പല നേതാക്കന്മാരും ഇരുമ്പഴിക്കുള്ളിലായി. അഭിമാനവും അധികാരവും തമ്മിലുള്ള വടംവലി. കാൺഗ്രസ്സിൻെറ ആഹ്വാനം ആയിരമായിരം യുവാക്കളെ ഉത്തേജിപ്പിച്ചു. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള ബലിദാനത്തിൽ അനേകം ആത്മാക്കൾ സംതൃപ്തി പൂണ്ടു. എന്നിട്ടും വെള്ളക്കാരൻെറ രക്തദാഹം ശമിച്ചില്ല.

ഒടുവിൽ വെള്ളക്കാരന്നു നല്ല ബുദ്ധി തോന്നിച്ചു. അന്നത്തെ വൈസ്രോയി ആയിരുന്ന ലാർഡ് ഇർവിൻ ഗാന്ധിജിയുമായി രാജിസംഭാഷണമാരംഭിച്ചു. ഗാന്ധി ഇർവിൻ പാക്ടനുസരിച്ച് മഹാത്മജി വട്ടമേശസമ്മേളനത്തിന് ലണ്ടനിലേക്ക യാത്രയായി. എന്നാൽ സംഭാഷണം ഫലപ്പെട്ടില്ല. പ്രക്ഷോഭണത്തിൻെറ ശക്തി, തടയാൻ വയ്യാത്തവണ്ണം അത്രത്തോളം അഭൂതപൂർവമായിമുന്നോട്ടു നീങ്ങി. മഹാത്മജി വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി.

1935. അന്തരീക്ഷം അല്പം തെളിഞ്ഞു. പുതിയ ആക്ടിൻപ്രകാരം, പ്രവിശ്യയിൽ ആട്ടോണമിയും, കേന്ദ്ര

ത്തിൽ ഫെഡറേഷനും സ്ഥാപിതമായി. പുതിയ തിര
ഞ്ഞെടുപ്പിൽ ബഹുഭൂരിപക്ഷത്തോടെ കാൺഗ്രസ്സ് വിജ
യിയായി. ഏഴു പ്രവിശ്യകളിൽ കാൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭ
രൂപീകരിച്ചു.

1938. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധം. ബ്രിട്ടീഷുകാർ
പഴയ പല്ലവിതന്നെ പാടി. യുദ്ധാവസാനം സ്വാതന്ത്ര്യം.
പ്രസിഡൻറ് റൂസ്‌വെൽട്ട് 'അററ്ലാൻറിക് ചാർട്ടറു'
മായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു; ലോകത്തെ സകല രാഷ്ട്രങ്ങൾക്കും
വേണ്ടിയുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനത്തിന്. പ്രധാന
മന്ത്രി ചർച്ചിൽ പറഞ്ഞു, ലോകരാഷ്ട്രങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ
ഇൻഡ്യയെ ഉൾപ്പെടുത്താൻ പാടില്ല എന്ന് നെഹ്റു
വാദിച്ചു; യുദ്ധാവസാനം ബ്രിട്ടീഷ് സഹായമില്ലാതെ
തന്നെ, ഭാരതത്തിൽ സ്വാതന്ത്ര്യസൂര്യൻ ഉദിച്ചുയരു
മെന്ന്.

1941. ക്രിപ്സ് ഇൻഡ്യയിൽവന്നു, ക്യാബിനററു
സന്ദേശവുമായി. മഹാത്മജിയെ കണ്ടു. മഹമ്മദാലി
ജിന്നയെ കണ്ടു. മഹാത്മജിയോട് ഇൻഡ്യൻ സ്വാത
ന്ത്ര്യവും, മി. ജിന്നായോട് പാകിസ്ഥാൻ സൃഷ്ടിയും
അദ്ദേഹം വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. മഹാത്മജിയും ജിന്നായും
തമ്മിൽ കണ്ടു. കുശലം ചോദിച്ചു; പിരിഞ്ഞു; ഇൻഡ്യൻ
സ്വാതന്ത്ര്യവുമില്ല; പാക്കിസ്ഥാനുമില്ല. ക്രിപ്സ്
മടങ്ങി. ലണ്ടനിൽ പ്രധാനമന്ത്രി ചർച്ചിൽ ഇതു കേട്ടു
പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു.

പ്രസിദ്ധ അമേരിക്കൻ പത്രപ്രവർത്തകനായ ലൂയി ഫിഷറും മഹാത്മജിയും തമ്മിൽ 1941 ജനുവരി 4-ാംതീയതി നടന്ന സംഭാഷണം താഴെ ചേർക്കുന്നു.

ലൂയി:—ക്രിപ്സ് ദൗത്യം ഇൻഡ്യൻ ചരിത്രത്തിൽ ഒരു ദുരന്തഘട്ടം കുറിക്കുന്നതുപോലെ എനിക്കു തോന്നുന്നു. അങ്ങയുടെ അഭിപ്രായമെന്താണ്? ക്രിപ്സ് പരാജയപ്പെടാൻ കാരണമെന്താണ്?

മഹാ:—ക്രിപ്സ് ഇൻഡ്യയിൽ വന്നപ്പോൾ എനിക്കു കമ്പിയടിച്ചു, ഞാൻ ഡൽഹിയിൽ എത്തണമെന്ന്. ഞാൻ പോയി. ക്രിപ്സ് ബ്രിട്ടീഷ് സന്ദേശം എന്നെ അറിയിച്ചു. ഞാൻ ചോദിച്ചു, "ഈ സന്ദേശം തരാനാണോ അങ്ങ് ലണ്ടനിൽ നിന്നും ഇങ്ങോട്ട് തിരിച്ചത്? അടുത്ത വിമാനത്തിൽ തന്നെ ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു മടങ്ങുവാൻ ഞാനങ്ങയെ ഉപദേശിക്കുന്നു" ക്രിപ്സിന് പുതുതായി ഒന്നും തരാനുണ്ടായിരുന്നില്ല.

ലൂയി:—നെഹറുവിന്റേയും, മറ്റു കാൺഗ്രസ്സ് നേതാക്കന്മാരുടെയും അഭിപ്രായം ക്രിപ്സ് നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകാര്യമാണെന്നാണോ?

മഹാ:—അതെ നെഹറുവും, മൗലാനാസാഹിബും ആ അഭിപ്രായക്കാരാണെന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം. ക്രിപ്സ് റഷ്യയിൽ ഒരു അത്ഭുതം പ്രവർത്തിച്ചു. അതുപോലെ ഒരു അത്ഭുതം ഇന്ത്യയിലും പ്രവർത്തിക്കുമെന്ന് ഞങ്ങൾ ആശിച്ചു.

ലൂയി:—റഷ്യയെ യുദ്ധത്തിനിറക്കിയതു് ക്രിപ്സ് അല്ല. അഡോൾഫ് ഹിററ്ലറാണു്.

മഹാ:—ഞങ്ങളും—ഇന്ത്യാക്കാർ ഇപ്പോഴും വിശ്വസിക്കുന്നു റഷ്യ യുദ്ധത്തിൽ ചേൎന്നതു് ക്രിപ്സിന്റെ ഉപദേശമനുസരിച്ചാണെന്നു്.

IV

1942. ക്ഷമയ്ക്കും അതിരുണ്ടു്. കാൺഗ്രസ്സ് സമ്മേളനം ബാംബെയിൽ വെച്ചു കൂടി. ഒരു പരീക്ഷണഘട്ടമായിരുന്നു അതു്. ഇൻഡ്യയുടെ ഭാഗധേയം നിർണ്ണയം ചെയ്യേണ്ട ഘട്ടം. മഹാത്മജി വീണ്ടും ഇൻഡ്യയുടെ സഹായത്തിനെത്തി, ക്വിററു് ഇൻഡ്യാ മുദ്രാവാക്യവുമായി. ഇന്ത്യ മുഴുവൻ ആ വാക്യം ഏററു പാടി.

1942 ആഗസ്റ്റ് 8-ാം തീയതി ക്വിററ് ഇൻഡ്യാ പ്രമേയം കാൺഗ്രസ്സ് അംഗീകരിച്ചു. 9-നു പ്രക്ഷോഭണവും ആരംഭിച്ചു.

ആഗസ്റ്റ് വിപ്ലവം ഇന്ത്യാചരിത്രത്തിലെ ഒരു രക്തപങ്കിലമായ അദ്ധ്യായത്തെ കുറിക്കുന്നു. മഹാത്മജി തുടങ്ങിയുള്ള സകല നേതാക്കന്മാരും ഇരുമ്പഴിക്കുള്ളിലായി.

മഹാത്മജിയെ ആഗാഖാൻ കൊട്ടാരത്തിലേക്കു മാററി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രൈവററ് സിക്രട്ടറിയായ മഹാദേവദേശായിയും പത്നിയായ കസ്തൂർബാ

ദേവിയും ഈ ഘട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ വെടിഞ്ഞു് പരലോകത്തേക്ക യാത്രയായി.

വിപ്ലവം വീണ്ടും മുന്നോട്ട നീങ്ങി. ഡറാറായിലും ഫ്രാൻസിയിലും റിപ്പബ്ലിക്കൻഗവണ്മെൻറുകൾ സ്ഥാപിതമായി.

1945. ബ്രിട്ടീഷ് ക്യാബിനററുമിഷൻ ഇന്ത്യയിൽ വന്നു. സിംലാസമ്മേളനത്തിൽ ഗാന്ധിജി പങ്കുകൊണ്ടു. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ ലേബർ മന്ത്രിസഭ ഇന്ത്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യം അംഗീകരിച്ചു. പക്ഷേ അതോടൊന്നിച്ചു് പാക്കിസ്ഥാൻ വാദവും. മുസ്ലിംഭൂരിപക്ഷമുള്ള പ്രവിശ്യകൾ, ഒരു "പ്ലീബിസൈററു" അനുസരിച്ചു് പാക്കിസ്ഥാനിൽ ചേർന്നുകൊള്ളാമെന്നു് ഗാന്ധിജിക്കും, നെഹറുവിനും ഈ നിർദ്ദേശം അംഗീകരിക്കേണ്ടതായിട്ടു വന്നു.

1947 ആഗസ്റ്റ് 15. ഇന്നാണു് ഭാരതത്തിൽ ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യഗവണ്മെൻറു് സൃഷ്ടിതമാകുവാൻ പോകുന്നതു്. പ്രധാനമന്ത്രി നെഹറു, ബാപ്പുജിയുടെ ആശീർവാദത്തിനായി ഭംഗി കാളനിയിലേക്ക തിരിച്ചു.

"ജവഹർ! എൻെറ സ്വപ്നം ഫലപ്പെട്ടു" തൊഴുകൈകളോടെ, ഒരു മന്ദസ്മിതത്തോടെ, ബാപ്പുജി പറഞ്ഞു.

V

ഇൻഡ്യൻ യൂണിയനും, പാക്കിസ്ഥാനും ഭൂജാതമായി. ഹിന്ദുവും മുസ്ലീമും വേർതിരിക്കപ്പെട്ടു. വെള്ള

ക്കാരൻ വർഗ്ഗീയവിദ്വേഷം കൊളുത്തി. പഞ്ചാബിലും, കൽക്കട്ടായിലും, ബീഹാറിലും വർഗ്ഗവിദ്വേഷം പടർന്നു പിടിച്ചു. അനവധി ഹിന്ദുക്കരും അനവധി മഹമ്മദീയർ ആ വിദ്വേഷത്തീയിൽ എരിഞ്ഞു ചാമ്പലായി. ഒരു കാട്ടുതീപോലെ അന്നു് മുന്നോട്ടു പാഞ്ഞു. ഗാന്ധിജി, ശാന്തിഗീതവുമായി രംഗത്തു വീണ്ടും പ്രവേശിച്ചു. നൗഖാലിയിലും, ബീഹാറിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശാന്തിഗീതത്തിന്റെ അലകരം ചെന്നു പററി. അപ്പോഴും വീണ്ടും ഡൽഹിയിൽ—മഹമ്മദീയർ ജീവനു വേണ്ടി കേഴി. മഹാത്മജി, ഉപവാസമാരംഭിച്ചു, മരണംവരെ.

നേതാക്കന്മാർ പരിഭ്രാന്തരായി. ഹിന്ദുക്കളും, മുസ്ലീങ്ങളും അമ്പരന്നു. അവർ വീണ്ടും ഒന്നുചേരുവാൻ തുടങ്ങി. പരസ്പരസ്നേഹത്തിൽ ഇരുവരും ആശ്വാസം നേടി. മഹാത്മജി ഉപവാസത്തിനു വിരാമമിട്ടു.

1948 ജാനുവരി 30 രക്തപങ്കിലമായ ദിനം, രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറു കൊല്ലങ്ങൾക്കിപ്പുറം, വീണ്ടും ലോകം മുഴുവൻ കിടുക്കിയ ഒരു സംഭവം നടന്ന ദിവസം. ബാപ്പുജി മൃതനായി. അല്ല, കൊല്ലപ്പെട്ടു. മതത്തിന്റെ പേരിൽ ഒരു ഹിന്ദുവിനാൽ—മാനവസമുദായത്തിനു വേണ്ടി ജീവിക്കുകയും, അതിനു വേണ്ടി മരിക്കുകയും ചെയ്ത ബാപ്പുജി സ്വർഗ്ഗലോകം പ്രാപിച്ചു.

വെളിച്ചം പൊലിഞ്ഞു. ഈ രാജ്യത്തു് ജ്വലിച്ചിരുന്ന ആ വെളിച്ചം ഒരു സാധാരണ വെളിച്ചമായിരുന്നില്ല. വളരെക്കൊല്ലങ്ങളായി അന്നു് നമ്മുടെ നാട്ടിൽ

പ്രകാശം വീശിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. വളരെ കൊല്ലങ്ങൾ, ഒരായിരം കൊല്ലങ്ങൾക്കു ശേഷവും, ആ വെളിച്ചം ഈ നാട്ടിൽ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കും. ലോകവും അതു കാണും. എണ്ണമറ്റ ഹൃദയങ്ങൾക്ക് അതു് സാന്ത്വനം നൽകും.”

ഗാന്ധിദേവാ! കൂപ്പുകൈ.

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

ജവഹരിലാൽ നെഹ്റു

★

"ഞാൻ ഡൽഹിയിൽ, നെഹ്റുവിന്റെ വസതിയിൽ, അദ്ദേഹത്തെ സന്ദർശിച്ച അവസരം ഇപ്പോഴും ഓർമ്മിക്കുന്നു. ഒരു വിശാലമായ മുറി. നടുക്ക് ഒരു വലിയ മേശ. ചുററും കസേരകൾ. മേശപ്പുറത്ത് അനവധി പുസ്തകങ്ങൾ തുറന്നുവച്ചിരിക്കുന്നു. ഭിത്തിയിൽ മൂന്നു നാലു വലിയ പടങ്ങൾ. മഹാത്മജിയുടേയും, മോത്തിലാൽ നെഹ്റുവിന്റേയും. നെഹ്റു ഒരു ചാരുകസാലയിൽ കിടന്ന് എന്തോ ഒരു പുസ്തകം വായിക്കുകയാണ്. അത്, നെഹ്റു ഗീതയെപ്പോലെ ബഹുമാനിക്കുന്ന, "സത്യാന്വേഷണ പരീക്ഷകൾ" (മഹാത്മജിയുടെ ആണെന്ന് എനിക്ക് പിന്നീട് മനസ്സിലായി)...... അദ്ദേഹം എന്നെ ഹാർദ്ദമായി സ്വീകരിച്ചു. പലതിനെപ്പററിയും ഞങ്ങൾ സംസാരിച്ചു. അല്പനിമിഷത്തിനുള്ളിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഗാധപാണ്ഡിത്യം എനിക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു.........ഇൻഡ്യയുടെ ജീവനാണ് നെഹ്റു.

സന്ദർശനത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ വികാരഭരിതനായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "മി. ഫിഷർ! ഒരു കാര്യം നിങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവരുവാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അടിമത്വം ഇനിയും സഹിക്കുവാൻ ഞങ്ങൾ തയ്യാറില്ല. ബ്രിട്ടീഷുകാർ സ്വന്തമനസ്സോടെ ഇൻഡ്യാ

വിടുകയാണെങ്കിൽ, ആത്മാഭിമാനത്തോടെ അവർക്കു പിരിയാം." 1942-ൽ ആണ് ഈ സന്ദർശനം."

I

42 കൊല്ലത്തിനു മുമ്പ് ഒരു സുപ്രഭാതത്തിൽ അലഹബാദിലെ 'ആനന്ദഭവന'ത്തിൽ ഒരു ബഹളം. അവിടത്തെ വലിയ ബാബുവും, പത്നിയും മൂത്ത മകനോടൊന്നിച്ച് ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്ക് പുറപ്പെടുകയാണ്. മകന്റെ ഉപരിവിദ്യാഭ്യാസാർത്ഥം മോത്തിലാലിന്റെ ബന്ധുക്കളും സ്നേഹിതരുമായി അനവധി ആളുകൾ അന്നവിടെ കൂടിയിട്ടുണ്ട്. കൽക്കത്തായിലെ പ്രസിദ്ധ അഭിഭാഷകനും, മോത്തിലാലിന്റെ ഒരുറ്റ സ്നേഹിതനുമായ ദീനബന്ധു സി. ആർ. ദാസ്സും അവിടെ ആഗതനായിട്ടുണ്ട്; യാത്ര അയയ്ക്കാൻ.

"പ്രിയപ്പെട്ട ജവഹർ! എന്റെ ആശീർവാദം! തിരിച്ചുവരുമ്പോൾ ഒരു സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യ നിങ്ങളെ സ്വീകരിക്കട്ടെ." സി. ആർ. ദാസ്സ് അനുഗ്രഹിച്ചു. ഒരു സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യ! ഒരു മന്ദസ്മിതത്തോടെ, ജവഹർ പറഞ്ഞു. "ബാബുജി! ഒരു സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യ അവിടുന്ന് വാഗ്ദാനം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ." അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരെല്ലാം ചിരിച്ചു.

ആറു മാസം കഴിഞ്ഞു. അപ്പോൾ വീണ്ടും ഒരു യാത്ര അയപ്പ് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വച്ചാണെന്നു മാത്രം പുത്രൻ, പിതാവിനേയും മാതാവിനേയും തിരിച്ചയയ്ക്കുകയാണ്.

ചില ദീർഘനിശ്വാസങ്ങൾ അവിടെ പൊങ്ങി. പിതാവു് പുത്രനെ ആശീർവദിച്ചു് ഉപദേശം നൽകി. ഇംഗ്ലുണ്ടിലെ ജീവിതരീതികളെപ്പററി പുത്രൻ സശ്രദ്ധം കേട്ടു. മാതാവു് പുത്രനെ മാറുകയിൽ തൊട്ടനുഗ്രഹിച്ചു, വിജയശ്രീലാളിതനായി തിരിച്ചു വരുവാൻ. പുത്രൻ കണ്ണുനീർ കൊണ്ടു് മാതാവിനു മറുപടി നൽകി.

"ജവഹർ! ഒരു സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യയ്ക്കു വേണ്ടി ഞങ്ങൾ നിന്നെ കാത്തിരിക്കും" മോത്തിലാൽ പറഞ്ഞു. ഒരു സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യ! സി. ആർ. ദാസ്സിൻെറ ആശീർവാദം ജവഹർ ഓർത്തു.

"അങ്ങയുടെ അനുഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ! ജവഹർ മറുപടി നൽകി. പിതാവും പുത്രനും പരസ്പരം നോക്കി.

II

1890-ൽ ഒരു കാഷ്മീരി ബ്രാഹ്മണകുടുംബത്തിലാണു് ജവഹരിൻെറ ജനനം. മുഗൾചക്രവർത്തിമാരുടെ ഭരണകാലത്തു്, ഈ കുടുംബം പ്രത്യേക ആരാധനയ്ക്കു പാത്രമായിരുന്നു. അക്ബറിൻേറയും, ഷാജഹാൻേറയും, രാജധാനിയെ അലങ്കരിച്ചിരുന്ന അനവധി സംസ്കൃത പണ്ഡിതന്മാർ ഈ കുടുംബത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. ശിപായിലഹളക്കാലത്തു് നെഹറുകുടുംബത്തിനു് വലുതായ കോട്ടം തട്ടി. സാമ്പത്തികമായി കുടുംബം ഉലയാനും തുടങ്ങി. അതിനു് വീണ്ടും പ്രതിഷ്ഠ ലഭിച്ചതു് മോത്തിലാലിൻെറ ശ്രമം കൊണ്ടാണു്. പാശ്ചാത്യപരിഷ്കാരത്തിൽ അത്യ

ധികം ഭ്രമിച്ചിരുന്ന മോത്തിലാൽ പുത്രനിലും ആ അഭിരുചി വളർത്തുവാൻ ഉത്സുകനായിരുന്നു. ഒരു 'ഇംഗ്ലീഷ് ഗവർണ്ണസി'ന്റെ ശുശ്രൂഷണത്തിലാണ് നെഹ്റു ബാല്യം നയിച്ചത്. വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി ഒന്നു രണ്ടു ഇംഗ്ലീഷുകാരെത്തന്നെ പിതാവ് നിയമിച്ചിരുന്നു.

"ഇംഗ്ലീഷിനോടും ഇംഗ്ലണ്ടിനോടും എനിക്ക് ബാല്യത്തിലേ തോന്നിയ ബഹുമാനത്തിന് കാരണമിതാണ്. കീററ്സിന്റെയും ഷെല്ലിയുടെയും ഗാനങ്ങൾ വായിച്ച് അനവധി മണിക്കൂറുകൾ ഞാനങ്ങനെ വിചാരത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കും. ഇംഗ്ലീഷ് പത്രങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള അഭിരുചി എനിക്കുണ്ടായതും എന്റെ ഗുരുനാഥന്മാർ മുഖേനയാണ്. 1905-ലെ റഷ്യാ-ജപ്പാൻ യുദ്ധം ഇന്നും എനിക്കു കാണാപ്പാഠമാണ്. അന്നൊക്കെ പത്രം വരുമ്പോൾ, വീട്ടിൽ, ആദ്യം വായിച്ചു തീർക്കുന്നതു ഞാനായിരിക്കും. പിതാവ് എനിക്കു വേണ്ടി അനവധി മണിക്കൂറുകൾ കാത്തിരുന്നിട്ടുണ്ട്.

ഹൈസ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയായി. പുത്രൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ പോയി നിയമപഠനം നടത്തി. വക്കീൽ ജോലിതന്നെ തുടങ്ങണമെന്നായിരുന്നു മോത്തിലാലിന്റെ ആഗ്രഹം. പക്ഷേ സ്വരൂപാദേവിയ്ക്ക്—ജവഹറിന്റെ മാതാവിന്-പുത്രനെ പിരിയുവാൻ സമ്മതമായിരുന്നില്ല. ആകെ ഒരേ ഒരു പുത്രൻ; വയസ്സ് പതിനഞ്ച്. മാതൃഹൃദയം പലവിധ വിചാരങ്ങൾക്ക് അടിമപ്പെട്ടു. എങ്കിലും ഒടുവിൽ, മോത്തിലാലിന്റെ നിർബന്ധ

ത്തിന്ന് സ്വാതന്ത്ര്യവും കീഴടങ്ങ്; ഒരു കരാറിന്മേൽ, പുത്രനെ അനുഗമിച്ച് ഇംഗ്ലണ്ടിൽ പോയി അവിടത്തെ സ്ഥിതിഗതികൾ മനസ്സിലാക്കുവാൻ മോതിലാൽ സമ്മതിക്കുമെങ്കിൽ!

അങ്ങനെ മാതാപിതാക്കന്മാർ അനുഗതനായി, ജവഹർ 1905-മേയിൽ ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു യാത്രയായി.

ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഹാരോ (Harrow) യിൽ ചേർന്നു പഠനം തുടങ്ങി. ലത്തീൻഭാഷ അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നതിനാൽ ആദ്യമൊക്കെ അല്പ വിഷമം നേരിട്ടുവെങ്കിലും, അവയെല്ലാം തരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. പഠനത്തിലും കായികവിനോദങ്ങളിലും അദ്ദേഹം ഒന്നുപോലെ പങ്കുകൊണ്ടു. "ഹാരോയിലെ അന്തരീക്ഷത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാർത്ഥികൾ മലിനമാക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. എന്നാൽ ജവഹർ എല്ലാവരുടേയും കണ്ണിലുണ്ണി ആയിരുന്നു. ആരുടേയും സ്നേഹം, അല്പനിമിഷത്തെ പരിചയം കൊണ്ടു സമ്പാദിക്കുവാനുള്ള കെല്പ് ജവഹർ അന്നേ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നു.

"എന്റെ ക്ലാസ്സിൽ ഞാനറിയാതെ തന്നെ, ഞാൻ ആരാധിക്കപ്പെട്ടു. അതിന്ന് തക്കതായ കാരണമൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഒരിക്കൽ ഞങ്ങളുടെ അദ്ധ്യാപകൻ 1905-ലെ പൊതുതിരഞ്ഞെടുപ്പിനുശേഷം അധികാരത്തിൽ (ഇംഗ്ലണ്ടിൽ) വന്ന മന്ത്രിസഭയെ കുറിച്ച് പൂർണ്ണ വിവരം നൽകുവാൻ ഞങ്ങളോടാവശ്യപ്പെട്ടു.

ക്ലാസ്സിലെ വിദ്യാർത്ഥികളാരും തന്നെ അതിന് ശരിയായ വിവരണം നൽകിയില്ല. അവർ അതിനെപ്പറ്റി കൂടുതൽ ചിന്തിച്ചിട്ടില്ലായിരിക്കണം. ഞാൻ നൽകിയ വിവരങ്ങൾ അദ്ധ്യാപകനെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തി. എന്റെ സഹവിദ്യാർത്ഥികളുടെ ഇടയിൽ ഞാൻ വലിയവനായി തോന്നപ്പെട്ടു.''

രണ്ടുകൊല്ലത്തിനുശേഷം, 1907-ൽ ഹാരോയിൽ നിന്നും കേംബ്രിഡ്ജ് സർവ്വകലാശാലയിൽ ചേർന്ന്, കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കി. കേംബ്രിഡ്ജിലെ ജീവിതരീതിയെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം തന്നെ പറയുന്നു.

"ഞങ്ങൾക്ക്, ഇൻഡ്യൻ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഒരു പുതിയ അന്തരീക്ഷമാണ് അവിടെ ദൃശ്യമായത്. ആസ്ട്രേലിയായിലും ക്യാനഡായിലും നിന്നും വന്ന വിദ്യാർത്ഥികൾ ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാർത്ഥികളോടൊപ്പം തന്നെ ജീവിക്കുന്നതിന് നിർബന്ധിതരായി. ഞങ്ങളെ ഒരു പ്രത്യേക സംഘമായിട്ടാണ് കലാശാല കണക്കാക്കിയിരുന്നത്. അതിൽ ഞങ്ങൾ വ്യാകുലപ്പെട്ടിരുന്നുമില്ല. തനി ഭാരതീയമായ സാഹചര്യങ്ങൾ പുലർത്തുവാൻ ഇതുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾക്ക് കഴിഞ്ഞു. ഇൻഡ്യൻ സ്ഥിതിഗതികളെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനും, വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനും, കലാശാലയിലെ ഇൻഡ്യൻ വിദ്യാർത്ഥികൾ മിക്ക ദിവസവും സമ്മേളിക്കും. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഞങ്ങളുടെ പ്രൊഫസർമാരും ഈ വാദപ്രതിവാദങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കാറുണ്ട്.''

1912-ൽ അദ്ദേഹം ബാർ അററ്-ലാ പാസ്സായി. 7 കൊല്ലത്തെ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ താമസത്തിനു ശേഷം, അദ്ദേഹം സ്വന്ത നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

III

ഇൻഡ്യൻ സ്ഥിതിഗതികൾ മാറിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യഇൻഡ്യാ വാഗ്ദാനംചെയ്തു സി. ആർ. ദാസ്സ് തുടങ്ങിയുള്ള നേതാക്കന്മാർ ബംഗാളിലും, ഗോഖേൽ, തിലക് എന്നീ മഹാന്മാർ മദ്ധ്യ ഇന്ത്യയിലും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള സമരങ്ങൾ ഒരുക്കുകയായിരുന്നു. ഭാരതമഹാജനസഭ പൂർണ്ണരൂപം പ്രാപിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നും സമരമെന്നും കേട്ട് ജനങ്ങൾ ഇളകാൻ തുടങ്ങിയിരുന്ന ഒരു കാലഘട്ടമായിരുന്നു അത്. നിയമലംഘനം നടത്തി, അധികാരം ഉപയോഗിച്ച് സ്വാതന്ത്ര്യം പിടിച്ചെടുക്കണമെന്ന് തിലക് തുടങ്ങിയുള്ളവർ വാദിച്ചു. ഭാരതീയന്റെ ചുട്ടരക്തം അവനെ അടിമയായിരിക്കുവാൻ ഇനിയും സമ്മതിക്കുകയില്ലെന്ന് ആ മഹാരാഷ്ട്രസിംഹം ഗർജ്ജിച്ചു. സാവധാനം അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കുക, വ്യവസ്ഥാപിതമായ രീതിയിൽ വികാരത്തിനധീനരാകാതെ പ്രക്ഷോഭണം തുടരുക എന്ന് ഗോഖേൽ, മോത്തിലാൽ എന്നീ നേതാക്കന്മാർ ഉപദേശിച്ചു. ഒരു പിളർപ്പ് അവിടെ ഉത്ഭൂതമായി. മോത്തിലാൽ തുടങ്ങിയുള്ളവർ മിതവാദികളായി പ്രഖ്യാപനം ചെയ്യപ്പെട്ടു.

രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ കാർമേഘങ്ങൾ വന്നു മൂടി. ഈ ഘട്ടത്തിലാണ് നെഹ്റു പഠിത്തം കഴിഞ്ഞ് ഇൻഡ്യയിൽ മടങ്ങിയെത്തിയത്.

അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതിയിൽ അദ്ദേഹം പ്രാക്ടീസ് ആരംഭിച്ചു. അഭിഭാഷകവൃത്തിയിൽ അധികം കാലം പ്രശോഭിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ല. താമസിയാതെ അദ്ദേഹം കാൺഗ്രസ്സിൽ ചേർന്ന് രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനത്തിലേർപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ തിലകിന്റേയും, ഗോഖലെയുടേയും ഭാഗത്തു ചേരാതെ, ഇരു കൂട്ടരുടേയും പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിഷ്പക്ഷമായി വിമർശനം ചെയ്തു പഠിപ്പിക്കുവാനാരംഭിക്കുകയാണ് അദ്ദേഹം ആദ്യമായി ചെയ്തത്. പല കാൺഗ്രസ്സ് മീററിംഗുകളിലും അദ്ദേഹം പങ്കുകൊണ്ടു. പലരുടേയും പ്രസംഗങ്ങൾ അദ്ദേഹം കേട്ടു. പലരുമായി അദ്ദേഹം വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ നടത്തി. ഇതിൽ കൂടുതലായി ഇദ്ദേഹം സ്വന്ത അഭിപ്രായം രേഖപ്പെടുത്തുകയോ, ഏതെങ്കിലും പാർട്ടിയിൽ ചേരുകയോ ചെയ്തില്ല.

"ഞാൻ പിതാവുമായി പലപ്പോഴും നിശിതമായി വാഗ്വാദം നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. മിതവാദികളുടെ നയം പലപ്പോഴും നിരാശാജനകമായി തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നു ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കും. എന്നാൽ അടുത്ത നിമിഷത്തിൽ, ബഹു: തിലകിന്റെ ആദർശവും പ്രവൃത്തിരൂപത്തിൽ കൊണ്ടുവരുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു ഞാൻ പറയും. ഇതുകേട്ട് പിതാവ് മന്ദസ്മിതത്തോടെ എന്നെ

അറിയിക്കു. "ഞങ്ങൾ, ഇതക്രൂട്ടതം വിജയികളാകുവാൻ പോവുകയാണു് എന്നു്."

ഒന്നാംലോകയുദ്ധകാലത്തു് വെള്ളക്കാരൻ ഏററവും ഭയപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു സംഭവം ഉണ്ടായി. മഹാത്മജി തെക്കെ ആഫ്രിക്കയിലെ സേവനം കഴിഞ്ഞു് ഇന്ത്യയിൽ തിരിച്ചെത്തി. ഗോഖലെയുടെ ആശീർവാദത്തോടെ രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു് പ്രവേശിച്ചു. ഈ അത്ഭുതമനുഷ്യൻെറ (mystery man) പ്രവേശനം രാഷ്ട്രത്തിനു മുഴുവൻ ഒരു ഉത്തേജനം നൽകി. മഹാത്മജിയുടെ ചാമ്പരൺസത്യാഗ്രഹം വെള്ളക്കാരൻെറ വഞ്ചന വെളിപ്പെടുത്തി. ആയിരമായിരം കർഷകർ, അരച്ചാൺ വയററിനുവേണ്ടി കഷ്ടതകൾ സഹിക്കുവാൻ ജന്മമെടുത്ത കർഷകർ, വെള്ളക്കാരൻെറ മുമ്പിൽ അടിമകളായി—മനുഷ്യത്വം അവകന്നവർ നീയമല്ല. ചാമ്പരനിലെ ഇൻഡിഗോപ്ലാൻേറഷനിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന ഇൻഡ്യാക്കാർ, മൃഗങ്ങളെക്കാൾ ഹീനമായി മർദ്ദിക്കപ്പെട്ടു. വെള്ളക്കാരൻ, ആഫ്രിക്കയിൽ നീഗ്രോകളുടെ നേരെ അനുവർത്തിച്ച നയം, ഇൻഡ്യയിലും ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടു. പക്ഷെ ആ വെളുത്ത തൊലി മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നില്ല, ഇൻഡ്യാക്കാരൻെറ പാരമ്പര്യം വെള്ളക്കാരൻേറതിൽ നിന്നും വിഭിന്നമാണെന്നു്. ചിരിച്ചുകൊണ്ടു സഹിക്കുന്നതിനും, ചിരിച്ചുകൊണ്ടു തടുക്കുന്നതിനും ഉള്ള കരുത്തു് ഭാരതീയനുണ്ടെന്നു്. മഹാത്മജിയുടെ ചാമ്പരൺ സത്യാഗ്രഹം ഈ വസ്തുത അവരെ ബോധ്യമാക്കിക്കൊടുത്തു. ജവഹർ അക്കാലത്തു് അലഹബാദിലായിരുന്നു.

ഗാന്ധിജിയുടെ സത്യാഗ്രഹസമരം അദ്ദേഹത്തെ ആകർഷിച്ചു. അതിന്റെ വിജയം അദ്ദേഹത്തെ സംതൃപ്തനാക്കി. അദ്ദേഹം മഹാത്മജിയെ ആരാധിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

IV

1919-ൽ 'റൗലററ് ആക്ട്'മായി ബ്രിട്ടീഷ് ഗവൺമെന്റ് പുറത്തു ചാടി; സ്വാതന്ത്ര്യകുതുകികളായ ഇൻഡ്യൻജനതയെ നേരിടാൻ ബ്രിട്ടീഷ് മസ്തിഷ്കം കണ്ടുപിടിച്ച ഒരു ചെപ്പടി വിദ്യ! നേതാക്കന്മാരെ അറസ്ററു ചെയ്യുക; അറസ്ററു ചെയ്യുവരെ ഇരുമ്പഴിക്കുള്ളിലാക്കുക; അതുകണ്ടു് അവരുടെ അനുയായികൾ ഓടിയൊളിക്കുമെന്നു് വെള്ളക്കാരൻ തെററിദ്ധരിച്ചു. അവിടെയും, അമളി പററിയതു് ഗവൺമെന്റിനാണു്. ഗാന്ധിജി വീണ്ടും രംഗത്തിലിറങ്ങി, റൗലററ് ആക്ടിനെതിരായി പ്രക്ഷോഭണം നയിക്കാൻ. പ്രക്ഷോഭണം വിജയപൂർവ്വം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. ഇതു കണ്ടു്, ഗവൺമെന്റ് തോക്കെടുത്തു. അമൃതസരസ്സിലും, അഹമ്മദാബാദിലും അനേകം രക്തസാക്ഷികൾ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു. പഞ്ചാബു മുഴുവൻ പട്ടാളനിയമം നടപ്പിലാക്കി. രക്തമയമായ ഒരദ്ധ്യായം ജലിയൻവാലായിൽ വെള്ളക്കാരൻ ഓഡർ രചിച്ചു. ഗാന്ധിജി പ്രക്ഷോഭണം പിൻവലിച്ചു.

ജലിയൻവാലാ അത്യാഹിതം, വെള്ളക്കാരന്റെ കിരാതത്വം വെളിപ്പെടുത്തി. നാഷണൽ കാൺഗ്രസ്സ്

അന്വേഷണകമ്മററിക്കു വേണ്ടി വാദിച്ചു. ഒടുവിൽ മനസ്സില്ലാമനസ്സോടെ ഒരു കമ്മററി ഗവണ്മെൻറു് രൂപീകരിച്ചു. കമ്മററിയിൽ ഒരംഗമായി ജവഹർ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. പണ്ഡിതജിയുടെ ജീവിതത്തിൽ ഈ സംഭവം ഒരു പരിവർത്തനത്തിനു വഴി തെളിച്ചു. അന്വേഷണം പൂർത്തിയായി. വെള്ളക്കാരൻെറ മൃഗീയത്വത്തിൻെറ നഗ്നനൃത്തമാണു് ജലിയൻവാലാ കൂട്ടക്കൊല എന്നു് പണ്ഡിതജി മനസ്സിലാക്കി. കുററക്കാരൻ കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടു. പക്ഷെ അവനെ ശിക്ഷിക്കുന്നാരു്? അവൻ തന്നെ പ്രതിയും ന്യായാധിപനും.

1920 മഹാത്മജി നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനം ആരംഭിച്ചു. പണ്ഡിതജിയും, മോത്തിലാലും യു. പി. യിലെ നേതൃത്വം ഏറെറടുത്തു. അവർ അറസ്ററു ചെയ്യപ്പെട്ടു. പണ്ഡിതജി 6 മാസത്തെ തടവുശിക്ഷയ്ക്കായി വിധിക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആദ്യത്തെ ജയിൽ ജീവിതമാണതു്. അറസ്ററുചെയ്യപ്പെട്ട സമയം, പണ്ഡിതജി അലഹബാദു് കാൺഗ്രസ്സു് കമ്മററിയുടെ പ്രസിഡണ്ടായിരുന്നു.

ആറു മാസത്തെ തടവിനുശേഷം അദ്ദേഹം പുറത്തു വന്നു. രാഷ്ട്രീയമായ സംഭവവികാസങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ തികച്ചും ഒരു പുതിയ ആളാക്കിത്തീർത്തു. സാമാന്യജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ കൂടുതൽ സമയം പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനും, രാഷ്ട്രീയമായ അവരുടെ ആശയഗതികൾ മനസ്സിലാക്കുവാനും അദ്ദേഹം ശ്രമം തുടങ്ങി.

1921-ൽ ഔന്ധിലാരംഭിച്ച കിസാൻപ്രക്ഷോഭണം നയിച്ചതു് ജവഹരിലാലായിരുന്നു. ദുഷിച്ച സെമിന്താരി സമ്പ്രദായത്താൽ അമർത്തപ്പെട്ടു് വീർപ്പു മുട്ടിയ കൃഷിക്കാർക്കു്, സ്വതന്ത്രമായി ഒന്നു ശ്വസിക്കാനും, നിവർന്നു നില്ക്കുവാനുമുള്ള പരിതഃസ്ഥിതികൾ സൃഷ്ടിക്കുവാനുമായിരുന്നു ആ പ്രക്ഷോഭണം.

"കൃഷിക്കാരന്റെ ദാരിദ്ര്യവും, പരമ്പരയാ അവനു കിട്ടിയിട്ടുള്ള ദുർബലത്വവും ഞാൻ നേരിട്ടു കണ്ടു. ഈ ദുഷിച്ച സാമ്പത്തികവ്യവസ്ഥ മാററിയാൽ മാത്രമേ നമ്മുടെ കൃഷിക്കാർ അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുകയുള്ളു എന്നു് എനിക്കു ബോദ്ധ്യമായി. ഞാൻ അറിയാതെതന്നെ ഒരു സോഷ്യലിസ്റ്റായി മാറി."

1928-ൽ കോൺഗ്രസ്സ് പ്രസിഡണ്ടായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടതു് പണ്ഡിതജി ആയിരുന്നു. കോൺഗ്രസ്സ് അത്തവണ ലാഹോറിൽ സമ്മേളിച്ചു. ഈ സമ്മേളനം ഇൻഡ്യാചരിത്രത്തിൽ അതിപ്രധാനമായ ഒന്നാണു്. 60 കൊല്ലത്തിനു മുമ്പു് രൂപമെടുത്ത കോൺഗ്രസ്സ് അന്നാദ്യമായി 'സ്വാതന്ത്ര്യ'പ്രമേയം അവതരിപ്പിച്ചു. "പൂർണ്ണ സ്വരാജിലേക്കു്" കോൺഗ്രസ്സ് ആഹ്വാനം ചെയ്തു. 1930 ജനുവരി 26-ാം തീയതി സ്വാതന്ത്ര്യദിനമായി കൊണ്ടാടുവാൻ തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടു.

പക്ഷേ, ഈ പ്രമേയം വെടിയുണ്ടകൾകൊണ്ടു് ഗവണ്മെന്റു നേരിട്ടു. 1930-33-ലെ മർദ്ദനങ്ങൾ ഇൻഡ്യ

സഹിച്ചു. പണ്ഡിതജി തുടങ്ങിയുള്ള നേതാക്കന്മാർ വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി.

1934-ൽ കറാച്ചിയിൽ കാൺഗ്രസ്സ് വീണ്ടും കൂടി. മഹാത്മജി നിയമലംഘനം പിൻവലിച്ചു.

V

1931-ൽ മോതിലാൽ നെഹ്റു നിര്യാതനായി. ഈ സന്ദർഭത്തിലാണ് പണ്ഡിതജി, മഹാത്മജിയുമായി കൂടുതൽ പരിചയത്തിനിടയാകുന്നതു്.

"ബാപ്പുജി, ആനന്ദഭവനിൽ വന്നു. അദ്ദേഹം ഞങ്ങളോടൊന്നിച്ചു് ഒരു മാസം താമസിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം, ഞങ്ങൾ വലുതായ ഒരാശ്വാസമായി കരുതി......................ബാപ്പുവുമായി ഞാൻ കൂടുതൽ അടുക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ വലുതായ ആദർശവ്യത്യാസമുണ്ടായിരുന്നു. എന്റെ സംശയങ്ങൾ ഞാനദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചു. അവയെല്ലാം സമുചിതമായ മറുപടി അദ്ദേഹം നൽകി..........ഞാൻ ബാപ്പുവിനെ എന്റെ ഗുരുവായി ആരാധിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

തന്റെ 40 കൊല്ലത്തെ രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിനിടയിൽ പണ്ഡിതജി 12 പ്രാവശ്യം ജയിലിൽ പോയിട്ടുണ്ട്. ജയിൽജീവിതം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആരോഗ്യത്തെ ബാധിച്ചു. ദേഹസ്വാസ്ഥ്യം പലപ്പോഴും യൂറോപ്പിലേക്ക് അദ്ദേഹത്തിന് പോകേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ട്. ഇൻഡ്യയുടെ ഭാഗധേയം നിർണ്ണയിക്കേണ്ട പ്രധാനപ്പെട്ട വ്യക്തികളിൽ ഒരാളായിട്ടാണ് യൂറോപ്പിൽ അദ്ദേഹം അറിയപ്പെട്ടിരുന്നതു്.

പണ്ഡിതജി ഒരു രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തകൻ മാത്രമല്ല; ഒരു ചിന്തകൻ കൂടി ആണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽകൂടി നാം ദർശിക്കുന്നതു് സാർവലൗകിക വ്യവസ്ഥിതിക്കു വേണ്ടി അക്ഷമയോടെ കാത്തിരിക്കുന്ന ഒരു ചിന്തകനെയാണു്. ഒരു കാറൽ മാർക്സിനേയും ഫെഡറിക് ഐയിൽ ചൻസിനേയും സൃഷ്ടിക്കുവാൻ യൂറോപ്പിനു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഒരു ജവഹരിലാലിനെ ലോകത്തിനു് കാഴ്ചവയ്ക്കുവാൻ ഭാരതത്തിനും സാധിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

1946-ലെ ക്യാബിനറ്റു് നിർദ്ദേശപ്രകാരം ഇൻഡ്യ രണ്ടായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടു. ഇൻഡ്യൻ യൂണിയനിൽ ഒരു കേന്ദ്രഗവൺമെന്റുണ്ടായി. ഇൻഡ്യൻ യൂണിയന്റെ ആദ്യത്തെ പ്രധാനമന്ത്രിയായി പണ്ഡിതജി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

"എന്റെ രാജ്യവാസികളുടെ അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി, എന്റെ ബാപ്പുജിയുടെ ആശീർവാദത്തോടുകൂടി, ഞാൻ പ്രധാനമന്ത്രിപദം ഏറ്റെടുക്കുന്നു."

ഇൻഡ്യൻയൂണിയന്റെ ഭാഗധേയം പണ്ഡിതജിയുടെ കൈയിലാണു്.

ഇൻഡ്യയുടെ ജീവനാണു് പണ്ഡിതജി!

★

സി. രാജഗോപാലാചാരി

★

ഇൻഡ്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യസമരചരിത്രത്തിൽ ഉജ്ജ്വലങ്ങളായ പല നാമധേയങ്ങൾ നാം ശ്രവിക്കുന്നുണ്ട്. അവ നമ്മെ കോൾമയിർകൊള്ളിക്കുകയും, വികാരതരളിതരാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഉദാ: തിലകന്റെ സിംഹഗർജ്ജനവും, മോത്തിലാലിന്റെ മധുരസ്മിതവും, മഹാത്മജിയുടെ മൌനവ്രതവും നമുക്ക് സുപരിചിതങ്ങളാണ്. ആവശ്യം സൃഷ്ടിയുടെ മാതാവാണല്ലോ. അമേരിക്കൻ സ്വാതന്ത്ര്യസമരം ഒരു വാഷിങ്ടണേയും ഐറിഷ് സമരം ഒരു ഡിവാലറയേയും സൃഷ്ടിച്ചെങ്കിൽ, ഇൻഡ്യൻ സമരം അനേകം വ്യക്തികളെയാണ് ലോകത്തിനു പ്രദാനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ഓരോ വ്യക്തിയും ലോകത്തെ ഒന്നാംകിട മഹാരഥന്മാരോട് കിടപിടിക്കത്തക്ക വിധം.

ചക്രവർത്തി രാജഗോപാലാചാരി, ദീനബന്ധുവിനേയും മോത്തിലാലിനേയും പോലെ ആദ്യം ഒരു അഭിഭാഷകനായിട്ടാണ് പൊതുജനമദ്ധ്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്. തെക്കേ ഇന്ത്യയിൽ സേലത്ത് ഒരു ബ്രാഹ്മണ കുടുംബത്തിൽ 1879-ൽ രാജാജി ജനിച്ചു. വക്കീൽ പണിയിൽ അദ്ദേഹം സമർത്ഥനായിരുന്നു. വാഗ്‌ധാടിയും കർമ്മകുശലതയും ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവും പെട്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തെ തെക്കേ ഇന്ത്യയിലെ അഭിഭാഷക പ്രമാണി

യാക്കി മാററി. അദ്ദേഹത്തിന് നിഷ്പ്രയാസം ഒരു ഹൈക്കോടതിജഡ്ജി ആകാമായിരുന്നു. പക്ഷെ പൊതുജനസേവനമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദർശം. ഒരു വിദേശ ഗവണ്മെന്റിന്റെ കീഴിൽ ഭൃത്യനായിരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ അന്തസ്സും അഭിമാനവും പൊതുജനദാസനായിരിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹം കണ്ടു. ഒരു സന്ദർഭത്തിനു വേണ്ടി കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹം. 1920-ൽ അതു് ആഗതമാവുകയും ചെയ്തു.

1920-ൽ രാഷ്ട്രം മുഴുവൻ നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനത്തിലേക്ക് നീങ്ങി. മഹാത്മജി അറസ്റ്റു വരിച്ചു. അദ്ദേഹം നടത്തി വന്നിരുന്ന "യംഗ് ഇന്ത്യ"യുടെ ചുമതല രാജാജിയുടെ ചുമലിൽ പതിഞ്ഞു. മഹാത്മജി ജയിലിലായിരുന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദർശങ്ങൾ പത്രം മുഖേന പൊതുജനങ്ങളെ അറിയിക്കേണ്ട കടമ രാജാജി ഏറ്റെടുത്തു. അതു് വിജയപൂർവം നടത്തുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം ഗാന്ധിയൻ ഗ്രൂപ്പിലെ ഒരു പ്രധാന അംഗമായി കണക്കാക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

കോൺഗ്രസ്സിൽ ഒരു പിളർപ്പ് ദൃശ്യമായി ഗാന്ധിയൻ ഗ്രൂപ്പും, ഇടതുപക്ഷക്കാരും തമ്മിൽ. ദീനബന്ധു തുടങ്ങിയുള്ളവർ ഗാന്ധിജിയുടെ നയത്തെ നിശിതമായി വിമർശിച്ചു. പല പ്രാവശ്യവും ജയിലിൽ പോകുന്നതു കൊണ്ട് കാര്യമായി ഒന്നും കോൺഗ്രസ്സ് നേടുവാൻ പോകുന്നില്ലെന്നു് വാദിച്ചു.

1922-ലെ ഗയാസമ്മേളനത്തിൽ ഈ വാദം ശക്തിമത്തായി പുറത്തു വന്നു.

മോത്തിലാൽ പറഞ്ഞു: "ബ്രിട്ടീഷ് ഗവമെന്റിനെ ക്ഷീണിപ്പിക്കണമെന്നാണ് നമ്മുടെ ഉദ്ദേശമെങ്കിൽ പ്രക്ഷോഭണമുണ്ടാക്കി ജയിലിൽ പോയതുകൊണ്ട്, നമ്മുടെ ആദർശം സാദ്ധ്യതയിലേക്ക നീങ്ങുന്നില്ല എന്ന് ഞാൻ പറയുന്നു. ഗവമെന്റിന്റെ സ്ഥാപിതനയത്തിന് ഉലച്ചിൽ തട്ടണമെങ്കിൽ, നമ്മുടെ കൈയ് ഗവമെന്റിനുള്ളിലുണ്ടായിരിക്കണം. അസംബ്ളിയിലും, കൗൺസിലിലും നാം പ്രവേശിക്കണം. അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കണം." സി. ആർ. ദാസ്സും കൂട്ടരും മോത്തിലാലിനെ പിന്താങ്ങി. എന്നാൽ ഗാന്ധിയൻപക്ഷം നിശിതമായി അദ്ദേഹത്തെ എതിർത്തു. രാജാജി "നോ ചെയിഞ്ച് പാളിസി" (No Change policy) യുമായി മോത്തിലാലിനെ എതിരിട്ടു. ഒരു രൂക്ഷമായ വാദപ്രതിവാദത്തിനുശേഷം, ഗാന്ധിയൻപക്ഷം ജയിച്ചു. സി. ആർ. ദാസ്സ് കാൺഗ്രസ്സ് പ്രസിഡണ്ട് സ്ഥാനം രാജി വച്ചു. സ്വരാജ് പാർട്ടി രൂപീകൃതമായി. കാൺഗ്രസ്സിനുള്ള വിടവ് വലുതാകുവാൻ തുടങ്ങി. നെഹറുവിന്റെയും, അൻസാരിന്റെയും ശ്രമത്തിൽ ഇരുപക്ഷക്കാരും ഒരു രാജിയിലെത്തി. ഡൽഹിയിൽ കൂടിയ കാൺഗ്രസ്സ് സമ്മേളനത്തിൽ ആ രാജി സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. കാൺഗ്രസ്സ് ആദർശത്തിനു വിരുദ്ധമല്ലാത്ത രീതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുവാൻ തയാറുള്ളവർക്ക് അസംബ്ളി

തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ മത്സരിക്കാവുന്നതാണെന്നുള്ള പ്രമേയം അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു.

II

1929-ലേയും 1931-ലേയും സമരങ്ങൾ ഗാന്ധിജി-രാജാജി ബന്ധം സുദൃഢമാക്കി. "വലതുപക്ഷത്തിലെ ഏററവും ബുദ്ധിയുള്ള ആൾ", ഗാന്ധിജിയുടെ "മനസ്സാക്ഷി സൂക്ഷിപ്പുകാരൻ" എന്നീ അപരനാമധേയങ്ങൾ ആ ബന്ധത്തിൻെറ വ്യാപ്തിയെ കുറിക്കുന്നവയാണു്.

1937-ലെ തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ കാൺഗ്രസ്സിനു ഭൂരിപക്ഷം കിട്ടി. പ്രവിശ്യാമന്ത്രിസഭകൾ രൂപീകൃതങ്ങളായി. മഹാത്മജിയുടെ പ്രത്യേക അനുഗ്രഹത്തോടെ രാജാജി മദ്രാസിലെ പ്രധാന മന്ത്രിപദം സ്വീകരിച്ചു. സർദാർ പട്ടേലും, രാജൻബാബുവും ഉദ്യോഗം സ്വീകരിക്കുന്നതിനു വിമുഖത പ്രദർശിപ്പിച്ചു.

രാജാജി ഒരു ഉത്തമ ഭരണാധിപൻകൂടി ആണു്. മദ്രാസിൽ രാജാജി മന്ത്രിസഭ കൈവരുത്തിയ പരിഷ്കാരങ്ങൾ സ്തുത്യർഹങ്ങളാണു്. മദ്യനിരോധനം നടപ്പാക്കിയ ആദ്യത്തെ മന്ത്രിസഭ മദ്രാസിലേതാണു്. പക്ഷെ കാൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭ രാജിവച്ചപ്പോൾ മദ്യനിരോധനം ബ്രിട്ടീഷ് ഗവർമ്മെൻറു റദ്ദാക്കി.

രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധകാലത്തു്, ഗവർമ്മെൻറും കാൺഗ്രസ്സുമായി ഒരു ഒത്തുതീർപ്പിനു വേണ്ടി അത്യന്തമായി പരിശ്രമിച്ച ഒരു വ്യക്തിയാണു് രാജാജി.

പക്ഷെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രമങ്ങൾ തെററിദ്ധരിക്കപ്പെട്ടു. തന്റെ ആദർശത്തിൽ നിന്നും വ്യതിചലിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം തയ്യാറില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹം കോൺഗ്രസ്സ് മെമ്പർസ്ഥാനം രാജിവച്ചു.

III

ഇൻഡ്യൻ യൂണിയൻ രൂപീകൃതമായി. രാജാജി വീണ്ടും രാഷ്ട്രീയരംഗത്തിലേയ്ക്കു് ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടു. പടിഞ്ഞാറെ ബംഗാൾ ഗവർണ്ണരായി അദ്ദേഹം നിയമിക്കപ്പെട്ടു.

മൗണ്ട്ബാററൺപ്രഭു സ്ഥാനം ഒഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാജാജി ആ സ്ഥാനത്തേയ്ക്കു തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

ഇൻഡ്യയിലെ ആദ്യത്തെ ഭാരതീയ വൈസ്രോയി രാജാജിയാണു്.

സ്വതന്ത്ര ഇൻഡ്യയുടെ അഭിമാനസ്തംഭമാണു് രാജാജി.

കേരളസാഹിത്യ അക്കാദമി

ഡാക്ടർ ഖാൻസാഹിബ്ബ്

★

ഇൻഡ്യയുടെ വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ അതിർത്തിയിൽ 'സ്വാത്' നദിയുടെ തീരത്തു് 'ഉട്മൻസി' എന്നൊരു ചെറുഗ്രാമം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ടു്. രാഷ്ട്രീയമായ സംഭവവികാസങ്ങളുടെ സ്വാധീനശക്തിക്കു് അനേകം മൈലിനപ്പുറത്തു്, തികച്ചും പ്രശാന്തതയിൽ അമർന്നു ജീവിച്ചിരുന്ന ഈ ചെറുഗ്രാമം ഭാരതത്തിനു് രണ്ടു വീരസന്താനങ്ങളെ ദാനം ചെയ്യാനുള്ള ഭാഗ്യം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്; ഡാക്ടർ ഖാൻസാഹിബ്ബും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹോദരനായ അതിർത്തിഗാന്ധി ഖാൻ അബ്ദുൽ ഗാഫർഖാനും.

1883-ൽ ഖാൻസാഹിബ്ബ് ജാതനായി. 'പഠാനി'കളുടെയിടയിൽ ധനംകൊണ്ടും കുലമഹിമകൊണ്ടും പ്രഥമഗണനീയമായി തീർന്നിരുന്ന 'ഖാൻ ഇബ്രാഹിം ഖാൻ' കുടുംബത്തിലാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനം. പിതാവായ ബീറാംഖാൻ, അബദ്ധജടിലങ്ങളായ ആചാരങ്ങളേയും മാമൂലുകളേയും നിർദ്ദയം വെറുക്കുന്നതിൽ യാതൊരു മടിയും പ്രദർശിപ്പിക്കാത്ത ഒരു തികഞ്ഞ പുരോഗമനകാംക്ഷിയായിരുന്നു. പെഷവാറിലെ ഒരു മിഷൻ സ്കൂളിൽ നിന്നും ഖാൻസാഹിബ്ബ് ഹൈസ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കി. 1906-ൽ ബോംബെയിലെ മെഡിക്കൽ കാളേജിൽ അദ്ദേഹം ചേർന്നു. അവിടെ നിന്നും

ബിരുദം നേടിയ ശേഷം, വൈദ്യശാസ്ത്രസംബന്ധമായ
ഉപരി പഠനത്തിന് ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു യാത്രയായി. മാതാ
വിനും മററു ബന്ധുജനങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹത്തെ ഇംഗ്ലണ്ടി
ലയയ്ക്കുവാൻ സമ്മതമില്ലായിരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകാരുമായുള്ള
സഹവാസം നിമിത്തം അദ്ദേഹം ക്രിസ്തുമതം സ്വീകരി
ക്കാനും ഒരു മദാമ്മയെ വിവാഹം കഴിച്ച് അവിടെ
ത്തന്നെ സ്ഥിരമായി താമസിക്കാനും ഇടയുണ്ടെന്നും
അവർ ഭയന്നു. ആ ഭയത്തിന് അല്പം യാഥാർത്ഥ്യവും
ഒടുവിലുണ്ടായി. ഖാൻസാഹിബ് ഒരിംഗ്ലീഷ് വനിതയെ
യാണ് ഭാര്യയായി സ്വീകരിച്ചത്.

പഠനം പൂർത്തിയാക്കിയശേഷം ലണ്ടനിലെ സെൻറ്
തോമസ് ആസ്പത്രിയിൽ (St. Thomas Hospital)
അദ്ദേഹം അല്പകാലം ജോലി നോക്കി. ഒന്നാം മഹായു
ദ്ധത്തിൽ ഒരു ക്യാപ്റ്റൻെറ റാങ്കോടു (Rank) കൂടി
അദ്ദേഹം ഐ. എം. എസ്സ്. (I. M. S.) ൽ ചേർന്നു.
ഫ്രാൻസ്, മെസപ്പൊട്ടോമിയ എന്നിവിടങ്ങളിൽ അ
ദ്ദേഹം സേവനം അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടുണ്ട്.

1920-ൽ അദ്ദേഹം ഇൻഡ്യയിൽ തിരിച്ചെത്തി.
തൻെറ യാത്രാസമയത്തുണ്ടായിരുന്ന ഭാരതമല്ല ഇപ്പോഴ
ത്തേതെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു മനസ്സിലായി. ജാലിയൻവാലാ
സംഭവവും, ഖിലാഫത്ത് പ്രക്ഷോഭണവും ഇന്ത്യയെ
ഇളക്കി മറിച്ചിരുന്നു. തൻെറ പിതാവും സഹോദരനും
ഇരുമ്പഴികൾക്കുള്ളിലാണെന്ന് അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞു. ബ്രിട്ടീ
ഷുകാർക്കെതിരായി പട്ടാണികളെ ഇളക്കിവിട്ടു എന്ന

താണ് ഗാഫർഖാന്റെ പേരിൽ ആരോപിച്ച കററം. പുത്രന്റെ പെരുമാററത്തിൽ പിതാവ് പശ്ചാത്തപിക്കാതിരുന്നതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപരാധം. 88 വയസ്സു കഴിഞ്ഞിരുന്ന പിതാവും, പുത്രനു വേണ്ടി—അല്ല രാജ്യത്തിനു വേണ്ടി—ജയിൽവാസം സ്വീകരിക്കേണ്ടി വന്നു.

അത്യത്തിദേശത്തു് അദ്ഭുതപൂർവ്വമായ ഉണർവ്വ് ഖാൻസാഹിബ്ബ് ദർശിച്ചു.

ബ്രിട്ടീഷ് റജിമെന്റിലെ ഒരു ഡാക്ടരായി ഖാൻ സാഹിബ്ബ് മാർഡനിൽ നിയമിക്കപ്പെട്ടു. വാസിറസ്ഥാനിലെ മലവർഗ്ഗക്കാരുടെ ലഹള ശമിപ്പിക്കുവാൻ ഈ റെജിമെന്റാണ് നിയോഗിക്കപ്പെട്ടതു്. ബ്രിട്ടീഷ് പട്ടാളം മലവർഗ്ഗക്കാരുടെ നേരെ കൈക്കൊണ്ട മർദ്ദനപരമായ പെരുമാററത്തിൽ പ്രതിഷേധിച്ച് ഖാൻസാഹിബ്ബ് ഉദ്യോഗം രാജിവച്ചു; പെഷവാറിൽ സ്വന്തമായി പ്രാക്ടീസു തുടങ്ങി.

II

1922-ൽ ഗാഫർഖാൻ വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി. അദ്ദേഹം പെഷവാറിൽ നടത്തിവന്നിരുന്ന 'ആസാദ്' വിദ്യാലയത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം ഗവർമെന്റു് നിരോധിച്ചു. ജയിൽവാസം കഴിഞ്ഞു് പുറത്തുവന്നതോടുകൂടി പട്ടാണികളെ സംഘടിപ്പിക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ അദ്ദേഹം ആരംഭിച്ചു. 'ഖുദൈകിദ്മദ്ഗർ' എന്നറിയപ്പെടുന്ന ചെങ്കുപ്പായസേന,പെഷവാറിൽ അദ്ദേഹം രൂപീകരിച്ചു.

അല്പകാലത്തിനുള്ളിൽ അതിർത്തിദേശം മുഴുവനും, ചെങ്കുപ്പായ സന്നദ്ധസേനകളെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞു. പരിപൂർണ്ണ അഹിംസയിൽ അടിയുറച്ചു നിന്നു്, പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനത്തിനുവേണ്ടി സമരം ചെയ്യുക—ഇതാണു് 'ഖുദായികിദ്മദ്ഗാർ'കളുടെ ആദർശം. രക്തത്തിനു മുമ്പിൽ ശീതത്വം കൈവെടിയുക. "രക്തത്തിനു വേണ്ടി പാഞ്ഞടുക്കുന്ന അധികാരപ്രമത്തർക്കു് ആവോളം രക്തം നൽകുക" ഇതാണു് ചെങ്കുപ്പായസേനയുടെ പ്രാഥമിക പാഠങ്ങൾ.

1930-ൽ തുടങ്ങിയ ഉപ്പുസത്യാഗ്രഹപ്രക്ഷോഭണ സമയത്താണു് ഖാൻസാഹിബ്ബ് ആദ്യമായി രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു പ്രവേശിക്കുന്നതു്. 1932 ഏപ്രിൽ 19-ാംനു ഗാഫർഖാൻ മൂന്നാമത്തെ പ്രാവശ്യവും അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു. ചെങ്കുപ്പായസേന ഗവൺമെന്റു് നിയമവിരുദ്ധമാക്കി. അറസ്റ്റിൽ പ്രതിഷേധിച്ചു്, പെഷവാറിലെ "ഖിസ്സാഖാനിബജാറിൽ" നടന്ന യോഗത്തെ പിരിച്ചുവിടാൻ ഇൻഡ്യൻപോലീസിനു് ആജ്ഞ നൽകപ്പെട്ടു. ക്ഷുഭിതരായ ജനക്കൂട്ടം പിരിഞ്ഞുപോകുന്നതിനുപകരം, അവിടെ തടിച്ചുകൂടുകയാണു ചെയ്തതു്. ജനങ്ങളുടെ മേൽ വെടി വയ്ക്കുവാൻ പോലീസിനു ആജ്ഞ ലഭിച്ചു. എന്നാൽ ഉത്തരവു ലംഘിച്ചു് തോക്കു് താഴെ വച്ചു്, നിഗ്ഗബ്ബരായി നിലത്തിരുന്നുകളയുകയാണു് അവർ ചെയ്തതു്.

എങ്കിലും ആജ്ഞ നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടു. ബ്രിട്ടീഷ്പട്ടാളം സ്ഥലത്തെത്തി. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ പേരിൽ അതിർത്തി ദേശത്തു നിന്നും അന്നാദ്യമായി രക്തം ചിന്ത

പ്പെട്ടു. ഖിസാഖാനിയിലെ സംഭവം പല സ്ഥലത്തും അനുകരിക്കപ്പെട്ടു. പക്ഷേ അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ട സ്വാതന്ത്ര്യച്ചു വീണ്ടും കത്തി ഉയരുകയാണു ചെയ്തതു്.

കേന്ദ്ര അസംബ്ലിയിൽ ഇതിനെപ്പററി ചോദ്യമുണ്ടായി. ഗവമ്മെൻറു്വക്താവായ ചാറൽസ്മെററകാഫ് ക്ഷമാപണം നടത്തി ഗവമ്മെൻറിനു വേണ്ടി.

'ഉട്ടമാസി' ഗ്രാമത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷ്പട്ടാളം നടത്തിയ കിരാതവും പൈശാചികവുമായ അക്രമങ്ങൾ വർണ്ണിക്കാതിരിക്കുന്നതാണു് ഭേദം. സംസ്കാരം അവക്കു വഴി മാറിക്കൊടുത്തു. ശവശരീരങ്ങൾ കുന്നുപോലെ പൊങ്ങി. വീടുകൾ അഗ്നിക്കിരയാക്കപ്പെട്ടു. കുഞ്ഞുങ്ങൾ നിർദ്ദയം മൃത്യുവക്ത്രത്തിലേക്കെറിയപ്പെട്ടു. സ്ത്രീകൾ മൃഗീയമായി ധ്വംസിക്കപ്പെട്ടു. പാവപ്പെട്ട ഗ്രാമീണർ—അവരെല്ലു് മൂകമായി സഹിച്ചു

III

1932-ൽ ഖാൻ സഹോദരന്മാരും വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി. പണ്ഡിററ്നെഹറുവിനെ സന്ദർശിക്കുവാൻ അലഹബാദിലേക്കു തിരിച്ച സന്ദർഭത്തിലായിരുന്നു പോലീസ് ഇവരെ അറസ്റ്റു ചെയ്തതു്. രാജഭക്തരായിരുന്ന അതിർത്തി ദേശനിവാസികളെ വിപ്ലവജനകമായ പ്രസംഗംകൊണ്ടു് പ്രക്ഷോഭണോത്സുകരാക്കിത്തീക്കുന്നു എന്നാണു് ഇവരുടെ മേലിലുള്ള കുററം. രണ്ടു കൊല്ലത്തെ തടവുശിക്ഷ ഇരുവക്കും കിട്ടി. ഖാൻ സാഹിബ് നൈനി സെൻട്രൽജയിലിലേക്കും, ഗാഫർഖാൻ ബീഹാറിലെ ഹസാറിലേക്കും മാററപ്പെട്ടു.

അതൃത്തി ദേശത്ത് ഇനിയൊരു ഉത്തരവുണ്ടാകുന്നതു വരെ പ്രവേശിക്കുവാൻ പാടില്ല എന്ന നിരോധനത്തിന്മേൽ 1934-ൽ അവർ വിമുക്തരായി.

1934-ൽ കേന്ദ്ര അസംബ്ലി തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ അതൃത്തിദേശത്തു നിന്നും കോൺഗ്രസ്സ് സ്ഥാനാർത്ഥിയായി ഖാൻസാഹിബ് മത്സരിച്ചു. എതിർ സ്ഥാനാർത്ഥിക്ക് ഗവമ്മെൻറിൽ നിന്നും വേണ്ട പ്രോത്സാഹനവും സഹായവും ലഭിച്ചു. കോൺഗ്രസ്സ് സ്ഥാനാർത്ഥിക്ക് അതൃത്തിദേശത്ത് പ്രവേശിക്കുവാൻ പാടില്ലായിരുന്നു. എങ്കിലും തിരഞ്ഞെടുപ്പുമത്സരം വളരെ വാശിയായിത്തന്നെ നടന്നു. ഖാൻ സാഹിബ് വിജയിയായി; ഒരു വമ്പിച്ച ഭൂരിപക്ഷത്തോടെ. അതൃത്തിദേശം മുഴുവൻ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ പിന്നിലുണ്ടെന്ന് ഇതു് തെളിയിച്ചു.

1936-37-ലെ പ്രവിശ്യാതിരഞ്ഞെടുപ്പിലും, കോൺഗ്രസ്സിനു ഭൂരിപക്ഷം ലഭിച്ചു. 1937-ൽ ഖാൻസാഹിബ് മന്ത്രിസഭ രൂപീകൃതമായി. മുസ്ലിം ഭൂരിപക്ഷമുള്ള അതൃത്തിദേശത്ത്, കോൺഗ്രസ്സിന് അസൂയാർഹമായ വിജയം കൈക്കലാക്കുവാൻ സാധിച്ചതു് ഖാൻസഹോദരന്മാർ മൂലമായിരുന്നു.

ഖാൻസാഹിബ്ബിന്റെ മന്ത്രിസഭ അതൃത്തിദേശത്തു് അനുഷ്ഠിച്ച സേവനം സ്തുത്യർഹമാണു്. ഗവമ്മെൻറു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ ഇടയിലുണ്ടായിരുന്ന അഴിമതികൾ നിവൃത്തിയാക്കുവാൻ പ്രധാനമന്ത്രി കർശനമായ നടപടികൾ എടുത്തു. നീതിയും ന്യായവും നിഷ്പക്ഷമായി പരിപാലിക്കപ്പെട്ടു.

ഒരിക്കൽ വധശിക്ഷയ്ക്ക് വിധിക്കപ്പെട്ട ഒരാളുടെ മാതാവ് ഖാൻസാഹിബ്ബിനെ സമീപിച്ച്, തന്റെ മകനിൽ ആരോപിച്ചിരിക്കുന്ന ശിക്ഷ ഇളവുചെയ്തുതരണമെന്ന് കേണപേക്ഷിച്ചു. മകനൊരു കൊലപ്പുള്ളിയാണ്. ഖാൻസാഹിബ്ബ് അവരോടു പറഞ്ഞു: "നിങ്ങൾ എന്നോട് ആവലാതി പറയുന്നതിലർത്ഥമില്ല. നിങ്ങളുടെ പുത്രനാൽ വധിക്കപ്പെട്ടയാളുടെ മാതാവിനെകണ്ട്, അവരുടെ ദയ ആവശ്യപ്പെടുക."

മറ്റൊരു സന്ദർഭത്തിൽ, തന്റെ ഏതാനും കോഴിക്കുഞ്ഞുങ്ങൾ മോഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരുന്നതായി ഒരു വൃദ്ധ പ്രധാനമന്ത്രിയെ അറിയിച്ചു. രണ്ടു ദിവസത്തിനകം മോഷണം തെളിയിക്കണമെന്ന് അദ്ദേഹം പോലീസ് അധികാരികൾക്ക് ആജ്ഞ കൊടുത്തു. ആജ്ഞയുടെ ഫലം അത്ഭുതകരമായിരുന്നു. വൃദ്ധയ്ക്ക് നഷ്ടപ്പെട്ട കോഴിക്കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ഇരട്ടി ലഭിച്ചു. ഇത്തരം നിസ്സാരമായ കാര്യങ്ങളിൽപോലും പോലീസ്സുകാർ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധ ചെലുത്താനും തുടങ്ങി.

അതൃത്തിദേശത്തെ മലവർഗ്ഗക്കാരുമായുള്ള സൗഹാർദ്ദബന്ധം ദൃഢപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഖാൻസാഹിബ്ബ് ശ്രമിച്ചു. അതു് ഫലപ്രദമാവുകയും ചെയ്തു. "ഗിരിവർഗ്ഗക്കാർ നമ്മുടെ സഹോദരന്മാരാണ്. ഇൻഡ്യയുടെ ഭാഗധേയത്തിൽ നമുക്കുള്ളതുപോലെതന്നെ, അവർക്കും അതിയായ ആകാംക്ഷയുണ്ട്. അവരുടെ ഇടയിൽ വിഷവിത്തുകൾ പാകാൻ ശ്രമിക്കുന്നവർ ഒരു കാര്യം ഓർമ്മിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ഇൻഡ്യാക്കാർ സ്വന്തം കാലിലുറച്ചു നില്ക്കുവാൻ പഠിച്ചുകഴിഞ്ഞുവെന്നും, വിഷവിത്തുകളുടെ ഫലം

അതു് പാകിയവരുടെ നേരെതന്നെ പൊട്ടിത്തെറിയ്ക്കാറായെന്നും” മന്ത്രിസഭയുടെ അതുങ്ങിദേശനയത്തെ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തുകൊണ്ടു് ഖാൻസാഹിബ്ബ് പ്രസ്താവിച്ചതു് ഇപ്രകാരമാണു്.

1942-ലെ ക്വിററ് ഇൻഡ്യാ പ്രക്ഷോഭണത്തിൽ, ഖാൻ സഹോദരന്മാർ മററു നേതാക്കന്മാരോടൊപ്പം അറസ്റ്റിലായി. പത്താനികൾ വിജയപൂർവ്വം പ്രക്ഷോഭണത്തെ മുന്നോട്ടു നയിച്ചു. ഖാൻ സഹോദരന്മാരുടെ അഭിമാനം രക്ഷിച്ചു.

IV

“ഏട്ടിലെപ്പശു പുല്ലു തിന്നുകയില്ല” എന്ന പരമാർത്ഥത്തെ കൂടുതൽ വിശദമാക്കുകയാണു് മി: ജിന്നായുടെ പാകിസ്ഥാൻവാദം നിർവ്വഹിക്കുന്നതു്. കേവലം മതപരമായ അല്ലെങ്കിൽ വർഗ്ഗീയമായ ഒരു സംഘടനയെ രാഷ്ട്രീയസംഘടനകളുമായി കൂട്ടിയിണക്കുന്നതുകൊണ്ടു് മി: ജിന്ന എന്താണു് സാധിക്കാൻ പോകുന്നതെന്നു്. ഞാനറിയുന്നില്ല. മുസ്ലിമീങ്ങൾ, ഒരു അവിഭാജ്യഭാരതത്തിൽ വിശ്വസിക്കണം. പാകിസ്ഥാൻ, അതു് ഇൻഡ്യയുടെ ശവക്കുഴി തോണ്ടും” ഇതാണു് പാകിസ്ഥാനെപ്പററി ഖാൻസാഹിബ്ബിൻെറ അഭിപ്രായം.

ഖാൻസഹോദരന്മാർ ഇൻഡ്യയുടെ അമൂല്യസമ്പത്താണു്. ഇവരെ മുന്നിൽ നിറുത്തിയിട്ടു്, അവരെ പിന്നിൽ നിന്നും കൊഞ്ഞനം കുത്തുന്ന നേതാക്കന്മാർ ഖാൻസഹോദരന്മാരുടെ മാർഗ്ഗദർശിത്വം സ്വീകരിക്കട്ടെ!

★

മാസ്റ്റർ താരാസിംഗ്

★

"ഒരു ഹിന്ദുവിന്റെ ധൈര്യവും, ഒരു സിക്കിന്റെ ശൌര്യവും, ഒരു ഭാരതത്തിന്റെ വീര്യവും ഒത്തൊരുമിച്ചു കാണണമെങ്കിൽ മാസ്റ്റർ താരാസിംഗിനെ സമീപിക്കുക."

പഞ്ചാബിലെ റാവൽപിണ്ഡി ഡിസ്ട്രിക്ടിൽ, ഒരു മാന്യ ഹിന്ദുകുടുംബത്തിൽ, പിൽക്കാലത്തു് സിക്കജനതയുടെ കിരീടമണിയാത്ത രാജാവാകുവാൻ ഭാഗ്യം ലഭിച്ച താരാസിംഗ് ജനിച്ചു. പിതാവു് ഗ്രാമത്തിലെ ഒരു ഭൂനികുതി ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാലു പുത്രന്മാരിൽ വച്ചു് കൂടുതൽ സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങൾക്കു പാത്രീഭൂതനായതു് നാനാക്ചന്ദ് (താരാസിംഗ്) ആയിരുന്നു. പുത്രൻ ഒരു കാളേജ് വിദ്യാർത്ഥിയായി കാണുവാനായിരുന്നു പിതാവു് അതിയായി അഭിലഷിച്ചതു്.

അമൃതസരസ്സിലെ ഒരു വിദ്യാലയത്തിൽ നിന്നും നാനക്ചന്ദ്രൻ മെട്രിക്കുലേഷൻ പാസ്സായി. ഉപരിവിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി അവിടത്തെ 'ഖാൽസാകാളേജിൽ (Khalsa College) ചേർന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിലാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനന്തര ജീവിതത്തെ പാടെ രൂപം മാററിയ ഒരു നവീന അദ്ധ്യായം കുറിക്കപ്പെട്ടതു്. കേവലം 19 വയസ്സായ—യുവത്വത്തിലേയ്ക്കു് ഒളിഞ്ഞു

നോക്കുവാൻ മാത്രം തുടങ്ങിയ നാനക്ചന്ദ് തന്റെ
ആളുകളുടെ അറിവോ സമ്മതമോ കൂടാതെ സിക്കുമതം
സ്വീകരിച്ച് 'താരാസിംഗ്' ആയിത്തീൎന്നു. ഈ പരി
വൎത്തനം ഒരു പ്രത്യാഘാതത്തോടുകൂടിയാണ് പുറത്തു
വന്നത്. സാധു പിതാവ്! പുത്രനു വേണ്ടി നിൎമ്മിച്ച
ആകാശക്കോട്ടകൾ അടിസ്ഥാനം ഇളകി നിലംപതിച്ചു.
അഭിമാനിയായ പുത്രൻ! ആദൎശത്തിനുവേണ്ടി പരി
വൎത്തനത്തെ മുറുകെപ്പിടിച്ചു. ഭാവിയിൽ പുത്രൻ ഒരു
വലിയ ജനവിഭാഗത്തിന്റെ അനിഷേധ്യനേതാവായി
തീരുമെന്ന് ആ പിതാവ് ആശിച്ചിരുന്നോ ആവോ?

1907-ൽ ബി. എ. ആണേഴ്സ് ബിരുദത്തോടെ
താരാസിംഗ് കലാശാലാവിദ്യാഭ്യാസം പൂൎത്തിയാക്കി
ഒരധ്യാപകനെന്നുള്ള നിലയിലാണ് അദ്ദേഹം പൊതു
ജീവിതത്തിൽ പ്രവേശിച്ചത്. ലായൻപൂർഗ്രാമത്തിൽ
ഒരു ഹൈസ്കൂൾ സ്ഥാപിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം ആരം
ഭിച്ചു ശ്രമം സാമ്പത്തികമായ പ്രോത്സാഹനമില്ലാ
ഞ്ഞയാൽ ആദ്യം പരാജയത്തിലവസാനിപ്പിക്കേണ്ടി വന്നു.
പിന്നീട് ഖാൽസാകാളേജ് അധികൃതരുടെ സഹായ
ത്തോടുകൂടി വിദ്യാലയം സ്ഥാപിതമായി. പ്രതിമാസം
15 രൂപാ ശമ്പളത്തിന്മേൽ ഒരധ്യാപകനായിട്ട് അദ്ദേ
ഹം ജോലിയുമാരംഭിച്ചു. താരാസിംഗ് ധനത്തിൽ ഒരി
ക്കലും ആശ വച്ചിരുന്നില്ല. മാസംതോറും 150 രൂപാ
ശമ്പളം വാങ്ങിക്കുന്ന ഒരു ഗവൺമെന്റുസ്കൂൾ
അധ്യാപകനേയും, തന്നെയും താരതമ്യപ്പെടുത്തി തന്റെ
ജോലിയാണ് കൂടുതൽ ഭാരതീയമെന്ന് ഒരി

കൻ അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിച്ചുവത്രെ. 'മാസ്റ്റർ' എന്നുള്ള ബിരുദം താരാസിംഗിന് അന്വർത്ഥമായി തീർന്നിട്ടുണ്ട്.

'ജലിയൻ വാലാ' അത്യാഹിതം ഭാരതീയരുടെ, പ്രത്യേകിച്ച് സിക്കുകാരുടെ രാഷ്ട്രീയമായ ഉണർവിന് ഉത്തേജനം നൽകി. അവിടെ ചൊരിയപ്പെട്ട ഓരോ തുള്ളി രക്തത്തിനും ഒരു പ്രധാന സന്ദേശം ഭാരതീയനു നൽകുവാനുണ്ടായിരുന്നു; രക്തത്തിന്റെ ചുവപ്പുനിറം കണ്ടു ഭാരതീയൻ മുഖം ചുളുക്കരുതെന്ന്.

പഞ്ചാബിൽ നടപ്പാക്കിയ സൈനികനിയമം ജനങ്ങളുടെ പ്രതിഷേധത്തിന് ഹേതുവായി. അവർ ഇളകി. അധികാരികൾ അമർത്താനാരംഭിച്ചു. താരാസിംഗിന് പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള അവസരം കൈവന്നു. അദ്ധ്യാപകവൃത്തിക്കു വിരാമമിട്ട് പൊതുജനമദ്ധ്യത്തിൽ അദ്ദേഹം പ്രവേശിച്ചു.

രാഷ്ട്രീയമായ ഉത്തേജനം മതപരമായ പുരോഗമനത്തിനു വഴി തെളിച്ചു. സിക്കുകാരുടെ "ഗുരുദ്വാരങ്ങൾ" സ്വേച്ഛാപ്രഭുക്കളായ "മഹന്ത്കളുടെ" (സിക്കുമത പുരോഹിതന്മാർ) ഭരണത്തിൽ നിന്നും ജനപ്രതിനിധികളെ ഏല്പിക്കണമെന്ന് താരാസിംഗും കൂട്ടരും വാദിച്ചു. ഈ വാദത്തിന് പ്രോത്സാഹനം നൽകുവാൻ അതിനെ പ്രവൃത്തിരൂപത്തിൽ കൊണ്ടുവരുവാൻ അനവധി സിക്കുകാർ തയ്യാറായി. പുരോഹിതന്മാർ ബ്രിട്ടീഷ് സഹായത്തോടുകൂടി പ്രതിരോധനത്തിനും ഒരുമ്പെട്ടു.

ആദ്യത്തെ ഏറ്റുമുട്ടൽ ഗുരുനാനാക്കിന്റെ ജനനസ്ഥലമായ 'നാനക്ബാഗി'ൽ വച്ചുണ്ടായി. ഒരു ഭൃഗീയ

സമരത്തിന്റെ നാന്ദിയായിരുന്നു അതു്. ഒരു വശത്തു് മതത്തിന്റെ ധാർമ്മിക തത്വങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കാനുള്ള ബദ്ധപ്പാടു്; മറുവശത്തു് മതത്തിന്റെ കുത്തകയേറ്റെടുത്തു് അതിനെ വ്യഭിചരിക്കാനുള്ള ശ്രമം. പരസ്പര വിരുദ്ധങ്ങളായ രണ്ടാശയങ്ങളുടെ സംഘട്ടനം രക്തച്ചൊരിച്ചിൽ അവസാനിച്ചു. ഏകദേശം രണ്ടായിരത്തോളം സിക്കുകാർ മരണത്തിനു് കീഴ്പ്പെടേണ്ടി വന്നു. അമൃതസരസ്സിലെ അശ്രുപത്രികൾ മുഴുവൻ മുറിവേററ സിക്കകാരെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞു. ഈ അവസരത്തിൽ അമൃത സരസ്സിലുണ്ടായിരുന്ന 'ഹക്കിം അജ്മൽഖാൻ' ഈ ദാരുണ സംഭവം കേട്ടു് പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുവത്രെ.

മഹന്തുക്കളുമായുള്ള പോരാട്ടം ഉഗ്രതരമാകുവാൻ മറെറാരു സംഭവം കൂടി പ്രേരകമായി തീർന്നു. 'നാഭാ' സംസ്ഥാനത്തെ മഹാരാജാവു് ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു് സ്ഥാനത്യാഗം ചെയ്യുവാൻ നിർബന്ധിതനായി. പ്രക്ഷോഭണകാരികളുടെ നേരെ മഹാരാജാവു് ആനുകൂല്യം പ്രദർശിപ്പിച്ചു എന്നതാണു് ഇതിനു കാരണം. ഗവൺമെന്റിന്റെ നയത്തിൽ പ്രതിഷേധം രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് അനവധി സിക്ക്ജാഥകൾ നാഭായിൽ സമ്മേളിച്ചു. 'ജെയ്തോ'യിൽ വച്ചു നടത്തപ്പെട്ട പ്രതിഷേധ മഹായോഗത്തെ വെടിയുണ്ടകൊണ്ടു് അധികാരികൾ നേരിട്ടു. താരാസിംഗു് ഉൾപ്പെടെ അനവധി സിക്ക നേതാക്കന്മാർ ഇരുമ്പഴികളിലായി. ഗവൺമെന്റിനെ തകിടം മറിക്കാനുള്ള ഒരു ഗൂഢതന്ത്രത്തിന്റെ പ്രധാന പ്രവർത്തകരായിട്ടു് അവർ വിധിയെഴുതപ്പെട്ടു. മൂന്നു

കൊല്ലത്തെ ജയിൽവാസം സംഭവബഹുലമായ ജീവിതത്തിൽ ഒരു വിശ്രമവേള അവർക്ക് പ്രദാനം ചെയ്തിരിക്കണം.

III

ജയിലിൽ നിന്നു പുറത്തു വന്നപ്പോൾ വീണ്ടുമൊരു സമരത്തിനുള്ള സന്നാഹങ്ങളാണ് അദ്ദേഹത്തിന് സ്വാഗതം നൽകിയതു്. 1930-ലെ പ്രക്ഷോഭണത്തിൽ, പഞ്ചാബിലെ സിക്കുകാരെ നയിക്കുവാനുള്ള ഭാഗധേയം താരാസിംഗിന് സിദ്ധിച്ചു. 'ഖിസ്സാഖാനി' ബജാറിലെ കൂട്ടക്കൊല ഇൻഡ്യയെ ആകമാനം പ്രക്ഷുബ്ധമാക്കിയ ഘട്ടത്തിൽ, അതിർത്തി ദേശക്കാരായ പത്താനികളുടെ സഹായാർത്ഥം കൃപാണവുമേന്തി ഒരു സംഘം സിക്കുകാർ താരാസിംഗിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പെഷവാറിലേക്കു തിരിക്കുകയുണ്ടായി. പക്ഷേ വഴിയിൽ വച്ചു് അവർ അറസ്റ്റ് ചെയ്യപ്പെട്ടു.

സിക്കജനതയുടെ നിസ്സീമസ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾ ഇതിനിടയിൽ അദ്ദേഹം ആർജ്ജിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അദ്ദേഹം ജയിൽമുറിയ്ക്കുള്ളിലായിരുന്ന അവസരത്തിൽ 'ശിരോമണി ഗുരുദ്വാര പ്രബന്ധിക് കമ്മറ്റി'യുടെ പ്രസിഡണ്ടായി എതിരില്ലാതെ തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

കേന്ദ്രഅസംബ്ലിയിൽ ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട 'വർഗ്ഗീയ പ്രാതിനിധ്യം രാഷ്ട്രമണ്ഡലത്തെ വീണ്ടും ആവരണം ചെയ്തു. 15 ശതമാനത്തോളം വരുന്ന സിക്ക്ജനത അസംബ്ലിയിൽ 30 ശതമാനം സീറ്റുകൾക്കുവേണ്ടി വാദിച്ചു. തങ്ങൾക്കു ശരിയായ പ്രാതിനിധ്യം ലഭിച്ചില്ലെ

കിൽ തന്നെ പാർട്ടിയും ഹിന്ദുമതം ഉപേക്ഷിക്കുന്നതാണെന്ന് പട്ടികജാതിനേതാവായ ഡാ: ഭീമറാവു അംബെത്കർ ഭീഷണിപ്പെടുത്തി. ഇൻഡ്യയിലെ മററു മതങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ഇരുകയ്യോടുംകൂടി സ്വാഗതം ചെയ്യുവാൻ തയ്യാറായി. മോക്ഷത്തിലേക്കുള്ള കവാടങ്ങൾ ഡാക്ടർക്കു വേണ്ടി തുറന്നു തരുവിക്കാമെന്ന് പലമതപുരോഹിതന്മാരും വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. സമർത്ഥനായ ആ നേതാവ് ആരേയും നിരാശപ്പെടുത്താതെയും എന്നാൽ ഹിന്ദുമതം ഉപേക്ഷിക്കാതെയും രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു ചില കസർത്തുകൾ നടത്തുക മാത്രമേ ചെയ്തുള്ളു. അംബെത്കരെ സിക്കുമതത്തിലേക്കു സ്വീകരിക്കുവാൻ താരാസിംഗ് മുതലായ നേതാക്കന്മാർ ആരംഭിച്ച ശ്രമം മിക്കവാറും വിജയത്തിലെത്തിയെങ്കിലും അവസാനം ഡാക്ടർ പിന്മാറിക്കളഞ്ഞു. പട്ടികജാതിക്കാരുടെ ഉന്നമനാർത്ഥം അംബെത്കറുടെ പ്രേരണയോടുകൂടി ബോംബെയിൽ ഒരു 'ഖാൽസാ കാളേജ്' സ്ഥാപിതമായി. മതപരിവർത്തനമായിരുന്നു പ്രധാന ഉദ്ദേശമെങ്കിലും, ചുരുക്കം ചില അധഃകൃതർ മാത്രമേ സിക്കുമതം സ്വീകരിച്ചുള്ളു. ഡാക്ടരുടെ സാമർത്ഥ്യത്തിനു മുമ്പിൽ താരാസിംഗുപോലും തല കുനിക്കേണ്ടി വന്നു.

ഭാരതത്തിന്റെ ഭാവി അതിന്റെ അവിഭാജ്യതയിലാണ് ഉൾക്കൊള്ളുന്നതെന്ന് പൂർണ്ണമായി വിശ്വസിക്കുന്ന ഒരാളാണ് മാസ്റ്റർ താരാസിംഗ്. ക്രിപ്സ്നിർദ്ദേശം സിക്കുജനത തള്ളിക്കളഞ്ഞതിന്റെ പ്രധാന കാരണം, അന്നു ഒരു പക്കിസ്ഥാന്റെ നേരെ ആനുകൂല്യം കാ

ണിക്കുകയും മറേറതുകൊണ്ടു തുറിച്ചുനോക്കുകയും ചെയ്യു
ന്നു എന്നതാണു്. മുസ്ലീംലീഗിന്റെ പക്കിസ്ഥാൻവാദം
ബ്രിട്ടീഷ്ഗവർമ്മെന്റു താലോലിക്കുകയും, കാൺഗ്രസ്സ്
അതിനു വഴിപ്പെടുകയും ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ, തങ്ങളുടെ
(സിക്കുകാരുടെ) തായി അവശ്യം ഒരു സിക്കിസ്ഥാനം
ഉണ്ടാവിക്കും, അല്ലെങ്കിൽ ഉണ്ടാവിപ്പിക്കും, ഇതാണു്
ഇന്നു് താരാസിംഗ് കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ള വാദം. ജിന്നാ
യുടെ പക്കിസ്ഥാനാണു് താരാസിംഗിന്റെ 'ആസാദ്
പഞ്ചാബു്' വാദത്തിനു് പ്രചോദനം. പക്കിസ്ഥാൻ
രൂക്ഷതയെ എതിരിടാൻ, അതിനെ സ്വപ്നലോക
ത്തിൽ നിന്നും യാഥാർത്ഥ്യത്തിലേക്കിറക്കിക്കൊണ്ടുവരാതി
രിക്കുവാൻ സിക്കിസ്ഥാൻ കൃത്യത്തിനു മാത്രമേ സാധി
ക്കുകയുള്ളു എന്നു് സിക്കുകാർ തികച്ചും വിശ്വസിക്കുന്നു.
ഈ വിശ്വാസമാണു് രണ്ടാം മഹായുദ്ധകാലത്തു് ഇൻ
ഡ്യൻ നാഷണൽ കാൺഗ്രസ്സ് പ്രഖ്യാപിച്ച നയത്തിൽ
നിന്നും സിക്കു് പാന്തിക് കമ്മററി ഭിന്നിക്കുവാൻ ഇട
യാക്കിയതു് ക്വിററ്ഇന്ത്യാപ്രമേയം കാൺഗ്രസ്സ് അവ
തരിപ്പിച്ചപ്പോൾ താരാസിംഗും മററു സിക്കു നേതാക്ക
ന്മാരും അതിൽനിന്നും ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കുകയാണു ചെയ്തതു്.
ബ്രിട്ടീഷ്സേനയിൽ ചേർന്നു് യുദ്ധപരിശീലനം ആവും
വിധം സമ്പാദിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം ജനങ്ങളെ ഉദ്ബോധി
പ്പിച്ചു. അടുത്തൊരു സമരമുണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ ജിന്ന
യും കൂട്ടരും വാൾമുനയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് പക്കിസ്ഥാൻ
തേടുവാൻ ശ്രമിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിനെ എതിർക്കാൻ
സിക്കുജനതയെ സൃഷ്ടിപരമായ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽകൂടി ഒരു

ക്കേണ്ടതു് ആവശ്യമാണെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനറിയാമായിരുന്നു.

'രാജാജി പദ്ധതി' സിക്കുകാരുടെ നിശിതവിമർശനത്തിനു കാരണമായിത്തീൎന്നു. അതിലെ പാക്കിസ്ഥാൻ രഞ്ജകഭാവത്തെ താരാസിംഗ് ശക്തിയായ ഭാഷയിൽ എതിൎത്തു. 'പന്തിക് അകാലിപാർട്ടി' എന്നൊരു സ്വതന്ത്രസംഘടന അദ്ദേഹം രൂപീകരിച്ചു. 1946-ലെ പ്രവിശ്യാതിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ പഞ്ചാബിലെ 33 സിക്കുനിയോജകമണ്ഡലങ്ങളിലും അകാലികൾ സ്ഥാനാൎത്ഥികളെ നിറുത്തി. ഒരു ഭൂരിപക്ഷത്തോടെ അവർ വിജയികളാവുകയും ചെയ്തു.

കോൺഗ്രസ്സും സിക്കുകാരും തമ്മിലുള്ള ഭിന്നിപ്പു് ഗൗരവതരമായി കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

ഇടക്കാലഗവർമ്മെന്റു് രൂപീകൃതമായതിനുശേഷം താരാസിംഗിന്റെ നയത്തിനു മാററം വന്നിട്ടുണ്ടു്. കാൺസ്റ്റിറ്റ്യുവന്റു് അസംബ്ളി ബായിക്കാട്ടു ചെയ്യണമെന്ന മുൻനിശ്ചയം ഭേദപ്പെടുത്തിയതുതന്നെ ഒരു നയംമാററത്തിന്റെ ശുഭോദയമല്ലേ കുറിക്കുന്നതു്?

ഒരു മഹമ്മദാലി ജിന്നയെ എതിരിടാൻ ഒരു താരാസിംഗു് നമുക്കു് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണു്!

സച്ചിദാനന്ദസിൻഹ

★

പ്രതിഭാശാലിയായ ഒരു സംഭാഷണ ചതുരൻ, നിഷ്കാമിയായ പൊതുജനസേവകൻ, നിസ്തുലനായ പത്രപ്രവൎത്തകൻ, അസാധാരണനായ പണ്ഡിതൻ, ഉത്പതിഷ്ണുത്വം നിറഞ്ഞ സമുദായ പരിഷ്കൎത്താവ്, സൎവ്വോപരി ദേശാഭിമാനിത്വം നിറഞ്ഞ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രേമി എന്നീ നിലകളിലാണ് സച്ചിദാനന്ദസിൻഹ നമ്മുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതു്. കോൺഗ്രസ്സിൽ ഒരംഗമായി ചേരാത്തതെന്താണെന്നു് ഒരാൾ അദ്ദേഹത്തോടു ചോദിച്ചപ്പോൾ നൽകപ്പെട്ട ഉത്തരമിതായിരുന്നു: "കോൺഗ്രസ്സിനെ ഞാൻ ബഹുമാനിക്കുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യമായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നതിനാണ് ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതു്. ഒരു മെമ്പർ ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തികളുടെ ഉച്ചനീചത്വം മുഴുവനും സംഘടനയ്ക്കു സമർപ്പിക്കുന്നതു് ശരിയാണെന്നെനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തികളുടെ ദോഷഭാഗം സംഘടനയുടെ ചുമലിൽ കെട്ടിവയ്ക്കുവാൻ അനേകമാളുകൾ ഒരുങ്ങുന്നതു് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. അവരുടെ ആത്മാൎത്ഥതയെ ഞാൻ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നു. ഇതിൽ ഭേദം സംഘടനയ്ക്കു് വെളിയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് അതിന്റെ ഉന്നമനത്തിനു വേണ്ടി പ്രവൎത്തിക്കുന്നതല്ലേ നല്ലതു്?"

ബീഹാറിലെ ഒരു കായസ്ഥ കുടുംബത്തിലാണ് സച്ചിദാനന്ദന്റെ ജനനം. അന്ധമായ വിശ്വാസങ്ങളും ആചാരങ്ങളും നിറഞ്ഞ അന്തരീക്ഷത്തിലാണ് ജീവിക്കേണ്ടി വന്നതെങ്കിലും ഒരു മികച്ച ഉല്പതിഷ്ണുവായിട്ടാണ് അദ്ദേഹം പുറത്തു വന്നതു്. കടലിനപ്പുറം പോകാൻ സാധിച്ച ബീഹാറിബ്രാഹ്മണരിൽ ആദ്യത്തെ ആളായിരുന്നു സച്ചിദാനന്ദ സിൻഹ. വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു് സ്വദേശത്തു് മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോൾ വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും തന്നെ പുറന്തള്ളിയതായി അദ്ദേഹമറിഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്പതിഷ്ണുത്വത്തിനു് മററു ക്രിയ തെയുള്ള ഹിന്ദുഭൃത്യന്മാരോടൊപ്പം മുസ്ലീം ഭൃത്യന്മാരേയും അദ്ദേഹം തന്റെ വസതിയിൽ പാർപ്പിച്ചു. കുടുംബത്തിലെ യാഥാസ്ഥിതികരും മററു കായസ്ഥന്മാരും തന്നിലേക്കെറിഞ്ഞ അപവാദങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ഒന്നുകൂടി ഉത്തേജിതനാക്കി.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിവാഹം ഇതിനു് മറെറാരുദാഹരണമായിരുന്നു. ധനംകൊണ്ടു മികച്ചതെങ്കിലും കലംകൊണ്ടു താണ ഒരു കുടുംബത്തിലെ അംഗമാണു് സിൻഹയുടെ ഭാര്യയായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടതു്. പഞ്ചാബിലെ ഒരു ധനികന്റെ മകളായ ശ്രീമതി രാധികാദേവിയായിരുന്നു ആ സ്ത്രീ. വിവാഹം പല കോളിളക്കങ്ങളുമുണ്ടാക്കി. ഉണ്ടയില്ലാത്ത വെടിപോലെ അതു് പുകഞ്ഞു പോകയും ചെയ്തു.

ശ്രീമതി രാധികാദേവി ഭാരതീയ സ്ത്രീത്വത്തിന്റെ ഉത്തമ മാതൃകയാണു്. ഭർത്താവിനെ ഒരു പ്രത്യക്ഷദൈ

വമായി പൂജിക്കുന്നതിലും സേവിക്കുന്നതിലും അവർ അഭിമാനം കൊണ്ടിരുന്നു. അവർ ഒരു പണ്ഡിതകൂടി യായിരുന്നു. ഭർത്താവിന്റെ ഉത്പതിഷ്ണുത്വം ഭാര്യയി ലേക്കും, ഭാര്യയുടെ പാണ്ഡിത്യം ഭർത്താവിലേയ്ക്കും പകർന്നു. അവയുടെ സംയോജനം ആ ദമ്പതികളുടെ ജീവിതാ നന്ദത്തിനു് നിദാനമായി നിലകൊണ്ടു. സിൻഹായ്ക്കു് അവരോടു് അതിരു കവിഞ്ഞ സ്നേഹവും അതിലേറെ ബഹുമാനവുമായിരുന്നു തോന്നിയിരുന്നതു്.

രാധിക ഒരു വന്ധ്യയായി മരിച്ചു. വീണ്ടുമൊരു വിവാഹത്തിനു് സിൻഹ നിർബന്ധിതനായപ്പോൾ അ ദ്ദേഹം നൽകിയ മറുപടി ഇതായിരുന്നു: "എന്റെ പരേ തയായ ഭാര്യയോടു ചെയ്യുന്ന കുറ്റംകെട്ടായിരിക്കും ഞാൻ വീണ്ടും വിവാഹം കഴിക്കുക എന്നുള്ളതു്. എനി ക്കവരോടുള്ള ബഹുമാനത്തിനു് ഒരു തീരാകളങ്കമുണ്ടാക്കു വാൻ ഞാനാശിക്കുന്നില്ല."

II

1894-ൽ 'ബീഹാർ ടൈംസ്'' (Bihar Times) എന്നൊരു പത്രം അദ്ദേഹമാരംഭിച്ചു. പരേതനായ ശ്രീ. മഹേഷ്നാരായണൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹപത്രാധി പരായിരുന്നു. ബീഹാറിനെ ബംഗാൾ പ്രവിശ്യയിൽ നിന്നും വേർതിരിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയ പ്രക്ഷോഭണത്തി ന്റെ പ്രധാന ഉത്തരവാദികൾ സിൻഹായും, ബീഹാറു ടൈംഹാർസുമായിരുന്നു. പ്രക്ഷോഭണം വിജയത്തിലവ

സാനിച്ചു. സിൻഹാ പൊതുജനനേതാവായി ആരാധിക്കപ്പെട്ടുവാനും തുടങ്ങി.

ബീഹാർ ടൈംസിന്റെ പ്രവർത്തനം മഹേഷ് നാരായണന് അദ്ദേഹം വിട്ടുകൊടുത്തു. താമസിയാതെ ഹിന്ദുസ്ഥാൻ റിവ്യൂ(Hindustan Review)വിന്റെ മാനേജിംഗ് പത്രാധിപരായി അദ്ദേഹം നിയമിക്കപ്പെട്ടു. ഒരു പത്രപ്രവർത്തകനെന്നുള്ള നിലയിൽ അദ്ദേഹമാർജ്ജിച്ചിട്ടുള്ള കീർത്തി നിസ്തുലവും അസൂയാജനകവുമാണ്. അദ്ദേഹം തന്നെ പറയുന്നു: "നിഷ്പക്ഷത അവലംബിച്ചു ജീവിക്കുവാൻ പഠിക്കുക എന്നതാണ് ഒരു പത്രാധിപരുടെ ആദ്യത്തെ കൃത്യം. സമുദായത്തിന്റെ ന്യൂനതകളും ആവശ്യങ്ങളും ശരിയായ വെളിച്ചത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി ശക്തിയായ ഭാഷയിൽ ഒരു യഥാർത്ഥ നിരൂപകന്റെ മനസ്സാന്നിധ്യത്തോടുകൂടി ലോകസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചാൽ മാത്രമേ പത്രപ്രവർത്തനം വിജയകരമാവുകയുള്ളു. ഒരധീശ ശക്തിയുടേയും ആശ്രയത്തിലമർന്നു ജീവിക്കുവാൻ ആദർശപരമായ സേവനമനുഷ്ഠിക്കുന്ന ഒരു പത്രത്തിന് സാദ്ധ്യമല്ലതന്നെ." ഹിന്ദുസ്ഥാൻ റിവ്യൂവിനെപ്പററി ലണ്ടനിലെ യുണൈറ്റഡ് എമ്പയർ (United Empire) ഇങ്ങനെയാണഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്. "ഇന്ത്യയിലെ സാമാന്യജനതയുടെ വക്താവാണ് ഈ പത്രം. ഭാരതത്തെ ഇളക്കിമറിക്കുന്ന വികാരങ്ങളുടേയും വിചാരങ്ങളുടേയും പ്രതിഫലനം ഞങ്ങൾക്കിതിൽ കാണാൻ സാധിക്കുന്നു."

രാഷ്ട്രീയവും, സാമ്പത്തികവും, സാമുദായികവുമായ വിഷയങ്ങളെ ചൎച്ച് ചെയ്യുന്ന പ്രൗഢലേഖനങ്ങൾ ഇതിൽ സുലഭമാണ്. പത്രാധിപപംക്തിയിൽ കണ്ണോടിച്ചാൽ സിൻഹായുടെ ചലിക്കുന്ന പേനയുടേയും, ചലിപ്പിക്കുന്ന ഹൃദയത്തിന്റേയും മാറെറാലികൾ ശ്രവിക്കുവാൻ നമുക്കു സാധിക്കും. സുന്ദരവും സുദൃഢവുമായ ഭാഷാശൈലി സിൻഹായെപ്പോലെ ചുരുക്കം ചില പത്രപ്രവൎത്തകരെ മാത്രമേ അനുഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളു.

കൽക്കത്താ ടൈംസ് (Calcutta Times) പത്രാധിപരായിരുന്ന നാഗേന്ദ്രനാഥഗുപ്താ, സിൻഹയെപ്പററി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു് ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു് അഭംഗിയാവുകയില്ലെന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

“മി. സിൻഹാ ഒരനുഗ്രഹീത പത്രാധിപരാണ്. അദ്ദേഹത്തിന് ലേഖനമെഴുതാൻ പേനയും കടലാസ്സും കൈയിലെടുക്കേണ്ട താമസമേ ഉള്ളു. മനസ്സ് അതിന്റെ ഭണ്ഡാഗാരം ഉടൻ തുറക്കും. വാക്കുകൾ വികാരങ്ങൾക്കും വിചാരങ്ങൾക്കും രൂപം കൊടുക്കുവാൻ സദാ കാത്തുനില്ക്കയാണ്.

മാസത്തിലൊരിക്കലെങ്കിലും മി. സിൻഹായോടു കൂടി അല്പദിവസം താമസിക്കുക ഒരു പതിവാക്കി ഞാൻ തീൎത്തിരിക്കുകയാണ്. താമസം കഴിഞ്ഞു തിരിക്കുന്ന സന്ദൎഭത്തിൽ എന്റെ കോട്ടിന്റെ പാക്കററുകൾ മുഴുവനും 'വാൎത്തകളു'കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കും. “മനസ്സ്” വെളിയിലേക്കു ചാടുവാൻ കുതിച്ചുനില്ക്കുന്ന വികാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും.”

സർച്ചു് ലൈററു് (Search Light) ന്റെ ഉടമസ്ഥ
ന്മാരിലൊരാളാണു് സിൻഹാ. അല്പകാലം ഇൻഡ്യൻനേ
ഷൻ (Indian Nation) ന്റെ എഡിററരായിട്ടും അദ്ദേ
ഹം ജോലി നോക്കിയിട്ടുണ്ടു്. 1927-ൽ ജനീവയിൽ
വച്ചു കൂടിയ അഖിലരാഷ്ട്രപത്രാധിപസമ്മേളനത്തിൽ
ഇൻഡ്യൻ ഡെലിഗേററായി പോയിരുന്നതു് സിൻഹയാ
യിരുന്നു.

III

പത്രപ്രവൎത്തനം വിട്ടിട്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാണ്ഡി
ത്യം പരിശോധിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവിടെയും നാം ഒരു
സാധാരണ പണ്ഡിതനുമായിട്ടാണു് ഏററുമുട്ടുക. ഭാരതീ
യവും യൂറോപ്യനുമായി ഏകദേശം 22 ഭാഷകളിൽ
അദ്ദേഹം അസാമാന്യ വിജ്ഞാനം കൈക്കലാക്കിയിരുന്നു.
അദ്ദേഹം വായിക്കാത്ത ഇംഗ്ലീഷ് ദിനപത്രങ്ങളോ മാസി
കകളോ ഒന്നുംതന്നെ അവശേഷിച്ചിരുന്നില്ല. ഏതെ
ങ്കിലും ഒരു പ്രതി സമയത്തു കിട്ടാതെ വരികയാണെങ്കിൽ
പത്രത്തിന്റെ മാനേജൎക്കു് വിവരത്തിനു് ഉടൻതന്നെ
എഴുതിടും. ആ പത്രം കിട്ടി അതു വായിച്ചു കഴിഞ്ഞെ
ങ്കിൽ മാത്രമേ അദ്ദേഹം തൃപ്തനാവുകയുള്ളു. തനിക്കു്
ഹൃദ്യമായിത്തോന്നുന്ന ലേഖനങ്ങൾ വെട്ടിയെടുത്തു
സൂക്ഷിക്കുക അതദ്ദേഹത്തിനു പതിവായിരുന്നു.

"മി. സിൻഹായ്ക്കു്" അറിയാൻ പാടില്ലാത്തതു് നമു
ക്കും അറിയേണ്ട ആവശ്യമില്ല" ബനാറീസ് സർവകലാ

ശാലയിലെ പ്രൊഫസരായ ഡാക്ടർ ശേഷാദ്രിയുടെ അഭിപ്രായമാണിതു്. 'സിൻഹായുടെ ഉർദുഭാഷാശൈലി മുസൽമാൻ പണ്ഡിതരെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്നു.' മി. സെയ്ദ് അബ്ദുൽ അസീസ് സിൻഹായുടെ ശൈലിയെ പ്പററി ഇങ്ങനെയാണു് വിവരണം നൽകുന്നതു്.

അലഹബാദ് യൂണിവേഴ്സിററി അദ്ദേഹത്തിനു് ഡീ ലിററു ബിരുദം നൽകി.

നിയമസഭാ സാമാജികൻ എന്ന നിലയിലും സിൻഹ പ്രസിദ്ധനാണു്. കേന്ദ്ര അസംബ്ലി, ബീഹാർ, ലജിസ്ലേററീവ് കൗൺസിൽ എന്നിവയിൽ അനവധി വർഷം അദ്ദേഹം മെമ്പറായിരുന്നിട്ടുണ്ടു്. സംഭാഷണത്തിൽ ചതുരനും, പ്രസംഗത്തിൽ ഗംഭീരനും, വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ഉജ്ജ്വലനുമായിട്ടാണു് സിൻഹായെ മിക്കയാളുകളും ദർശിക്കുക.

വിദ്യാഭ്യാസം ഭൗതികമായ ലക്ഷ്യത്തിൽ തന്നെ തുടങ്ങണമെന്നാണു് മി. സിൻഹ വാദിക്കുന്നതു്. ഇതിനു് എതിരഭിപ്രായക്കാർ ഉണ്ടായേക്കാം എങ്കിലും വിദ്യാഭ്യാസം ദേശീയമാക്കണമെന്നു് വാദിക്കപ്പെടുമ്പോൾ അതു് ഭൗതികമായ വശത്തെയല്ലേ കൂടുതൽ ബാധിക്കുന്നതെന്നു് ആലോചിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

1936-ൽ പാററ്നാ സർവകലാശാലയിലെ വൈസ് ചാൻസലറായി സിൻഹ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. തുടർച്ചയായി മൂന്നു പ്രാവശ്യം തൽസ്ഥാനത്തേക്കു് അദ്ദേഹം നിയമിതനായിട്ടുണ്ടു്. യൂണിവേഴ്സിററിയുടെ കീഴിൽ

ആരംഭിച്ച പല കാളേജുകളുടേയും ആവിർഭാവത്തിനു് ഹേതുഭൂതൻ സിൻഹയാണു്. ഗവേഷണ ശാസ്ത്രത്തിനു് (Research Science) കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം അദ്ദേഹം നൽകി. പല സ്കാളർഷിപ്പുകൾ പുതുതായി ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു.

ഇൻററർ യൂണിവേഴ്സിററി ബോർഡിൻെറ (Inter University Board) അധ്യക്ഷനായിരുന്ന സർ രാധാകൃഷ്ണൻ സ്ഥാനമൊഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതു് സിൻഹയുടെ ചുമലിലാണു് പതിച്ചതു്.

കാളിനാഥറായി

★

വംഗദേശത്തിന്റെ അഭിമാനകേന്ദ്രം; ഭാരതമാതാവിന്റെ വാത്സല്യനിധി; പത്രമണ്ഡലത്തിലെ കിരീടമണിയാത്ത രാജാവ്; കാളിനാഥറായി. മൃത്യുവിന്റെ കനത്ത പിടിയിൽ അദ്ദേഹവും അമന്നു. ചാറ്റർജിയുടെ നിര്യാണത്തിൽ കലങ്ങിമറിഞ്ഞ ഭാരതം കാളിനാഥബാബുവിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ സമാശ്വാസം നേടിയിരുന്നു. പക്ഷെ ആ സമാശ്വാസം താല്ക്കാലികമാക്കിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹവും മൺമറഞ്ഞു.

കാളിനാഥന്റെ മരണം, രാഷ്ട്രീയാന്തരത്തെ കാറുപിടിപ്പിക്കുന്ന സംഭവബഹുലമായ ഒരു ഘട്ടത്തിലുണ്ടായ ആ മരണം ഭാരതത്തിന് ഒരു നഷ്ടം തന്നെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അൻപത്തുകൊല്ലത്തെ പത്രപ്രവത്തനജീവിതം, അനീതിയുടെയും ദുഷ്പ്രഭുത്വത്തിന്റെയും നേരെയുള്ള ഒരു പടവെട്ടലായിരുന്നു. പത്രലോകത്തിന്റെ ഗതിവിഗതികളെ അദ്ദേഹം അരശതാബ്ദകാലം നിയന്ത്രിച്ചു. കാളിനാഥന്റെ സുശിക്ഷിതമായ നേതൃത്വത്തിലാണ് പഞ്ചാബിലെ കേളികേട്ട പത്രമായ ട്രിബ്യൂൺ(Tribune) ജീവിച്ചതും അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചതും. സർ സുരേന്ദ്രനാഥബാനർജി, മോട്ടിലാൽ ഘോഷ് എന്നീ പ്രശസ്ത നേതാക്കന്മാർ പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ച പത്രപ്രവത്തക വിദ്യാലയത്തിലായിരുന്നു അദ്ദേഹം അഭ്യസനം നടത്തിയത്.

പ്രസ്തുത സമാപനം പത്രലോകത്തിന വേണ്ടി നിരന്തരം പോരാടുകയും നിരവധി ദുർഘടങ്ങൾ തരണം ചെയ്ത് പൊതുജനങ്ങളുടെ ആദരാതിശയങ്ങൾക്ക പാത്രമാവുകയും ചെയ്ത കഥ പ്രസിദ്ധമാണ്.

കാളിനാഥബാബു സ്വകൃത്യത്തിൽ അചഞ്ചലമായ നിശ്ചയം അതുല്യമായ സാമർത്ഥ്യവും പ്രദർശിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന് ശത്രുമേധാവികളുമായിപിണങ്ങേണ്ടി വന്നു. തൽഫലമായി അനവധി കഷ്ടനഷ്ടങ്ങൾ അദ്ദേഹം സഹിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൂലികാചലനം ജനങ്ങളെ രസിപ്പിച്ചു. അവരെ വിജൃംഭിതരാക്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനയിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന ഓരോ വാക്കും വികാരതീക്ഷ്ണത നിറഞ്ഞതായിരുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യചിന്ത മുഴഞ്ഞതായിരുന്നു. കാളിനാഥന്റെ ലേഖനങ്ങൾ വായിച്ച് ജനങ്ങൾ വികാരതരളിതരായി തീർന്നവെങ്കിൽ അത്ഭുതപ്പെടുവാനില്ല. പാശ്ചാത്യരെ അന്ധമായി അനുകരിക്കുവാൻ ഭാരതീയർ മുതിർന്ന ഒരു കാലഘട്ടത്തിൽ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ സമരകാഹളവുമായി രംഗത്തിറങ്ങിയ ഒരു വീരയോദ്ധാവാണ് കാളിനാഥറായി. രാഷ്ട്രീയവും സാമുദായികവുമായ കാര്യങ്ങളിൽ പഞ്ചാബിന്റെ പൊതുജനജിഹ്വയായിരുന്നു കാളിനാഥന്റെട്രിബ്യൂൺ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലേഖനങ്ങളിൽ മനംമയക്കുന്ന മധുവാക്യങ്ങളില്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ അവ കരളലിയിക്കുന്നവയായിരുന്നു. സ്വരാജ്യസേവനത്തിലേക്കുള്ള ഓരോ സന്ദേശമായിരുന്നു അവയിലെ ഓരോ വാചകവും. സുഖഭോഗികളെ ആനന്ദി

പ്പിക്കവാനല്ല പട്ടിണിപ്പാവങ്ങളുടെ ദയനീയനിസ്വന ങ്ങഠം മഹാജനങ്ങളെ കേഠംപ്പിക്കവാനാണു് അദ്ദേഹം ട്രിബ്യൂണിൽക്കൂടി പ്രവൎത്തിച്ചതു്.

II

"ഒരോൾ പത്രം പൊതുജനങ്ങളുടെ ഭൃത്യവേലയാണു ചെയ്യുന്നതു്. ജനങ്ങളുടെ ന്യായമായ ആവശ്യങ്ങളേയും അഭിലാഷങ്ങളേയും പൊതുവെ പ്രകടിപ്പിക്കുകയും അവയെ ഫലപ്രദമാക്കുവാൻ യത്നിക്കുകയും ചെയ്യുകയാണു് ഒരു യഥാൎത്ഥ പത്രത്തിന്റെ കടമ. സത്യത്തിൽ നിന്നും വ്യതിചലിക്കാതെ അനീതിയുടെ നേരെ വാളെടുക്കുകയാണു് ഒരു പത്രം ചെയ്യുന്നതു്; അഥവാ ചെയ്യേണ്ടതു്" ഇങ്ങനെയാണു് പത്രപ്രവൎത്തനത്തെപ്പററി 'വൈക്കാംസ്റ്റീഡ്' അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്. കാളിനാഥന്റെ നിയന്ത്രണത്തിൽ ട്രിബ്യൂൺ മേലുദ്ധരിച്ച കൎത്തവ്യം അന്വൎത്ഥമാംവണ്ണം നിൎവഹിക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. ഈ സന്ദൎഭത്തിൽ ട്രിബ്യൂണിന്റെ ഒരു ഹ്രസ്വചരിതം കൂടി ഇവിടെ ചേൎക്കുന്നതു് അസംഗതമാവുന്നതല്ല.

ട്രിബ്യൂണിനെ പഞ്ചാബിലെ പ്രമുഖവും പ്രധാനവുമായ ഒരു പത്രമാക്കിത്തീൎത്തതിൽ ബംഗാളികഠം വഹിച്ച പങ്കു് സ്തുത്യൎഹമാണു്. അതിന്റെ പത്രാധിപസമിതിയിലെ മിക്ക അംഗങ്ങളും ബംഗാളികളായിരുന്നു. പത്തൊൻപതാംനൂററാണ്ടിലെ അന്ത്യകാലത്തിൽ പഞ്ചാബിലെ സുപ്രസിദ്ധന്മാരിൽ ഒരാളായ "സൎദാർ ദയാൽ സിംഗ് മജീഠിയാ" ആണു് പത്രത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന

മറപ്പിക്കൽ നിർവഹിച്ചതു്. സർ സുരേന്ദ്രനാഥബാനർജി തൻെറ "രാഷ്ട്രനിർമ്മിതി" (National makaing) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇതിനെപ്പററി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു:—

"മജീഠിയാ ആത്മാർത്ഥതയിലും സത്യസന്ധതയിലും മികച്ചു നിന്നിരുന്ന ചുരുക്കംപേരിൽ ഒരാളായിരുന്നു...... ......ലാഹോറിൽ ഒരു വർത്തമാനപ്പത്രം തുടങ്ങുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനെ ഞാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനുവേണ്ടി ഞാൻ കല്ക്കട്ടായിൽ ഒരു പ്രസ്സ് വാങ്ങിച്ചു. തുടങ്ങുവാൻ പോകുന്ന പത്രത്തിൻെറ ആദ്യ പത്രാധിപരെ നിയമിക്കേണ്ട കൃത്യം അദ്ദേഹം എന്നിലും നിക്ഷേപിച്ചു."

ട്രിബ്യൂണിൻെറ ആദ്യത്തെ പത്രാധിപർ ശീതളനാഥചാററർജി എന്നൊരു ബംഗാളിയായിരുന്നു. അടുത്തതു് ബംഗാളിലെന്നല്ല ഇന്ത്യയിൽ തന്നെ നിസ്തുലകീർത്തി സമാർജ്ജിച്ച പരേതനായ നാഗേന്ദ്രനാഥഗുപ്തനായിരുന്നു. ഗുപ്ത പത്രത്തിൻെറ ഭാരം കൈയേററപ്പോഴും അതൊരു പ്രതിവാരിക മാത്രമായിരുന്നു. താമസിയാതെ അതൊരു ദിനപ്പത്രമായി. ഗുപ്ത എഡിററരായിരുന്ന കാലത്തു് ലാഹോറിലെ ഒരു ആംഗ്ലോ ഇന്ത്യൻപത്രമായ "ദി സിവിൽ ആൻഡ് മിലിട്ടറി ഗസററി"നു് ഒരു സംശയമുണ്ടായി പോലും! അതിൻെറ മുഖപ്രസംഗത്തിൽ ആ സംശയം വെളിപ്പെടുത്തുകയും ഉണ്ടായി. പഞ്ചാബു് പ്രവിശ്യയെ ഭരിക്കുന്നതു് അന്നത്തെ ഗവർണ്ണരായ സർ ഡെന്നിസു് ഫിററ്സ് പാററ്ട്രിക് ആണോ അതോ ട്രിബ്യൂണിൻെറ

പത്രാധിപരായ നാഗേന്ദ്രനാഥഗുപ്തയോ? ഇതാണു് സംശയം.

ഗുപ്ത തന്റെ സ്ഥാനം രാജി വച്ചു. അതോടുകൂടി പത്രത്തിന്റെ പ്രശസ്തിക്കും ഉടവു തട്ടി. അധഃപതിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയ ആ പത്രം കീൎത്തിയുടെ ധവളിമ വീണ്ടും പ്രാപിച്ചതു് 1917-ൽ കാളിനാഥറായി അതിന്റെ ചുമതല കൈയേററതു മുതൽക്കാണു്. പത്രത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന്മാൎക്കു് അദ്ദേഹത്തിൽ നിസ്സീമമായ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു.

III

1878-ൽ ബംഗാളിലെ ഒരു കുഗ്രാമത്തിൽ കാളിനാഥബാബു ജനിച്ചു. കൽക്കട്ടായിലെ പ്രസിഡൻസികാളേജിലായിരുന്നു അദ്ദേഹം വിദ്യാഭ്യാസം പൂൎത്തിയാക്കിയതു്. വിദ്യാൎത്ഥിയായിരിക്കുമ്പോഴും തന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യശീലനായിരുന്നു. യഥാസ്ഥിതികത്വത്തിന്റെ മൂടുപടം വലിച്ചുകീറി ഒരു മുഴുത്ത ഉത്പതിഷ്ണുവായിട്ടാണു് അദ്ദേഹം വിഹരിച്ചതു്. കാളേജിൽ നടക്കാറുള്ള മിക്ക യോഗങ്ങളിലും കാളിനാഥൻ ഒരു പ്രധാന പ്രാസംഗികനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രേമം കാളേജുഭിത്തികൾക്കു പുറമെയും അല തല്ലിയിരുന്നു.

അക്കാലത്തു് കലാശാലകളിൽ വ്യവസ്ഥാപിതമായിരുന്ന വിദ്യാഭ്യാസരീതിയോടു് അദ്ദേഹത്തിനു് അതിരററ അവജ്ഞയാണു തോന്നിയിരുന്നതു്. ഒരിക്കൽ യൂണിവേഴ്സിററിപരീക്ഷയിൽ ചോദിച്ചിരുന്ന ചോദ്യങ്ങൾക്കുള്ള ഉത്തരത്തിനുപകരം അദ്ദേഹം അന്നത്തെ വിദ്യാഭ്യാ

സന്ദയത്തെ അപലപിച്ചു് ഒരുപന്യാസം ഉത്തരക്കടലാസ്സിൽ എഴുതിച്ചേർക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം പരീക്ഷയിൽ ജയിക്കാതിരിക്കാൻ അതു് കാരണമായിത്തീർന്നു. എങ്കിലും പുറത്തു ചാടുവാൻ വെമ്പിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആശയങ്ങളുടേയും വികാരങ്ങളുടേയും നാന്ദിയായി അതു് പരിണമിച്ചു.

1904-ൽ സർ സുരേന്ദ്രനാഥബാനർജിയുടെകീഴിൽ അദ്ദേഹം പത്രപ്രവർത്തനത്തിലേർപ്പെട്ടു. "ബംഗാളി" എന്ന പത്രത്തിൻേറയും "കല്ക്കട്ടാ ടൈംസ്" എന്ന ഇംഗ്ലീഷ് പ്രതിവാരികയുടേയും ചുമതല അദ്ദേഹമാണു് കൈയേററതു്. "എൻെറ പത്രപ്രവർത്തകജീവിതത്തിലെ ചില സ്മരണകൾ" എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. "കൽക്കട്ടാ ടൈംസിൻെറ എഡിററർ ഉദ്യോഗം എന്നെ പല വിധത്തിൽ അനുഗൃഹീതനാക്കിത്തീർത്തിട്ടുണ്ടു്. മുഖപ്രസംഗരൂപേണ എനിക്കു് ആദ്യമായി എഴുതുവാൻ സാധിച്ചതു് പ്രസ്തുത വാരികയിലാണു്. കൈയെഴുത്തുമാസികകളുമായി കഴിഞ്ഞുവന്ന എനിക്കു് ആദ്യമായി അച്ചടിമാസികയുമായി പരിചയപ്പെടുവാൻ സാധിച്ചതും ഈ ഘട്ടത്തിലാണു്."

ഇതിനിടയിൽ, ആസ്സാമിൽ കുടിയേറിപ്പാർത്തിരുന്ന ബംഗാളികൾ 'സിററിസൺ' എന്നൊരു പത്രം ആരംഭിച്ചു. പത്രാധിപസ്ഥാനം കാളിനാഥബാബുവിനു് നൽകി. അദ്ദേഹം 'സിററിസണെ'പ്പററി ഇങ്ങനെയാണു് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്. "എനിക്കു സ്വതന്ത്രമായി വിഹരിക്കുവാനും, ഒരു പത്രാധിപർ എന്നുള്ള നിലയിൽ മാത്രം പത്രത്തിൻെറ ഗതിവിഗതികളെ നിയന്ത്രിക്കുവാനും

സാധിച്ചതു് ഇതിലാണു്." സാമ്പത്തികമായ കുഴപ്പങ്ങ
ളാൽ 1905-ൽ അതിന്റെ പത്രാധിപസ്ഥാനം അദ്ദേഹം
വിട്ടൊഴിഞ്ഞു. വീണ്ടും 'ബംഗാളിയി'ൽ ജോലി ആരം
ഭിച്ചു. പിന്നീടു് ഏറെക്കാലം സുരേന്ദ്രനാഥബാബുവിന്റെ
കീഴിൽ അഭ്യസനം തുടങ്ങുകയാണു ചെയ്തതു്.

തനിക്കു് സുരേന്ദ്രനാഥബാബുവുമായുള്ള ബന്ധം
തന്റെ 'സ്മരണ'കളിൽ അദ്ദേഹം കുറിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഗുരുവും
ശിഷ്യനും തമ്മിൽ രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളിൽ ഭിന്നാഭിപ്രായ
ക്കാരായിരുന്നു. എങ്കിലും വിവരണത്തിനതീതമായ ഒരു
ആത്മീയബന്ധം അവരിൽ ഐക്യം പ്രാപിച്ചിരുന്നു.
കാളിനാഥബാബു ഗുരുവിനെപ്പററി ഇപ്രകാരം എഴുതി
യിരിക്കുന്നു. "ഈ ഘട്ടത്തിൽ എനിക്കു് സുരേന്ദ്രനാഥ
ബാബുവുമായി കൂടുതൽ അടുപ്പത്തിനു് ഇടയായി. ഞാൻ
വിദ്യാർത്ഥിയായിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ ആ സ്വാതന്ത്ര്യവീ
രന്റെ അപദാനങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. വിധി ഞങ്ങളെ അടു
പ്പിച്ചു. അഭൗമമായൊരു സ്നേഹബന്ധം, ദൈവീകതയിൽ
തഴച്ചു വളർന്ന ഒരു ഗുരുശിഷ്യബന്ധം, അതാണു് ഞങ്ങ
ളുടെ അഭിമാനം. നിഷ്കൃതി ചെയ്യുവാൻ കഴിയാത്ത
പല നന്മകളും ഈ ശിഷ്യനു് അദ്ദേഹം നൽകിയിട്ടുണ്ടു്.
കൃതജ്ഞത നിറഞ്ഞ—അഭിമാനം നിറഞ്ഞ ഒരു ഹൃദയം
എന്റെ ഗുരുവിന്റെ കാലടികളിൽ കാഴ്ച വയ്ക്കട്ടെ!"

1915-ൽ അദ്ദേഹം ലാഹോറിലെത്തി "പഞ്ചാബി"
എന്ന പത്രത്തിലെ എഡിററർ ആയി. രണ്ടു വർഷത്തിനു
ശേഷം സുപ്രസിദ്ധമായ ട്രിബ്യൂൺപത്രത്തിന്റെ ചുമതല
ഏറെറടുത്തു

IV

ഒരു പത്രപ്രവർത്തകനെന്ന നിലയിൽ അദ്ദേഹത്തിനോടൊപ്പമോ അതിൽ കവിഞ്ഞോ വളരെ കുറച്ചുപേർ മാത്രമേ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. സുഗമവും സുന്ദരവുമായ ഭാഷാശൈലി, പരിഹാസം പൊതിഞ്ഞ വാക്കുകൾ, ഇവ തന്റെ ഗുരുവിൽ നിന്നും നേരത്തെതന്നെ അദ്ദേഹം കരസ്ഥമാക്കിയിരുന്നു.

ഇതിനുപുറമേ അദ്ദേഹം ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യയോദ്ധാവും കൂടിയായിരുന്നു. ഉത്പതിഷ്ണുത്വം നിറഞ്ഞ ഒരു ധീരൻ, സ്വാതന്ത്ര്യചിന്ത ഉണർത്തിവിട്ട് വെകിളി പിടിപ്പിച്ച ഒരു മനുഷ്യൻ എന്നീ നിലകളിൽ അദ്ദേഹം ആർജ്ജിച്ചിട്ടുള്ള യശസ്സിന് ഒരിക്കലും ലാഘവം തട്ടുന്നതല്ല. 'ജലിയൻവാലാ' സംഭവം ഇൻഡ്യയെ ആകെ ഇളക്കിവിട്ട സമയത്ത് അദ്ദേഹം എഴുതിയ ലേഖനങ്ങൾ ഇതിന് നിതാന്തസാക്ഷ്യങ്ങളാണ്.

അദ്ദേഹത്തിന് നിത്യശാന്തി കൈവരട്ടെ.

★

രാജാ മഹേന്ദ്രപ്രതാപ്

★

"മുപ്പത്തിരണ്ട വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷം ഞാനിതാ നിങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ വീണ്ടും വന്നിരിക്കുന്നു. ഈ ദീർഘകാലത്തിനിടയിൽ പലതും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ കവാടം തുറക്കപ്പെട്ടു എന്നു് നിങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു് അബദ്ധമാണു്. വെള്ളക്കാരനുമായുള്ള ദൃഢപരിചയത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഞാൻ പറയുന്നു അവർക്കു് ആത്മാർത്ഥതയില്ലെന്നു്; അവർ വാക്കുകൾ കൊണ്ടു് പന്താടുമെന്നു്. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള അന്ത്യസമരം—അതാണു് നമ്മുടെ അടുത്ത പരിപാടി. ക്ഷെത്തപ്പുഴകൾ നിർമ്മിക്കേണ്ടി വരും. ഭാരതീയൻ അതിനെ കൃസലാക്കുകയില്ല. വെള്ളക്കാരൻ ബുദ്ധിപൂർവ്വം പ്രവർത്തിക്കട്ടെ."

ബോംബെ റെയിൽവേസ്റ്റേഷനിൽ തിങ്ങിക്കൂടിയിരുന്ന ജനാവലിയുടെ നേർക്കു് വികാരരഹിതനായി മഹേന്ദ്രപ്രതാപ് എറിഞ്ഞ വികാരതീക്ഷ്ണത നിറഞ്ഞ വാചകങ്ങളാണു് മേൽ കൊടുത്തിട്ടുള്ളവ.

I

യുണൈറ്റഡ് പ്രാവിൻസിൽ 1887-ൽ മഹേന്ദ്രപ്രതാപ് ജനിച്ചു. ധനംകൊണ്ടും കുലമഹിമ കൊണ്ടും യു. പി. യിലെ എണ്ണപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയുടെ ഏകപുത്ര

നായി ജനിക്കുവാനുള്ള ഭാഗധേയം മഹേന്ദ്രന സിദ്ധിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്നെ പറയുന്നു: "ബാല്യത്തിൽ എനിക്കു ലഭിച്ച അമിതമായ സുഖം എന്നെ അതിൽ വിരക്തനാക്കി. ഞാൻ ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങി. എനിക്കുവേണ്ടി പിതാവ് ചെലവാക്കിയിരുന്ന ധനം സാധാരണ സ്ഥിതിയിലുള്ള ഒന്നു രണ്ടു കുടുംബങ്ങൾക്ക് നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ മതിയാകുമായിരുന്നു......എന്റെ ചിന്ത "സ്ഥിതി സമത്വ"വാദത്തിൽ എന്നെ കൊണ്ടു ചാടിച്ചു........."

'അലിഗാർ' സർവകലാശാലയിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം ബി. എ. ബിരുദം നേടി. കലാശാലയിലെ മലിനമായ അന്തരീക്ഷത്തിൽ നിന്നു് രക്ഷ നേടുവാൻ മഹേന്ദ്രപ്രതാപ് ആസഫ്അലി എന്നീ ചുരുക്കം ചില വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു മാത്രമേ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. വർഗ്ഗീയതയുടെ വിഷവിത്തുകൾ വിദ്യാർത്ഥികളുടെ കുരുന്നുഹൃദയങ്ങളിൽ പാകുവാൻ കാളേജ് അധികൃതർ വളരെ ശ്രമിച്ചിരുന്നു. തങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശത്തിനു വഴങ്ങാത്തവരെ നിർദ്ദാക്ഷിണ്യം പുറന്തള്ളുവാനും അവർ മടിച്ചിരുന്നില്ല. ആസഫ്അലി തന്റെ വിദ്യാർത്ഥിജീവിതത്തെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം പറയുന്നു: "വർഗ്ഗീയ വൈരവും മതവിദ്വേഷവും കൊളുത്തിവിടുവാനുള്ള കാളേജ് അധികൃതരുടെ അവകാശമത്തെപ്പറ്റി ഞങ്ങൾ ചോദ്യം ചെയ്തു. അതു തെറ്റാണെന്നു് അവർ വിധിച്ചു. ഇസ്ലാമിൽ അടിയുറച്ച വിശ്വാസമുണ്ടെന്നഭിമാനിക്കുന്ന ഞാൻ പറയുന്നു ഇസ്ലാം സംസ്കാരത്തിന്റെ പേരിൽകലാശാലക്കാർ കൈക്കൊണ്ട നയം ശോചനീയമാണെന്നു്". മതവിദ്വേഷം ഇസ്ലാമിന്റെ ഗുണമാ

യിൽ പെട്ടന്നതേയില്ല. മതത്തിന്റെ ധാർമ്മികമായ വശത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യുവാൻ ഒരു മതത്തിനും ഒരിക്കലും സാധ്യമല്ലതന്നെ.''

മി. ആസഫ് അലിയും മഹേന്ദ്രപ്രതാപും വിപ്ലവകാരികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഗണിക്കപ്പെട്ടു. പ്രതാപനെ രണ്ടു മൂന്നു മാസത്തേയ്ക്കു് കാളേജിൽ നിന്നും പുറംതള്ളുക കൂടി ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തെ വീണ്ടും കാളേജിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നതിനു പരിശ്രമിപ്പിച്ചവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും മുസ്ലിം വിദ്യാർത്ഥികളായിരുന്നുവത്രെ.

പിതാവിന്റെ മരണശേഷം ജമിന്താരി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈവശം വന്നുചേർന്നു. 1907-ൽ അദ്ദേഹം "ജിൻഡി"ലെ മഹാരാജാവിന്റെ സഹോദരിയെ വിവാഹം ചെയ്തു. ഈ അവസരത്തിൽ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് "രാജാ'' എന്ന ബഹുമതി അദ്ദേഹത്തിനു നൽകി. ഏറെത്താമസിയാതെ ഭാര്യാസമേതനായി അദ്ദേഹം ഭൂലോകപര്യടനത്തിനായി പുറപ്പെട്ടു.

II

വിദ്യാഭ്യാസവിഷയത്തിൽ അധികാരികൾ കാണിച്ച അനാസ്ഥയും സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ വിദ്യാവിഹീനത്വവുമാണു് പൊതുജീവിതത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു് രണ്ടു പ്രധാന പ്രശ്നങ്ങൾ. തന്റെ ജമിന്താരിയുടെ കീഴിലുള്ള അഞ്ചു ഗ്രാമങ്ങൾ അദ്ദേഹം ഒരു വിദ്യാലയത്തിലേക്കായി വിട്ടുകൊടുത്തു. വിദ്യാഭ്യാസത്തെ ദേശീയമാക്കുന്നതിനു് ആദ്യമായി മുനിഞ്ഞവരിൽ ഒരു പ്രധാന സ്ഥാനം

മഹേന്ദ്രനും അർഹിക്കുന്നുണ്ട്. പണ്ഡിത മദനമോഹന മാളവ്യ, സർ തേജ്ബഹദൂർ സപ്രു എന്നീ നേതാക്കന്മാരുടെ സംയുക്ത പരിശ്രമത്തിൽ "മുത്രാ" എന്ന ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു ദേശീയവിദ്യാമന്ദിരം സ്ഥാപിതമായി.

1911-ൽ മഹേന്ദ്രൻ രണ്ടാമത്തെ പ്രാവശ്യം യൂറോപ്പിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. അദ്ദേഹം അവിടെയുള്ള മിക്ക സർവ്വകലാശാലകളും സന്ദർശിച്ച്, പല നൂതനാശയങ്ങളും സമ്പാദിച്ചു. സാഹിത്യപരമായുള്ളതിനേക്കാറം, സാങ്കേതികമായ വിദ്യാഭ്യാസമാണ് ഇന്നത്തെ ഭാരതീയന് ഏറെ ആവശ്യമെന്ന് അദ്ദേഹം മനസ്സിലാക്കി. 1913-ൽ 'നിർബൽ സേവക്സംഘം' എന്നൊരു സംഘടന ദരിദ്രരും അവശരുമായ ആളുകളുടെ സേവനാർത്ഥം അദ്ദേഹം സൃഷ്ടിച്ചു. പ്രസ്തുത സംഘടനയുടെ ഫലപ്രദമായ പുരോഗമനത്തിന് മോട്ടിലാൽനെഹറു തുടങ്ങിയുള്ളവർ വളരെ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്.

1914-ൽ അദ്ദേഹം പത്രപ്രവർത്തനത്തിലേപ്പെട്ടു. ഹിന്ദിയിലും ഉർദുവിലും ഓരോ മാസിക അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുശിക്ഷണമായ നേതൃത്വത്തിൽ പുറത്തു വന്നു. പക്ഷെ അല്പദിവസത്തേക്ക മാത്രമേ അവയ്ക്കു ജീവിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞൊള്ളൂ. ബ്രിട്ടീഷ്ജനതയുടെ നേക്ക് തൊടുത്തിവിട്ട നിശിതമായ നിരൂപണശരം ലക്ഷ്യത്തിൽ തറച്ച് മുറിവുണ്ടാക്കി. മാസികകളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണം "Defence of India Act" പ്രകാരം തടയപ്പെട്ടു അതിന് ഗവർമ്മെൻറു നൽകിയ സമാധാനം ഇതായിരുന്നു. "മി: മഹേന്ദ്രപ്രതാപ് ജർമ്മനിക്ക് അനുകൂല

മായി ലേഖനങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നു. ഒരു ശത്രുരാജ്യത്തിനു വേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്ന പത്രങ്ങളെ തടയുക എന്നുള്ളതു് രാജ്യതന്ത്രജ്ഞതയുടെ പ്രഥമപാഠം മാത്രമാണു്." ഇതിനെപ്പററി മഹേന്ദ്രപ്രതാപിനുള്ള അഭിപ്രായം കൂടി ചേർക്കുന്നതു് ഉചിതമാകുമെന്നു് വിചാരിക്കുന്നു. "ആത്മാർത്ഥതയെ മുൻനിറുത്തി ഞാൻ പത്രങ്ങളിൽക്കൂടി പ്രവർത്തിച്ചു. അധികാരിഗവമെന്റു് നമ്മോടു കാണിച്ചിട്ടുള്ള നയത്തെ അതിന്റെ നഗ്നരൂപത്തിൽ വെളിപ്പെടുത്തുവാൻ ഞാൻ ശ്രമിച്ചു. അതുകൊണ്ടു് ജർമ്മനിയുടെ ഒററുകാരനായി ചെപ്പേലൊട്ടിച്ചു് ലോകസമക്ഷം എന്നെ അവർ അവതരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു."

ഒന്നാംലോകയുദ്ധം 1914-ൽ ആരംഭിച്ചു. അതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഭാരതത്തിലുണ്ടായി. ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കു് എതിരായി പ്രവർത്തിക്കുവാൻ മഹേന്ദ്രൻ മടിച്ചില്ല. ഷെയ്ക്കു്-ഉൽ-ഹിൻഡു്, മൗലാനാമെഹമ്മദു്-ഉൽ-ഹസ്സൻ, മൗലാനാഒബീദുള്ളാസിന്ധി, രാജാമഹേന്ദ്രപ്രതാപു് എന്നീ നേതാക്കന്മാർ ഒത്തുചേർന്നു് ഒരു "Anti British-Campaign" രൂപീകരിച്ചു. മൗലാനാ ഒബീദുള്ളാ സിന്ധിയെ അവരുടെ പ്രതിനിധിയായി അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിലേക്കു് അയച്ചു അമീർഹബീബുള്ളായെ ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കെതിരായി പ്രക്ഷോഭണം നടത്തുന്നതിനു് പ്രേരിപ്പിക്കാൻ. ദൗത്യം ഫലിച്ചു. അഫ്ഗാനികൾ ഇളകി. ബ്രിട്ടീഷുകാരൻ അമ്പരന്നു. പക്ഷെ അവന്റെ മനസ്ഥൈര്യം അവനെ രക്ഷിച്ചു. പ്രക്ഷോഭണകാരികൾ നിർദ്ദയം ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടു. നേതാക്കന്മാർ അറസ്റ്റിലായി. മഹേന്ദ്രപ്രതാപൻ

ഇന്ത്യയിൽ നിന്നും അപ്രത്യക്ഷനായി. അതൊരത്ഭുത സംഭവമായിരുന്നു. ഇതിനെപ്പററി മഹേന്ദ്രപ്രതാപിൻെറ വാക്കുകൾ തന്നെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ!

"ഞങ്ങളുടെ ശ്രമം പരാജയപ്പെട്ടു. ഷെയ്ക്ക് ഉൽഹിൻദും, ഹസ്സനും മാൾട്ടായിൽ വച്ച് തടങ്കലിലായി. ഞാനല്പമൊന്നു പരിഭ്രമിച്ചു. വെള്ളക്കാരനു പിടികൊടുക്കുകയില്ലെന്ന് ഞാൻ ദൃഢനിശ്ചയം ചെയ്തു. ഒരു പത്താനിയുടെ വേഷത്തിൽ ഞാൻ ഇന്ത്യ വിട്ടു; അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. അല്പദിവസത്തെ താമസത്തിനു ശേഷം കരമാർഗ്ഗം ഞാൻ ബർലിനിൽ എത്തി. ജനീവയിൽവച്ച് ലാലാ ഹർദയാൽ, കൃഷ്ണവർമ്മ ഷാംജി എന്നീ ഭാരതീയർ എന്നെ സ്വീകരിച്ചു. ജനീവയിൽ നിന്നും സരോജിനീനായിഡുവിൻെറ സഹോദരനായ വീരേന്ദ്രനാഥചതോപാദ്ധ്യായ എന്നെ ബർലിനിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ഭാരതീയരെപ്പററി വലിയ ഉൽക്കണ്ഠ ജർമ്മനിയിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഞാൻ ചക്രവർത്തി 'കൈസർ വിൽഹെമി'ൻെറ മുമ്പിൽ ആനയിക്കപ്പെട്ടു. ആ കൂടിക്കാഴ്ച ഏററവും ഹൃദയംഗമമായിരുന്നു. ഞങ്ങൾ ഇരുപതു മിനിട്ടോളം പല കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് സംസാരിച്ചു. അദ്ദേഹം എനിക്ക് ഇരിക്കാൻ ഒരാസനം നൽകി. പക്ഷേ ഞാനതു സ്വീകരിക്കാൻ മടിച്ചു. തന്നിമിത്തം ചക്രവർത്തിയും ഇരുന്നില്ല............ഞാനൊരു സംഗതി അദ്ദേഹത്തിൽ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു. ഇൻഡ്യാക്കാരോട് ആത്മാർത്ഥമായ അനുഭാവമുണ്ടെന്ന് എനിക്കു വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കുവാൻ ഇടയായി.

നമ്മുടെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ ജർമ്മനിയുടെ സഹായം കൈസർചക്രവർത്തി വാഗ്ദാനം ചെയ്തു.

ജർമ്മനിയിലെ രണ്ടു മാസത്തെ താമസത്തിനുശേഷം അദ്ദേഹം വീണ്ടും അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിൽ വന്നു ചേർന്നു. അമീർ അബീബുള്ളാ അദ്ദേഹത്തിന് രാജോചിതമായ സ്വീകരണം നൽകി. അവിടെവച്ച് ആദ്യത്തെ ഇന്ത്യൻ പ്രൊവിഷണൽ ഗവർമ്മെൻറ് അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ചു. അഫ്ഗാനിസ്ഥാൻ, പെർഷ്യ, പെഷവാർ എന്നിവിടങ്ങളിലെ ഭാരതീയർ ആ ഗവർമ്മെൻറിൻെറ കൊടിക്കീഴിൽ അണിനിരന്നു. എന്നാൽ വിധി വീണ്ടും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ലക്ഷ്യത്തെ തകർത്തുകളഞ്ഞു. യൂറോപ്പിൽ ജർമ്മനി ഐക്യശക്തിക്കു കീഴടങ്ങിയതോടുകൂടി പ്രതാപൻെറ ഗവർമ്മെൻറും നാമാവശേഷമായി. അദ്ദേഹം അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിൽനിന്നും റഷ്യയിലേക്ക് പിന്മാറി.

III

1918-ൽ സോവിയറ്റ് ഗവണ്മെൻറ് പ്രതാപനെ അതിഥിയായി സ്വീകരിച്ചു. റഷ്യാതിർത്തിയിൽ നിന്നും ഒരു സ്പെഷ്യൽ ട്രെയിൻവഴി അദ്ദേഹം പീട്രോഗ്രാവിലെത്തി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്വീകരണാർത്ഥം നൽകിയ വിരുന്നുസല്ക്കാരവേളയിൽ റഷ്യൻപ്രതിനിധി പ്രൊഫസർ ട്രോസ്കി ഇങ്ങനെ പറയുകയുണ്ടായി. "ഞാൻ മി: മഹേന്ദ്രനെ എൻെറ രാജ്യത്തേക്ക് സ്വാഗതം ചെയ്യുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു അടിയുറച്ച സ്ഥിതിസമത്വവാദിയാണ്."

ഇൻഡ്യയിലെ 350 ലക്ഷം സ്ഥിതിസമത്വവാദികളുടെ
പ്രതിനിധിയായി അദ്ദേഹത്തെ വീക്ഷിക്കാനിടവന്നതിൽ
ഞാനും എന്റെ രാജ്യവാസികളും ഹാർദ്ദമായി സന്തോ
ഷിക്കുന്നു."

റഷ്യയിലെ തന്റെ താമസത്തെക്കുറിച്ചു് അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ അഭിപ്രായം ഇതാണ്. "സ്ഥിതിസമത്വവാദ
ത്തെപ്പററി ചിന്തിക്കുകയും പ്രസംഗിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന
ഞാൻ വാസ്തവികജീവിതത്തിൽ ആ വാദം പ്രായോഗിക
മായിക്കണ്ടതു് റഷ്യയിലാണ്. ശ്മശാനത്തിലേക്കെറിയ
പ്പെട്ട മുതലാളിത്വ ദുഷ്പ്രഭുത്വവും, തുരുമ്പിച്ചു ഇട
ങ്ങിയ സാമ്രാജ്യവാദവും ഇനി ലോകത്തിനു് ആവശ്യ
മില്ല. മാനവസമുദായത്തിന്റെ മുന്നോട്ടുള്ള പ്രയാണത്തെ
തടഞ്ഞുനിറുത്താമെന്നുള്ള മോഹം വ്യാമോഹമായി കലാ
ശിക്കുകയേ ഉള്ളൂ."

1920-ൽ റഷ്യൻ മൈത്ര്യസംഘത്തിന്റെ പ്രസിഡ
ണ്ടായി അദ്ദേഹം അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിലേക്കയയ്ക്കപ്പെട്ടു.
ഭരമേല്പിച്ച കൃത്യം നിസ്തുലമായ സാമർത്ഥ്യത്തോടെ അ
ദ്ദേഹം നിറവേററി. ഈ അവസരത്തിൽ മഹേന്ദ്രനെ
ക്കുറിച്ചു് 'ലെനിൻ' പുറപ്പെടുവിച്ചപ്രസ്താവനകൂടി അറി
ഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണ്. "മി. പ്രതാപനെ റഷ്യൻ പ്രതി
നിധിയായി അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിലേക്കയച്ചതിൽ ഇംഗ്ലണ്ടു
മുതലായ രാജ്യങ്ങൾക്കുള്ള അതൃപ്തി അടിസ്ഥാനരഹിത
മാണെന്നു് അറിയിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. മി: പ്രതാപ് ഒരിൻ
ഡ്യനാണെന്നു് ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം
ഒരു തികഞ്ഞ സ്ഥിതിസമത്വവാദികൂടിയാണ്. ഒരു സോ

ഷ്യലിസ്റ്റിന് റഷ്യനെന്നോ ഇൻഡ്യനെന്നോ ഉള്ള രാഷ്ട്രഭേദം ഇല്ല. അവൻ ഒരു സോഷ്യലിസ്റ്റ് ലോകവ്യവസ്ഥിതിക്കു വേണ്ടി ജീവിക്കുന്നു. ഈ തത്വം നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഞാൻ മി. പ്രതാപനെ അഫ്ഗാനിസ്ഥാനിലേക്കു നിയോഗിച്ചതു്."

അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്ത പരിപാടി അമേരിക്ക സന്ദർശിച്ച് ഇൻഡ്യാക്കാരുടെ ദയനീയസ്ഥിതി അവരെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുകയായിരുന്നു. പക്ഷേ പെട്ടെന്നുണ്ടായ സുഖക്കേടു നിമിത്തം ആ യാത്ര മാററിവയ്ക്കേണ്ടി വന്നു. പൂർണ്ണസുഖം പ്രാപിച്ചതിനു ശേഷം അദ്ദേഹം റഷ്യയിൽ നിന്നു ഫ്രാൻസിലെത്തി. അവിടത്തെ വിദേശകാര്യാലയത്തിൽ ചെന്ന് പാസ്പോർട്ടിനപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ അധികാരികൾ നൽകിയ മറുപടി ഇതായിരുന്നു. "മി. പ്രതാപ്, കഴിഞ്ഞ യുദ്ധത്തിൽ നിങ്ങൾ ഫ്രാൻസിനെതിരായി പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് നിങ്ങളെ സഹായിക്കുവാൻ ഞങ്ങൾക്കു സാദ്ധ്യമല്ല."

പ്രതാപന്റെ അഭിമാനം ക്ഷതപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം കോപാകുലനായി മറുപടി പറഞ്ഞു. "വീണ്ടുമൊരു യുദ്ധമുണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ ഇനിയും ഞാനങ്ങനെ തന്നെ പ്രവർത്തിക്കും. സാത്താൻ തന്നെ ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കെതിരായി യുദ്ധം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ പോലും ഞാൻ അവന്റെ (സാത്താന്റെ) ഭാഗം ചേരുകയേ ഉള്ളൂ."

റഷ്യൻഗവണ്മെന്റിന്റെ സഹായത്താൽ അദ്ദേഹത്തിന് പാസ്പോർട്ടു ലഭിച്ചു. 1922 നവംബറിൽ

അദ്ദേഹം ടോക്കിയോവിലെത്തി. അടുത്ത അഞ്ചു മാസ കാലം ജപ്പാനിൽ ഇൻഡ്യാക്കാർക്കുവേണ്ടി പ്രചരണവേല നടത്തി. 1924-ൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ ഒരു സിക്ക പട്ടാളം രൂപീകൃതമായി. ടിബെററൻ പീഠഭൂമിവഴി ഇൻഡ്യയിലേയ്ക്കു കടക്കുവാനുള്ള ഒരു എളുപ്പമാർഗ്ഗം കണ്ടു പിടിക്കുന്നതിലായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനന്തര ശ്രമം. പക്ഷേ ശ്രമം പൂർത്തിയാകുന്നതിനു മുമ്പേ അതിൽ നിന്നും വിരമിക്കേണ്ടി വന്നു; 1926-ൽ നാഗസാക്കിയിൽ വച്ചു നടന്ന 'പാൻ ഏഷ്യാററിക്' കാൺഫറൻസിൽ" സംബന്ധിക്കുവാനുള്ള ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചതു നിമിത്തം.

ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഡാക്ടർ സെയ്യദ് ഹുസയിനുമായി സൗഹാർദ്ദബന്ധത്തിലേർപ്പെടുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. സെയ്യദ് ഹുസയിൻ അക്കാലത്ത് അമേരിക്കയിലെ ഒരു പ്രസിദ്ധ പത്രത്തിലെ ലേഖകനായി ജോലി നോക്കുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്ഷണപ്രകാരം മഹേന്ദ്രൻ അമേരിക്കയിലേയ്ക്കു യാത്രയായി. രണ്ടു കൊല്ലത്തെ താമസത്തിനുശേഷം അദ്ദേഹം ജപ്പാനിൽ വീണ്ടും വന്നു. അദ്ദേഹ: രൂപീകരിച്ച സിക്ക പട്ടാളത്തെ "ആര്യൻ ആർമി'' എന്ന പുതിയ നാമധേയത്തിൽ പുനഃസംഘടിപ്പിച്ചു. സൈന്യരൂപീകരണത്തിൽ മഹേന്ദ്രനു് ജപ്പാൻഗവർമെൻറിൽ നിന്നും പറയത്തക്ക യാതൊരു സഹായവും ലഭിച്ചിരുന്നില്ല. റാഷ്ബിഹാരി ബോസ് അന്നു് ടോക്കിയോവിലുണ്ടായിരുന്നു. ജപ്പാന്റെ ദൃഷ്ടി കൂടുതലായി പതിഞ്ഞതു് അദ്ദേഹത്തിലായിരുന്നു.

IV

രണ്ടാം ലോകയുദ്ധവും പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടു. ഇന്ത്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനാർത്ഥം റാഷ്ബിഹാരി ഒരു Provisional Indian Army സംഘടിപ്പിച്ചു. ജപ്പാൻകാരനിൽ മതിയായ വിശ്വാസമില്ലായിരുന്ന മഹേന്ദ്രൻ ഈ സൈന്യരൂപീകരണത്തിന് എതിരായിട്ടാണ് പ്രവർത്തിച്ചതു്. ജപ്പാന്റെ അതൃപ്തിക്ക് അദ്ദേഹം പാത്രമായി. തന്മൂലം ടോക്കിയോ നഗരാതിർത്തിക്കു വെളിയിലുള്ള തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ യുദ്ധാവസാനംവരെ ഒരു തടങ്കൽപുള്ളിയായി അദ്ദേഹത്തിനു കഴിയേണ്ടി വന്നു. ആര്യൻ ആർമി ഐ. എൻ. എ- യുടെ ഒരു വിഭാഗമായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടു.

തന്നെ ഇൻഡ്യയിലേയ്ക്കു വരാൻ അനുവദിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹം ബ്രി: ഗവർമ്മെന്റിനോടു് അപേക്ഷിച്ചു. പ്രതാപനെ ഒരിൻഡ്യൻ പൗരനാക്കി പരിഗണിക്കുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ലാത്തതിനാൽ അപേക്ഷ നിരാകരിച്ചിരിക്കുന്നതായി ഗവർമ്മെന്റു് അദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചു. മി: സ്റ്റാഫോർഡ് ക്രിപ്സ് ഇൻഡ്യയിൽ വന്നപ്പോൾ തന്റെ അപേക്ഷ പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു കത്തെഴുതി. അതിന്റെ ഫലമായി 1946 ആഗസ്റ്റിൽ ഇൻഡ്യയിലേക്കു വരുവാനുള്ള സകല അവകാശങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനു് നൽകപ്പെട്ടു.

V

രാജാ മഹേന്ദ്രപ്രതാപൻ ഇന്നു് നമ്മുടെ മദ്ധ്യത്തിലാണു്. നയിക്കുവാനോ നയിപ്പിക്കുവാനോ? അതാണിനിയുള്ള പ്രശ്നം.

പണ്ഡിതജവഹരിലാൽ ഒരിക്കൽ പറഞ്ഞു: "മി. പ്രതാപനെ കാര്യമായി ഗണിക്കുവാൻ പ്രയാസമാണെന്നു്." അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം എന്തു പറയുമോ എന്തോ?

വയസ്സ് അറുപതിനോടടുത്തെങ്കിലും പ്രതാപൻ ഇന്നും ഒരു യുവാവാണു്. കാക്കി യൂണിഫാറവും, ജപ്പാനീസ് ഷൂസ്സും, ഇൻഡ്യൻ ഓവർക്കോട്ടും അദ്ദേഹത്തിനു് ഒഴിച്ചുകൂടുവാൻ വഹിയാത്ത വസ്ത്രോപകരണങ്ങളാണു്. ഓവർകോട്ടിൽ 'w' എന്ന അക്ഷരം വലുതായി സ്വർണ്ണനൂൽ കൊണ്ടു് തുന്നി പിടിപ്പിച്ചിരിക്കും. ഒരു പുതിയ ലോകവ്യവസ്ഥിതിക്കു വേണ്ടി (A new World Order) അതു് നിലകൊള്ളുന്നു എന്നാണു് അദ്ദേഹം പറയാറുള്ളതു്.

1926-ൽ നെഹറു സ്വിററ്സർലണ്ടിൽ വെച്ചു് പ്രതാപനെ സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ ഒരു രസകരമായ സംഭാഷണം നടന്നു. പ്രതാപൻ ധരിച്ചിരുന്ന കോട്ടിന്റെ പാക്കററുകൾ സഹിക്കുവാൻ വഹിയാത്ത ഭാരംകൊണ്ടു് പുറത്തേക്കു് ഉന്തിനിൽക്കുന്നതു കണ്ടു് അവയ്ക്കുള്ളിൽ എന്താണെന്നു് നെഹറു ചോദിച്ചു. ഒരു ചെറുചിരിയോടുകൂടി പ്രതാപൻ പാക്കററിലുണ്ടായിരുന്ന സാമാനങ്ങൾ വെളിയിലേക്കിടുവാൻ തുടങ്ങി. കൈസർ ചക്രവത്തി, മോട്ടിലാൽ നെഹറു, ലോയി ഡ്ലൽമിയാ എന്നിവരുടെ ഫോട്ടോകൾ, കുറേ എഴുത്തുകൾ, ഇൻഡ്യാ ഉപഖണ്ഡത്തിന്റെ മൂന്നു നാലു പടങ്ങൾ എന്നിവയായിരുന്നു അവ. ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് നെഹറു പറഞ്ഞു "പ്രതാപ്! നിങ്ങൾ ഒരു ഭൂഗർഭശാസ്ത്രജ്ഞനായി തീരേണ്ടിയിരുന്നു!"

പുറത്തെക്കിട്ട സാധനങ്ങൾ അകത്താക്കുന്നതിലേർ
പ്പെട്ടിരുന്ന പ്രതാപൻ മറുപടി നൽകി: "മി: നെഹ്റു!
ചിരിച്ചു തള്ളിക്കളയേണ്ട. എന്റെ ജീവനെക്കാൾ ഭദ്ര
മായി ഞാനിവയെ സൂക്ഷിക്കുന്നു. ഞാൻ അഫ്ഗാനിസ്ഥാ
നിലായിരുന്നപ്പോൾ വില പിടിച്ച ഏതാനും പ്രമാണ
ങ്ങൾ കൈകാര്യം വന്നുപോയി. അന്നു മുതൽക്കാണു്
ഈ വിദ്യ ഞാൻ പരിശീലിച്ചു തുടങ്ങിയതു്." രണ്ടു
പേരും വീണ്ടും പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു

VI

"സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള അന്ത്യസമരം; അ
താണു് നമ്മുടെ അടുത്ത പരിപാടി." മഹേന്ദ്രന്റെ വാക്കു
കളുതന്നെ വീണ്ടും ഉദ്ധരിക്കുന്നു. ആ സമരത്തിൽ രക്ത
ത്തിനു് പ്രാമാണ്യം നൽകാതിരിക്കട്ടെ.

ലോകമാകെ പുതിയ ഒരു വ്യവസ്ഥിതിക്കു വേണ്ടി
ആകാംക്ഷയോടെ കാത്തിരിക്കുന്ന ഒരു സന്ദർഭമാണിതു്. ഭാര
തീയൻ ഒരിടക്കാലഗവൺമെന്റുകൊണ്ടു മാത്രം തൃപ്തനാവു
കയില്ല. ഇതുവരെ നടന്ന കത്തിടപാടിലൂടെ ഒരിട
ക്കാലഗവൺമെന്റുകൊണ്ടു് മാറ്റുകളയാം എന്നു് അധീശ
ഗവൺമെന്റു് ആശിക്കേണ്ട. സ്വാതന്ത്ര്യം—മനുഷ്യനായി
ജീവിക്കുവാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം—അതിനുവേണ്ടി നേതാജി
ശ്രമിച്ചു. ഫലപ്പെട്ടില്ല. പ്രതാപ് ശ്രമിച്ചു. ഫലപ്പെട്ടില്ല.
പണ്ഡിതജി ശ്രമിക്കുന്നു. രാജാ മഹേന്ദ്രനെപ്പോലെയുള്ള
നേതാക്കന്മാർ അവരുടെ സഹായഹസ്തം പണ്ഡിതജിക്കു്
നീട്ടിക്കൊടുക്കട്ടെ!

★

അച്യുത് പട്വർദ്ധൻ

★

ആഗസ്റ്റ് വിപ്ലവത്തിലെ അജിതവിക്രമൻ

ഇന്ത്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ പിന്നിൽ വെളിച്ചം തട്ടിയിട്ടില്ലാത്ത ഒരു ചരിത്രമുണ്ട്. പല ദേശാഭിമാനികളുടെ ചുടുനിണം കൊണ്ടു വിരചിച്ച ഒരു ചരിത്രം. കോൺഗ്രസ്സ് മാത്രമാണ് ഇന്ന് ഭാരതീയരുടെ ഏകരാഷ്ട്രീയ സംഘടന. അതിനുവേണ്ടി നിസ്സ്വാർത്ഥരായി മരണം വരിച്ച അനേകലക്ഷം ഭാരതീയരുടെ ആത്മാക്കൾ അതിന്റെ പുരോഗതിയെ ഇന്ന് ആകാംക്ഷയോടെ ഉററു നോക്കുകയാണ്. അഹിംസാതത്വം ഒരു മൂടുപടം മാത്രമല്ലേ? മരിച്ചവരുടേയും ജീവിക്കുന്നവരുടേയും ആത്മാക്കൾ ഈ സംശയം ആവർത്തിക്കുകയാണ്. സുപ്രസന്നമായ ഒരു ഭാവിയിലേക്ക് രാഷ്ട്രം പുരോഗമിക്കണമെങ്കിൽ ആ ചരിത്രത്തിന്റെ രഹസ്യം മുഴുവൻ കോൺഗ്രസ്സ് വെളിപ്പെടുത്തട്ടെ.

ചരിത്രം വീണ്ടും ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടു. 1942 ആഗസ്റ്റ് മാസം രാഷ്ട്രത്തിൽ വീണ്ടുമൊരഗ്നിപർവതം പൊട്ടി. അച്യുത് പട്വർദ്ധൻ രംഗത്ത് പ്രവേശിച്ചു.

I

'വിപ്ലവത്തിൽ നിന്നും വീണ്ടും വിപ്ലവത്തിലേക്ക്'; അതാണദ്ദേഹം നമുക്കു കാണിച്ചു തന്നതു്. പ്രസംഗ

ത്തിന്റെ പരിധിയിൽ നിന്നും പ്രവൃത്തികളുടെ അനന്തതയിലേക്ക്; അതാണാദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദർശം. ആ നാമധേയം ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ യുവഭാരതം വെമ്പൽകൊള്ളുന്നു; അടിമച്ചങ്ങല പൊട്ടിച്ച് സ്വാതന്ത്ര്യം നേടുവാൻ ഭാരതത്തിന് ജീവിക്കണം; അഭിമാനത്തോടെ നമിക്കുവാനും നമിപ്പിക്കുവാനും ഭാരതത്തിനറിയാം. വാളിനെതിരെ വാളെടുക്കുകയെന്നത് ഭാരതത്തിനു പുത്തരിയല്ല. ഒരു പൊട്ടിത്തെറിക്കൽ; അതടുത്തു കഴിഞ്ഞു. ജീവിക്കുവാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ മാത്രം കുത്തകയല്ലെന്ന് ഭാരതം കണ്ടുകഴിഞ്ഞു

1942-ലെ വിപ്ലവം രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തെ ഇളക്കിമറിച്ചു. പ്രൊവിൻസിനു പുറമെ പ്രൊവിൻസുകൾ പ്രക്ഷോഭണത്തിന്റെ പിടിയിലമർന്നു. പല്ലിളിച്ചു കാട്ടിയ മരണത്തെ ജനങ്ങൾ പുഞ്ചിരിയോടെ സ്വീകരിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷ്കാർ അമ്പരന്ന് അന്യോന്യം നോക്കി. ഗാന്ധിജി മുന്നണിയിൽ വന്നു; ഒരു പിൻവാങ്ങലിലുള്ള അഭിമാനത്തോടെ സിവിൽ നിയമലംഘനം പിൻവലിക്കപ്പെട്ടു. വീണ്ടും ശാന്തത—പക്ഷെ അത് ഒരു കൊടുങ്കാറ്റിനു മുന്നിലുള്ള ഒരു ശാന്തതയായിരുന്നില്ലേ?

താല്ക്കാലികമായി അന്തരീക്ഷം തെളിഞ്ഞു. അവിടെ ഒരു രക്തതാരം മിന്നി. "അച്യുത് പട്വർദ്ധൻ ആഗസ്റ്റ് വിപ്ലവത്തിലെ അജിത വിക്രമൻ"

II

പട്വർദ്ധന്റെ ജീവിതം അന്നാണാരംഭിച്ചത്. ഗവൺമെന്റിനു നേരെ അഭിമാനത്തോടെ അദ്ദേഹം തല

ഉയർത്തി. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം വിപ്ലവകാരിയാണെ
പോലും രാജ്യത്തിനെതിരായി പടനിലത്തിറങ്ങിയത്രെ രാജ
ദ്രോഹമായിപോലും! വിധികർത്താക്കളുടെ ആത്മാർത്ഥത!

ഭാരതീയന് അഭിമാനത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ജീവൻ
പോലും നിസ്സാരമാണെന്ന് അദ്ദേഹം തെളിയിച്ചു. തനി
ക്ക് അറസ്റ്റ് വാറണ്ടുണ്ടെന്നറിഞ്ഞപ്പോഴും അദ്ദേഹം
അമ്പരന്നില്ല. സ്വയം അറസ്റ്റു വരിക്കാൻ തയ്യാറാക
കയും ചെയ്തില്ല. ഒന്നു പൊട്ടിച്ചിരിക്കുക മാത്രം ചെയ്തു.
പൊട്ടിച്ചിരിക്കുവാൻ മാത്രം പര്യാപ്തമായ വാർത്ത!

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാവ് വിജൃംഭിച്ചു. അഭി
മാനം ക്ഷതപ്പെട്ടതുപോലെ തോന്നി. ഒരു പ്രഭാതത്തിൽ
ആ വിധികർത്താക്കൾ പ്രസ്താവിച്ചു: "പട്വർദ്ധൻ ഭൂഗർ
ഭത്തിലേക്ക് ഓടി ഒളിച്ചു. അയാളെ പിടിച്ചേല്പിക്കുന്ന
വർക്ക് നല്ല സമ്മാനം" എന്ന്.

ദിനങ്ങൾ മുന്നോട്ടു പോയി. പോലീസ് നാടാകെ
വലയിട്ടരിച്ചു. ഇതിനിടയിൽ പട്വർദ്ധൻ അവരുടെ മുൻ
പിൽക്കൂടി പല തവണ കടന്നുപോകുകയും ചെയ്തു.

ഒരിക്കൽ തന്റെ ഭൂഗർഭവാസത്തിനിടയ്ക്ക് ബോംബെ
യിലെ മലിനമായ ഒരു തെരുവിൽ താമസിക്കേണ്ടി വന്നു.
തനിക്കും സഹപ്രവർത്തകരായ മറ്റു മൂന്നു പേർക്കും കൂടി
താമസത്തിന് ഒരു ചെറിയ മുറി മാത്രമാണ് കിട്ടിയത്.
മുറി വിട്ടു വെളിയിലിറങ്ങാതെ അനവധി നാൾ അദ്ദേഹം
അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. കൂട്ടുകാരെ ഓരോ ജോലി
കളേല്പിച്ചു പട്ടണത്തിലേക്ക് നിയോഗിക്കും. വൈകു

ന്നേരമാകുമ്പോഴം അന്നത്തേക്കുള്ള ആഹാരവുമായി അവർ മടങ്ങിയെത്തും. ഒരു ദിവസം, ജോലി കഴിഞ്ഞു് അവർ താമസസ്ഥലത്തു വന്നപ്പോഴം തങ്ങളുടെ വസ്ത്രമെല്ലാം നനച്ചു് ഇട്ടിരിക്കുന്നതായും ആഹാരം പകൎന്നു് യഥാസ്ഥാനങ്ങളിൽ വച്ചിരിക്കുന്നതായും കണ്ടു. അവർ അതിശയിച്ചു് അദ്ദേഹത്തോടു ചോദിച്ചു "ബാബു! ഇതെന്താണു്?" ഒരു നേതാവിന്റെ ഗൗരവസ്വരത്തിൽ അഭിമാനപൂൎവ്വം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "ഞാനും മനുഷ്യനാണു്"."

1942 ആഗസ്റ്റുമുതൽ 1946 ഏപ്രിൽവരെ യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഗവർമ്മെന്റും പട്‌വർദ്ധനുമായി ഒരു സമരം നടക്കുകയായിരുന്നു. അധികാരശക്തിയെ പാവ കളിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ട സാമൎത്ഥ്യമുള്ള ചുരുക്കം ചില വ്യക്തികളിൽ ഒരാളായിരുന്നു പട്‌വർദ്ധൻ. അദ്ദേഹത്തിനു് ഭീമമായ നഷ്ടങ്ങളും അതിലേറെ കഷ്ടതകളും അനുഭവിക്കേണ്ടി വന്നു. ഇരുപതിനാലു മണിക്കൂറും ജീവന്റെ സുരക്ഷിതത്വത്തെപ്പററി ചിന്തിച്ചു നടക്കേണ്ട സന്ദർഭങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. 1948 മെയിൽ ഭൂഗർഭവാസികളുടെ ഒരു ഗൂഢസമ്മേളനം ബാംബെയിൽ വച്ചു് നടക്കുവാനിടയുണ്ടെന്നു് പോലീസിനു് എങ്ങനെയോ അറിവു കിട്ടി. അതിനിഷ്കർഷയായി അവർ അന്വേഷണവുമാരംഭിച്ചു. ഇത്തവണ ദൈവം അവരെ അല്പം അനുകൂലിച്ചു. സഹപ്രവർത്തകരായ സെയിൻഗുജറി നാനാസാഹിബ് ഗവ്വർ, മഹാരാഷ്ട്രത്തിലെ ഭഗവത്സിങ്ങായ ഷിറോലിയാമി, പ്രസിദ്ധ കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യ

ലിസ്റ്റ് എസ്സ്. എം. ജോഷി എന്നിവർ പോലീസിന്റെ കൈയിൽ അകപ്പെട്ടു. പട്വർദ്ധന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഒരഗ്നിപരീക്ഷണമായിരുന്നു അതു്. സഖാക്കൾ ഓരോരുത്തരായി തന്നിൽ നിന്നും മാററപ്പെട്ടു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം പരിക്ഷീണനായില്ല.

പോലീസിന്റെ മുമ്പിൽ വീണ്ടും ഒരു ചോദ്യചിഹ്നമായി അദ്ദേഹം ഉയർന്നു. പോലീസ് ഊർജ്ജിതമായി പ്രവർത്തിച്ചു. ഓരോ കാര്യം തടഞ്ഞുനിർത്തി പരിശോധിച്ചു. ഓരോ ഗൃഹവും രഹസ്യമായും പരസ്യമായും കേറിയിറങ്ങി. അതേസമയം പട്വർദ്ധൻ ബോംബെ നഗരത്തിൽ പല ഭാഗത്തും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു; മറഞ്ഞു. ഉത്തരമില്ലാത്ത പ്രശ്നമെന്നപോലെ ആ മാന്ത്രികനായ 'വിപ്ലവകാരി' ഈ ഏപ്രിൽവരെ അവരെ വിഷമിപ്പിച്ചു.

III

ധനികനായ പിതാവിന്റെ ധനികനായ പുത്രനാണ് അച്യുത് പട്വർദ്ധൻ. നിശ്ചയദാർഢ്യം സ്ഫുരിക്കുന്ന മന്ദസ്മിതം! മനസ്സിന്റെ പരിശുദ്ധിയെ വിളിച്ചു പറയുന്ന മുഖഭാവം; ശത്രുമിത്രങ്ങളിൽ ഒരുപോലെയുള്ള ദാക്ഷിണ്യം; ഇത്രയും അച്യുതിന്റെ ജന്മാവകാശങ്ങളാണ്. വിദ്യാർത്ഥിയായിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ രാഷ്ട്രീയ കാര്യങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ആകർഷിച്ചിരുന്നു. ഹോ അച്യുത്! അവൻ വിപ്ലവകാരിയാണോ! എന്നൊക്കെ സഹപാഠികൾ അദ്ദേഹത്തെ കളിയാക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

തന്റെ ഭാവി ജീവിതത്തിലേക്കുള്ള ഒരു ചുഴിഞ്ഞ നോട്ട മായിരുന്നു ആ വാക്കുകൾ എന്നദ്ദേഹം സങ്കല്പിച്ചിരുന്നോ എന്തോ?

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരനായ റാവു പട്‌വർദ്ധൻ കളികളിലും വ്യായാമത്തിലും അതിതല്പരനായിരുന്നു. അച്യുത് നേരെ മറിച്ചും. ജ്യേഷ്ഠന് 'ഹോക്കി' ജീവനാണ്. മിക്ക ദിവസവും കളി കഴിഞ്ഞ് വീട്ടിലെത്തുമ്പോൾ സന്ധ്യയാകും. ഓരോ ഒഴികഴിവു പറഞ്ഞ് ജ്യേഷ്ഠൻ അമ്മയെ സമാധാനിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കും. "അമ്മ, ജ്യേഷ്ഠൻ ഹോക്കികളിക്കുകയായിരുന്നു. അതാണ് വരാനിത്ര താമസിച്ചത്." വാസ്തവം അനുജൻ പറയും. വലിയ കളിക്കാർക്കുപോലും ആപത്തു പറ്റിയതായി അമ്മ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. പിന്നെ സ്വന്തം മകന്റെ സ്ഥിതിയോ? അവരിൽ നിന്നുള്ള ശകാരവും ചിലപ്പോൾ പ്രഹരം തന്നെയും ജ്യേഷ്ഠൻ ഏകനായി സഹിക്കേണ്ടിവരും. അതിനു പകരംവീട്ടുന്നത് രാത്രിയിലാണ്. "അമ്മേ, ഇവൻ ദാ പുസ്തകത്തിന്റെ മുമ്പിലിരുന്ന് ഉറക്കം തൂങ്ങുന്നു." പറച്ചിലും അതോടുകൂടി ചെകിട്ടത്ത് ഒരു നുള്ളും ജ്യേഷ്ഠൻ തന്നെ നിർവഹിച്ചുകൊള്ളും.

ഹാ! ജീവിതത്തിലെ മധുരസ്മരണകൾ!

ഗണിതശാസ്ത്രത്തിൽ അച്യുതിന് അത്ര പിടിപ്പൊന്നുമില്ലായിരുന്നു. പക്ഷേ സംഗീതം — അത് ആത്മാവിന്റെ പ്രവാഹമാണെന്നാണ് അദ്ദേഹം പറയാറുള്ളത്. പ്രാചീനാത്മകമായ സംഗീതം, ശാന്തതാത്മ വാഗ്മി

യുടെ പ്രസംഗങ്ങൾക്കാരും മനുഷ്യനെ കൂടുതൽ വികാരഭരിതനാക്കും. സംഗീതത്തിൽ ലയിക്കുവാനും ലയിപ്പിക്കുവാനും അദ്ദേഹത്തിനു കഴിയുമായിരുന്നു. അതിലദ്ദേഹം അഭിമാനം കൊള്ളുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ആനിബെസന്റു മദാമ്മയുടെ ശിഷ്യഗണങ്ങളിൽ പ്രധാനനായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവു്. സേവനമാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദർശം. ഇതു് പുത്രന്മാർക്കും പ്രചോദനം നൽകിയിരിക്കണം.

അഹമ്മദ്ബാദിലെ ഒരു പ്രൈവറ്റു് വിദ്യാലയത്തിൽ നിന്നും ഈ സഹോദരന്മാർ 'മെട്രിക്കുലേഷൻ' പാസ്സായി. ഉപരി വിദ്യാഭ്യാസാർത്ഥം ആനിബസന്റിനാൽ സ്ഥാപിതമായ ബനാറിസ്സ് ഹിൻഡുകാളേജിലേക്കു് പിതാവു് ഇവരെ നിയോഗിച്ചു. കലാലയജീവിതം ഇവരുടെ കായികമായും മാനസികമായുമുള്ള പുരോഗതിക്കു വളരെയേറെ പ്രേരകമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു്. വിദ്യാർത്ഥികളുടെ സവിശേഷമായ ആരാധനയ്ക്കു പാത്രവാന്മാരായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള ജോർജ്ജ് അരുണ്ടേൽ പി. കെ. തിലാകു് എന്നിവരുടെ സുശിക്ഷണമായ മേൽനോട്ടത്തിലാണു് ഇവർ കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം തുടങ്ങിയതും അവസാനിപ്പിച്ചതും.

എക്കണോമിക്സ് പ്രൊഫസറായ ഗയാൻ ചന്ദിന്റെ വസതിയിലാണു് ഇവർ താമസിച്ചിരുന്നതു്. പ്രൊഫസർ ചന്ദിന്റെ ഗൃഹം വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും അദ്ധ്യാപകന്മാർക്കും ഒരു വിഹാരരംഗമായിരുന്നു. വിജ്ഞാന

പ്രശ്നങ്ങളായ വിഷയങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്യുക അവിടെ പതിവായിരുന്നു. ഈ സഹോദരന്മാരുടെ ചിന്താഗതിയെ അതു വളരെ പോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

റാവു പട്‌വർദ്ധൻ, ഇൻറർ യൂണിവേഴ്സിററി വാദപ്രതിവാദമത്സരത്തിൽ ഒന്നാം സമ്മാനം കരസ്ഥമാക്കി. വാസ്തവത്തിൽ പട്‌വർദ്ധൻ സഹോദരന്മാർ കാളേജിന് ഒരു നേട്ടംതന്നെ ആയിരുന്നു.

എം. ഏ. പാസ്സായതിനു ശേഷം അച്യുത് യൂറോപ്പിലേയ്ക്കു പോയി. അല്പകാലത്തെ പര്യടനത്തിനുശേഷം അദ്ദേഹം തിരിച്ചെത്തി. താമസിയാതെ ബനാറീസ് യൂണിവേഴ്സിററിയിൽ എക്കണോമിക്സ് പ്രൊഫസറായി നിയമിക്കപ്പെട്ടു. പ്രക്ഷോഭണകാലംവരെ അദ്ദേഹം ജോലിനോക്കി.

IV

1932-ൽ ഇന്ത്യൻനാഷണൽകാൺഗ്രസ്സ് ബ്രിട്ടനെതിരായി സിവിൽ നിയമലംഘനം ആരംഭിച്ചു. ജനങ്ങൾ ആയിരക്കണക്കിന് കാൺഗ്രസ്സ് കൊടിക്കീഴിൽ അണിനിരന്നു. സ്ഥിതിഗതികൾ ഗുരുതരമായി. [പ്രൊഫസർ തൻെറ സ്ഥാനം രാജിവച്ച് രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു പ്രവേശിച്ചു. ബോംബെയിൽ ഉമാശങ്കർ ഡിക്സിററിൻെറ നേതൃത്വത്തിൽ പ്രക്ഷോഭണം വിജയപൂർവ്വം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. റാവു പട്‌വർദ്ധൻ അറസ്റ്റ്‌വരിച്ചു. വിപ്ലവാത്മകമായ അന്തരീക്ഷം എവിടെയും ദൃശ്യമായി. ഡിസ്ട്രിററി

ന്റെ സഹപ്രവർത്തകനായ കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ കാൺഗ്രസ്സ് ബുള്ളറ്റിൻ പ്രസിദ്ധീകരിക്കാൻ തുടങ്ങി.

"സ്വാതന്ത്ര്യമാണു് എന്റെ ആത്മാവു്; വിപ്ലവമാണു് എന്റെ ആത്മഗീതം" ഈ ആദർശം ബുള്ളറ്റിൻമുഖേനയുള്ള ഒരു ആഹ്വാനമായിരുന്നു.

പ്രമുഖ നേതാക്കന്മാർ അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു. ഒരു സാധാരണ തടവുകാരനായി അച്യുത് നാസിക് സെൻട്രൽ ജയിലിലേയ്ക്കു മാററപ്പെട്ടു.

കത്തുവാൻ തുടങ്ങിയ തീ ആളിക്കത്തുന്നതിനു മുമ്പേ അണഞ്ഞുപോയി—അണച്ചു കളഞ്ഞു. പ്രക്ഷോഭണം പിൻവലിക്കപ്പെട്ടു. കാൺഗ്രസ്സിന്റെ നയം യുവാക്കളെ ആലോചനാമഗ്നരാക്കി. ഇതിനകം അനേകായിരം ജനങ്ങൾ ജയിലിലടയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അനേകം കുടുംബങ്ങൾ ആലയററു്, വേരററു നിലംപതിച്ചിരുന്നു. താല്ക്കാലികമായ ഈ ഉണർവ്വിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്തായിരുന്നു? അതു് ഒരു കൊള്ളിയാൻപോലെ മിന്നി മറഞ്ഞു. ഈ ദുരവസ്ഥയ്ക്കു് ആരാണുത്തരവാദി? ലെനിന്റെ കീഴിലുള്ള ആ പ്രക്ഷോഭണമല്ലേ ഇന്നു റഷ്യയെ സ്വതന്ത്രയാക്കിയതു്. തുടങ്ങിയതു് മുഴുമിക്കാതെ നിറുത്തിയിരുന്നെങ്കിൽ റഷ്യയുടെ നില എന്താകുമായിരുന്നു? അധഃപതിച്ച അടിമത്വത്തിൽ നിന്നും ടർക്കി ഉയർന്നതു് കെമാൽപാഷ ആരംഭിച്ച പ്രക്ഷോഭണം കൊണ്ടല്ലേ? എന്തുകൊണ്ടു് ഇന്ത്യാ മാത്രം പിന്നോക്കം നില്ക്കുന്നു? ഇങ്ങനെ ആയിരം ചോദ്യങ്ങൾ യുവഹൃദയങ്ങളെ മർദ്ദിച്ചു. 1930-

ലെയും 32-ലെയും പ്രക്ഷോഭണങ്ങളെ അവർ വിശകലനം ചെയ്തു. അവയുടെ പരാജയത്തിനു കാരണം ദേശീയപ്രബുദ്ധതയുടെ അഭാവമല്ല, സംഘടനയില്ലായ്മയാണെന്നു്; ഉണ്ടെങ്കിൽ തന്നെയും സംഘടനയുടെ ബലഹീനതകൊണ്ടാണെന്നു് തെളിഞ്ഞു.

ജയപ്രകാശ് നാരായണൻ, മസാനി, അശോക് മേത്ത എന്നിവരും നാസിക് ജയിലിലേക്കു് മാററപ്പെട്ടു. അച്യുത് തന്റെ അഭിപ്രായഗതികൾ അവരെ അറിയിച്ചു. അവരുടെ ഇടയിൽ നിശിതമായ ഒരു വാഗ്വാദം നടന്നു. ഒടുവിൽ അവർ ഒരു തീരുമാനത്തിലെത്തിച്ചേർന്നു. സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി എന്നൊരുപസംഘടന കോൺഗ്രസ്സിനുള്ളിൽ രൂപവൽക്കരിക്കുക. അതിനെ പുഷ്ടിപ്പെടുത്തുക. അങ്ങനെ ആ ജയിൽ മുറികളിൽ വച്ചു് കോൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി രൂപമെടുത്തു.

1934-ൽ കോൺഗ്രസ്സ് വർക്കിങ്ങ്കമ്മററി പാററ്നായിൽ സമ്മേളിച്ചു; നിയമലംഘനം പിൻവലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രമേയം പാസ്സാക്കി. അതേ സമയം ജയപ്രകാശന്റെ പരിശ്രമത്തിൽ സോഷ്യലിസ്ററുകളുടെ ആദ്യസമ്മേളനം നടന്നു. ആചാര്യനരേന്ദ്രദേവായിരുന്നു അദ്ധ്യക്ഷൻ. ആ വർഷം അക്ടോബർ മാസം ബോംബെയിൽ നടന്ന കോൺഗ്രസ്സ് വാർഷികത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി ഹൈക്കമാൻഡ് അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

1936-ൽ ലക്നൗവിൽ വച്ച് പണ്ഡിതജിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ കോൺഗ്രസ്സ് വീണ്ടും കൂടി. ജയപ്രകാശ് നാരായണൻ, ആചാര്യനരേന്ദ്രദേവ്, അച്യുത് പട് വർദ്ധൻ എന്നിവരെ കാൺഗ്രസ്സ് വർക്കിംഗ് കമ്മററി അംഗങ്ങളായി സ്വീകരിച്ചു. പട് വർദ്ധൻ ആദ്യം ആ ബഹുമതി നിരസിക്കുകയാണുണ്ടായത്.

V

രണ്ടാം ലോകയുദ്ധം ഇൻഡ്യയും ബ്രിട്ടനുമായുള്ള അകൽച്ച വലുതാക്കി. "ഇൻഡ്യ വിടുക" എന്ന വിളി രാഷ്ട്രമാകമാനം മുഴങ്ങി. ക്രിപ്സ് നിരാശനായി ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്ക പറന്നു. കാൺഗ്രസ്സ് സമരമാരംഭിച്ചു.

1942-ലെ സമരവും അച്യുത് പട് വർദ്ധനനും, അവിഭാജ്യങ്ങളായ രണ്ടു ഘടകങ്ങളായി എന്നെന്നും പ്രശോഭിക്കതന്നെ ചെയ്യും. 'സററാറ'യിലെ വിപ്ലവം ജീവിതത്തിൻെറ നേരെയുള്ള ഒരു പോർവിളിയായിരുന്നു. ഒരു വശത്തു് അധികാരപ്രമത്തയായ അധീശശക്തി; മറു ഭാഗത്തു് അഭിമാന വിജൃംഭിതരായ നാട്ടുകാർ. ദയയുടെ കണികപോലുമില്ലാതെ ഗവർമ്മെൻറു് അവിടെ പ്രവർത്തിച്ചു. അതിനെ ചോദ്യം ചെയ്യുവാൻ പകരത്തിനുപകരം ചോദിക്കുവാൻ അച്യുത് പട് വർദ്ധനനെപ്പോലെ എണ്ണത്തിൽ ചില വിപ്ലവകാരികൾ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അതു് മനുഷ്യത്വമാണോ അല്ലയോ എന്നു് നിശ്ചയിക്കുവാൻ ഭാരതീയർക്കാണവകാശം.

കാലം മുന്നോട്ടാണല്ലോ പോകുന്നതു്. നാല്പതിനാലു മാസത്തെ അജ്ഞാതവാസത്തിനു ശേഷം പട്വർദ്ധൻ ഇതാ പുറത്തു വന്നിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രവൃത്തിയുടെ ഔചിത്യാനൗചിത്യങ്ങൾ ലോകം കണ്ടുപഠിക്കട്ടെ!

VI

അച്യുത്തിന്റെ കുടുംബത്തെക്കുറിച്ചു് രണ്ടു വാക്കു്:—

അഹമ്മദാബാദിലെ ഒരു ധനിക കുടുംബത്തിലെ അംഗമാണു് പിതാവു്. മാതാവു് 'അമറൊട്ടി'യിലെ ഒരു അഭിഭാഷകപ്രമാണിയുടെ ഏകസന്താനം. 1905 ഫെബ്രുവരി 5-ാം തീയതി അച്യുത് ജാതനായി.

അദ്ദേഹത്തിനു് അഞ്ചു സഹോദരന്മാരും ഒരു സഹോദരിയുമാണുള്ളതു്. എല്ലാ അംഗങ്ങളും രാഷ്ട്രീയപ്രബുദ്ധതയിൽ മികച്ചവർ തന്നെ. മാതാവു് തന്റെ അറുപതാമത്തെ വയസ്സിൽ സ്വരാജിനു വേണ്ടി ജയിലിൽ പോയി. സഹോദരി വിജയാ പട്വർദ്ധൻ കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു് അല്പകാലം ജയപ്രകാശനാരായണന്റെ സെക്രട്ടറിസ്ഥാനം അലങ്കരിച്ചു സമരകാലത്തു് തന്റെ സഹോദരനെ പിന്തുടർന്നു് അജ്ഞാതവാസം സ്വീകരിച്ചു.

പട്വർദ്ധനകുടുംബം രാഷ്ട്രമണ്ഡലത്തിൽ ഒരു പൊലിയാത്ത ദീപമായി പ്രശോഭിക്കട്ടെ!

കമലാദേവി ചതോപാദ്ധ്യായ

★

രാഷ്ട്രീയരംഗത്തും സമുദായമദ്ധ്യത്തും ഒന്നുപോലെ ശോഭിക്കുവാൻ കമലാദേവിയെപ്പോലുള്ള ചുരുക്കം ചിലർക്കേ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളു. യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തിന്റെ മൂടുപടം കത്തിക്കീറി യാഥാർത്ഥ്യത്തിലേക്കിറങ്ങിവരാൻ ആദ്യമായി ധൈര്യപ്പെട്ട ഭാരതീയ വനിതയാണു് കമലാദേവി ചതോപാദ്ധ്യായ. സേവനമാണു് അവരുടെ ജീവിതാദർശം. അവരുടെ രാഷ്ട്രീയപ്രബുദ്ധതയെ സേവനതൃഷ്ണ മറച്ചുകളയുന്നില്ലേ എന്നു് ചിലർ വാദിക്കുന്നുണ്ടു്. സേവനത്തിനു് പ്രചോദനം നൽകിയതു് അവരുടെ രാഷ്ട്രീയപ്രബുദ്ധതയാണു് എന്നു പറയുന്നതിലായിരിക്കും കൂടുതൽ യാഥാർത്ഥ്യം.

കർണ്ണാടകതീരത്തു് മംഗലാപുരത്താണു് കമലാദേവിയുടെ ജനനം. പിതാവു് ഇൻഡ്യൻ സിവിൽ സർവീസിലെ ഒരുയർന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. സമുദായാചാരപ്രകാരം അവർ ബാല്യത്തിൽ തന്നെ വിവാഹിതയായി. എന്നാൽ ബാല്യത്തിലെ ഒരു വിധവയായി തീരാനും അവൾക്കിടയായി. ഭർത്താവു് മരിക്കുമ്പോൾ അവർ സ്കൂളിൽ പോയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു പെൺകുട്ടിയായിരുന്നു.

വിധവയ്ക്കു് വിദ്യാഭ്യാസം നിഷിദ്ധമാണു്. എന്നാൽ കമല ആചാരത്തെ കവച്ചുവച്ചു. മദ്രാസ്സിലെ

സെൻറു് മേരി കാളേജിൽ ചേർന്നു് ഉപരി വിദ്യാഭ്യാസം ആരംഭിച്ചു. ഈ അവസരത്തിലാണു് ഹരീന്ദ്രനാഥചതോപാദ്ധ്യായയെ (?) അവർ കണ്ടുമുട്ടുന്നതു്. യുവാവും സുന്ദരനും ആയ ആ കലാകാരൻ കമലയെ വല്ലാതെ ആകർഷിച്ചു. കമല അങ്ങോട്ടും. പരിചയം അനുരാഗത്തിലവസാനിച്ചു.

സമുദായം വിധവാവിവാഹം വിലക്കി. കമല മാമൂലിനെ രണ്ടാമതും പൊട്ടിച്ചു. അവരുടെ വിവാഹം മദ്രാസിൽ വച്ചു് സാഘോഷം നടത്തപ്പെട്ടു.

അവരുടെ ദാമ്പത്യജീവിതം തികച്ചും ആനന്ദപ്രദമായിരുന്നു എന്നു പറയുവാൻ നിർവാഹമില്ല. 15 വർഷത്തിനു ശേഷം ആ ബന്ധം വേർപെടുത്തേണ്ടി വന്നു. എങ്കിലും പരസ്പരപ്രേമത്തിൽ കെട്ടി ഉയർത്തപ്പെട്ട അവരുടെ ജീവിതം ആദ്യകാലങ്ങളിൽ ആനന്ദമയമായിത്തന്നെ ആസ്വദിക്കപ്പെട്ടു. ഒരു കവി കൂടിയായിരുന്ന ഹരീന്ദ്രൻ പറയുകയുണ്ടായി. കമലയോടൊത്തു തന്നെ കാണാനിടവന്നതിൽ ദേവന്മാർ പോലും അസൂയപ്പെടുന്നുണ്ടാവാമെന്നു്!

വിവാഹം കഴിഞ്ഞു് അല്പകാലത്തിനുള്ളിൽ ഉപരിപഠനത്തിനു് കമല ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു് യാത്രയായി. ബെഡ്ഫോർഡ് (Bed Ford) കാളേജിൽ ചേർന്നു് അവർ വിദ്യാഭ്യാസം ആരംഭിച്ചു.

വിദേശീയ മേധാവിത്വത്തിനെതിരായി ഇൻഡ്യയിൽ തുടങ്ങിയ പ്രക്ഷോഭണത്തിന്റെ അലകൾ ഇംഗ്ലെ

ങ്ങിലുമാവിർഭവിച്ചു. കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസം മതിയാക്കി കമല ഇൻഡ്യയിലേക്കു തിരിച്ചു.

II

ഇൻഡ്യൻ സ്ഥിതിഗതികൾ രൂപം മാറിയതായി അവർ കണ്ടു. അവിടെയും സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള ശ്രമങ്ങൾ, ജനങ്ങളെ സമരസന്നദ്ധരാക്കാനുള്ള സംഘടിത ശ്രമങ്ങൾ ഇവയാണ് കമലയ്ക്കു സ്വാഗതമരുളിയതു്.

സ്ത്രീ, രാഷ്ട്രീയമായി വളരെ പുരോഗമിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു എന്ന പരമാർത്ഥം കമലാദേവി മനസ്സിലാക്കി. അവർ പ്രവർത്തനമാരംഭിക്കയും ചെയ്തു.

അഖിലേന്ത്യാവനിതാ കാൺഫറൻസിന്റെ ജനറൽ സിക്രട്ടറിയായി കമലാദേവി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. ജനറൽ സെക്രട്ടറി എന്ന നിലയിൽ അവർ നിർവഹിച്ച കൃത്യം സ്തുത്യർഹമാണ്. ഇൻഡ്യയുടെ പല ഭാഗങ്ങളിലും അവർ പര്യടനം നടത്തി. വനിതാ കാൺഫറൻസിന്റെ ശാഖകൾ പലയിടത്തും സംഘടിക്കപ്പെട്ടു. പുരുഷനോടൊപ്പം തന്നെ സ്ത്രീയും പുരോഗമിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത (അവർക്ക്—സ്ത്രീകൾക്കു്) മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്തു. വിദ്യാഭ്യാസം കൂടുതൽ പ്രായോഗികമാക്കുന്നതിനു വേണ്ട മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകി.

ഇംപീരിയൽ ലജിസ്ലേറ്റീവ് പൊതുതിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ആദ്യമായി മത്സരിച്ച വനിതാസ്ഥാനാർത്ഥി കമലാദേവിയാണ്. ബോംബെ നിയോജക മണ്ഡലത്തിലെ

പ്രതിനിധിയായി മത്സരിക്കുവാൻ കമലാദേവിയെ വനിതാകാൺഫറൻസ് തിരഞ്ഞെടുത്തു. എതിർസ്ഥാനാത്ഥിയുടെ ധനവും, ജനസ്വാധീനവും വിജയത്തിലുള്ള ആശങ്കവർദ്ധിപ്പിച്ചു. തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ ഫലം കമലാദേവിതന്നെ പറയുന്നുണ്ട് "ജയിക്കാമെന്നു" പൂർണ്ണമായ പ്രതീക്ഷയൊന്നും ഞങ്ങൾക്കില്ലായിരുന്നു. സ്ത്രീ ആദ്യമായി മത്സരിക്കുന്ന തിരഞ്ഞെടുപ്പാകയാൽ സഹായികളിൽ പലരും അവസാനനിമിഷത്തിൽ ഞങ്ങളെ കൈവെടിഞ്ഞു......വോട്ടിംഗ് വാശിപൂർവ്വം നടന്നു. എന്റെ എതിരാളി തന്നെ വിജയിയായി; 200 വോട്ടിന്റെ ഭൂരിപക്ഷത്തോടെ ഞങ്ങൾ ആശ്ചര്യപ്പെട്ടുപോയി. ഒരു വമ്പിച്ച ഭൂരിപക്ഷം എതിരാളിക്ക ലഭിക്കുമെന്ന് ഞങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു."

സൈമൺ കമ്മീഷന്റെ ആഗമനം ഇൻഡ്യൻ അന്തരീക്ഷത്തെ പ്രക്ഷുബ്ധമാക്കി. 1929-ൽ കല്ക്കത്തായിൽ പണ്ഡിററ് നെഹറുവിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ കൂടിയ കാൺഗ്രസ്സ് പ്രവർത്തകസമിതിയോഗത്തിൽ കമ്മീഷനെ ബായികാട്ടു ചെയ്യാനുള്ള നിശ്ചയം പാസ്സായി.

സമുദായസേവനത്തിൽ നിന്നും കമലാദേവി രാഷ്ട്രമണ്ഡലത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. 1929 ഡിസംബറിൽ അഖിലേന്ത്യാ യൂത്ത് കാൺഫറൻസ് അഹമ്മദാബാദിൽ സമ്മേളിച്ചു. അദ്ധ്യക്ഷ കമലാദേവി ആയിരുന്നു. പരിപൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ കുറഞ്ഞ യാതൊന്നും ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ പക്കൽനിന്നും ഭാരതം സ്വീകരിക്കരുത് എന്ന

പ്രമേയം പാസ്സാക്കപ്പെട്ടു. "സൈമൺ തിരിച്ചുപോകുക" ഏകസ്വരത്തിൽ യുവജനങ്ങൾ വിളിച്ചു.

1930-ൽ നാഷണൽ കാൺഗ്രസ്സ് ആരംഭിച്ച സിവിൾനിയമലംഘനപ്രസ്ഥാനം ജനങ്ങളുടെ വികാരാവേശങ്ങൾക്ക് പുതിയ ഉത്തേജനം നൽകി. ബോംബെയിലെ യുവജനങ്ങളെ നയിക്കുക എന്ന ഭാരമേറിയ ചുമതല കമലാദേവി കൈയേററു. അവരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു സന്നദ്ധസേന രൂപീകൃതമായി.

കമലാദേവിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെപ്പററി പല കഥകളും അന്ന് ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ പരന്നിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ഏതാനും വനിതാ വാളൻറിയർമാരോടുകൂടി ബോംബെ സ്റ്റോക്ക് എക്സ്ചെയിഞ്ച് (Stock exchange) ആഫീസിൽ പ്രവേശിക്കുകയും അവിടെ നിയമവിരുദ്ധമായി സംഭരിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഉപ്പ് ഒരു മണിക്കൂർകൊണ്ട് നാല്പതിനായിരം രൂപായ്ക്കു വിററഴിക്കുകയും ചെയ്തുവത്രെ. അവർ അറസ്റ്റ്ചെയ്യപ്പെട്ടു. അവർ കുററം സമ്മതിക്കുന്നുവോ എന്നു മജിസ്ട്രേട്ട് ചോദിച്ചപ്പോൾ കമലാദേവി നൽകിയ ഉത്തരം ഇതായിരുന്നു: "എൻെറ പ്രവൃത്തി കുററകരമായി വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടുവാൻ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. ഭാരതീയനായ നിങ്ങൾക്ക ലജ്ജ തോന്നുന്നില്ലയോ ഈ വിസ്താരം തുടർന്നു പോകുന്നതിനു്? വരിക, ഉദ്യോഗം രാജികൊടുത്തു് ഞങ്ങളോടു ചേർന്നു രാജ്യത്തിനുവേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുക."

9 മാസം തടവ് അവർക്കു ലഭിച്ചു. "അങ്ങിനെ അവരുടെ ജയിൽജീവിതം ആരംഭിച്ചു. പിന്നീട് പല

പ്രാവശ്യവും ഇതുവഴി അവൾക്ക് സ്വാഗതം നല്കിയിട്ടുണ്ട്. ജയിലിനുള്ളിൽ എപ്പോഴും പ്രസന്നവദനത്തോടു കൂടിയാണ് അവർ വീക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. ജയിൽജീവിതത്തിലെ അരസികത്വം അവരെ ബാധിച്ചിരുന്നില്ല.

III

കമലാദേവി ഒരു യഥാർത്ഥ സോഷ്യലിസ്റ്റാണ്. സ്ഥിതിസമത്വസിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ അവൾക്ക് പരിപൂർണ്ണ വിശ്വാസമുണ്ട്. 1934-ൽ കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി ആവിർഭവിച്ചപ്പോൾ അതിനു സജീവമായ പിൻതുണ നൽകുന്നതിന് അവൾക്ക് കഴിഞ്ഞു. 1935-ൽ മീററിൽ (Meerut) വച്ചു കൂടിയ കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റുപാർട്ടി സമ്മേളനത്തിലെ അദ്ധ്യക്ഷ കമലാദേവിയായിരുന്നു. അവർ ചെയ്ത അദ്ധ്യക്ഷപ്രസംഗത്തിന്റെ സംഗ്രഹം ഇവിടെ കുറിക്കുന്നു.

"ലോകം ദിനംപ്രതി മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. മാനവസമുദായം മുഴുവൻ ഒരു പുതിയ വ്യവസ്ഥിതിക്കു വേണ്ടി കാത്തിരിക്കുന്നു. റഷ്യയിലും ടർക്കിയിലും പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ട വിപ്ലവത്തിന്റെ അന്തരാർത്ഥം എന്താണ്?

നമുക്കും—ഭാരതീയർക്കും ഒരു മാററം കൂടിയേ കഴിയൂ. അടിമത്തം ഇനി ആവശ്യമില്ല. നാമും മനുഷ്യരാണ്. ജീവിതത്തിന്റെ മൗലികാവകാശമായ സ്വാതന്ത്ര്യം നമ്മിൽനിന്നൊഴിച്ചു മാററുവാൻ ഇനി വിദേശീയനു സാദ്ധ്യമല്ല.

ബ്രിട്ടീഷുകാരുമായി ഒത്തുതീർപ്പിലെത്തിച്ചേർന്ന് സ്വാതന്ത്ര്യം സമ്പാദിക്കാമെന്നുള്ള മോഹം അബദ്ധമാണ്. വെള്ളക്കാരെ നമുക്കിനിയും മനസ്സിലായിട്ടില്ല. കാൺഗ്രസ്സ് നേതാക്കന്മാർ സന്ധിയാലോചനകളുമായി ഗവർമ്മെൻറിനെ സമീപിക്കുന്നതിൽ ഞാനതിശയിക്കുന്നു. വ്യക്തിപരമായി പറയുകയാണെങ്കിൽ സന്ധിയിൽ ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല.

'പ്രവർത്തിക്കുക' അതാണ് കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടിയുടെ പരിപാടി. "സ്വാതന്ത്ര്യം, അതാണെൻെറ ആത്മാവ്; അതു സമ്പാദിക്കുക—അതിനാണെൻെറ ജീവിതം" ഇതായിരിക്കണം ഓരോ സോഷ്യലിസ്റ്റ് പ്രവർത്തകൻെറയും ആദർശം.

സോഷ്യലിസത്തിനു മാത്രമേ ഭാരതത്തിന് ഒരു പുതിയ സൃഷ്ടിപരിപാടി നൽകാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ."

രണ്ടാം ലോകയുദ്ധം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ കമലാദേവി ലണ്ടനിലായിരുന്നു. കാൺഗ്രസ്സ് നിർദ്ദേശാനുസരണം ഇൻഡ്യയ്ക്കുവേണ്ടി പ്രചരണം നടത്താൻ 1939-ൽ ഐക്യനാടുകളിലേക്ക് യാത്രയായി. 1939—41 വരെ അമേരിക്കയിൽ അവർ പര്യടനം നടത്തുകയായിരുന്നു. ഇൻഡ്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ അമേരിക്കെൻറ സഹാനുഭൂതി വർദ്ധിപ്പിക്കുവാൻ അവർക്ക് നിഷ്പ്രയാസം കഴിഞ്ഞു. ഒരു ഹൃദ്യമായ സ്വീകരണം എവിടെയും അവർക്ക് ലഭിച്ചു. മെക്സിക്കോ, ബോസ്റ്റൺ, സാൻ ഫ്രാൻസിസ്കോ എന്നിവിടങ്ങളിലെ സഞ്ചാരം കഴിഞ്ഞ് അവർ ന്യൂയോർക്കിലെത്തി. അവരുടെ ബഹുമാനാർത്ഥം ന്യൂയോ

ക്കിലെ ഇൻഡ്യാക്കാർ ഒരു ഗംഭീരസ്വീകരണം അവൾക്കു നൽകി. കൃഷ്ണലാൽ ശ്രീധരണിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ കൂടിയ യോഗത്തിൽ പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടു് കമല ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചു. "ഡെമോക്രസിക്കു വേണ്ടി വാദം നടത്തുന്ന ബ്രിട്ടൻ ഇൻഡ്യയുടെ നേരെ കണ്ണടച്ചുകളയുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. ഞങ്ങൾക്കു്—ഇൻഡ്യാക്കാർക്കു്—ഈ യുദ്ധത്തിൽ യാതൊരു കാര്യവുമില്ല. ബ്രിട്ടൻ ഞങ്ങളെ സ്വതന്ത്രരാക്കട്ടെ—എന്നിട്ടു് ഞങ്ങളുടെ സഹായം അപേക്ഷിക്കുക. മററു രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ നല്ലപിള്ളയാകുവാൻ ശ്രമിക്കുന്ന ബ്രിട്ടൻ സ്വന്തം കാര്യത്തിൽ ഒരു തനി സാമ്രാജ്യവാദിയായിത്തീരുന്നു—അടിമത്തവും, സാമ്രാജ്യദുഷ്പ്രഭുത്വവും നശിക്കണം. ബ്രിട്ടീഷുകാരനു് ഒളിച്ചുകളി ഇനി സാദ്ധ്യമല്ല. സ്വാതന്ത്ര്യം ഞങ്ങൾക്കു മടക്കിതരണേ കഴിയൂ. ഇന്നല്ലെങ്കിൽ നാളെ."

ന്യൂയോർക്കിൽ നിന്നും അവർ ജപ്പാനിലെത്തി. അവർക്കു നൽകിയ സ്വീകരണത്തിൽ ഒരു ലക്ഷത്തി അമ്പതിനായിരത്തോളം ജപ്പാൻകാർ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു. ജപ്പാൻ അയൽരാജ്യമായ ചൈനയുടെ നേരെ കൈക്കൊണ്ട മർദ്ദന നയത്തെ രൂക്ഷമായി വിമർശിക്കുവാൻ സോഷ്യലിസ്റ്റായ കമലാദേവി ഒട്ടുംതന്നെ മടിച്ചില്ല. ഇതല്പം അസ്വസ്ഥതകളുണ്ടാക്കി എങ്കിലും ജപ്പാന്റെ അനുഭാവം സമ്പാദിക്കുവാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞു.

അടുത്തതായി അവർ ചൈന സന്ദർശിച്ചു. ഹാങ്കോങ്ങിൽ (Hong kong) വച്ചു് ബ്രിട്ടീഷ് പോലീസ് അവരെ അറസ്ററുചെയ്തു തടവിലാക്കി. സ്വാതന്ത്ര്യ

ചൈനയുടെ നേതാവായ മാർഷൽ ചിയാങ്ങ് കൈഷെക്കിന്റെ സ്വാധീനശക്തിയാൽ അവർ ബന്ധനവിമുക്തയായി. ചൈനയിലെ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് നേതാവായ 'വാങ്ങ്—ചിങ്ങ്—വായ്'യേയും കമലാദേവി സന്ദർശിച്ചു.

IV

1944-ൽ അഖിലേന്ത്യാ വനിതാ കാൺഫറൻസിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷയായി വീണ്ടും അവർ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. 1946-ൽ പണ്ഡിതജി പുതിയ പ്രവർത്തകസമിതി രൂപീകരിച്ചപ്പോൾ കമലാദേവിയെക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തിയതിനാൽ അവർക്ക് പ്രസിഡന്റ്സ്ഥാനം രാജിവെയ്ക്കേണ്ടിവന്നു.

കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി പ്രവർത്തകസമിതിയിൽ ചേരുന്നതിന് വിപരീതമായിരുന്നു. എന്നാൽ പണ്ഡിതജിയുടെ പ്രത്യേക നിർദ്ദേശപ്രകാരം, സോഷ്യലിസ്റ്റ്പാർട്ടി പ്രവർത്തകസമിതി അംഗമായിരുന്നുകൊള്ളുവാൻ കമലാദേവിയ്ക്ക് അനുവാദം നൽകി.

കമലാദേവി ഒരപൂർവസൃഷ്ടിയാണ്. അന്ധമായ യാഥാസ്ഥിതികത്വം, രണ്ടു പ്രാവശ്യം പൊട്ടിച്ചെറിഞ്ഞ പുരോഗമനകാംക്ഷിയായ ബാലിക, സേവനാദർശത്താൽ പ്രചോദിതയായ പ്രവൃത്തിപദ്ധതി സ്വീകരിച്ച കർമ്മനിരതയായ യുവതി, അനുരാഗത്തിനു വേണ്ടി സമുദായനീതി കവച്ചുവെച്ച് വിവാഹബന്ധത്തിലേർപ്പെട്ട ആദർശവനിതയായ വിധവ, ജ്ഞാനത്തിനു വേണ്ടി കടൽ

കടന്ന ധീരവനിത, സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടി ജീവനെപ്പോലും ബലി കഴിക്കുവാൻ തയാറുള്ള ഒരു യഥാർത്ഥ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രേമി—അതാണു് കമലാദേവി ചതോപാദ്ധ്യായ. ശ്രീമതി സത്യവതീദേവി ഒരിക്കൽ പറയുകയുണ്ടായി. ‘ഭാരതീയസ്ത്രീത്വത്തിന്റെ മൂർത്തീകരണമാണു്” കമലാദേവി’യെന്നു്. അതൊട്ടും അതിശയോക്തിയല്ലെന്നു് കമലാദേവിതന്നെ തെളിയിച്ചിട്ടുമുണ്ടു്.

അരുണാ ആസഫ് ആലി

★

അനവധി ധീരസന്താനങ്ങളെ ഭാരതത്തിന നൽകാൻ വംഗദേശത്തിന കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതിൽ ബംഗാൾ അഭിമാനവും കൊള്ളുന്നുണ്ടു്. ദേശബന്ധു, സി. ആർ. ദാസ്സ്, നേതാജി സുഭാഷ്ചന്ദ്രബോസ് എന്നീ രാഷ്ട്രമണ്ഡലത്തിലെ ഉജ്ജ്വലനേതാക്കൾ വംഗദേശീയരാണു്. രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ ബംഗാളിൽ നിന്നും പൊട്ടിക്കിളിർത്ത ഒരു പൊൻതാരമാണു് ശ്രീമതി അരുണാദേവിഗാംഗുലി.

1857-ലെ ശിപായിലഹള നയിക്കുവാൻ ഒരു റാണി ലക്ഷ്മി ഉത്ഭവിച്ചുവെങ്കിൽ, 1942-ലെ സമരം നയിക്കുവാൻ വിദേശീയന്റെ അടക്കാൻ കഴിയാത്ത സാമ്രാജ്യതൃഷ്ണയെ എതിരിടാൻ, വിപ്ലവത്തിന പകരം വിപ്ലവംതന്നെ ആയുധമായി സ്വീകരിക്കുവാൻ ഒരു അരുണാആസഫ്ആലിയും പ്രജാതയായി. അതാണു് ഭാരതത്തിന്റെ ഭാഗധേയം!

അരുണ ജന്മനാ ഒരു വിപ്ളവകാരിണിയാണു്. നിശ്ചയദാർഢ്യവും, മനക്കരുത്തും, പ്രസംഗചാതുര്യവും അവരുടെ പ്രത്യേക സ്വഭാവ വിശേഷങ്ങളാണു്. 1942 ആഗസ്റ്റ് 9-ാം- അപ്രതീക്ഷിതമായി അരുണ ഒരു വിധ്വംസക പ്രവർത്തകയായി മാററപ്പെട്ടു എന്നു് തെററിദ്ധരിക്കരുതു്. സ്വയം ചിന്തിക്കുവാനും, ശരിയാണെന്നു്

തനിക്കു തോന്നുന്നതു് എത്ര തന്നെ പ്രതിരോധമുണ്ടായാലും പ്രവൃത്തിപഥത്തിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതിനും അരുണാ എപ്പോഴും ശ്രമിച്ചിരുന്നു. ആസഫ് ആലിയുമായുള്ള വിവാഹം തന്നെ ഇതിനു ദൃഷ്ടാന്തം.

അരുണയുടെ ബാല്യകാലം പഞ്ചാബിൽ ആണു് നയിച്ചതു്. പിതാവു് പ്രവിശ്യ ഗവണ്മെൻറിലെ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. ലാഹോറിലെ സേക്രട്ട് ഹാർട്ട് കാൺവെൻറിൽ (Sacred-heart-Convent) അവരുടെ പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം നിർവഹിച്ചു. വിദ്യാലയത്തിലെ മതപരമായ അന്തരീക്ഷം അരുണയെ വല്ലാതെ ആകർഷിച്ചു. കാൺവെൻറിലെ ശ്രേഷ്ഠത്തി അമ്മ (Mother Superior) ബൈബിൾ സംബന്ധമായ പുരാണങ്ങൾ വിദ്യാർത്ഥിനികളെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു് ക്രിസ്തുമതത്തിൽ അഭിവാഞ്ഛ ജനിപ്പിക്കുവാൻ അത്യുത്സാഹം പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരു കന്യാസ്ത്രീയായി കാൺവെൻറിൽ ചേരാൻ അരുണയ്ക്കു് അതിയായ മോഹം തോന്നി. അവർ തൻെറ ആശ ഇളയ സഹോദരിയായ പൂർണ്ണിമാഗാംഗുലിയെ അറിയിച്ചു. പൂർണ്ണിമ അതാദ്യം ചിരിച്ചു തള്ളിയതേയുള്ളു. സഹോദരിയുടെ നിർബന്ധം വീണ്ടുമുണ്ടായപ്പോൾ പൂർണ്ണിമ ജ്യേഷ്ഠത്തിയുടെ ആഗ്രഹം പിതാവിനെ അറിയിച്ചു. അദ്ദേഹം കോപാകുലനായി. മകൾ മതം മാറിയേക്കുമോ എന്നു് മാതാവു് ഭയന്നു. അരുണയും പൂർണ്ണിമയും സ്കൂളിൽ നിന്നും മാററപ്പെട്ടു. നൈനിററാലിലെ ഒരു പ്രോട്ടസ്റ്റാൻഡു് വിദ്യാലയത്തിലേയ്ക്കു്—അന്നു് അരുണയ്ക്കുണ്ടായ നിരാശ!

I

അലഹബാദിൽ വച്ച് പൂർണ്ണിമയുടെ വിവാഹം ആഘോഷിക്കപ്പെട്ടു. വരൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നും ബാരിസ്റ്റർ പരീക്ഷ പാസ്സായി, ആയിടയ്ക്ക് പ്രാക്റ്റീസ് ആരംഭിച്ചിരുന്ന മി. കെ. ബാനർജിയായിരുന്നു. അരുണയും വിവാഹിതയായി കാണുവാൻ മാതാപിതാക്കന്മാർ ആഗ്രഹിച്ചു. വിവാഹബന്ധത്തിലേർപ്പെടാതെ സ്വതന്ത്രമായി ജീവിക്കുവാനാണ് താനിച്ഛിക്കുന്നതെന്നായിരുന്നു അരുണ നൽകിയ സമാധാനം.

വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയായ ശേഷം സ്വദേശമായ ബംഗാളിലേയ്ക്ക് അവർ മടങ്ങി. കല്ക്കത്തായിലെ ഗോഖേൽ സ്മാരകവിദ്യാലയത്തിലെ അദ്ധ്യാപികയായി അവർ നിയമിക്കപ്പെട്ടു. സ്വപ്രയത്നത്താൽ നേടുന്ന ധനംകൊണ്ട് ഉപരി വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് ഇംഗ്ലണ്ടിലേയ്ക്ക് പോകണമെന്നായിരുന്നു അവരുടെ ആഗ്രഹം.

വിധിഹിതം അതിനവരെ അനുവദിച്ചില്ല.

ഗ്രീഷ്മവെക്കേഷൻ സമയത്ത്, സഹോദരിയോടൊത്ത് അല്പദിവസം താമസിക്കുവാൻ അവർ അലഹബാദിലെത്തി. ആ സന്ദർഭത്തിലാണ് അവർ ആസഫ് അലിയുമായി പരിചയപ്പെടാനിടയായത്.

ബാനർജിയുടെ ഒരാത്മസ്നേഹിതനായ ആസഫ് അലി, ഡെൽഹിയിൽ പ്രാക്റ്റീസ് നടത്തിക്കൊണ്ടി

ന്ന ഒരു ഭാഷകനും സഹൃദയലോകത്ത് കീർത്തി നേട വാൻ തുടങ്ങിയിരുന്ന ഒരു സാഹിത്യകാരനുമായിരുന്നു. കല്ക്കത്തയിൽ നടന്ന അഖിലേന്ത്യാ മുസ്ലീംലീഗ് സമ്മേള നത്തിൽ സംബന്ധിച്ച് മടങ്ങി വരുന്നവഴി അല്പദിവ സത്തെ വിശ്രമത്തിന് ബാനർജിയുടെ വസതിയിൽ താമ സിക്കുന്ന അവസരത്തിലാണ് അരുണയും അവിടെ ആഗതയായത്.

അരുണയും, ആസഫ് ആലിയും പരസ്പരമാകർഷി ക്കപ്പെട്ടു. അത് പ്രേമത്തിൽ കലാശിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതൊരു പരീക്ഷണഘട്ടമായിരുന്നു ഒരു ഹിന്ദു യുവതി ഒരു മുസ്ലീമിനെ വിവാഹം കഴിക്കുക—സമുദായം അവരെ തുറിച്ചുനോക്കി. ബന്ധുജനങ്ങൾ അവക്ക് പ്രതി കൂലികളായി. അരുണയുടെ നിശ്ചയത്തിന് മാററമുണ്ടാ യില്ല.

അവരുടെ വിവാഹം നിരാഡംബരമായി നിർവഹി ക്കപ്പെട്ടു. അന്നവക്ക് പതിനെട്ടും ആസഫ് ആലിയ്ക്കു നാല്പതിനും വയസ്സ് പ്രായമുണ്ടായിരുന്നു. ഭർത്താവോ ടൊന്നിച്ച് അവർ ഡെൽഹിയിലേയ്ക്കു യാത്രയായി.

വൈവാഹികജീവിതം അവരുടെ ജീവിതത്തിൽ വലുതായ മാററം വരുത്തി. ആസഫ് ആലി രാഷ്ട്രീയ രംഗത്തു പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പല നേതാ ക്കന്മാരുമായി അടുത്ത് പരിചയമാകുന്നതിന് അരു ണയ്ക്കു സൗകര്യം ലഭിച്ചു.

അരുണയ്ക്കു് ഉർദുഭാഷ വശമില്ലായിരുന്നു. ആസഫ് അലിയുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾ സംസാരിച്ചിരുന്നതു് ഉർദുവിലും. പരേതനായ ഡാക്ടർ അൻസാരി അരുണയെ കളിയാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. "ബായ് നിങ്ങൾ എന്നാണിനി ഉർദു പഠിക്കുന്നതു്? നിങ്ങളെക്കുറിച്ചു് ആസഫ് ദിനംപ്രതി എത്ര പദ്യങ്ങൾ ഉർദുവിൽ രചിക്കുന്നു! അവ നിങ്ങൾ വായിച്ചു് ആസ്വദിക്കപ്പെടാതെ നശിച്ചുപോകണമെന്നാണോ കരുതുന്നതു്?" കളിവാക്കിലും കാര്യമുണ്ടെന്നു് അരുണയ്ക്കറിയാം. അവർ ഉർദു പഠനം തുടങ്ങി. അദ്ധ്യാപിക ആസഫ് അലിയുടെ മാതാവായിരുന്നു. ആറുമാസംകൊണ്ടു് ഉർദുവിൽ സാമാന്യവിജ്ഞാനം കൈക്കലാക്കുവാൻ അവർക്കു സാധിച്ചു. ആസഫ് അലിയെ സന്ദർശിക്കുവാൻ അൻസാരി വരുമ്പോഴൊക്കെയും ഉർദുവിലായിരിക്കും അരുണ സംസാരിക്കാറുള്ളതു്. ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു "ബായ് നിങ്ങൾ ബംഗാളിമറന്നുവോ?" ബംഗാളിയും, ഉർദുവും തനിക്കിപ്പോൾ വശമില്ലാതെയായിട്ടുണ്ടെന്നു് അരുണ ഉത്തരം നൽകി. രണ്ടുപേരും ചിരിച്ചു.

II

1930-ൽ നിയമലംഘനപ്രക്ഷോഭണമാരംഭിച്ചു. ഡെൽഹി മൈതാനത്തുവച്ചു കൂടിയ മഹായോഗത്തിൽ 1857-ലെ ശിപായിലഹള അനുസ്മരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് വികാരോദ്ദീപകമായ ഒരു പ്രസംഗം അരുണ നിർവഹിച്ചു. അവർ അറസ്റ്റിലായി. ഒരു കൊല്ലത്തെ വെറുംതടവും

ശിക്ഷയായി ലഭിച്ചു. ലാഹോർ സെൻട്രൽജയിലിലേക്ക് അവർ മാററപ്പെട്ടു.

1931-ലെ ഗാന്ധി-ഇർവ്വിൻ പാക്ടനുസരിച്ച് രാഷ്ട്രീയത്തടവുകാരെല്ലാം മോചിതരായി. പക്ഷെ, അരുണയെ കാലാവധി കഴിയാതെ മോചിപ്പിക്കുവാൻ അധികാരികൾ വിസമ്മതിച്ചു. അരുണ ബന്ധനവിമുക്തയാകാത്തപക്ഷം തങ്ങളും ജയിൽ വിട്ട് പുറത്തു വരുന്നതല്ലെന്ന് അവരുടെ സഹപ്രവർത്തകർ വാശിച്ചു. വാദം നിഷ്ഫലമായപ്പോൾ ജയിലിനകത്ത് സത്യാഗ്രഹമാരംഭിച്ചു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഗവണ്മെൻറിന് മഹാത്മജിയുടെ സഹായമപേക്ഷിക്കേണ്ടിവന്നു, അദ്ദേഹമിടപെട്ട് സത്യാഗ്രഹം അവസാനിപ്പിച്ചു. അരുണ മോചിതയായി. ജയിലിനു വെളിയിൽ അവരെ സ്വീകരിക്കുവാൻ പ്രധാന കോൺഗ്രസ്സ് നേതാക്കന്മാർ കൂടിയിരുന്നു. "ബാപ്പുവിൻെറ ആശീർവാദത്തോടുകൂടി വീണ്ടും നിങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നു." അരുണ പ്രസ്താവിച്ചു.

1932-ൽ അവർ വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി. ഇപ്രാവശ്യം രണ്ടു കൊല്ലം തടവും ഇരുന്നൂറു രൂപാ പിഴയുമാണ് ഗവണ്മെൻറു നൽകിയ ശിക്ഷ. പിഴ ഈടാക്കാൻ വേണ്ടി ആസഫ് അലിയുടെഗൃഹം പരിശോധിച്ച് അരുണയുടെ മൂന്നു നാലു വിലപിടിച്ച സാരികൾ പോലീസ് കണ്ടുകെട്ടിയത്രേ.

ഡെൽഹിയിലെ ഡിസ്ട്രിക്ട് ജയിലിലാണ് ഇത്തവണ അരുണയെ പാർപ്പിച്ചതു്. ജയിലധികാരികൾ

തടവുകാരോടു കാണിച്ച മനുഷ്യോചിതമല്ലാത്ത പെരു മാററത്തിന്റെ പ്രതിഷേധസൂചകമായി അരുണ നിരാ ഹാരവ്രതം തുടങ്ങി. പ്രസ്തുത ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ മേൽ കർശനമായ നടപടി നടത്താൻ ഗവർമ്മെൻറ് പ്രേരിത യായി. അരുണ നിരാഹാരവ്രതം നിറുത്തുകയും ചെയ്തു. മററു തടവുകാരുടെ കൂടെ താമസിപ്പിക്കുന്നത് ഇത്തരം സംഭവങ്ങളുടെ ആവർത്തനത്തിനു ഹേതുവാകുമെന്നു ഭയന്ന് അധികാരികൾ അംബാലാ ജയിലിലേക്ക് അരു ണയെ മാററി.

III

1935—41 വരെ ആറു വർഷം രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളി ലുൾപ്പെടാതെ അവർ കുടുംബജീവിതം നയിക്കുകയായി രുന്നു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ പല മാററങ്ങളും ഇന്ത്യയിലു ണ്ടായി. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള അന്ത്യസമരം ആസന്നമായിക്കഴിഞ്ഞു എന്നവർ മനസ്സിലാക്കി. സമര ത്തിനു വേണ്ടി സ്വയം ഒരുക്കുകയായിരുന്നു ഈ കാലത്തി നിടയിൽ അവർ നിർവ്വഹിച്ച കൃത്യം.

1942 ആഗസ്റ്റ് 8-ാം- ബാംബെയിൽ വച്ചു കൂടിയ പ്രവർത്തകസമിതി 'ക്വിററ് ഇൻഡ്യ' പ്രമേയം അംഗീ കരിച്ചു. ഭർത്താവോടൊന്നിച്ച് അരുണയും സമ്മേളന ത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. ആഗസ്റ്റ് ഒമ്പതാം തീയതി നേതാക്കന്മാർ അറസ്റ്റിലായി. 'ഗവാലിയാ' മൈതാ നത്തു് ഒരു പ്രതിഷേധമഹായോഗം അരുണയുടെ അദ്ധ്യ ക്ഷതയിൽ നടന്നു. ക്വിററ് ഇൻഡ്യാ പ്രമേയം

വീണ്ടും ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ടു. ജനങ്ങൾ ഇളകി. വികാരത്തിന്റെയും ക്ഷോഭത്തിന്റെയും ഏറ്റുമുട്ടലുകൾ അവിടെ ദർശിക്കാമായിരുന്നു. ഗവമ്മെന്റ് ലാത്തിപ്രഹരം നടത്തി. വെടിയുണ്ടകൾ പായിച്ചു. കണ്ണീർഗ്യാസ് പരത്തി. കലങ്ങാൻ തുടങ്ങിയ അന്തരീക്ഷം കൂടുതൽ പ്രക്ഷുബ്ധമായി. വിപ്ലവത്തിന്റെ നേതൃത്വം അരുണയുടെ ചുമലിൽ പതിച്ചു. അവരതു വിജയപൂർവ്വം നയിക്കുകയും ചെയ്തു. സത്താറയിൽ മൂന്നു ദിവസത്തേക്ക് പരിപൂർണ്ണസ്വരാജ് നിലവിലിരുന്നു.

സമരകാഹളവുമായി സോഷ്യലിസ്റ്റു പാർട്ടി രംഗത്തു പ്രവേശിച്ചു. സോഷ്യലിസ്റ്റു ത്രിമൂർത്തികളായ ജയപ്രകാശ്, അച്യുത് പട്‌വർദ്ധൻ, ലോഹിയാ എന്നിവരുടെ സഹായഹസ്തം അരുണയ്ക്കു ലഭിച്ചു.

വിപ്ലവത്തിന്റെ പുരോഗതിയിൽ ഗവർമ്മെന്റ് അമ്പരന്നു. ഇതിനിടയിൽ അനവധി രക്തസാക്ഷികൾ ഉണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യതൃഷ്ണ അതിനെ രക്തംകൊണ്ടു പിടിച്ചു നിറുത്താമെന്നുള്ള മോഹം ഗവമ്മെന്റു കൈവെടിഞ്ഞു.

അരുണ, അച്യുത്, ജയപ്രകാശ്, ലോഹിയ എന്നിവരെ അറസ്റ്റു ചെയ്യുവാൻ ഗവർമ്മെന്റ് രഹസ്യമായി വാറണ്ടു നൽകി. നേതാക്കന്മാർ ഇതു് നേരത്തെ കരുതിയിരുന്നു. അപ്രതീക്ഷിതമായി അവർ രംഗത്തുനിന്നും അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു.

അരുണയെ പിടിച്ചേല്പിക്കുന്നവർക്ക് 5000 രൂപാ പാരിതോഷികമായി നൽകുന്നതാണെന്ന് ഗവൺമെൻറ് വിജ്ഞാപനം ചെയ്തു.

അരുണ ഭൂഗർഭത്തിലിരുന്ന് പ്രവർത്തനവുമാരംഭിച്ചു. അരുണയുടെ ഭൂഗർഭവാസത്തെപ്പററി പല കഥകളും പ്രചരിക്കുന്നുണ്ട്. അവയുടെയും യാഥാർത്ഥ്യവും സ്ഥിരീകരണവും അരുണയെ ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നതു്. ഒന്നുരണ്ടു കഥകൾ ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം:—

ഒരിക്കൽ താൻ താമസിക്കുന്ന കെട്ടിടം പോലീസ് സൂക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അരുണയ്ക്ക് സംശയം തോന്നി. സംശയം യാഥാർത്ഥ്യമായി കലാശിച്ചു. അവിടെ നിന്നും പെട്ടെന്ന് താമസംമാററിയില്ലെങ്കിൽ താൻ അറസ്റ്റിലകപ്പെടും എന്നവർ മനസ്സിലാക്കി. എങ്ങോട്ടു പോകാനാണ്? അരുണയ്ക്ക് ഉടൻതന്നെ ഒരു യുക്തി തോന്നുകയും ചെയ്തു അന്നത്തെ പ്രഭാതപത്രത്തിൽ ബോംബെയിലെ ഒരിംഗ്ലീഷ് കുടുംബത്തിന് ഒരായയുടെ ആവശ്യമുണ്ട് എന്നൊരു കുറിപ്പ് കണ്ടതായി അവർ പെട്ടെന്ന് ഓർമ്മിച്ചു. അടുത്ത നിമിഷത്തിൽ ഒരു ടാക്സിയിൽ കയറി ആ ഇംഗ്ലീഷുകാരൻെറ വസതിയിലേക്ക് യാത്രയായി. മദാമ്മയ്ക്ക് അരുണയെ വല്ലാതെ ആകർഷിച്ചു. അന്നുതന്നെ അവർ ജോലിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്നു വൈകുന്നേരം പോലീസ് അരുണയുടെ ഗൃഹം പരിശോധിച്ചു. പക്ഷി പറന്നുപോയി. കൂടു മാത്രമുണ്ട്.

മറെറാരു സന്ദർഭത്തിൽ അരുണ സുഖക്കേട് പിടിപെട്ട് കിടപ്പിലായി. ശുശ്രൂഷയ്ക്ക് ആളില്ലായിരുന്നതിനാൽ രോഗം വർദ്ധിച്ചുവന്നു. ഭാഗ്യവശാൽ അവരുടെ ഒരു സ്നേഹിതൻ രോഗവൃത്താന്തമറിയുന്നതിനിടയായി. സ്നേഹിതൻെറ നിർബന്ധപ്രകാരം അയാളുടെ ഗൃഹത്തിലേക്ക് അരുണയെ താല്ക്കാലികമായി മാററി. ഇവിടെ വച്ച് അരുണയുടെ ഗുപ്തവാസത്തിലെ മറെറാരു പ്രധാന സംഭവം നടന്നു.

അവരുടെ സ്നേഹിതന് ബോംബെ ഗവൺമെൻറിലെ ഒരുയർന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ആത്മമിത്രമായുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹമൊരിക്കൽ സ്നേഹിതൻെറ ഗൃഹത്തിൽ വന്നു. വെളിയിൽ ആരെയും കാണാത്തതുകൊണ്ടും പരിചയത്തിൻെറ കൂടുതൽകൊണ്ടും അദ്ദേഹം ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തിലേക്ക് കടന്നു. പെട്ടെന്ന് അവിടെ അരുണയെയാണ് അദ്ദേഹം കണ്ടത്. അരുണയും പരിഭ്രമിച്ചുപോയി. എന്നാൽ ഉടൻതന്നെ മനസ്സാന്നിദ്ധ്യം വീണ്ടെടുക്കുകയും ചെയ്തു. യാതൊരു വികാരക്ഷോഭവും പ്രദർശിപ്പിക്കാതെ അരുണ അദ്ദേഹത്തിന് കുശലമരുളി. തൻെറ മുമ്പിലിരുന്നു സംസാരിക്കുന്നതു പോലീസിനും ഗവൺമെൻറിനും ഒന്നുപോലെ തലവേദനയുണ്ടാക്കുന്ന വിപ്ലവകാരിയായ അരുണയാണെന്ന് അല്പനേരംകൊണ്ട് അദ്ദേഹം മറന്നു. അരുണ പ്രദർശിപ്പിച്ച മനോധൈര്യം അദ്ദേഹത്തെ കീഴ്പ്പെടുത്തിക്കളഞ്ഞു. അവസാനമദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: "ഞാൻ നിങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുന്നു. എൻെറ ജീവിതത്തിൽ ഏററവും ആനന്ദകരമായി അനുഭവപ്പെട്ട

ഏറ്റുതാനും നിമിഷങ്ങളാണു് ഈ അല്പസമയത്തിനുള്ളിൽ മുന്നോട്ടു പോയിട്ടുള്ളതെന്നു് ഞാൻ സന്തോഷപൂർവം അറിയിച്ചുകൊള്ളട്ടെ."

അരുണയുടെ ധൈര്യവും അചഞ്ചലത്വവുമാണ് ഈ കഥകളിൽക്കൂടി നമ്മുടെ മുൻപിൽ അവതരിക്കപ്പെടുന്നതു്.

IV

1945–ജനുവരി 26-ാം അരുണയുടെ പേരിലുള്ള അറസ്റ്റു വാറണ്ടു് ഗവമെന്റു് പിൻവലിച്ചു. പിറ്റേ ദിവസം ജനതാമദ്ധ്യത്തിൽ അവർ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റുകൾ നൽകിയ സ്വീകരണത്തിൽ അനുമോദനം രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് 1942–ലെ വിപ്ലവത്തെ അവർ ഇങ്ങനെ പരാമർശിച്ചു. "സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ സമരത്തെ ഓർമ്മിക്കുന്നവരല്ല കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റുകൾ. അവർ സമരവാദികളാണെന്നു് തെററിദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. വിപ്ലവം അവസാനത്തെ ഉപകരണമായി അവർ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളു. 42–ലെ സമരം ഇതു് തെളിയിച്ചുകൊള്ളും.

നമ്മുടെ മുമ്പിൽ—ഭാരതത്തിന്റെ മുമ്പിൽ–ഒരു വലിയ പ്രശ്നം ഉദിച്ചുയന്നിട്ടുണ്ടു്. സാമ്പത്തികമായ അധഃപതനം—അതിനെത്തുടന്നുള്ള ക്ഷാമം—ഇനി പ്രവത്തിക്കേണ്ട സമയമാണു്.

കാൺഗ്രസ്സ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് പാർട്ടി സൃഷ്ടിപരമായ ഒരു പരിപാടി ഏറെറടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഗ്രാമീണന് ഇന്നത്തെ രാഷ്ട്രീയവികസനത്തെപ്പററി ശരിയായ വിജ്ഞാനം നൽകുക, അവന് സാമ്പത്തികമായും രാഷ്ട്രീയമായും സംഘടിക്കാനുള്ള പരിതഃസ്ഥിതികൾ സൃഷ്ടിക്കുക ഇവയാണ് ആ പരിപാടി.

വിദ്യാർത്ഥികളോടും എനിക്കല്പം പറയാനുണ്ട്. നിങ്ങൾ 1942-ലെ സമരത്തിൽ ഭാരതത്തിന്റെ അഭിമാനം രക്ഷിച്ചു. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു വേണ്ടി ജീവൻ നൽകാൻ ഒരു വിദ്യാർത്ഥി അല്പംപോലും മടിക്കില്ലെന്ന് നിങ്ങൾ തെളിയിച്ചു.

"വിദ്യാലയങ്ങളിലെ പഠനം പൂർത്തിയാക്കാതെ രാഷ്ട്രീയരംഗത്തേക്ക് നിങ്ങൾ കുതിച്ചു ചാടരുത്. വിദ്യാർത്ഥികളെന്നുള്ള നിലയിൽ പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള സമയവും പരിതഃസ്ഥിതികളും നിങ്ങൾ തന്നെ സജ്ജമാക്കണം. മാസത്തിലൊരിക്കൽ നിങ്ങൾ അടുത്തുള്ള ഗ്രാമങ്ങൾ സന്ദർശിക്കുക. ഗ്രാമീണന്റെ വിദ്യാവിഹീനത്വം പരിഹരിക്കുക അവനിൽ രാഷ്ട്രീയമായ കഴിവുകൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുക. അങ്ങിനെ ഞങ്ങളേറെറടുത്തിട്ടുള്ള സൃഷ്ടിപരിപാടിയുടെ കാര്യക്ഷമമായ പ്രവർത്തനത്തിൽ ഞങ്ങളെ സഹായിക്കുക."

സംഭവവികാസങ്ങൾ വീണ്ടും ഇൻഡ്യയിലുണ്ടായി. ക്യാബിനററു മിഷൻ വന്നു. കൂടിയാലോചനകൾ കഴിഞ്ഞു. ഇടക്കാല ഗവമെൻറ് രൂപീകൃതമായി.

അരുണയും സോഷ്യലിസ്റ്റുപാർട്ടിയും തങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനത്തിന് യാതൊരു മാററവും വരുത്തിയില്ല. ഇടക്കാലഗവണ്മെൻറിനെപ്പററി അരുണയുടെ അഭിപ്രായമിതാണു്. "കാൺഗ്രസ്സ് ഇടക്കാലഗവണ്മെൻറു് രൂപീകരിച്ചതിൽ ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൻെറ ഛായ കാണിച്ചിട്ട് കണ്ണു പൂട്ടുകയായിരിക്കും ബ്രിട്ടീഷ്കാർ ചെയ്യുന്നതു്. ഇടക്കാലഗവണ്മെൻറു് പണ്ഡിതജി ഒരു വിജയമാക്കിത്തീർക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിലത്യധികം ആനന്ദിക്കുന്നതു് ഞാനായിരിക്കും.

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

V

യുവഭാരതത്തിൻെറ ആത്മപ്രചോദനമാണു് അരുണ.

ജ്യോതിർമ്മയി ഗാംഗുലി

★

നിസ്സ്വാർത്ഥവും ആദർശപൂർണ്ണവുമായ സമുദായസേവനം, നിസ്സീമമായ ദേശാഭിമാനത്തിൽ നിന്നും ഉടലെടുത്ത രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തനം. ഇവ രണ്ടുമാണു് ശ്രീമതി ജ്യോതിർമ്മയി ഗാംഗുലിയുടെ ജീവിത വിജയത്തിനു് നാന്ദിത്വം വഹിച്ചതു്. തികച്ചും പ്രക്ഷുബ്ധമായ ഒരു രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ അവർ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തു. മഹത്തായ കാര്യങ്ങൾ പലതും അവർക്കു് നിർവഹിക്കാനുണ്ടായിരുന്നു; അവരുടെ ലക്ഷ്യത്തിലെത്താൻ അതിദൂരം ഇനിയും സഞ്ചരിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. പക്ഷേ നിഷ്ഠൂരമായ വിധി അതിനവരെ അനുവദിച്ചില്ല. മരണം അവരെ മാടി വിളിച്ചു. അതപ്രതീക്ഷിതവുമായിരുന്നു. യുവത്വത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയിൽ അവർ നമ്മിൽ നിന്നും അകറ്റപ്പെട്ടു.

I

ശ്രീമതി ഗാംഗുലിക്കു് രാഷ്ട്രീയ പ്രബുദ്ധതയിൽ മികച്ചു നിന്നിരുന്ന ഒരു വംശപരമ്പരയുണ്ടു്. പിതാവായ ദ്വാരകാനാഥ് ഗാംഗുലി ഒരു തികഞ്ഞ സമുദായപ്രവർത്തകനും മികച്ച വിദ്യാഭ്യാസ പരിഷ്കർത്താവുമായിരുന്നു. ബംഗാളിലെ നവോത്ഥാനത്തിനു് (Renaissance) ഉത്തരവാദികളായ ഈശ്വരചന്ദ്രവിദ്യാസാഗർ, ബങ്കിംചന്ദ്രൻ,

കേശബ്ചന്ദ്രൻ എന്നിവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ എണ്ണപ്പെടേണ്ട ഒരു സ്ഥാനം ദ്വാരകനാഥും ആർജ്ജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം കുത്തിവച്ച ദുഷിച്ച രീതികളെ പാടേ മാററി വിദ്യാഭ്യാസം ദേശീയമാക്കുന്നതിന് ഉദ്യത്രമിവച്ചതിൽ ദ്വാരകനാഥ് അഗ്രഗണ്യനായിരുന്നു. ജ്യോതിർമ്മയിയുടെ മാതാവായ 'കാദംബനി'യാണ് കല്ക്കട്ടാ സർവകലാശാലയിൽ നിന്നും എം. ബി. ബിരുദം നേടിയ ആദ്യത്തെ ഭാരതീയ വനിത. കല്ക്കത്തായിലെ ഒരു പ്രധാന കാൺഗ്രസ് പ്രവത്തകനായ ശ്രീ. പത്മകുമാർ ജ്യോതിർമ്മയിയുടെ സഹോദരനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിൽ ആരംഭിച്ച 'പ്രഭാത്' പത്രത്തിന്റെ പ്രവത്തനം, 1942-ലെ വിപ്ലവകാലത്ത് അതിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ചില ലേഖനങ്ങൾ ഗവർമ്മെൻറിന്റെ അതൃപ്തിക്കു പാത്രമാകുകയാൽ തടയപ്പെട്ടു.

1895-ൽ ജ്യോതിർമ്മയി കൽക്കത്തായിൽ ജനിച്ചു. തികച്ചും അനുകൂലമായ പരിതഃസ്ഥിതികളിലാണ് അവർ ജനിച്ചതും വളർന്നതും. ധനത്തിലും വിദ്യാഭ്യാസത്തിലും അവരുടെ കുടുംബം മുന്നിട്ടു നിന്നിരുന്നതുകൊണ്ട് കുറഞ്ഞത് ഒരു കലാശാലാബിരുദമെങ്കിലും നേടിയെങ്കിൽ മാത്രമേ വിദ്യാഭ്യാസം അല്പമായെങ്കിലും അവസാനിച്ചു എന്നു പറവാൻ കുടുംബാംഗങ്ങൾ സമ്മതിച്ചിരുന്നുള്ളു. അസാധാരണമായ ബുദ്ധിവൈഭവവും, പ്രവത്തനശക്തിയും ജ്യോതിർമ്മയിക്ക് ജന്മനാ സിദ്ധമാണ്. അവരുടെ വിദ്യാർത്ഥി ജീവിതത്തിൽ അവ വളരെ

ഉപകരിക്കുകയും ചെയ്തു. കലാശാല വിട്ടു പുറത്തിറങ്ങിയ ചുരുക്കം ചില എം. എ. ബിരുദധാരിണികളിൽ ഒരാളായിരുന്നു ജ്യോതിർമ്മയി.

അവർ ജീവിതമാരംഭിച്ചു. രാഷ്ട്രം അന്നു് വിപ്ലവത്തിന്റെ വക്കത്തു് സ്ഥിതിചെയ്യുകയായിരുന്നു. ഒന്നാം ലോകയുദ്ധം അവസാനിച്ചു. നിരാശയായി വെറുംകയ്യോടെ ഇൻഡ്യയ്ക്കു് മടങ്ങിപ്പോരേണ്ടി വന്നു. ഒരു സമരത്തിനുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ കാൺഗ്രസ്സു് കൈക്കൊണ്ടു.

1921-ൽ മഹാത്മജി നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനം ആരംഭിച്ചു. ബംഗാളിൽ ദേശബന്ധു സി. ആർ. ദാസിന്റെ കീഴിൽ ആളുകൾ അണി നിരന്നു. ജ്യോതിർമ്മയിക്കു് പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള സന്ദർഭം കിട്ടി. അതവർ ഉപയോഗിക്കുകയും ചെയ്തു.

അവർ രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു പ്രവേശിച്ചു. 'ചാമിദിദി' അതാണു് വിദ്യാർത്ഥികൾ അന്നവർക്കു നൽകിയ ഓമനപ്പേരു്. ദിദിയുടെ നേതൃത്വം സ്വീകരിക്കുവാൻ, അവരുടെ ഉപദേശം കൈക്കൊള്ളുവാൻ വിദ്യാർത്ഥികൾ തയ്യാറായി. വിദ്യാർത്ഥിലോകത്തിനു് അവർ നൽകിയ ഉപദേശം ഇവിടെ പകർത്തുന്നതു് ഉചിതമായിരിക്കും. "രാഷ്ട്രീയപ്രബുദ്ധത തീർച്ചയായും വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു് ഉണ്ടായിരിക്കണം. എന്നാൽ അലസമായി പ്രവർത്തിക്കുവാൻ അവർ ഒരിക്കലും ഒരുമ്പെടരുതു്. തങ്ങളുടെ പഠിത്തത്തിനു വിഘ്നമാകാതെയുള്ള പ്രവർത്തനത്തിനു് അവർക്കു സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടു്."

വിദ്യാർത്ഥിലോകവുമായി അന്നവർ സമ്പാദിച്ച സമ്പർക്കം പല വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷവും, അവരുടെ മരണം വരെ, അനസ്യൂതമായി പുലർത്തിക്കൊണ്ടു പോകുവാൻ അവർക്കു സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നിസ്സഹകരണപ്രസ്ഥാനം കോൺഗ്രസ്സ് അവസാനിപ്പിച്ചു. ജ്യോതിർമ്മയിയുടെ ശ്രദ്ധ സൃഷ്ടിപരമായ കാര്യങ്ങളിലേക്കു തിരിഞ്ഞു. ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ പിടിയിലമർന്ന് നിർജ്ജീവങ്ങളായിത്തീർന്നിരുന്ന ഗ്രാമങ്ങളെ പുനരുദ്ധരിക്കയായിരുന്നു അവരേറെറടുത്ത കൃത്യം. ദിദി "ചാമീ ദിദി"യുടെ നേതൃത്വത്തിൽ അനവധി വിദ്യാർത്ഥി സേവാദളങ്ങൾ ഉടലെടുത്തു.

ഗ്രാമീണന്റെ ദാരിദ്ര്യമാണ് അവന്റെ വിദ്യാവിഹീനതയ്ക്കു കാരണം. ഇതു പരിഹരിക്കണമെങ്കിൽ അവന് സാമ്പത്തികമായ ഉന്നമനം നൽകണം. ഈ തത്വം ജ്യോതിർമ്മയി നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കി കിഴക്കേബംഗാളിൽ മൂന്നു ഗ്രാമങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്ത് അവർ പ്രവർത്തനമാരംഭിച്ചു. ശാസ്ത്രീയമായി കൃഷി ചെയ്യുന്നതിനു വേണ്ട പ്രോത്സാഹനം കർഷകന് നൽകപ്പെട്ടു. സാമ്പത്തികമായ വളർച്ചയോടൊപ്പം സാമാന്യവിദ്യാഭ്യാസവും അവന് നൽകപ്പെട്ടു. രാഷ്ട്രീയമായ ഉണർവും അവന് ലഭിച്ചു.

വിദ്യാഭ്യാസം സാങ്കേതികവും സാമ്പത്തികവുമായ മാർഗ്ഗങ്ങളിലൂടെ ജനസമുദായത്തിന് സഹായകമായി തീർക്കുന്നതിലായിരുന്നു അവരുടെ അടുത്ത ശ്രമം. വിദ്യാഭ്യാസം ഫലപ്രദമാകണമെങ്കിൽ, അതു് സാമാന്യജനതയ്ക്കു് (Commonman) ഉപകരിക്കണമെങ്കിൽ ധനംകൊ

ന്ദുസമുദായത്തിന്റെ മുന്നണിയിൽ നില്ക്കുന്നവരുടെ കുത്ത കയായിത്തീരാൻ പാടില്ല. ചുരുങ്ങിയ ധനംകൊണ്ടു് കൂടതൽ വിദ്യാഭ്യാസം നിർവഹിക്കുക സാമ്പത്തികമായ അധഃപതനം അതിനു് ബാധകമാകാതിരിക്കുക, അതിലേക്കു് നിലവിലിരിക്കുന്ന വിദ്യാഭ്യാസരീതി ഉടച്ചുവാർക്കുക, ഇതായിരുന്നു ജ്യോതിർമ്മയിയുടെ ആദർശം. അവർ ഉന്നയിച്ച വാദങ്ങൾ ചെവിക്കൊള്ളുവാനും അവർ രൂപീകരിച്ച പന്ഥാവിലൂടെ വിദ്യാഭ്യാസം പരിഷ്കരിക്കുവാനും അനവധിയാളുകൾ തയ്യാറായി. ജ്യോതിർമ്മയി പല വിദ്യാഭ്യാസകേന്ദ്രങ്ങളിലേക്കും ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടു. പല ഗ്രാമങ്ങളിലും പുതിയ വിദ്യാമന്ദിരങ്ങൾ സ്ഥാപിതമായി. സിലോൺ ഗവണ്മെന്റു് ജ്യോതിർമ്മയിയെ അങ്ങോട്ടു ക്ഷണിക്കുകയും വിദ്യാഭ്യാസം ദേശീയമാക്കുന്നതിൽ അവർക്ക് നല്കാനുണ്ടായിരുന്ന ഉപദേശം സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തതു് ഇവിടെ സ്മരണീയമാണു്.

സ്ത്രീവിദ്യാഭ്യാസത്തിലും ജ്യോതിർമ്മയിയുടെ ശ്രദ്ധ പതിയാതെയിരുന്നില്ല. സ്ത്രീസമുദായത്തിൽ ഒരു ഭൂരിഭാഗം പർദ്ദാസമ്പ്രദായത്തിൽ അന്നും വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ പ്രായോഗികവശത്തെപ്പറ്റി കൂടതൽ ചിന്തിക്കുവാൻ അന്നു് തുടങ്ങിയിരുന്നില്ല. വിദ്യാസാഗർ തുടങ്ങിയ സമുദായ പരിഷ്കർത്താക്കളുടെ ശ്രമം ഏറെക്കുറെ വിജയകരമായിരുന്നുവെങ്കിലും പുരുഷനോടൊത്തു് പൊതുജനസേവയ്ക്കു് ഇറങ്ങുവാൻ സ്ത്രീകൾ അന്നും മടിച്ചു. ഇതിനെപ്പറ്റി ജ്യോതിർമ്മയി പറയുന്നതു് ഇപ്രകാരമാണു്.

"ഞങ്ങളുടെ കാളേജിൽ വിദ്യാർത്ഥിനികൾ കുറവാ യിരുന്നു. ഉള്ളവരിൽ തന്നെയും പ്രവർത്തനസന്നദ്ധതയോ ടുകൂടി പൊതുരംഗത്തു പ്രവേശിക്കുവാൻ ചുരുക്കം ചിലർ മാത്രമേ ഒരുങ്ങിയുള്ളൂ. വിദ്യ അഭ്യസിച്ചു ബിരുദം നേടുക ഒരു 'വെറും ചടങ്ങ്' ആയി മാത്രമാണു മിക്ക വിദ്യാർത്ഥി നികളും കരുതിയിരുന്നതു്."

'ടാൻഗൽ, വിമൻസ് കാളേജ്' പ്രിൻസിപ്പാളായി ജ്യോതിർമ്മയി നിയമിക്കപ്പെട്ടു. വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ പ്രാ യോഗികമായ ഭേദഗതികൾ വരുത്തുന്നതിനു അവർക്ക് ഈ അവസരം ഉപകരിച്ചു. ഗൃഹശാസ്ത്രം (Home Science) ഒരു നിർബന്ധിതവിഷയമാക്കുകയായിരുന്നു അവർക്ക് ആദ്യ മായി ചെയ്യാനുണ്ടായിരുന്ന ഭേദഗതി. ചരിത്രം, അങ്കഗ ണിതം എന്നീ വിഷയങ്ങളോടൊപ്പമോ അതിലും കവി ഞ്ഞതോ ആയ ഒരു സ്ഥാനം തുന്നൽപണി, ചിത്രമെ ഴുത്തു, സംഗീതം എന്നിവകൾക്കും നൽകി. തന്റെ അദ്ധ്യാപകജീവിതത്തെക്കുറിച്ചു അവർക്കുള്ള അഭിപ്രായ മിതാണു്.

"ഞാനേററവും ഇഷ്ടപ്പെട്ട ഒരു തൊഴിലാണു അദ്ധ്യാപകവൃത്തി. സ്വപ്നത്തിൽ മാത്രം ദർശിച്ചിരുന്ന പല മാററങ്ങളും യഥാർത്ഥീകരിക്കുവാൻ എനിക്കു സാ ധിച്ചു. വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ വിജയം അതു ജീവിക്കു വാൻ പഠിപ്പിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിലാണു്. സ്ത്രീയും, പുരു ഷനും ജീവിതത്തിലെ പങ്കാളികളാണു്. ജീവിതത്തിൽ അവർ വിജയിക്കണമെങ്കിൽ വിദ്യാഭ്യാസം കൂടിയേ കഴിയൂ."

ഗൃഹശാസ്ത്രം നിർബന്ധിതവിഷയമാക്കിയപ്പോൾ ചില അപശബ്ദങ്ങൾ എനിക്കു കേൾക്കേണ്ടി വന്നു. പക്ഷേ എനിക്കറിയാം അങ്ങിനെയാക്കിയതിൽ തെററില്ലെന്ന്. സ്ത്രീ അവൾ ഗൃഹവൃത്തിയിലാണ് ശ്രദ്ധ ചെലുത്തേണ്ടത്. അതിനവളെ മാനസികമായി ഒരുക്കണം. എല്ലാ സ്ത്രീകളും അടുക്കളവിട്ട് രാഷ്ട്രീയരംഗത്തു പ്രവേശിക്കുന്ന ഒരു കാലം—ഞാനിവിടെ വിഭാവന ചെയ്യുന്നില്ല."

കാളേജ് അധികൃതരുമായി അല്പം ഇടർച്ച സംഭവിക്കുകയാൽ പ്രിൻസിപ്പാൾസ്ഥാനം രാജി വച്ചു.

വീണ്ടും പൊതുജനമദ്ധ്യത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന് വേണ്ട പരിതഃസ്ഥിതികൾ അവൾക്കനുകൂലമായി. കല്ക്കത്താ കാർപ്പൊറേഷനിലെ ഒരു കൌൺസിലറായി അവർ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

1942-ലെ സമരത്തിൽ സജീവമായ ഒരു പങ്ക് അവർ ഏറെറടുത്തു. കൽക്കത്തായിലെ വിദ്യാർത്ഥികളെ സംഘടിപ്പിച്ച് സമരസന്നദ്ധമാക്കുന്നതിൽ ഗവൺമെൻറ് അവരുടെ പ്രവർത്തനം തടഞ്ഞു. അനേകായിരം വിദ്യാർത്ഥികൾ 'ചാമിലി' യോടുകൂടി ഇരുമ്പഴിക്കുള്ളിലായി. പക്ഷേ താമസിയാതെ അവർ മോചിതരാവുകയും ചെയ്തു.

II

ദീപം കത്തിത്തീരുന്നതിന് മുമ്പ് അപ്രതീക്ഷിതമായി അണഞ്ഞുപോയി. "ചാമിലി" എന്നന്നേക്കുമായി നമ്മെ വിട്ടകന്നു.

മരണം—അതനിർവാര്യമാണ്. പക്ഷേ "ചാമിടി"ക്ക സംഭവിച്ച മരണം അതിൻെറ ക്രൂരതയയാണ് കൂടുതൽ വെളിപ്പെടുത്തുന്നതു്. അതൊരു അത്യാഹിതമായിരുന്നു.

1945-നവംബർ 29-ാം- വിദ്യാർത്ഥികോൺഗ്രസ്സ്, വിദ്യാർത്ഥി ഫെഡറേഷൻ എന്നിവയുടെ സംയുക്താഭിമുഖ്യത്തിൽ കൽക്കത്തയിൽ ഐ. എൻ. എ. ദിനം ആഘോഷിക്കപ്പെട്ടു. ഡെൽഹൌസിസ്ക്വയറിൽ വച്ചു് പോലീസ് വിദ്യാർത്ഥികളുടെ മേൽ വെടിവച്ചു. രാമേശ്വർ, ബാനർജി തുടങ്ങിയപ്രമുഖവിദ്യാർത്ഥി കോൺഗ്രസ്സ് പ്രവർത്തകർ മൃത്യുവിന്നിരയായി.

രാമേശ്വർ ബാനർജിയുടെ സംസ്കാരകർമ്മത്തിന സന്നിഹിതയാകുവാൻ 'കയോരതാലാ' ശ്മശാനഘട്ടത്തിലേക്ക പോകുന്ന അവസരത്തിലാണ് ജ്യോതിർമ്മയിക്ക് അപകടം നേരിട്ടതു്. അവരുടെ കാർ ഒരു ലോറിയുമായി കൂട്ടിമുട്ടി. പരുക്കേററ് ജ്യോതിർമ്മയി ശംഭുനാഥ ആശുപത്രിയിലേക്ക് മാററപ്പെട്ടു. അവിടെവച്ചു് അവർ മരണത്തിന കീഴടങ്ങി.

ജ്യോതിർമ്മയിയെപ്പോലെ അനേകം വനിതാരത്നങ്ങൾ വംഗദേശം, ഭാരതത്തിന് ഇനിയും പ്രദാനം ചെയ്യട്ടെ!

നേതാജി
സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസ്

★

അതെ; അടുത്ത കാലത്തു് യുവരക്തത്തിളപ്പുകൊണ്ട ഭാരതീയരുടെ ഏകനേതാവു്. സുപ്രസിദ്ധമായ ഇൻഡ്യൻ നാഷണൽ സേനയുടെ വീരനായകൻ. ബ്രിട്ടീഷ് ദേശീയരായ ഭരണാധിപന്മാരെ ഏതു നയം പ്രയോഗിച്ചായാലും ഭാരതഭൂമിയിൽ നിന്നു തുരത്തുവാൻ ജീവൻ ബലി നൽകിയ ആരാധ്യപുരുഷൻ. ശ്രീ സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസ്! ആ ധീരനാമധേയം നമ്മുടെ മഹാരാജ്യത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു ശ്രമിച്ച ആയിരമായിരം നായകന്മാരിൽ മഹാത്മാ ഗാന്ധിദേവനു് അടുത്തു പിന്നിലായി നിലകൊള്ളുന്നു.

ശ്രീ. സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസ് ബംഗാൾ പ്രസിഡൻസിയിലെ കട്ടക്ക് എന്ന സ്ഥലത്തു് ക്രിസ്തുവർഷം 1897 ജനുവരി മാസം 23-ാം൦ അവതരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവു് ജാനകീനാഥബോസ് എന്നൊരു അഭിഭാഷകപ്രമാണിയും, മാതാവു് ശ്രീമതി പ്രഭാവതീദേവി എന്ന ആദർശവനിതയും ആയിരുന്നു. ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ കുട്ടിക്കു് ആദ്ധ്യാത്മകാര്യങ്ങളോടാണു് കൂടുതൽ പ്രതിപത്തി ജനിച്ചതു്. തന്മൂലം ബാലന്റെ മനോഭാവം ലൗകികങ്ങളിൽനിന്നു് അകന്നു പോകുമെന്നു ഭയപ്പെട്ട പിതാവു് ആ കുട്ടിയെ ഒരു മിഷൻ പള്ളിക്കൂടത്തിലേക്കയച്ചു. ഈ സ്കൂളിലും അനന്തരം കാളേജിയേററു ഹൈസ്കൂളിലും തുടർന്നു് പ്രസിഡൻസി കാളേജിലും വിദ്യാഭ്യാസം നിർവഹിച്ച ബാലൻ തന്റെ

ഇരുപതാമത്തെ വയസ്സിൽ ബി. ഏ. ഡിഗ്രി സമ്പാദിച്ചു.

അടുത്തതായി സുഭാഷ്ചന്ദ്രബോസ്സിനെ നാം കാണുന്നതു് ഒരു് ഐ. സി. എസ്. വിദ്യാർത്ഥിയായിട്ടാണു്. 1917-ൽ തുടങ്ങിയ ഈ പഠിപ്പു് ഉദ്ദേശം ഒൻപതു മാസംകൊണ്ടവസാനിച്ചു് അദ്ദേഹം ഒരു ഐ. സി. എസ്. ബിരുദധാരിയായി. എന്നാൽ ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ തുടന്നു് ഇൻഡ്യയിലുണ്ടായ പല അസ്വാസ്ഥ്യങ്ങളും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെ കഠിനമായുലച്ചു. അതിനാൽ അദ്ദേഹം ആ ഉന്നത ബിരുദം കേവലം നിസ്സാരമായി ഗണിച്ചു് വലിച്ചു ദൂരത്തെറിഞ്ഞിട്ടു് ഇൻഡ്യാ മഹാരാജ്യത്തിലെ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രവർത്തകന്മാരുടെ കാൽച്ചുവടുകൾ നോക്കി നേരെ സ്വദേശത്തേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

ഇൻഡ്യയിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ഈ യുവവീരൻ ആദ്യമായി മഹാത്മാഗാന്ധിയെ സന്ദർശിച്ചു. അന്നു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവമ്മെൻറിനോടു് നിസ്സഹകരണനയം പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തിരുന്ന മഹാത്മജി യുവവീരനായ ബോസ്സിനെ പ്രത്യേകം അഭിനന്ദിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിനു് വേണ്ട ആശിസ്സുകൾ ആശംസിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ മഹാനായ ഭാരതീയനേതാവിന്റെ നിർദ്ദേശം അനുസരിച്ചു. സുഭാഷ്ചന്ദ്രൻ അനന്തരം അന്നത്തെ ഉത്തരഇൻഡ്യൻ നേതാവായ ദേശബന്ധു സി. ആർ. ദാസ്സിനെ സന്ദർശിച്ചു. ദാസ്സിന്റെ താല്പര്യപ്രകാരം ബോസ്സ് ഒരു പുതുരീതിയിലുള്ള നാഷണൽകാളേജിന്റെ പ്രിൻസിപ്പാലായി നിയമിക്കപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ഈ ജോലി അധികകാലത്തേയ്ക്കു നിലനിൽക്കാത്ത വിധത്തിൽ ഗവർമ്മെൻറു് പ്രസ്തുത കാളേജിന്റെ സ്ഥാപനം തന്നെ നാമാവശേഷമാക്കി.

ക്രിസ്തുവർഷം 1921 ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദന ചരിത്രത്തിൽ പ്രത്യേകം സ്മരണീയമാകുന്നു. അന്നത്തെ ബ്രിട്ടീഷുചക്രവർത്തിയുടെ പുത്രനായ വെയിൽസ് രാജകുമാരന്റെ ഇന്ത്യാ സന്ദർശനം അലങ്കോലപ്പെട്ടതു് ആ വർഷത്തിലായിരുന്നു. ഈ ഉദ്യമത്തിൽ കരിങ്കൊടി പ്രദർശനത്തിനു് പ്രത്യേക ശ്രമം ചെയ്തവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ സുഭാഷ് ചന്ദ്രനു് ആറു മാസത്തെ കഠിനതടവുശിക്ഷ ലഭിച്ചു.

എന്നാൽ അടുത്ത വർഷം സെപ്റ്റംബർമാസത്തിൽ അദ്ദേഹം ബന്ധനത്തിൽ നിന്നു വിമുക്തനായി. അക്കാലത്തു് ഭയങ്കരമായ ഒരു വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാവുകയും അനേകം ആളുകൾ ഭവനരഹിതരാകുകയും ചെയ്തു. അവരുടെ സങ്കടപരിഹാരത്തിന്നായി ഏർപ്പെടുത്തിയ നിധിയെ വിപുലമാക്കാൻ ബോസ്സ് നിർവഹിച്ച യത്നം അന്നത്തെ വൈസ്രോയി ആയിരുന്ന ലിട്ടൺപ്രഭുവിന്റെ പോലും പ്രശംസയ്ക്കു കാരണമായി.

1922-ാം വർഷത്തോടുകൂടി കാൺഗ്രസ്കക്ഷിയിൽ ഒരു ഭിന്നിപ്പു് ഉണ്ടായി. വെറും നിസ്സഹകരണം പോരാ എന്നും, ഗവൺമെന്റിന്റെ അസംബ്ലിയിലും മറ്റും കടന്നുകൂടി ഭാരതീയരുടെ അവകാശങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കണമെന്നും സി. ആർ. ദാസ്സ്, മോട്ടിലാൽ നെഹ്റു മുതലായ നേതാക്കന്മാർ നിശ്ചയിച്ചു. അക്കാലത്തു് ദാസ്സ് കൽക്കട്ടാ കാർപ്പറേഷനിലെ മേയറായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. കാർപ്പറേഷന്റെ പ്രധാന ചുമതലക്കാരനായി അദ്ദേഹം നിശ്ചയിച്ചതു് സുഭാഷ് ബോസ്സിനെയായിരുന്നു പ്രതിമാസം 250 രൂപ ശമ്പളമുണ്ടായിരുന്നിട്ടും അദ്ദേഹം അതിൽ പകുതി സംഖ്യ മാത്രമേ സ്വീകരിക്കുകയുണ്ടായുള്ളു.

തന്റെ രാഷ്ട്രീയഗുരുവായിരുന്ന സി. ആർ. ദാസ്സിന്റെ ചരമത്തോടുകൂടി സുബാഷ് ചന്ദ്രബോസ്സ് ബംഗാളികളുടെ നായകനായി. 1927-ൽ മദ്രാസിൽ വെച്ചുകൂടിയ കാൺഗ്രസ്സിൽ വെച്ച് അദ്ദേഹം ജനറൽസെക്രട്ടറിയായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

1928-ലെ കൽക്കട്ടാ കാൺഗ്രസ്സിൽ വെച്ചായിരുന്നു സുബാഷ് ചന്ദ്രബോസ് തന്റെ അമിതവാദം കൊണ്ട് ഭാരതീയ നേതാക്കന്മാരോട് എതിർത്തു്. കാൺഗ്രസ്സിന്റെ അന്നത്തെ ഉദ്ദേശം പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം ഉടനടി ലഭിച്ചില്ലെങ്കിലും ഡൊമിനിയൻ സ്റ്റാറ്റസ് ലഭിച്ചാൽ മതി എന്നായിരുന്നു. ഈ പുത്രികാരാജ്യപദവികൊണ്ട് ബോസ്സ് തൃപ്തിപ്പെട്ടില്ല. മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ മിതവാദസ്വഭാവത്തെപ്പോലും ചോദ്യം ചെയ്തുകൊണ്ട് ബോസ്സ് ഒരു സ്വതന്ത്ര യുവജനാഭിപ്രായം രൂപീകരിച്ചു.

ഗാന്ധിജിയുടെ ലോകപ്രസിദ്ധമായ ഉപ്പുസത്യാഗ്രഹകാലത്ത് അതായതു് 1930-ൽ സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസ് രാജദ്രോഹക്കുറ്റത്തിന് ജയിലിലടയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ വർഷത്തിലുണ്ടായ ദണ്ഡിയാത്രയും ഉപ്പു സത്യാഗ്രഹവും ലോകപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. തുടർന്നുണ്ടായ നിയമനിഷേധപ്രസ്ഥാനത്തിൽ അദ്ദേഹം ആവേശത്തോടെ പ്രവർത്തിക്കുകയാൽ ജയിലിലാക്കപ്പെട്ടുവെങ്കിലും അധികം താമസിയാതെ അദ്ദേഹത്തിന് മോചനം ലഭിച്ചു.

എന്നാൽ ഇപ്രകാരം തുടരെത്തുടരെയുള്ള ജയിൽവാസംകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആരോഗ്യത്തിനാണ് നഷ്ടം നേരിട്ടതു്. അതു് നികത്തുവാൻ അദ്ദേഹം ഒരു യൂറോപ്പുവാസത്തിനു തിരിച്ചു. യൂറോപ്പിൽ നിന്ന് അല്പകാലത്തെ താമസത്തിനു ശേഷം ക്ഷേമപൂർണ്ണമായ

സ്വദേശത്തേയ്ക്കു തന്നെ അദ്ദേഹം മടങ്ങി. പക്ഷേ ഈ മടക്കം അദ്ദേഹത്തെ കാരാഗ്രഹത്തിനു് അതിഥിയാക്കിയതേയുള്ളു. അദ്ദേഹം 1937 മാർച്ചുമാസത്തിൽ മോചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.

തുടർന്നുണ്ടായ ഹരിപുര കാൺഗ്രസ്സ് യോഗത്തിൽ രാഷ്ട്രപതി എന്ന ഉന്നതസ്ഥാനത്തിനു് സർവ്വഥാ യോഗ്യൻ സുഭാഷ് ബോസ് തന്നെയാണെന്നു കണ്ടു് അദ്ദേഹത്തെ തിരഞ്ഞെടുത്തു. ഈ തിരഞ്ഞെടുപ്പോടുകൂടി ബംഗാളത്തിനു് അതേവരെ ലഭ്യമാകാതിരുന്ന ഒരു പുതിയ പദവി ആ ദേശത്തിനു ലഭിക്കുകയും ഉണ്ടായി.

പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ സമ്പാദനം സംബന്ധിച്ചു പലതരം ഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങളോടു കൂടിയ അനവധി നേതാക്കന്മാരെ നമുക്കു് അറിയാം. എന്നാൽ അവരിൽ ഒരാൾക്കും ഇല്ലാത്ത അതിരു കടന്ന സ്വാതന്ത്ര്യശീലവും സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനത്തിനുള്ള തീക്ഷ്ണതയും ഈ നായകനിലെന്നപോലെ മറ്റാരിലും കാണുന്നില്ല എന്നു തന്നെ പറയാം. ഈ വർദ്ധിച്ച സ്വാതന്ത്ര്യാസക്തി നിമിത്തം ബംഗാൾ കാൺഗ്രസ്സുകമ്മറ്റിപ്രസിഡൻറുസ്ഥാനത്തുനിന്നു് അദ്ദേഹത്തെ മാറ്റേണ്ടതായിപ്പോലും വന്നിട്ടുണ്ടു്. ആ സന്ദർഭത്തിൽ അദ്ദേഹം "ഫാർവേഡ് ബ്ളാക്ക്" എന്നു മറ്റൊരു സംഘം രൂപീകരിച്ചു. ഇതു സംബന്ധിച്ചു് മദ്രാസിലെ ഒരു യോഗത്തിൽ പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കവേയായിരുന്നു രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിന്റെ പ്രഖ്യാപനം ലോകത്തെങ്ങും മുഴങ്ങിയതു്.

രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധം ആരംഭിച്ചതു് യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനു് ഏറ്റവും പറ്റിയതാണു് എന്നു് സുഭാഷ് ബോസ് നിശ്ചയിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ അക്കാലത്തു് ബംഗാൾ ദേശീയ കാൺഗ്രസ്സിൽ

നിന്നു് നീക്കം ചെയ്തിരുന്നു. ഇതു് ആ നാട്ടുകാൎക്കു് കേ
വലം അസഹ്യമായിത്തോന്നി. അദ്ദേഹം പ്രത്യക്ഷസമര
ത്തിനു തന്നെ തയ്യാറായി. ആലിപ്പൂർ ജയിൽവാസിക
ളോടു ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞ നിറവേറുവാൻ 'ഹാർവെൽ'
പ്രതിമ മാററുന്നതിനു വേണ്ടി ഒരു സമരം ആരംഭിക്ക
പ്പെട്ടു. ഇന്ത്യയിലെ 'ഡിഫൻസ് ആക്ററു്' അനുസ
രിച്ചു് അദ്ദേഹം ബന്ധിതനായി. പ്രക്ഷോഭണം പൂൎവ്വാ
ധികം ശക്തിയിലെത്തി. ബോസ്സ്, മഹമ്മദാലിപാൎക്കിൽ
വെച്ചു് ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തിരുന്നു. ഈ പ്രസംഗം ആസ്പദ
മാക്കിയാണു് അദ്ദേഹത്തെ അറസ്ററു ചെയ്തതെന്നു്
ഗവൎമ്മെൻറു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹമാകട്ടെ ആമരണം ഉപ
വാസം എന്നൊരു കഠിനവ്രതം സ്വീകരിച്ചു. ഈ നിരാ
ഹാരവ്രതം സംബന്ധിച്ചു് അദ്ദേഹം ഇന്ത്യാഗവർ
മ്മെൻറിനു് ആത്മവീൎയ്യം തുളുമ്പുന്ന ഒരു കത്തയച്ചു. കത്തു
വായിച്ചതോടെ ഗവൎമ്മെൻറു് ആ ലേഖനകൎത്താവിൻെറ
ഭയങ്കര ഭാവിയെപ്പററി ചിന്തിച്ചു് ഭയപ്പെട്ടതു നിമിത്ത
മായിരിക്കാം, ബോസ്സിനെ ജയിലിൽ നിന്നു മോചിപ്പിച്ചു.

ഈ മോചനത്തിനു ശേഷം സുബാഷ് ചന്ദ്രനെ
വീട്ടിനു വെളിയിൽ കാണുമാറുണ്ടായിരുന്നില്ല. 1941 ജനു
വരി 26-ാം- ഒരു പ്രത്യേക വാൎത്ത നാടെങ്ങും മുഴങ്ങി.
അതായതു് സുബാഷ് ചന്ദ്രനെ കാണുമാനില്ല എന്നൊരു
വൎത്തമാനം. മാസങ്ങൾ പലതു കഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ
അദ്ദേഹം വേഷം മാറി പെഷവാറിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു്
ക്യാബൂളിലെത്തി. നാല്പത്തഞ്ചു ദിവസത്തോളം 'ഉത്തമ
ചന്ദ്' എന്നൊരാളിൻെറ ഭവനത്തിൽ ഗൂഢമായി താമ
സിച്ചു. റഷ്യയ്ക്കു പോകണമെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹ
ത്തിൻെറ ആഗ്രഹം. എന്നാൽ ഇററാലിയൻ സ്ഥാനപ
തിയുടെ സഹായത്തോടെ അദ്ദേഹം വിമാനമാൎഗ്ഗം

റോമിൽ എത്താൻ തിരിച്ചുവെങ്കിലും ചെന്നെത്തിയതു് വൈമാനികന്മാർ ഇറക്കിയതനുസരിച്ചു് ജർമ്മൻനഗരിയായ ബെർലിനിൽ ആയിരുന്നു.

ഏകദേശം ഈ ഘട്ടത്തിൽ ജപ്പാനും അക്ഷശക്തികളോടു ചേൎന്നു് യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. സിംഗപ്പൂരിൽവച്ചു് പ്രിൻസ് ഓഫ് വെയിൽസ് എന്നും റിപ്പൾസ് എന്നും രണ്ടു കപ്പലുകൾ ജപ്പാൻകാർ മുക്കിയതു് ഈ ഘട്ടത്തിലായിരുന്നു.

ഫെബ്രുവരി മാസം 15-ാം സിംഗപ്പൂരു് ജപ്പാന്റെ കൈവശം വന്നുചേൎന്നു. ഇൻഡ്യയിൽ നിന്നു നാടു കടത്തപ്പെട്ടിരുന്ന റാഷ്‌വിഹാരി ഘോഷ് അക്കാലത്തു് ജപ്പാനിൽ താമസിക്കുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഇന്ത്യൻദേശീയ കാൺഗ്രസ്സ് എന്നൊരു സംഘം സ്ഥാപിച്ചു് പൂർവദേശങ്ങളിലുള്ള ജനങ്ങളുടെ അനുഭാവത്തോടെ ഭാരതസ്വാതന്ത്ര്യം നേടാൻ ശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു. ഇതോടുകൂടി ജപ്പാൻ നേതാക്കളും ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം കൈവരാൻ ശ്രമിക്കാമെന്നു് ഏററു.

ഫെബ്രുവരി 17-ാം ബ്രിട്ടീഷ് സേനാപതിയായ ഫാണ്ടു് മുപ്പത്തീരായിരം ;; ഇന്ത്യൻഭടന്മാരെ ജപ്പാൻവശം ഏല്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ ബ്രിട്ടീഷുകാർ കൈവെടിഞ്ഞ ഈ ഇൻഡ്യൻ ഭടന്മാരെ ഇൻഡ്യയുടെ തന്നെ വിമോചനത്തിനു് പ്രധാന പ്രവൎത്തകരാക്കാനുള്ള ഉദ്യമങ്ങൾ തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. മാർച്ചുമാസം അവസാനത്തിൽ റാഷ് ബിഹാരിഘോഷിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇന്ത്യൻസ്വാതന്ത്ര്യസമരം ഉടനടിആരംഭിക്കേണ്ടതാണെന്നു് നിശ്ചയം പാസ്സാക്കപ്പെട്ടു. ഇന്ത്യയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കായി സംഘടിക്കപ്പെട്ട ഒരു സൈന്യം, ഒരു പ്രതിനിധിക്ക

മ്മററി, പ്രാദേശികകമ്മററി എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തി. സെപ്റ്റംബർ ഒന്നാംതീയതിയാണു് ഇൻഡ്യൻപൗരസ്ത്യസേന രൂപീകരിക്കപ്പെട്ടതു്.

1943 ഏപ്രിൽ മാസത്തിൽ സുബാഷ്ചന്ദ്രബോസ്സ് ഒരു സബ്മറൈനിൽ തിരിച്ചു് മൂന്നു മാസത്തെ യാത്രയ്ക്കു ശേഷം സുമാത്രയിൽ വന്നടുത്തു. ജൂലൈ രണ്ടാംതീയതി അദ്ദേഹം സിംഗപ്പൂരിൽ എത്തി. ആ മഹാൻ ആഗസ്റ്റ് 25-ാംതീയതി ഇൻഡ്യൻ ദേശീയസേനയുടെ സർവാധിപത്യം അംഗീകരിച്ചു.

“പുതുദില്ലിയിലെ വൈസ്രോയിമന്ദിരത്തിൽ നമ്മുടെ ദേശീയ ത്രിവർണ്ണപതാക പാറുംവരെയ്ക്കു് നമുക്ക പോരാട്ടം നടത്താം” എന്ന ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ ആ സർവസൈന്യാധിപൻ ഒരു നിത്യയുവാവിന്റെ നിലയിൽ ഭാരതീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം തുടങ്ങിയ ഉദ്യമം ഏററവും ഭാഗ്യകരമാകുമാറു് ഇപ്പോൾ വിജയം പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇൻഡ്യയ്ക്കു് പരിപൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിച്ചതുകണ്ടു് ആ മഹാനായ ഭാരതീയനേതാവു് മർത്ത്യന്റെയോ അമർത്ത്യന്റെയോ നിലയിൽ സന്തോഷപുളകം കൊള്ളുന്നുണ്ടായിരിക്കാം.

വല്ലഭായ് പട്ടേൽ

★

'മഞ്ഞുകട്ടിയിൽ മൂടിയിരിക്കുന്ന ഒരു ജ്വാലാമുഖി'യാണു് വല്ലഭായി എന്നു് പരേതനായ മൌലാനാ ഷൌകത്ത് അലി ഒരിക്കൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. 'ഇൻഡ്യയിലെ ഉരുക്കുമനുഷ്യ'നെന്നു് അറിയപ്പെടുന്ന ഈ മഹാവ്യക്തിയുടെ ഹൃദയം വെണ്ണപോലെ എളുപ്പത്തിൽ അലിയുമെന്നു് ഇൻഡ്യാഗവർണ്ണർജനറലായ ശ്രീ: സി. രാജഗോപാലാചാര്യരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തെപ്പററി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്; പലരും അടുത്തു പരിചയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥസ്വഭാവം ഗാന്ധിജിയെപ്പോലെ അപൂർവ്വം ചിലർ മാത്രമേ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളു. എന്താണു് ഇതിന്റെ രഹസ്യം? അതു സൂക്ഷ്മമായി അറിയണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവചരിത്രത്തിലൂടെ ഒന്നു കണ്ണോടിക്കണം.

ഗുജറാത്തിൽ 'കൺബി' എന്ന ജാതിക്കു് 'ലവ' എന്നും 'കഡവാ' എന്നും രണ്ടു് ഉപജാതികളുള്ളതിൽ 'വല്ലഭായി' ലവ വംശീയനാണു്. ശ്രീരാമന്റെ പുത്രരായ ലവകുശന്മാരുടെ സന്താനപരമ്പരയിൽപ്പെട്ടവരാണത്രേ ലവജാതീയർ. പട്ടേലിന്റെ പിതാവായ ജവേർഭായി പെട്‌ലാദ് താലൂക്കിലെ കരംസദ് ഗ്രാമത്തിലുള്ള ഒരു സാമാന്യ ഗൃഹസ്ഥനായിരുന്നു. ധനസ്ഥിതിയിൽ അദ്ദേഹത്തിനെ കവിഞ്ഞ പലരും ആ നാട്ടിലുണ്ടായിരു-

ണെങ്കിലും വീര്യപരാക്രമത്തിലും സാഹസികതയിലും ജബ്ബർഖായിയോടു കിട നില്ക്കാൻ അവിടെ ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. 1857-ലെ സ്വാതന്ത്ര്യസമരം പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം തന്റെ നാടും വീടും നിലം പുരയിടങ്ങളും ഒക്കെ മറന്നിട്ട് എവിടെയോ പോയി മറഞ്ഞു. രണ്ടു മൂന്നു വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷമാണു് അദ്ദേഹത്തിനെപ്പററി അറിവു കിട്ടിയതു്. ഭാരതചരിത്രത്തിൽ സുപ്രസിദ്ധയായിത്തീർന്ന ഝാൻസി മഹാറാണി ലക്ഷ്മീബായിയുടെ ബുന്ദേൽസേനയോടു കലർന്നു് ജബ്ബറും ആംഗലശക്തിക്കെതിരായി പോരാടുകയും, ആ വീരാംഗനയുടെ പതനാനന്തരം ബന്ധനസ്ഥനാക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. കഠിനമായ വിപത്തുകൾക്കിടയിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധി സുസ്ഥിരമായി വർത്തിച്ചുപോന്നു എന്നുള്ളതിനു് ഒരു ഉദാഹരണം പറയാം. ഒരു ദിവസം തടവുമുറിയ്ക്കു മുന്നിൽ ഇരുന്നു് മഹാരാജ് മല്ഹാർറാവു ചതുരംഗം കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അഴികൾക്കിടയിലൂടെ കളി നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ജബ്ബർ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു:—"മഹാരാജ്, ആ കരു നീക്കരുതു്" പിന്നീടു് അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ച മാതിരി കളിച്ചപ്പോൾ രാജാവിനു വിജയം സിദ്ധിച്ചു. ഇത്ര ബുദ്ധിമാനായ ഒരുവനെ ജയിലിൽ വച്ചിരിക്കുന്നതു് ഉചിതമല്ലെന്നുള്ള കാരണത്താൽ രാജാവു് അദ്ദേഹത്തിനെ മോചിപ്പിച്ചു.

വല്ലഭായി പട്ടേൽ 1874 അക്ടോബർ മാസത്തിൽ ജനിച്ചു. ബാല്യദശ ഗ്രാമത്തിൽത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. വീട്ടിൽ പിതാവിന്റെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വമായ ശിക്ഷണത്തിൽ

കുറേക്കാലം ഇരുന്നിട്ട് നഡിയാദിലുള്ള ഒരു സ്കൂളിൽ പ്രവേശിച്ചു. അപ്പോഴും വല്ലഭായി മററു കുട്ടികളെപ്പോലെ ആയിരുന്നില്ല. നല്ല ചൊടിയും ചുറുചുറുക്കും കൂട്ട വളരെ കുസൃതിത്തരവും കാണിച്ചുപോന്നു. സ്കൂളിലെ ഒരു അദ്ധ്യാപകൻ പാഠ്യപുസ്തകവ്യാപാരം നടത്തി ആദായം എടുത്തുവന്നു. തന്റെ അടുക്കൽ നിന്നല്ലാതെ കുട്ടികൾ പുസ്തകങ്ങൾ വാങ്ങിപ്പോകരുതെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു നിർബന്ധവുമായിരുന്നു. ഇതു് വല്ലഭായിക്ക് രസിച്ചില്ല. ആ ബാലൻ കുട്ടികളെ സംഘടിപ്പിച്ചു് അദ്ധ്യാപകന്റെ പുസ്തകങ്ങൾ വാങ്ങരുതെന്നു് നിശ്ചയം ചെയ്തു. ഈ നിശ്ചയം കാര്യങ്ങളെ ഒരു 'ഹർത്താലിൽ' കൊണ്ടുചെന്നെത്തിച്ചുവത്രെ. അഞ്ചാറു ദിവസത്തോളം സ്കൂൾ പൂട്ടിയിടേണ്ടതായിവന്നു. ഒടുവിൽ വിദ്യാർത്ഥികൾ തന്നെ ജയിച്ചുവെന്നു പറഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ.

നഡിയാദിലെ പഠിത്തം പൂർത്തിയാക്കീട്ട് വല്ലഭായി ബറോഡയിലേക്കു പോയി. സംസ്കൃതം പഠിക്കുന്നതിലുള്ള വൈരസ്യം നിമിത്തം ഗുജറാത്തിയാണ് ഐച്ഛിക ഭാഷയായി എടുത്തതു്. ആ സ്കൂളിൽ ഛോട്ടാലാൽ എന്നൊരു സംസ്കൃതഭക്തനായ അദ്ധ്യാപകനുണ്ടായിരുന്നു. സംസ്കൃതം എടുക്കാത്ത കുട്ടികളെപ്പററി അദ്ദേഹം ക്ലാസ്സിൽ വച്ചു് പുച്ഛിച്ചു സംസാരിക്കയും പതിവായിരുന്നു. വല്ലഭായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്ലാസ്സിൽ ചെന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹം ആക്ഷേപസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: "മഹാപുരുഷൻ ഇരിക്കു" പാവം! അദ്ധ്യാപകൻ! അദ്ദേഹം

ണ്ടെന്നു ജീവിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ എന്തു പറയുമായിരുന്നു!
അദ്ധ്യാപകൻ ചോദിച്ചു:—"എവിടെനിന്നു വരുന്നു?"
വല്ലഭായി:—(ശാന്തഭാവത്തിൽ) കരംസദിൽ നിന്നു്.
മാസ്റ്റർ:—സംസ്കൃതം ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടു് ഗുജറാത്തി എടുത്തല്ലോ. സംസ്കൃതം കൂടാതെ ഗുജറാത്തി ശോഭിക്കയില്ലെന്നു അറിയാമോ?"

കുസൃതിക്കുട്ടക്കയായ ബാലകൻ മറുപടി പറഞ്ഞു:—സാർ, ഞങ്ങളെല്ലാം സംസ്കൃതം പഠിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ സാർ പിന്നെ ആരെ പഠിപ്പിക്കും?

അദ്ധ്യാപകൻ ഈ ഉദ്ധതനായ ബാലകനെ ക്ലാസ്സിലെ ഏറ്റവും പുറകിലത്തെ ബെഞ്ചിൽ ഇരിക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അതുകൊണ്ടും അവസാനിച്ചില്ല. അദ്ധ്യാപകനും വിദ്യാർത്ഥിയും തമ്മിൽ പല കൂട്ടിമുട്ടലുകളും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ തെററു മുഴവനും അദ്ധ്യാപകൻെറ പേരിൽ ആയിരുന്നു എന്നു മാത്രം. ആറാം ഫാറത്തിൽ പഠിക്കുന്ന ഒരു കുട്ടി! അവനെക്കൊണ്ടു് എന്നും 'എണ്ണുവടി' ഇമ്പോസിഷൻ എഴുതിപ്പിക്കുക—ഇതു തന്നെ വിദ്യാർത്ഥിക്കു് അപമാനകരമല്ലേ? എന്നാൽ ഈ 'ഇംപൊസിഷനു്' ഒരു വ്യംഗ്യാർത്ഥം കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നു. ഗുജറാത്തി ഭാഷയിൽ 'പഢാഡ' (എണ്ണുവടി) ശബ്ദത്തിനെ 'പാഡേ' എന്നാണുച്ചരിക്കു. അതിനു എരുമക്കുട്ടി എന്നാണർത്ഥവും. അതിൻെറ വ്യംഗ്യമാണു് അതിരഹസ്യം. ഒരു ദിവസം അദ്ധ്യാപകൻ ചോദിച്ചു:—

"നീ 'പാഡ്' കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടോ? ബാലൻ പറഞ്ഞു:—"കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു; എന്നാൽ സ്കൂളിൻെറ വാതുക്കൽ വച്ചു് അവയിൽ ഒന്നു രണ്ടെണ്ണം കാററിൽപ്പോയ്ക്കളഞ്ഞു; അതു കണ്ടു് മററുള്ളവയും കടന്നു."

അദ്ധ്യാപകൻ 'ഇങ്ങനെ ഒരു കുട്ടിയെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടേയില്ല' എന്ന റിമാർക്കോടുകൂടി അയാളെ ഹെഡ് മാസ്റ്ററുടെ അടുക്കൽ അയച്ചു. ഹെഡ്മാസ്റ്ററായിരുന്ന ശ്രീ നരവണൻ മരിച്ചിട്ടു് അധികമായിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം ഈ ബാലൻെറ മൊഴി വാങ്ങി; ന്യായം അവൻെറ പേരിലാണെന്നു കണ്ടു. ഒടുവിൽ അവനെ വെറുതെ വിട്ടു. 'ഈ മാതിരി ഒരു ബാലനെ താൻ ഇന്നേവരെ കണ്ടിട്ടില്ലെന്നു'' പക്ഷെ അദ്ദേഹത്തിനും തോന്നിയിരിക്കണം.

ഒന്നു രണ്ടു മാസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ വല്ലഭായി മറെറാരു് അദ്ധ്യാപകനുമായി ശണ്ഠ കൂടി. അതിൻെറ ഫലമായി ബറോഡാ ഹൈസ്കൂളിൽ നിന്നു നിഷ്കാസിതനായി. അതുനിമിത്തം നഡിയാദ് ഹൈസ്കൂളിൽ നിന്നാണു് മെട്രിക്കുലേഷൻ പരീക്ഷ അദ്ദേഹം പാസ്സായതു്.

ഇത്രയും ആയപ്പോഴേക്കും മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ ധനസ്ഥിതി വളരെ മോശമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതിനാൽ കാളേജ് വിദ്യാഭ്യാസത്തിനു പുത്രനെ അയയ്ക്കാൻ അവർക്കു കഴിവില്ലാതെ വന്നു. സാഹിത്യകമായ പഠനം തുടരണമെന്നു് വല്ലഭായിക്കും താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ബാരിസ്റ്ററാകണമെന്നായിരുന്നു കുട്ടിയുടെ മോഹം. അതി

നാൽ 'അററോർണി' പരീക്ഷയ്ക്കു പഠിക്കാൻ തുടങ്ങി. അതു ജയിച്ചിട്ട് 'ബോർസദ്' എന്ന സ്ഥലത്തു ചെന്ന് പ്രാക്ടീസ് ആരംഭിച്ചു. ക്രിമിനൽക്കോടതികളിലായിരുന്നു അധികം പ്രാക്ടീസ്. അതു വഴിക്ക് മനുഷ്യസ്വഭാവത്തിന്റെ വൈവിധ്യം ഗ്രഹിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. വലുതും ചെറുതുമായ എല്ലാ പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും മജിസ്ട്രേട്ടന്മാർക്കും യുവാവായ വല്ലഭായിയെപ്പററി എന്താണൊരു ശങ്ക ജനിക്കത്തക്കവണ്ണമായിരുന്നു അന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പെരുമാററം.

"ഇയ്യിടയ്ക്ക് നഡിയാദിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു വലിയ അത്യാഹിതം നേരിട്ടു. ഗോധ്രായിൽ വച്ച് കോടതിയിലെ നാജരിന്റെ കുട്ടിയ്ക്കു പ്ലേഗുരോഗം പിടിപെട്ടു. വല്ലഭായി നിർഭയം ആ കുട്ടിയുടെ അടുത്തിരുന്നു ശുശ്രൂഷിച്ചു എന്നിട്ടും ഫലമുണ്ടായില്ല. ശ്മശാനത്തിൽ നിന്നു തിരിച്ചു വരുന്ന വഴിക്ക് വല്ലഭായിക്കും രോഗലക്ഷണം കാണപ്പെടുകയാൽ അദ്ദേഹം പത്നിയോടു പറഞ്ഞു:— നീ വീട്ടിലേക്കു പോവുക; ഞാൻ നഡിയാദിലേക്കു പോകുന്നു. സുഖമായിട്ടു തിരിച്ചുവരാം."

ആ സ്ത്രീരത്നം ഭർത്തൃസമീപത്തുനിന്നു വിട്ടുപോവാൻ മടിച്ചുവെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിർബന്ധം തന്നെ ഒടുവിൽ ജയിച്ചു. പട്ടേൽ നഡിയാദിൽ ചെന്ന് ഏതാനും ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ രോഗവിമുക്തനായി; എന്നാൽ പത്നിയോ! ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം കോടതിയിൽ വ്യവഹരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കവേ ഒരു കമ്പി വന്നുചേർന്നു—അവർ

മരിച്ചുപോയെന്നു്. ആ കമ്പി വായിച്ചിട്ടു് അദ്ദേഹം അതിനെ മേശമേൽ വച്ചിട്ടു് കേസ്സിൻെറ വാദം തുടൎന്നു. അതു പൂൎത്തിയാക്കിട്ടേ അദ്ദേഹം വെളിയിൽ വരികയുണ്ടായുള്ളു. ഈ മാതിരി ധീരതയും കൎത്തവ്യനിഷ്ഠയും യൗവനദശയിൽ ആൎക്കാണുണ്ടാവുക!

ഇക്കാലത്തിനിടയ്ക്കു് പട്ടേലിനു കുറച്ചു പണം സമ്പാദിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് വിലാത്തിക്കു പോകുവാനായിരുന്നു പിന്നീടുള്ള യത്നം. ഒരു കമ്പനിയുമായി യാത്രയ്ക്കുള്ള എഴുത്തുകുത്തുകളും ആരംഭിച്ചു. ഒരു മറുപടിക്കത്തു് തെററി ജ്യേഷ്ഠനായ വിഠൽഭായ് പട്ടേലിൻെറ കൈയിലാണു് കിട്ടിയതു്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:- "ഞാനല്ലേ ജ്യേഷ്ഠൻ? ആദ്യമായി ഞാൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ പോകാം. ഞാൻ തിരിച്ചു വന്നിട്ടു് നീ പോയാൽ മതി" എന്നു്. അതനുസരിച്ചു് വിഠൽഭായി പട്ടേൽ ശീമയ്ക്കു പോയി ബാരിസ്റ്റർബിരുദം നേടിക്കൊണ്ടു തിരിച്ചു വന്നു. അനന്തരം വല്ലഭായി അങ്ങോട്ടു യാത്ര പുറപ്പെട്ടു. അവിടെച്ചെന്നു് നിരന്തരം പുസ്തകപാഠത്തിൽ ഏൎപ്പെട്ടതിൻെറ ഫലമായി ആദ്യത്തെ പരീക്ഷയിൽ ഒന്നാം ക്ലാസ്സിൽ ഒന്നാമനായി ജയിപ്പാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് 50 പവൻെറ വേതനത്തിനു പുറമെ നാലു ടേമിലെ ഫീസ്സ്എളവും ലഭിച്ചു. പരീക്ഷയ്ക്കു് അദ്ദേഹം എഴുതിയ ഉത്തരങ്ങൾ കണ്ടിട്ടു് പരീക്ഷകന്മാർ അത്ഭുതപ്പെട്ടുപോയത്രേ. അന്നു് ചീഫ് ജസ്റ്റീസ്സായിരുന്ന സ്കാട്ടു് അദ്ദേഹത്തിനു നല്കിയ സാക്ഷ്യ

പത്രത്തിൽ ഈ മാതിരി പ്രതികാരാഭിയായ ഒരുവന് ജുഡീഷ്യൽവകുപ്പിൽ അത്യുന്നതമായ ഒരു സ്ഥാനം നൽകുകയാണെന്നു ശുപാർശ ചെയ്തിരുന്നു.

ബാരിസ്റ്ററായി തിരിച്ചുവന്ന പട്ടേൽ അഹമ്മദാബാദിൽ പ്രാക്ടീസ്സാരംഭിച്ചു. പണം ധാരാളം കിട്ടിത്തുടങ്ങിയെങ്കിലും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതസരണിക്ക് വലിയ മാററമൊന്നും വന്നില്ല. ധാരമെട്ടുകളൊന്നും അദ്ദേഹത്തിനെ ബാധിച്ചിരുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, ഹൈന്ദവവിശ്വാസങ്ങളെല്ലാം അബദ്ധപ്പഞ്ചാംഗങ്ങളാണെന്നുള്ള തോന്നലും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായില്ല.

ഇക്കാലത്ത് ബോംബെയിൽ പ്രാക്ടീസു ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന വിഠൽഭായി ലോകസേവനരംഗത്തു പ്രവേശിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതിനാൽ സഹോദരന്മാർ തമ്മിൽ ആലോചിച്ച് ഒരാൾ ദേശസേവയിലും മററയാൾ കുടുംബപാലനത്തിലും ഏർപ്പെടണമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അങ്ങിനെ കുടുംബപാലനഭാരം വല്ലഭായിയുടെ ചുമലിലാണ് പതിച്ചത്. അദ്ദേഹത്തിന് രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളിൽ താല്പര്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഗാന്ധിജി ഇൻഡ്യൻ രാഷ്ട്രീയാന്തരീക്ഷത്തിൽ ആവിർഭവിച്ച കാലത്ത് വല്ലഭായിപട്ടേൽ ഒരു സ്നേഹിതനോടു പറഞ്ഞതിങ്ങനെയാണ് "ഗാന്ധി എന്തിനിങ്ങനെ ജനസമക്ഷം ബ്രഹ്മചര്യം ഉപദേശിക്കുന്നു? ഇത് പോത്തിന്റെ മുൻപിൽ ഭാഗവതം വായിക്കുംപോലെ അല്ലേ?"

എന്നാൽ ഈ മനഃസ്ഥിതിയധികകാലം നിന്നില്ല. ഗാന്ധിജി ഗുജറാത്തിലെ രാഷ്ട്രീയജീവിതത്തിൽ

'ശക്തിപൂർവം ഏർപ്പെട്ടു തുടങ്ങിയപ്പോൾ പട്ടേലിന്റെ മാനസാന്തരവും ആരംഭിച്ചു. ഗോധ്രായിൽ വെച്ചു് പ്രാന്തീയ രാഷ്ട്രീയ സമ്മേളനം നടന്നതു് ഗാന്ധിജിയുടെ ആദ്ധ്യക്ഷത്തിലായിരുന്നു. അവിടെ വെച്ചാണു് കോൺഗ്രസ് സൃഷ്ടിപരിപാടിയും അതിന്റെ നിർവഹണത്തിനായി ഒരു കമ്മററിയും രൂപവൽകൃതമായതു്. അന്നു് വല്ലഭായി ഗാന്ധിജിയുടെ മന്ത്രിയായിത്തീർന്നു. നിർബന്ധിതാലബേറി (ക്രൂഡ് വേല) ഒന്നു സംബന്ധിച്ച പ്രക്ഷോഭണം അക്കാലത്തു നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു. ഗാന്ധിജി ചമ്പാരനിലേക്കു പോയപ്പോൾ സകല ചുമതലയും പട്ടേൽ സ്വയം വഹിക്കേണ്ടതായി വന്നു. അതിനാൽ അദ്ദേഹം കമ്മീഷണർക്കു് ഒരു കത്തയച്ചു; അതിനു മറുപടി കിട്ടായ്കയാൽ എട്ടു ദിവസത്തെ കാലാവധി വെച്ചു് ഒരു നോട്ടീസ് അയച്ചു. അപ്പോഴേക്കും കമ്മീഷണർ വഴിപ്പെട്ടു് പട്ടേലിന്റെ ഇഷ്ടാനുകൂലം വ്യവസ്ഥകൾ ചെയ്തുകൊടുത്തു.

ഗാന്ധിജി ചമ്പാരനിൽ നിന്നു തിരിച്ചുവന്ന ഉടനെ ഖേഡാസത്യാഗ്രഹം ആരംഭിച്ചു. പട്ടേൽ ഗ്രാമംതോറും സഞ്ചരിച്ചു് കൃഷീവലന്മാരെ ഇളക്കിവിടുകയും സത്യാഗ്രഹത്തെ വിജയത്തിലെത്തിക്കയും ചെയ്തു.

അചിരേണ 'ജലിയൻവാലാ' സംഭവം ഉണ്ടായി. അതു് ഭാരതഖണ്ഡത്തെ ആകപ്പാടെ ഒന്നു് ഇളക്കിമറിച്ചു. ഗാന്ധിജി രാഷ്ട്രത്തിന്റെ നേതൃത്വം കൈവരിച്ചു് കൽക്കത്തയിൽ വെച്ചും പിന്നീടു് നാഗപുരത്തു വെച്ചും സഹനായോധനപരിപാടിയെ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ

മുമ്പിൽ സമർപ്പിച്ചു, വല്ലഭായി തദനുസാരം കോടതി വ്യവഹാരം ഉപേക്ഷിച്ചു് ഗാന്ധിജിയുടെ വലത്തു കൈയായി നിലകൊണ്ടു. അദ്ദേഹം അന്നു സഞ്ചരിക്കാത്ത ഒരു ഗ്രാമവും ഗുജറാത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. കൃഷീവലന്മാരെയും തൊഴിലാളികളെയും എല്ലാം അദ്ദേഹം കാൺഗ്രസ്സ്കൊടിക്കു കീഴെ അണി നിരത്തി. സർക്കാരിന്റെ മർദ്ദന പരിപാടികളൊന്നിനും അതിനെ ഒടിക്കുവാൻ കഴിയാതെ വന്നു. ബർദ്ദോളി സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ പേരു് ഭാരതഖണ്ഡം മുഴുവനും മാറ്റൊലികൊണ്ടു. വിജയം കരഗതമായെന്നു് എല്ലാവർക്കും തോന്നി. എന്നാൽ ചൌരിച്ചൌരയിൽ വച്ചു നടന്ന ഹത്യാകാണ്ഡം നിമിത്തം സത്യാഗ്രഹത്തെ ഗാന്ധിജി നിറുത്തി വച്ചു കളഞ്ഞു. തുടർന്നു് ഗാന്ധിജി ബന്ധനസ്ഥനാവുകയും ചെയ്തു.

നാഗപുരത്തു് സത്യാഗ്രഹം ആരംഭിച്ച കാലത്തും പട്ടേൽ ഗുജറാത്തിയിൽ നിന്നു് അസംഖ്യം സ്വയം സേവകന്മാരെ അയച്ചുകൊടുത്തു. എന്നാൽ അതിന്റെ നേതൃത്വം വഹിച്ചിരുന്ന ജമ്നലാൽജി ബന്ധനസ്ഥനാവുകയാൽ, ഭാരവാഹിത്വം മുഴുവനും പട്ടേലിലാണു് നിപതിച്ചതു്. അതിനോടുകൂടി ആ സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ ശക്തി പതിന്മടങ്ങു് വർദ്ധിക്കുകയും, രണ്ടാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ സർക്കാർ മുട്ടുകുത്തുകയും ചെയ്തു പട്ടേലിന്റെ വ്യവസ്ഥകളെല്ലാം ഗവർമ്മെന്റു സ്വീകരിച്ചു എന്നുള്ളതു് പ്രസ്താവയോഗ്യമാകുന്നു.

പട്ടേലിന്റെ അടുത്ത വിജയം ബോർസാദ് സത്യാഗ്രഹമായിരുന്നു. ആ വിജയം വല്ലഭായി പട്ടേലിന്റെ പേരും പെരുമയും പതിന്മടങ്ങു വർദ്ധിപ്പിച്ചു.

അചിരേണ ഗാന്ധിജി വിമുക്തനായി. അതു നിമിത്തം പട്ടേലിന്റെ ഭാരം തെല്ലൊന്നു കുറഞ്ഞു. അഹമ്മദാബാദ് നഗരത്തിലെ അദ്ധ്യക്ഷപദം സ്വീകരിച്ചു് നഗരസേവ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള അവസരം അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിച്ചു. ഗുജറാത്തിലെ ജലപ്രളയകാലത്തു് അദ്ദേഹം ചെയ്ത മഹത്സേവനത്തെ സർക്കാർപോലും പ്രശംസിക്കയുണ്ടായി.

1929-ലെ ലാഹൂർ കാൺഗ്രസ്സിൽ വച്ചു് പൂർണ്ണസ്വാതന്ത്ര്യം എന്ന ലക്ഷ്യം പ്രഖ്യാപിതമായി. 1930 മാർച്ചുമാസത്തിൽ ഗാന്ധിജി ദണ്ഡിയാത്രയും മറ്റും തുടങ്ങിയപ്പോൾ വല്ലഭായി ഗുജറാത്തിലെ കൃഷീവലശക്തിയെ ഉണർത്തുന്നതിൽ നിരന്തരം ഏർപ്പെട്ടു. എന്നാൽ അചിരേണ അദ്ദേഹം ബന്ധനസ്ഥനാക്കപ്പെടുകയും, കോടതി അദ്ദേഹത്തിനു മൂന്നു മാസത്തെ തടവുശിക്ഷ വിധിക്കയും ചെയ്തു.

ജയിൽവാസം പട്ടേലിനെ വളരെ ക്ലേശിപ്പിച്ചു. പതിനഞ്ചു റാത്തൽ ഭാരം അതു നിമിത്തം കുറഞ്ഞുപോയി. ജൂലൈ 26-ാംതീയതി മോചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. അപ്പോഴേക്കും സത്യാഗ്രഹജ്വാല നാടൊട്ടുക്ക വ്യാപിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. രാഷ്ട്രപതിയായ മോത്തിലാൽജി ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു. ആ സ്ഥാനത്തേക്ക നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടതു് പട്ടേലായിരുന്നു. തുടർന്നു സത്യാഗ്രഹത്തിനുണ്ടായ ശക്തി പറഞ്ഞറിയിക്കാവുന്നതല്ല. ഏതാനും ദിവസത്തെ ഉഗ്രസമരശേഷം പട്ടേൽ വീണ്ടും ബന്ധനസ്ഥനാക്കപ്പെട്ടു.

ഗാന്ധി–ഇർവിൻ സന്ധിയുടെ ഫലമായി നേതാക്കന്മാരെല്ലാം വിമുക്തരായി. കറാച്ചി കാൺഗ്രസ്സിന്ന് അദ്ധ്യക്ഷനായി പട്ടേലാണ് തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടത്. ഗാന്ധിജി വട്ടമേശസമ്മേളനത്തിനായി ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്ക പോയപ്പോൾ വൈസ്രോയിയായി നിയമിക്കപ്പെട്ട വില്ലിംഗ്ടൺപ്രഭു കാൺഗ്രസ്സിനെ അമർത്തിയേ അടങ്ങൂ എന്ന നിർബ്ബന്ധക്കാരനായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് നേതാക്കന്മാർ വീണ്ടും സത്യാഗ്രഹത്തിന്ന വട്ടം കൂട്ടി. ജവഹർലാൽ ബന്ധിതനായി. ഗാന്ധിജി വില്ലിംഗ്ടൺപ്രഭുവിനോട് ഒരു കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്ക് അനുവാദം ചോദിച്ചു; ഫലമുണ്ടായില്ല 1932-ൽ വീണ്ടും സത്യാഗ്രഹസമരം ആരംഭിച്ചു. വല്ലഭായി വീണ്ടും തടവിലാക്കപ്പെട്ടു.

കാൺഗ്രസ് സ്ഥഗിതമായി; സർക്കാർ സർവത്ര ജയഭേരി മുഴക്കി. 1934-ൽ നേതാക്കന്മാർ വീണ്ടും ജയിലിന്ന വെളിയിൽ വന്നു.

പിന്നീട് കാൺഗ്രസ് ഭരണം പ്രവിശ്യകളിൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടപ്പോൾ അവയുടെ എല്ലാം ചരടുപിടിത്തക്കാരിൽ പ്രമാണി വല്ലഭായി പട്ടേലായിരുന്നു എന്നു പറയാം. രണ്ടാം ജർമ്മൻമഹായുദ്ധംവരെ ഈ കാൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭകൾ നിലനിന്നു. ഗവൺമെണ്ട് ആ മന്ത്രിസഭകളോട് ആലോചിക്കാതെ ജർമ്മനിയുമായി യുദ്ധപ്രഖ്യാപനം ചെയ്തു എന്ന കാരണത്താൽ അവ രാജിവച്ചപ്പോൾ കാൺഗ്രസ്സിന്ന വീണ്ടും സമരപരിപാടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതായി വന്നു.

രാജ്കോട്ട സത്യാഗ്രഹത്തിലും 1942-ലെ ആഗസ്റ്റ് സമരത്തിലും മുന്നണിയിൽ നിന്നു പ്രവർത്തിച്ചവരിൽ ഒരാളായിരുന്നു പട്ടേൽ. ബന്ധനത്തിൽ നിന്നു വിമുക്തനാകും മുമ്പേ തന്നെ സന്ധി ആലോചനകൾ തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ക്രിപ്സ് മിഷന്റെയും ക്യാബിനറ്റ് മിഷന്റെയും ഒക്കെ ആലോചനകളിൽ അദ്ദേഹം സജീവമായ് പങ്കുകൊണ്ടിരുന്നു.

1946 ആഗസ്റ്റ് 15-ാം തീയതി ഇൻഡ്യാ സ്വതന്ത്രയായപ്പോൾ ഡപ്യൂട്ടിപ്രൈമിനിസ്റ്ററായും ഹോംമിനിസ്റ്ററായും നിയമിക്കപ്പെട്ടതു പട്ടേലായിരുന്നു എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉരുക്കുമുഷ്ടി പൂർണ്ണമായ് വെളിപ്പെട്ടതു നാട്ടുരാജാക്കന്മാരുടെ കാര്യത്തിലായിരുന്നു. ഇൻഡ്യയ്ക്കുള്ളിൽ അഞ്ഞൂറിൽപ്പരം സ്വതന്ത്രരാജാക്കന്മാരുണ്ടായിരിക്കുക എന്ന അവസ്ഥ എത്ര ഭയങ്കരമാണ്! ഒരു വർഷത്തിനുള്ളിൽ അദ്ദേഹം കാശ്മീരം, ഹൈദരാബാദ് എന്നീ രാജ്യങ്ങളൊഴിച്ച് മറ്റെല്ലാ രാജ്യങ്ങളേയും ഇൻഡ്യൻ യൂണിയനുള്ളിൽ കൊണ്ടുവന്നു എന്നുള്ളതു് ഒരു അത്ഭുതാവഹമായ സംഭവം തന്നെയാണ്. ഇപ്പോൾ ഈ ഹൈദരാബാദ് പ്രശ്നവും രക്തച്ചൊരിച്ചിലൊന്നും കൂടാതെ ഒതുക്കിയിരിക്കുന്നു.

ഈ ഒക്ടോബർ മാസം 31-ാം തീയതി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജന്മർക്ഷം ഭാരതഖണ്ഡം കൃതജ്ഞതാപൂർവം കൊണ്ടാടിയിരിക്കുന്നു. പട്ടേൽ ഒരു യോദ്ധാവാണ്; കർമ്മചാരിയാണ്; നിസ്സ്വാർത്ഥലോക സേവകനാണ്. അദ്ദേഹം

മഹാത്മജിയെപ്പോലെ ഒരു സാധകനോ സുധാരകനോ ലോകശിക്ഷകനോ അല്ല; ഭടനാണ്, സേനാനായകനാണ്, സർദാറാണ്. അദ്ദേഹത്തിന് മഹാത്മജിയുടെ ആത്മനിരീക്ഷണശക്തിയോ സഹിഷ്ണുതയോ ക്ഷമയോ ഇല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്ഷമ ഒരു യോദ്ധാവിന്റെ വിരോചിതമായ ക്ഷമ മാത്രമാകുന്നു. അദ്ദേഹം ജവഹർലാലിനെപ്പോലെ വികാരതരളിതനാവുകില്ല; ആ അന്തർദ്ദേശീയതയും അദ്ദേഹത്തിനില്ല. രാഷ്ട്രസിദ്ധാന്തങ്ങളൊന്നും സർദാർ പട്ടേൽ ആലോചിക്കാറില്ല. മാതൃഭൂമിയുടെ നിലനില്പിനും ഉറപ്പിനും വേണ്ടതെന്താണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനറിയാം; അതു് അദ്ദേഹം ചെയ്യാതിരിക്കയുമില്ല. എതിരാളിയെ പ്രീണിപ്പിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി മധുരവാക്കു പറയുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു മടിയാണ്; മനസ്സിൽതോന്നുന്നതു് തുറന്നു പറഞ്ഞു തീരും; അദ്ദേഹം തനി ഹിന്ദുവാണെന്നും മുതലാളികളോടും ജന്മിമാരോടും രാജാക്കന്മാരോടും പ്രേമമുള്ളവനാണെന്നും ഒരു തെററിദ്ധാരണ എങ്ങനെയോ പരന്നിട്ടുണ്ട്; അഥവാ തല്പരകക്ഷികൾ പരത്തിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ കാലം ആ ധാരണയെ നിശ്ശേഷം നീക്കാതിരിക്കയില്ല. ജീവിതത്തിൽ ഏറിയഭാഗം കിസാന്മാരുടെയും മിൽതൊഴിലാളികളുടെയും ക്ഷേമത്തിനു വേണ്ടി ചെലവഴിച്ച ആ ദേശഭക്തൻ വെറും 'മുതലാളി' പ്രിയനാണെന്നു പറയുന്നതിൽപരം മഹാപാപം മറെറാന്നില്ല.

സരോജിനി നായിഡു

★

കവിതാലങ്കതിയും, സമരപാടവവും രാജ്യതന്ത്രജ്ഞതയും ഒരു വ്യക്തിയിൽ സമ്മേളിച്ചു കാണുന്നതു് അത്ര സാധാരണമല്ല. ശ്രീമതി സരോജിനീ നായിഡു ആധുനികഭാരതത്തിലെ കവികോകിലമാണു്; സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിലെ പടയാളികളിൽ അഗ്രഗണ്യയാണു്; രാജ്യതന്ത്രജ്ഞയാണു്. സ്വതന്ത്രഭാരതത്തിലെ ഗവർണ്ണർ പദവി സമർത്ഥമായ വിധത്തിൽ വഹിക്കുന്നതിനു് ആ മഹതിക്കു് സാധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദേവി 1876 ഫെബ്രുവരിമാസം 13-ാംതീയതി ജനിച്ചു. അവരുടെ പൂർവ്വികന്മാർ ബംഗാളിൽ നിന്നു് ഹൈദരാബാദിൽ ചെന്നു താമസിച്ച ഒരു വൈദിക ബ്രാഹ്മണകുടുംബക്കാരായിരുന്നു. പിതാവായ അഘോരിനാഥ ചട്ടോപാദ്ധ്യായൻ എഡിൻബറോ സർവകലാശാലയിൽ നിന്നു് 'ഡാക്ടർ ഓഫ് സയൻസ്' എന്ന ബിരുദം സമ്പാദിച്ചിരുന്ന ഒരു മഹാ വൈജ്ഞാനികനായിരുന്നു. "ഭാരതഖണ്ഡം മുഴുക്കെ നോക്കിയാൽ അദ്ദേഹത്തിനെക്കാൾ പഠിപ്പുള്ളവരും ജനങ്ങളുടെ പ്രേമത്തിനു പാത്രീഭൂതരും ആയ പുരുഷന്മാർ വളരെ വിരളമാകുന്നു" എന്നാണു് സരോജിനീദേവി തൻെറ പിതാവിനെപ്പററി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

അദ്ദേഹം വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പൂജാരിയും തന്മയീഭാവവും ആയിരുന്നു. "എന്റെ പിതാവിൽ വൈജ്ഞാനിക രഹസ്യം അറിയുന്നതിനുള്ള യാതൊരു ഉൽക്കണ്ഠയാണോ പ്രബലമായി പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നതു് അതു തന്നെയാണു് എന്നിൽ സൌന്ദര്യോപാസനാരൂപത്തിൽ പരിണമിച്ചിട്ടുള്ളതു്" എന്നു് സരോജിനീദേവി സ്വയം സമ്മതിക്കുന്നു.

അഘോരനാഥൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നു തിരിച്ചു വന്നശേഷം ഹൈദരാബാദിലെ നൈസാം കാളേജ് സ്ഥാപിച്ചു് തന്റെ ജീവിതത്തെ അതിന്റെ അഭ്യുന്നതിക്കായി വിനിയോഗിച്ചു. സരോജിനി പ്രഥമസന്താനമായിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അതിരററ വാത്സല്യത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിൽ വളൎന്ന ആ ബാലികയ്ക്കു അതിബാല്യത്തിലേ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ വലിയ പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

പ്രതിഭാശാലിനിയായിരുന്നതിനാൽ 12-ാം വയസ്സിലേ മദ്രാസ് മെട്രിക്കുലേഷൻ പാസ്സായിട്ടു് ഉപരിവിദ്യാഭ്യാസാൎത്ഥം സീമയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. അതിനു മുമ്പുതന്നെ ലേഡി ആഫ് ദിലേക്ക് (സരോഭാമിനി) എന്ന ഇംഗ്ലീഷ് കവിത അവർ രചിച്ചതിനു പുറമേ ഒരു നാടകവും നിൎമ്മിച്ചുവത്രേ.

മൂന്നു വർഷത്തോളം സരോജിനി ലണ്ടനിലെ കിങ്സ്കാളേജിലും പിന്നീടു് കേംബ്രിഡ്ജിലും പഠിച്ച ശേഷം ഇററലിയ്ക്കു പോയി. പ്രാകൃതിക സൌന്ദര്യസമ്പൂർണ്ണവും

ദാന്തെ, വർജിൽ, റാഫേൽ, മൈക്കൽ, ഏഞ്ചലോ ഇത്യാദി കവികളുടേയും ചിത്രകാരന്മാരുടേയും ജന്മഭൂമിയും ആയ ആ രാജ്യത്തിൽ ചുററിസ്സഞ്ചരിച്ചതിനോടുകൂടി ആ ബാലികയുടെ കവിതാശക്തി സമൃദ്ധമായി.

1898-ൽ സരോജിനി ഹൈദരാബാദിലേക്കു തിരിച്ചു വന്നു. അചിരേണ ജാത്യാചാരങ്ങളെ എല്ലാം തിരസ്കരിച്ചിട്ട് ഡാക്ടർ മേജർ എം. ജി. നായിഡുവിനെ വിവാഹം കഴിച്ചു. ഭാരതീയ സ്ത്രീജനങ്ങളുടെ സമുദ്ധാരണത്തിനായി ജീവിതം സമർപ്പിച്ച ഈ സ്ത്രീരത്നം അവക്ക് ആദ്യമായി നല്കിയ സന്ദേശവും ഇതായിരുന്നു.

1919 ൽ ഹോംറൂൾലീഗിൽ ചേർന്നിട്ട് സരോജിനി വീണ്ടും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെന്ന് ഭാരതീയ സ്ത്രീകളുടെ അവകാശങ്ങളെ പുരസ്കരിച്ച് ഒരു പ്രസംഗപരമ്പര നടത്തി. വാസ്തവത്തിൽ ഭാരതീയ വനിതാജനാന്ദോളനത്തിന്റെ ജനയിത്രി ശ്രീമതി സരോജിനീനായിഡു ആണെന്നു പറയാം. എന്നാൽ പാശ്ചാത്യ വിദ്യാസമ്പന്നയെങ്കിലും ആ മഹതി ഭാരതീയ മാതൃത്വത്തിന്റെ മഹനീയതയെ ഒരുകാലത്തും മറന്നിട്ടില്ല. ഒരിക്കൽ ബംഗാളിലെ ഒരു ഗവർണ്ണർ ധാര ഇന്ത്യൻസ്ത്രീകൾക്ക് അപമാനജനകമായ ചില വാക്കുകൾ പ്രസംഗമദ്ധ്യേ ഉച്ചരിച്ചുപോയി. അയാൾ ക്ഷമായാചനം ചെയ്യുംവരെ സരോജിനീനായിഡു ശക്തിപൂർവകമായ പ്രക്ഷോഭണം നടത്തി.

സരോജിനീദേവിയുടെ ജീവിതത്തിനെ സാമ്പ്രദായികത സ്പർശിക്കപോലും ചെയ്തിരുന്നില്ല. മുസ്ലിം സംസ്കാ

ത്തിന്റെ നിർഭീകതയേയും സാഹോദര്യബോധത്തെയും
അവർ സർവാത്മനാ സ്വീകരിച്ചു. തന്നിമിത്തം ഹൈദ
രാബാദിലെ ഹിന്ദുസമാജങ്ങളിലെന്നപോലെ മുസ്ലിംസദ
സ്സുകളിലും അവർ ബഹുമാനിക്കപ്പെട്ടുപോന്നു.

ദുഃഖിതന്മാരോടുള്ള സഹാനുഭൂതി സരോജിനീദേ
വിയിൽ ബാല്യംമുതല്ക്കു കണ്ടുവന്ന ഒരു വിശിഷ്ടഗുണമാ
യിരുന്നു. ആ സഹാനുഭൂതിയാണു് അവരെ ഇന്ത്യൻ
രാഷ്ട്രീയസമരത്തിലേയ്ക്കു ശക്തിപൂർവം തള്ളിവിട്ടതും.
1913-ൽ ലഖ്നൌ മുസ്ലിംലീഗിന്റെ ഒരു യോഗത്തിൽ
വച്ചു ചെയ്ത പ്രസംഗം അവരുടെ യഥാർത്ഥ മനോഭാ
വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തി. ഹിന്ദു-മുസ്ലിം ഐക്യത്തിന്റെ
സന്ദേശവാഹികളിൽ അത്യുന്നതമായ ഒരു സ്ഥാനം
ദേവിയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ സകല ജനത
യോടും സമഭാവത്തിൽ പെരുമാറത്തക്കവണ്ണം സരോജി
നീദേവിയുടെ മാനസികസ്ഥിതിയും അത്രയ്ക്കു വിസ്തൃത
മാണു്. 1915-ലെ കാൺഗ്രസ്സ് യോഗത്തിലും അടുത്ത
വർഷത്തിലെ പാട്നാ സമ്മേളനത്തിലും അവർ
ഹിന്ദു—മുസ്ലിം മൈത്രിയെ പുരസ്കരിച്ചാണു് പ്രധാന
മായി സംസാരിച്ചതു്. പാട്നായിൽ വച്ചു് അവർ
പ്രസംഗിച്ചു:—"അവർ (മുസ്ലീങ്ങൾ) ഈ ദേശത്തു് വീടു
കെട്ടിപ്പാർക്കാനായിട്ടാണു വന്നതു്. മാതൃഭൂമിയെ സമ്പന്ന
യാക്കിത്തീർക്കുന്നതിനു വേണ്ടി നവസന്താനങ്ങളെ ഉല്പാദി
പ്പിക്കണമെന്നായിരുന്നു അവരുടെ ഉദ്ദേശം. ആ സ്ഥിതി
ക്കു് അവരെ ഈ നാട്ടിലെ പ്രജകളിൽ നിന്നു് എങ്ങനെ

അകററി നിൎത്താൻ സാധിക്കും? ഭൂതകാലത്തു് എപ്പൊ-ഴെങ്കിലും, അവർ ഹിന്ദുക്കളിൽ നിന്നു വേർതിരിഞ്ഞിരുന്നതായി ചരിത്രം ലക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നുണ്ടോ? നേരെ മറിച്ചു് അവർ ഈ ഭൂമിയെ മാതൃഭൂമിയായി അംഗീകരിച്ചു് ഇവിടത്തെ പ്രജകളായിത്തീൎന്നശേഷം നമ്മുടെ മാംസത്തിനു മാംസമായും രക്തത്തിനു രക്തമായും തീൎന്നു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നു തെളിയിക്കാൻ കഴിയും.”

അങ്ങിനെ ഇരിക്കവെയാണു് അമൃതസരസ്സിലെ കൂട്ടക്കൊല നടന്നതു്—അതിനോടുകൂടി ഗാന്ധിജി കാൺഗ്രസ്സിന്റെ നേതൃത്വം കൈക്കൊണ്ടു് അസഹയോഗപ്രസ്ഥാനം പ്രഖ്യാപിച്ചു. ആ അസഹയോഗാന്ദോളനത്തിന്റെ സന്ദേശം കന്യാകുമാരി മുതൽ ഗോകർണ്ണംവരെ മാറെറാലികൊണ്ടു. ആസമയത്താണു് സരോജിനീദേവി ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നു തിരിച്ചു വന്നതു്. ബൊംബെയിൽ അടുത്തതിനോടുകൂടി അവർ ഗാന്ധിജിയുടെ പാദത്തിൽ ആത്മാൎപ്പണം ചെയ്‌വാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. 1920-ൽ അവർ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വച്ചു് പഞ്ചാബിലെ ദുർഘടനകളെപ്പററി പ്രസംഗിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കവേ പ്രസ്താവിച്ചു:—“എന്റെ സോദരികൾ വസ്ത്രരഹിതരാക്കപ്പെട്ടു; അവർ ചാട്ടകൾകൊണ്ടു് നിർദ്ദയം അടിക്കപ്പെട്ടു; അവരുടെ മാനം അപഹരിക്കപ്പെട്ടു.”

അവർ ദക്ഷിണഭാരതം ഒട്ടുക്ക സഞ്ചരിച്ചു് ഗാന്ധിയൻ തത്വങ്ങളെ പ്രചരിപ്പിച്ചു. 1922-ൽ തിരുവിതാംകൂറും സന്ദർശിക്കുകയുണ്ടായി. അക്കൊല്ലം തന്നെ ഗാന്ധിജി

അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം ദേവിയോടു പറഞ്ഞതു് ഇങ്ങനെയായിരുന്നു:—“ഭാരതത്തിന്റെ ഐക്യത്തെ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കൈകളിലാണു് ഏല്പിക്കുന്നതു്.”

രാപകൽ ഇടവിടാതെ നാടു ചുററിസ്സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ ദേവിയുടെ ശരീരസുഖം തീരെ അസ്തമിച്ചു. എന്നിട്ടും അതിനെ വകവയ്ക്കാതെ ഭാരതീയ ജാഗരണ സന്ദേശത്തെയും വഹിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ സിലോൺ സന്ദർശിച്ചു. അവിടെവച്ചു് ഇൻഡ്യൻ പുനരുത്ഥാനത്തെപ്പററി നടത്തിയ പ്രഭാഷണത്തെക്കുറിച്ചു് തദ്ദേശീയ കാൺഗ്രസ്സിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷനായ മി. ജെ. സി. പെരേരാ ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിക്കയുണ്ടായി.

“രവീന്ദ്രൻ എപ്രകാരം ഭാരതീയ പുനരുത്ഥാനത്തിന്റെ ഏക പുരുഷകവിയായിരിക്കുന്നോ അതുപോലെ സരോജിനീദേവി അതിന്റെ ഏക കവയിത്രി ആയി ശോഭിക്കുന്നു.”

മഹാത്മാ ഗാന്ധിയുടെ ജയിൽ പ്രവേശനത്തോടുകൂടി അസഹയോഗത്തിന്റെ ശക്തി ഏറെക്കുറെ ശിഥിലമായി. സി. ആർ. ദാസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ നിയമസഭാപ്രവേശനത്തിനായി നിലകൊള്ളുന്ന ഒരു പുതിയ കക്ഷി കാൺഗ്രസ്സിനുള്ളിലുണ്ടായി. സരോജിനീദേവി ആ കക്ഷിയുടെ സമാരംഭത്തെ സർവ ശക്തികളും പ്രയോഗിച്ചു് എതിർത്തു.

ഈ നാട്ടിൽ അധിവസിക്കുന്ന ഭാരതീയരുടെ കാര്യത്തിൽ മാത്രമല്ല ദേവിയുടെ ശ്രദ്ധ പതിഞ്ഞിരുന്നതു്.

സമയബന്ധക്കൂലിപ്രസ്ഥാനത്തിനെതിരായി നടത്തിയ ഒരു പ്രക്ഷോഭണമദ്ധ്യേ സരോജിനീദേവി ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചു. "നിങ്ങളുടെ സ്ത്രീജനങ്ങൾ വിദേശങ്ങളിൽ അനുഭവിക്കുന്ന അപമാനത്തെ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയരക്തത്താൽ നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യുവിൻ. ഈ സായംകാലത്തു് നിങ്ങൾ കേട്ട വാക്കുകൾ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ ഭയങ്കര കോപാഗ്നി ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചിരിക്കും. ഭാരതീയരേ, അതു് സമയബന്ധക്കൂലിസ്സമ്പ്രദായത്തിന്റെ ചിതാഗ്നിയായിത്തീരട്ടെ."

ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിൽ നടന്നുവന്ന ഇൻഡ്യൻ കാൺഗ്രസ്സിന്റെ മൊംബാസാസമ്മേളനത്തിൽ ആദ്ധ്യക്ഷം വഹിച്ചതു് സരോജിനീനായിഡു ആയിരുന്നു. അദ്ധ്യക്ഷപീഠത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു് അവർ ഉപദേശിച്ചു:— "നിങ്ങൾ ഏകസ്വരത്തിൽ സർക്കാരിനോടു പറയൂ, പ്രാകൃത ജഗത്തിൽ, ഒരു പക്ഷേ നദിയുടെ ഗതിയെ പിന്നോട്ടു തിരിച്ചുവിടാൻ കഴിയുമെന്നു വന്നാലും, നിങ്ങളുടെ നിശ്ചയനദിയെ പിന്നോക്കം നയിപ്പാൻ ആർക്കും സാധിക്കയേ ഇല്ലെന്നു പറയൂ."

1924-ൽ ദക്ഷിണാഫ്രിക്കാപര്യടനം കഴിഞ്ഞു തിരിച്ചു വന്നപ്പോൾ സരോജിനീദേവിയെ കൃതജ്ഞരായ ബോംബെ നിവാസികൾ ഹൃദയപൂർവം സ്വാഗതമരുളി. അഞ്ചു കൊല്ലങ്ങൾക്കുശേഷം അവർ കിഴക്കെ ആഫ്രിക്കയും സന്ദർശിച്ചു.

1924-ൽ ഇൻഡ്യൻ നാഷണൽ കാൺഗ്രസ്സിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷയായി തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടതു് സരോജിനീദേവി

യായിരുന്നു. ഈ പദവി ദേശസേവനത്തിൽ വലിയ ത്യാഗങ്ങൾ അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള അപൂർവ്വം ചിലർക്ക് മാത്രമേ നൽകപ്പെടാറുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അന്നു ആ മഹതി ചെയ്ത അദ്ധ്യക്ഷപ്രസംഗം അവശ്യം എല്ലാവരും പഠിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണ്. അവർ പറഞ്ഞു:—"സ്വാതന്ത്ര്യസമരത്തിൽ ഭയമൊന്നു മാത്രമാണ് അക്ഷന്തവ്യമായ വിദ്രോഹം; നിരാശ മാത്രമാണ് ഒരിക്കലും ക്ഷമിച്ചുകൂടാത്ത പാപം."

1929-ൽ അമേരിക്കയിൽ സഞ്ചരിച്ച് ഭാരതീയ സന്ദേശത്തെ അവിടെയും പ്രചരിപ്പിച്ചു. ആക്കൊല്ലം അവസാനത്തിൽ ലാഹോർ കോൺഗ്രസ്സിൽ വച്ച് 'സമ്പൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യലക്ഷ്യം' പ്രഖ്യാപിതമാവുകയും തുടർന്നു സാർവ്വജനീന സത്യാഗ്രഹം ആരംഭിക്കയും ചെയ്തപ്പോൾ ഗാന്ധിജിയുടെ പിന്നിൽ സരോജിനിയും സമരസന്നദ്ധയായി നിലകൊണ്ടു. ഉപ്പുസത്യാഗ്രഹത്തിൽ അവരും പങ്കുകൊള്ളുകയും 1930 മേ മാസത്തിൽ ബന്ധനസ്ഥയാവുകയും ചെയ്തു.

പിന്നീട് 1942-ലെ സമരത്തിലും അവർ കാരാഗൃഹവാസം വരിച്ചു. അനന്തരം ഉണ്ടായ രാഷ്ട്രീയസമാലോചനകളിലെല്ലാം ദേവിയും സജീവമായി പങ്കുകൊണ്ടു.

സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിയോടുകൂടി ആ ശ്രീമതി ബി. സി. റായിക്കു പകരം യു. പി. ഗവർണ്ണറായി നിയമിക്കപ്പെട്ടു. ഒരു സ്ത്രീ ഈ ഉൽകൃഷ്ടമായ പദവി ലോകത്തിൽ ഇദംപ്രഥമമായിട്ടാണ് വഹിക്കുന്നതെന്നു പറയാം. പശ്ചിമദേശത്തുനിന്നും മി. റായി തിരിച്ചുവന്നുവെങ്കിലും അദ്ദേഹ

ത്തിന് ആ ഉദ്യോഗത്തിൽ ഇരിപ്പാൻ മനസ്സില്ലായ്കയാൽ സരോജനീദേവി തന്നെ ഇപ്പോഴും ഗവർണ്ണരായിരിക്കുന്നു.

ഒരു കവയിത്രി എന്ന നിലയിലും സരോജിനീദേവിക്ക് അത്യുന്നതമായ ഒരു നിലയാണുള്ളത്. യേററ്സ്, എഡ്മണ്ട് ഗോസ് തുടങ്ങിയ പല പാശ്ചാത്യ കവികളും വിമർശകന്മാരും അവരുടെ കവിതകളെ മുക്തകണ്ഠം പ്രശംസിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗോൾഡൻ ത്രെഷോൾഡ് (സ്വർണ്ണദേഹളി), കാലവിഹംഗം, തകർന്ന ചിറക് മുതലായ കവനങ്ങൾ ഭാരതീയരുടെ ആശകളേയും അഭിലാഷങ്ങളേയും ആകാംക്ഷകളേയും സുന്ദരമായ വിധത്തിൽ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

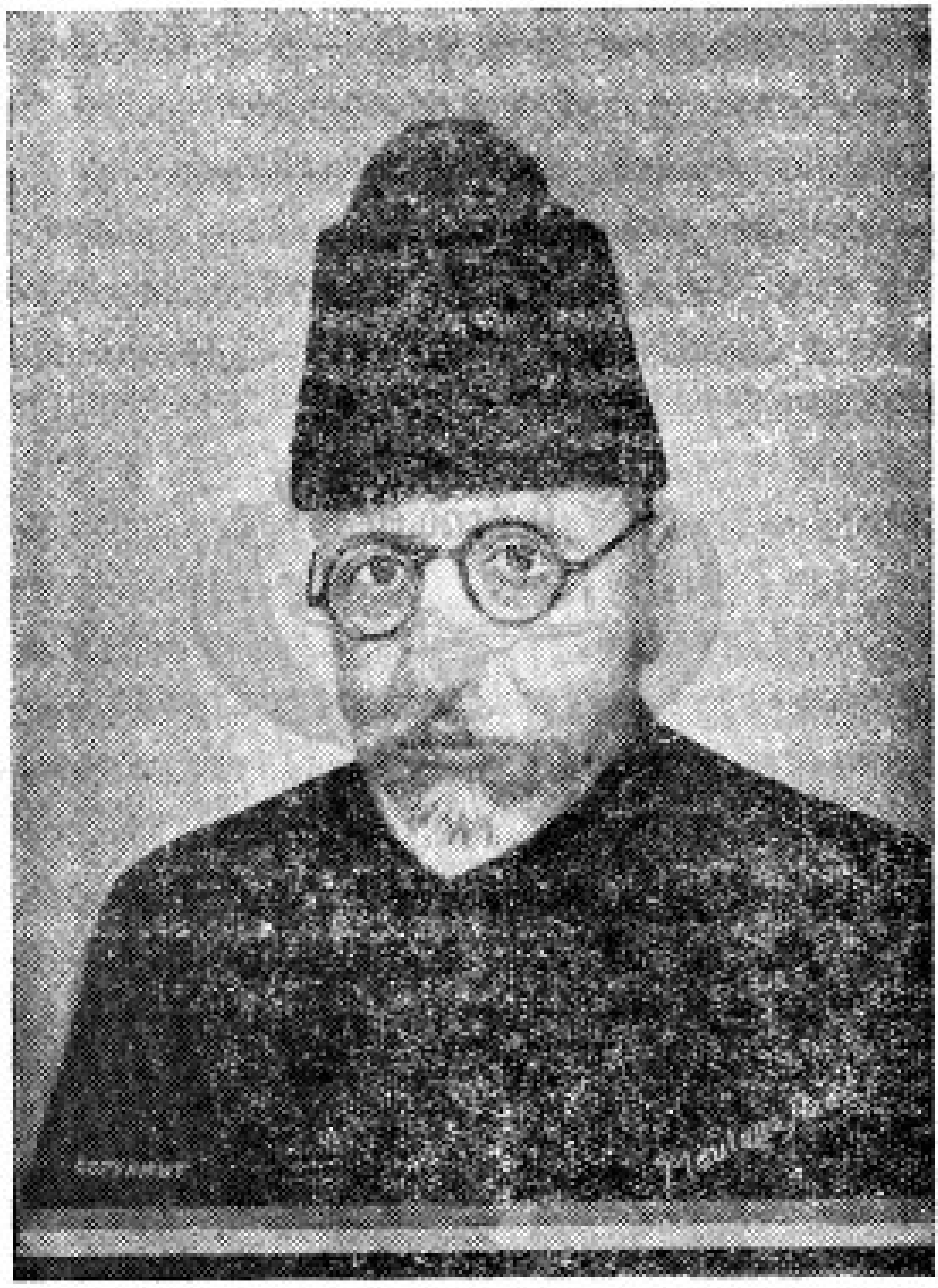

അബുൽകലാം ആസാദ്

★

ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രതന്ത്രീയ ചരിത്രത്തിൽ ആസാദിനുള്ള സ്ഥാനം അദ്വിതീയമാകുന്നു. കഴിഞ്ഞ മുപ്പതിൽപ്പരം വർഷങ്ങൾക്കിടയിൽ സകല വ്യത്യാസങ്ങളേയും വിസ്മരിച്ചു് സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കു വേണ്ടി ഇൻഡ്യൻനാഷണൽ കാൺഗ്രസ്സിനോടു സഹകരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കേണ്ട ആവശ്യകതയെപ്പററി മുസൽമാന്മാരെ നിരന്തരം ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഏകമുസ്ലിം വ്യക്തി അദ്ദേഹമാണു്. കാൺഗ്രസ്സിൻെറ ആദർശങ്ങളിൽ നിന്നു തെല്ലുപോലും വ്യതിചലിക്കാതെയും ദുർഘടദശാസന്ധികളിൽ അതിൻെറ ശക്തിമന്ദിരമായും ജീവിച്ച ചുരുക്കം ചിലരിൽ ഒരുവനാണു് അദ്ദേഹം. ഇന്നു് അദ്ദേഹത്തിനെ ഭാരത രാഷ്ട്രീയമണ്ഡലത്തിലെ അത്യുന്നതമായ ഒരു സ്ഥാനത്തെ അലങ്കരിക്കുവാനിടയാക്കിയതു് അദ്ദേഹത്തിൻെറ സ്വഭാവശുദ്ധിയും ദേശീയൈക്യത്തിനായി ത്യാഗപൂർവ്വം ചെയ്തിട്ടുള്ള മഹനീയ സേവനവും വ്യക്തിമാഹാത്മ്യവുമാകുന്നു. സർ സയ്യിദിൻെറ കാലം മുതല്ക്കു് കാൺഗ്രസ്സിൽ നിന്നു മുസ്ലീങ്ങൾ വേർപിരിഞ്ഞു തുടങ്ങി; ജിന്നാസാഹിബിൻെറ ദ്വിരാഷ്ട്രസിദ്ധാന്തം അവരുടെ വിഘടനപ്രവണതയ്ക്കു മകുടം ചാർത്തി—എന്നാൽ അക്കാലമെല്ലാം അചഞ്ചലമായ ദേശീയതാബോധത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹം കാൺഗ്രസ്സിനുള്ളിൽത്തന്നെ വർത്തിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ രാജ്യസ്നേഹത്തിനു് ഇതിൽ കൂടുതൽ തെളിവു വേണോ?

‘ആസാദ്’ മററു പല മുസ്ലിംനേതാക്കന്മാരെപ്പോലെ ഇന്നലത്തെ മഴയ്ക്കു് ഇന്നു കുരുത്ത തകരയല്ല. അക്ബർ

ചക്രവർത്തിയുടെ കൊട്ടാരത്തെ അലങ്കരിച്ചിരുന്ന ഷെയ്ക്ക ജമാലുദ്ദീൻെറ വംശജനായിരുന്നു ആസാദിൻെറ പിതാ

വായ മൌലാനാ ഖൈരുദ്ദീൻ. 1857-ലെ രാജ്യവിപ്ലവ
ത്തിനു ശേഷം ആ മുസ്ലിം വൈദികവൎയ്യൻ തുൎക്കി സുൽത്താ
നായ അബ്ദുൽ ഹമീദ്ഖാന്റെ ക്ഷണം അനുസരിച്ചു്
കാൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേയ്ക്കു താമസം മാററി.
അദ്ദേഹം അവിടെ വെച്ചു രചിച്ച പല പുസ്തകങ്ങളും
ഇന്നും അറബിസാഹിത്യത്തിലെ അമൂല്യ നിധികളായി
ഗണിക്കപ്പെടുന്നു. 1872-ൽ മക്കത്തെ നഹര് ഇ സുബൈദ
യുടെ പരിഷ്കരണാൎത്ഥം അദ്ദേഹം സകുടുംബം അങ്ങോട്ടു
പുറപ്പെട്ടു. വിശുദ്ധ നബിയുടെ ജന്മഭൂമിയായ മക്കത്തു
വെച്ചു് 1888 സെപ്തംബർ മാസമായ അറബിവൎഷം
1305-ൽ അബുൽകലാം ആസാദ് ജനിച്ചു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാവും ഒരു അറബിഭാഷാ വിദു
ഷിയായിരുന്നു. മദീനായിലെ പരിശുദ്ധ മുഫ്തിയായി
രുന്ന ഷെയ്ക് മുഹമ്മദ്ബിൻ തഹീറിന്റെ ഭ്രാതൃപുത്രി
യും, ഡൽഹി ചക്രവൎത്തിമാരായ ഷാജഹാൻ, അക്ബർ
ദ്വിതീയൻ എന്നിവരുടെ വിദ്യാഭ്യാസ മന്ത്രിയായ മുനാ
വിർ ഉദ്ദീനിന്റെ പുത്രിയും ആയിരുന്നതിനാൽ ആ
മഹതി വിശുദ്ധ ഖുറാൻ നല്ലപോലെ പഠിച്ചിരുന്നു.

1898-ൽ ഈ കുടുംബം കൽക്കത്തയിലേക്കു മടങ്ങി
വന്നു. അന്നു് ആസാദിനു് കഷ്ടിച്ചു പതിനൊന്നു വയസ്സേ
പ്രായമുണ്ടായിരുന്നുള്ളുവെങ്കിലും അറബി നല്ലപോലെ
വശമായിരുന്നു. നിശിതമായ ബുദ്ധിയും ഗ്രഹണ പാടവവും
ജ്ഞാനതൃഷ്ണയും അദ്ദേഹത്തെ സവിശേഷം അനുഗ്രഹി
ച്ചിരുന്നതിനാൽ അന്നുതന്നെ അദ്ദേഹം ഒരു നല്ല പണ്ഡി
തനായിത്തീൎന്നതിൽ അത്ഭുതപ്പെടാനില്ല. അറബി, മാതാ
വിൽ നിന്നും ഉർദുവും പേർഷ്യനും പിതാവിൽ നിന്നു
മാണു് പഠിച്ചതു്. മുസൽമാൻമാൎക്കു് അക്കാലത്തു്

ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയോട് പൊതുവെ വെറുപ്പായിരുന്നതി
നാൽ ആസാദിന്റെ പിതാവ് അദ്ദേഹത്തിനെ ഇംഗ്ലീഷ്
പള്ളിക്കൂടത്തിൽ അയച്ചതേ ഇല്ല.

പതിനഞ്ചു വയസ്സായപ്പോഴേക്കും അദ്ദേഹം ഖുറാന്റെ
'ഹാഫിസ്' ആയിത്തീരുകയും വൈദിക പ്രസംഗങ്ങൾ
നടത്താൻ തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ജ്ഞാനതൃഷ്ണ
അദ്ദേഹത്തെ കൈറോവിലെ അല് അജ്ഹർ എന്ന
പ്രസിദ്ധ സർവകലാശാലയിലേക്കു നയിച്ചു. അവിടത്തെ
വിദ്യാഭ്യാസം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിജ്ഞാനക്ഷിതിജ
ത്തിന്റെ വ്യാപ്തി വർദ്ധിപ്പിച്ചു. 1909-ൽ പിതാവിന്റെ
മരണശേഷമാണ് മൌലാനാ ഇംഗ്ലീഷു പഠിക്കാൻ തുട
ങ്ങിയതു്. അദ്ദേഹത്തിനു് ഇംഗ്ലീഷു് നല്ലപോലെ വശമി
ല്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്ന പലരും നമ്മുടെ നാട്ടിലുണ്ടു്.
എന്നാൽ വാസ്തവം അതല്ല. അദ്ദേഹത്തിനു് യാതൊരു
ക്ലേശവും കൂടാതെ ഇംഗ്ലീഷിൽ എത്രനേരം വേണമെങ്കിലും
സംസാരിക്കാമെന്നു മാത്രമല്ല. ഇംഗ്ലീഷ് സാഹിത്യത്തെ
പ്പറ്റി വിപുലമായ വിജ്ഞാനവുമുണ്ടു്.

ആസാദിനെ ഒരു വൈദികനാക്കണമെന്നായിരുന്നു
പിതാവിന്റെ ആഗ്രഹം. എന്നാൽ അദ്ദേഹം പത്രപ്രവ
ത്തനത്തിലേക്കാണു് തിരിഞ്ഞതു്. പതിനഞ്ചാം വയ
സ്സിൽ അദ്ദേഹം ലിസാനല് സിദ്ദിക് 'യഥാർത്ഥ യുവാവു്'
എന്ന പ്രസിദ്ധ പത്രത്തിന്റെ ആധിപത്യവും സ്വീക
രിച്ചു. പ്രസിദ്ധ ഉർദുകവിയായ മൌലാനാ അല്താഫ്
ഹുസൈൻ ഹാലി ഈ യുവാവിന്റെ ലേഖനങ്ങളെ ശ്രദ്ധാ
പൂർവം വായിച്ചു് അഭിനന്ദിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. പതിനാ
റാമത്തെ വയസ്സിൽ അദ്ദേഹം ലാഹോറിലെ അഞ്ജുമനീ
ജമാഅത്ത് ഇസ്ലാമിന്റെ വാർഷികയോഗത്തിൽ അദ്ധ്യക്ഷ

നായി ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടു. ആ യോഗത്തിൽ സന്നിഹിതരായിരുന്ന ഇക്ബാൽ, ഹലി തുടങ്ങിയ മഹാകവികൾക്ക് ഈ യുവാവിനെ പരിചയപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തപ്പോൾ അവർ എല്ലാം അമ്പരന്നുപോയി. ഇത്ര ചെറുപ്പത്തിലേ ഈ മാതിരി ശക്തിയേറിയ ഒരു തൂലിക അദ്ദേഹത്തിന് എങ്ങനെ വശപ്പെട്ടുവെന്നായിരുന്നു അവരുടെ വിസ്മയം. "പ്രായത്തിൽ പയ്യൻ; പഠിപ്പിൽ വൃദ്ധൻ" എന്നാണ് നവാബ് മോഹസിനുൽ മുൽക് അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി മറ്റൊരിക്കൽ പ്രസ്താവിച്ചത്. 1904-ൽ ഒരു നേരംപോക്ക നടന്നത് പ്രസ്താവയോഗ്യമാകുന്നു. ആസാദ് മൌലാനാ ശിബ്ലിയെ സന്ദർശിക്കാനായി ബോംബെയിൽ ചെന്നിരുന്നു. ശിബ്ലി ആസാദിന്റെ ലേഖനങ്ങൾ വായിച്ചിരുന്നു. തന്നെ സന്ദർശിച്ച യുവാവ് ആസാദിന്റെ പുത്രനാണെന്നു തെറ്റിദ്ധരിച്ചിട്ട് അബുൽകലാമിന്റെ പാണ്ഡിത്യത്തെയും പ്രസംഗചാതുരിയെയും മറ്റും പറ്റി വളരെ അഭിനന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു. ഒടുവിൽ ആ യുവാവു തന്നെയാണ് സാക്ഷാൽ ആസാദ് എന്നു ധരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം വിസ്മയാഭിഭൂതനായത്രേ.

അക്കാലത്ത് സർ അബ്ദുൽകാദർ 'മഖ്സൻ' എന്നൊരു പത്രം നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിലും ആസാദ് തുടരെത്തുടരെ ലേഖനങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി.

മൌലാനാ അന്നും തീവ്രദേശാഭിമാനിയായിരുന്നു. ബംഗാളിലെ അരാജക കക്ഷിയുടെ ഭീകരപ്രവർത്തനങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിനും പങ്കുണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് ചില ഗവണ്മെന്റു് റിപ്പോർട്ടുകളിൽ പറഞ്ഞു കാണുന്നുവെങ്കിലും അതിൽ തെല്ലുപോലും വാസ്തവമില്ല.

ഇങ്ങനെ ഇരിക്കവെ ആണ് സർ സയ്യദ് അഹമ്മദ്ഖാൻ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തതു്. 1857 മുതല്ക്കു് ഇംഗ്ലീഷ് ഭരണാധികാരികളുടെ സംശയപാത്രമായിരുന്ന മുസ്ലീങ്ങളെ അകററുന്നതിനും അവരുടെ ഇടയ്ക്കു് ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനും ആയിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിൻെറ പ്രധാന ശ്രമം. വിഭജിച്ചു ഭരിക്കുന്നതിൽ അഭിരുചിയരായിരുന്ന ബ്രിട്ടീഷുകാർ അദ്ദേഹത്തെ വേണ്ടും വിധം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ 1905-ൽ മുസ്ലിംലീഗ് സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടു. 1880-ൽ അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ചിരുന്ന ആലിഗർ കാളേജ് വഴിക്കു കാൺഗ്രസ് വിദ്വേഷം മുസ്ലിം യുവാക്കന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ അങ്കുരിപ്പിക്കാൻ സകല യത്നങ്ങളും നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു്. ലീഗു കൂടി ആയപ്പോഴും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഉദ്ദേശ്യം സഫലമാവുമെന്ന നില വന്നുചേൎന്നു. അങ്ങിനെ ഇരിക്കവെ ആണ് മൌലാനാ ആസാദ് 1912-ൽ അൽഹിലാൽ എന്ന ഉർദുവാരിക പുറപ്പെടുവിച്ചതു്. ആ മാസികയ്ക്കു് മുസ്ലിംജനതയെ ആകർഷിക്കുന്നതിനും തദ്വാരാ അഭ്യസ്തവിദ്യരായ യുവമുസ്ലീങ്ങളിൽ നിന്നു് ആലിഗർ മനോഭാവം നിഷ്കാസനം ചെയ്യുന്നതിനും സാധിച്ചു. പിന്നീടു് കാൺഗ്രസ് നേതാക്കന്മാരായിത്തീൎന്ന ചില മുസ്ലീങ്ങളുടെയും മാനസാന്തരത്തിനു കാരണഭൂതമായിത്തീൎന്നതു് ആസാദിൻെറ ലേഖനപരമ്പരയാണെന്നു നിസ്സംശയം പറയാം.

1914-ലെ മഹായുദ്ധത്തോടുകൂടി അൽഹിലാലിൻെറ പ്രസിദ്ധീകരണം തടയപ്പെട്ടു. ആസാദിൽ ആംഗലവിദ്വേഷവും ജൎമ്മൻ പക്ഷപാതവും ആരോപിക്കപ്പെട്ടു. വാരിക തടയപ്പെട്ടുവെങ്കിലും ആസാദ് മൗനമവലംബിച്ചില്ല. “അൽബലാഗ്” എന്നൊരു പുതിയ

പത്രം അദ്ദേഹം തുടങ്ങി. അദ്ദേഹത്തിന്ന പിന്തുണയായി അലി സഹോദരന്മാരുടെ സഖാവ് (ഇംഗ്ലീഷ്), ഹംദർദ്ദ് (ഉർദ്ദ്) എന്നീ പത്രങ്ങളും നിലകൊണ്ടു. ഇതെല്ലാം കണ്ടു കൊണ്ട് അധികാരിവർഗ്ഗം അടങ്ങിയിരിക്കുമോ? അവർ പ്രസ്തുത പത്രങ്ങളുടെ വായുമൂടിക്കെട്ടിയതിന്ന പുറമെ ആസാദിന്ന് യു. പി, ദില്ലി, പഞ്ചാബ്, മദ്രാസ്, സി. പി. എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിൽ പ്രവേശനവും നിരോധിച്ചു. 1916 മാർച്ച് 23-ാനു- ബംഗാൾ വിട്ട് ഒരിടത്തും ഇറങ്ങിപ്പോകരുതെന്ന് ഒരു കല്പനയും പുറപ്പെട്ടു.

ഈ ഭീഷണികൾക്ക് അദ്ദേഹം കീഴടങ്ങുമെന്നാണ് അധികാരികൾ വിശ്വസിച്ചിരുന്നത്. എന്നാൽ അദ്ദേഹം റാഞ്ചിയിലേക്ക മാറിത്താമസിക്കുകയും അവിടെ നിന്നും സ്നേഹിതന്മാർ മുഖേന തന്റെ സന്ദേശത്തെ ഭാരതഖണ്ഡം മുഴുവൻ പ്രചരിപ്പിക്കയും ചെയ്തു. അതു കണ്ടു ചകിതമായ ഗവമ്മെൻറ് അദ്ദേഹത്തിനേയും അലി സഹോദരന്മാരേയും തടങ്കലിൽ പാർപ്പിക്കാൻ നിർബന്ധിതമായി.

കാൺഗ്രസ്സ് ഈ നേതാക്കന്മാരുടെ കാര്യം സ്വയം ഏറെറടുത്ത് അവരുടെ മോചനത്തിനായി പ്രക്ഷോഭണം ആരംഭിച്ചു. 60000 പേരുടെ ഒപ്പുകൾ ഇട്ട ഒരു ഭീമഹർജ്ജി അവർ ഗവമ്മേൻറിൽ സമർപ്പിച്ചു. 1919 ഡിസംബർമാസം 25-ാനു- ആസാദ് മോചിതനായി.

ഇങ്ങനെ തടങ്കലിൽ ഇരുന്ന കാലത്തു രചിക്കപ്പെട്ടതാണ് തർജ്ജുമൻ ഉൽ ഖുറാൻ എന്ന ഖുറാൻ വ്യാഖ്യാനവും മററു ചില വിശിഷ്ട ഗ്രന്ഥങ്ങളും. ഈ കാലത്തിനിടയ്ക്കു ഇൻഡ്യയിൽ പലതും സംഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. തുർക്കിയോട് ഇംഗ്ലീഷ് ഗവമ്മെണ്ട് അനുവർത്തിച്ച നയം

മുസ്ലിം ജനതയുടെ ഒരു വലിയ വിഭാഗത്തെ ശത്രുക്കളാക്കി
ത്തീർത്തു. ജലിയാൻവാലാ കൂട്ടക്കൊലയും പഞ്ചാബിലെ
സൈനികഭരണവും ഇൻഡ്യ ഒട്ടുക്ക് പ്രക്ഷോഭണവഹ്നി
ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു. ഗാന്ധിജി കാൺഗ്രസ്സിന്റെ നേതൃത്വം
കൈക്കൊണ്ടു. 1920-ൽ ബംഗാൾപ്രാവിശ്യാഖിലാഫത്തു
യോഗത്തിൽ ഗാന്ധിജിയും സന്നിഹിതനായിരുന്നു. അവി
ടെവച്ചാണ് മൌലാനാ ആസാദ് സിവിൽനിയമലംഘ
നത്തിന്റെയും അസഹയോഗത്തിന്റെയും പദ്ധതി പര
സ്യമായി പ്രഖ്യാപിച്ചതു്.

അതിനെത്തുടർന്ന് 1920-ലെ കൽക്കത്താ കാൺഗ്ര
സ്സിൽ ഗാന്ധിജി അസഹയോഗനിശ്ചയം ഹാജരാക്കി.
അതിനെ ലജ്പത്റായി, സി. ആർ. ദാസ് മുതലായ
നേതാക്കന്മാർ സർവ ശക്തികളും ഉപയോഗിച്ചു് എതിർ
ത്തെങ്കിലും ആസാദ്, അലിസഹോദരന്മാർ, ഡാക്ടർ അൻ
സാരി എന്നീ ഖിലാഫത്തുകാരുടെ സഹായത്താൽ പ്രമേ
യം കഷ്ടിച്ചു പാസ്സായി. നാഗപുരം കാൺഗ്രസ്സും ആ
പ്രമേയത്തെ അംഗീകരിക്കാനിടയായതു് മൌലാനായുടെ
പ്രചരണ സാമർത്ഥ്യത്താലായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു ചണ്ഡ
വാത്യ എന്നപോലെ ഇൻഡ്യ ഒട്ടുക്ക സഞ്ചരിച്ചു് അതി
നു് അനുകൂലമായ പൊതുജനാഭിപ്രായം രൂപവൽക്ക
രിച്ചു.

ഇങ്ങനെ ഹിന്ദുമുസ്ലിം ഐക്യത്തിനു് ഗാന്ധിജിയും
ആസാദും വഴി തെളിച്ചു.

സമരം ആരംഭിച്ചു. 1921-ന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ അലി
സഹോദരന്മാർ, ഡാക്ടർ കിച്ചു്ലു, ജഗദ്ഗുരു ശങ്കരാ
ചാര്യർ, മൌലാനാ നാസിർ അഹമ്മദ്, പീർഗുലാം
മുജാദിദ്, മൌലവി ഹുസൈൻ അഹമ്മദ്, ഇവരെ

സക്കാർ പ്രാസിക്യൂട്ട് ചെയ്തു. ഗാന്ധിജിയും ആസാദും ശക്തിപൂർവം പ്രക്ഷോഭണം തുടൎന്നു. ലാഹൂറിലെ ജമായത് ഉല് ഉലാമാ ഈ ഹിന്ദിന്റെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ നടന്ന മഹായോഗത്തിൽ ആസാദ് ചെയ്ത പ്രസംഗത്തിൽ ഹിന്ദുമുസ്ലിം ഐക്യത്തെപ്പറ്റി ശക്തിപൂർവം വാദിച്ചതിനു പുറമെ മലബാറിലെ മാപ്പിളമാർ ബലം പ്രയോഗിച്ച് ഹിന്ദുക്കളെ മതപരിവൎത്തനം ചെയ്യുന്നതിനെ കഠിനമായി ആക്ഷേപിക്കയും ചെയ്തു.

അതേ സന്ദർഭത്തിൽ തന്നെയാണ് വെയിൽസ് രാജകുമാരൻ ഇന്ത്യാ സന്ദർശിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചതു്. ആ സന്ദർശനത്തെ പരിവർജ്ജനം ചെയ്യാൻ കാൺഗ്രസ്സും ഖിലാഫത്തുസംഘവും തീർച്ചപ്പെടുത്തി. തൽഫലമായി രാജകുമാരൻ സന്ദർശിച്ച നഗരങ്ങളിലെല്ലാം ഏതാനും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും പള്ളിക്കൂടം കുട്ടികളും മാത്രമേ കാണ്മാനുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. കല്ക്കത്തയിലെ ഹത്താൽ ഇപ്രകാരം പരിപൂർണ്ണവിജയത്തിൽ എത്തിച്ചതിനു കാരണഭൂതന്മാരായി പലരും ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും അവരിൽ പ്രസ്താവയോഗ്യരായിരുന്നതു് സി. ആർ. ദാസും ബോസും അബ്ദുൽകലാം ആസാദുമായിരുന്നു.

അതിന്റെ ഒക്കെ ഫലമായി കാൺഗ്രസ്സിലെയും ഖിലാഫത്തിന്റെയും വാളൻറിയർ സംഘടനകൾ നിയമവിരുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടു. സി. ആർ. ദാസ്സും ആസാദും കൂടി ആ നിയമത്തെ ലംഘിക്കാനും തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ആയിരം വാളൻറിയർമാരും ഒട്ടു വളരെ പ്രമുഖ നേതാക്കന്മാരും തടവിലാക്കപ്പെട്ടു. അക്കൂട്ടത്തിൽ ദേശബന്ധുവും ആസാദും ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. സൎക്കാർ അവരെ അലിപ്പൂർ ജയിലിൽ അടച്ചു.

ആ വിചാരണാസമയത്തു് ദാസ് കോടതിയിൽ സമർപ്പിച്ച പത്രിക അവശ്യം എല്ലാവരും വായിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണ്. ബ്രിട്ടീഷ്ഗവണ്മെൻറ് സ്ഥാപിതമായ കാലം മുതല്ക്ക് അവർ നാട്ടിന്നവരുത്തിക്കൂട്ടിയിട്ടുള്ള കെടുതികളെ എല്ലാം അതിൽ വ്യക്തമായി ചിത്രീകരിച്ചിരുന്നു. ആ പത്രികയോട് ഒപ്പം നില്ക്കത്തക്കവണ്ണം മറെറാരു പത്രിക ഉണ്ടെങ്കിൽ ഗാന്ധിജി അദ്ദേഹത്തിൻെറ വിചാരണാവസരത്തിൽ സമർപ്പിച്ചതു മാത്രമാണ്.

സഹനസമരം വിജയപൂർവ്വം ഗാന്ധിജി നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ്കോയ്മയുടെ അടിവാരം കലുങ്ങിത്തുടങ്ങി. അല്പകാലംകൂടി ആ നിലയിൽ മുന്നോട്ടു പോയിരുന്നെങ്കിൽ ഇംഗ്ലീഷുകർ അന്നേ നാടുവിടുമായിരുന്നു. എന്നാൽ ചൌരിചൌറയിൽവച്ചുണ്ടായ അനിഷ്ടസംഭവങ്ങൾ നിമിത്തം അഹിംസാവ്രതക്കാരനായ ഗാന്ധിജി സഹനസമരത്തെ നിറുത്തിവച്ചുകളഞ്ഞു. എന്തൊരാശ്വാസമാണെന്നോ ബ്രിട്ടീഷ്കോയ്മക്ക് അപ്പോഴുണ്ടായതു്! ഗാന്ധിജിയുടെ ഈ പ്രവൃത്തി നിമിത്തം കാൺഗ്രസ്സിൽ ഒരു പിളർപ്പുണ്ടായതു് അവരെ കൂടുതൽ സന്തോഷിപ്പിച്ചു. ഗാന്ധിജിയും അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു.

ഗയാ കാൺഗ്രസ്സിൽ വച്ചു് സി. ആർ. ദാസ് സ്വരാജ്കക്ഷി രൂപവൽക്കരിച്ചു. ആ പിളർപ്പിനെ നികത്താൻ കഴിവുള്ള രണ്ടു വ്യക്തികളേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. ഗാന്ധിജിയും ദാസും. അവർ രണ്ടുപേരും ജയിലിലുമായിരുന്നു. പതിന്നാലു ദിവസങ്ങൾക്കു ശേഷം ഭാഗ്യവശാൽ ദാസ് വിമുക്തനായി. ഒരിക്കലും ഇണങ്ങാത്തവരെ തമ്മിൽ യോജിപ്പിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള സാമർത്ഥ്യം

ഒന്നു മേവറെയാണ്. അദ്ദേഹം വെളിക്ക വന്നതിനോടു കൂടി പത്രപ്രതിനിധികളോട് ഇപ്രകാരംപ്രസ്താവിച്ചു:—

"ജയിലിൽ നിന്നു പുറത്തു വന്ന ഉടനേ ഞാൻ ആദ്യമായി കാണുന്നതു് കാൺഗ്രസ്സിലെ പിളർപ്പാണു്. രണ്ടു കക്ഷികളേയും കൂട്ടി ഇണക്കുന്നതു് എൻെറ പ്രഥമ കർത്തവ്യമായി ഞാൻ കരുതുന്നു.

ബോംബെയിൽ വച്ചു കൂടിയ എ. ഐ സി. സി. യോഗം കക്ഷിപ്പിണക്കത്താൽ പരാജയപ്പെട്ടു. ഡില്ലിയിൽ വച്ചു് ഒരു സ്പെഷ്യൽയോഗം വിളിച്ചുകൂട്ടി. അതിൻെറ ആദ്ധ്യക്ഷം വഹിച്ചതു് ആസാദായിരുന്നു. അഹോ! എന്തൊരു വിസ്മയം! മുപ്പത്തിഞ്ചു വയസ്സു മാത്രം പ്രായമുള്ള ഒരു യുവാവു് മററാക്കും സാധിക്കാതിരുന്ന മഹാകർമ്മം നിഷ്പ്രയാസം സാധിച്ചു. അദ്ദേഹം എഴുതി ഉണ്ടാക്കിയ രഞ്ജക പ്രമേയത്തെ ഇരുകൂട്ടരും അംഗീകരിച്ചു. ഇതിനു മുമ്പു് മററാരും ഈ പ്രായത്തിൽ കാൺഗ്രസ്സ് പ്രസിഡൻറായിരുന്നിട്ടില്ല.

ആഭ്യന്തരമായ ഈ പിളർപ്പു് ഒരു വിധം ശമിച്ചുവെങ്കിലും മററു വഴിക്കുകൂടി വേറൊരു വഴക്കുതുടങ്ങി. തബ്‌ലീഗ് പ്രസ്ഥാനവും അതിനോടുകൂടെ ശുദ്ധിസമരാന്ദോളനവും എങ്ങിനെയോ പൊട്ടിപുറപ്പെട്ടു് ഹിന്ദുമുസ്ലിം മൈത്രിയെ വേരോടെ അറുത്തു കളയുമെന്ന നിലയായി. ഡില്ലീ കാൺഗ്രസ്സു കഴിഞ്ഞ ഉടനെ എല്ലാ ദിക്കുകളിലും സാമുദായിക ലഹളകൾ ഉണ്ടായി. ഗാന്ധിജി ദീർഘകാലത്തെ ഉപവാസവും സമാരംഭിച്ചു. മൌലാനാ ആസാദ് ഗാന്ധിജിയുടെ ജീവനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനും ഹിന്ദു മുസ്‌ലിം ഐക്യം പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്നതിനും വേണ്ടി ഹൃദയപൂർവം

പ്രയത്നിക്കയാൽ വീണ്ടും ഒരു ഐക്യ മനോഭാവം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു.

1928-ൽ സൈമൺകമ്മീഷൻ ഇൻഡ്യയിൽ വന്നു. എല്ലാ ദിക്കിലും ഹർത്താൽ ആചരിക്കപ്പെട്ടു. ലാഹൂറിൽ വച്ചു് ലാലാ ലജ്പത്റായിയും, ലഖ്നൌവിൽ വച്ചു് ജവഹർലാലും ലാത്തിപ്രയോഗത്താൽ ക്ഷതശരീരരായിത്തീർന്നു. നെഹ്റു റിപ്പോർട്ട് വെളിക്കു വന്നു. സമുദായവാദികൾ ആ റിപ്പോർട്ടിനെ കഠിനമായി ആക്ഷേപിക്കയും മുസ്ലിംലീഗിനെ വീണ്ടും കാൺഗ്രസ്സിൽ നിന്നു അകററുകയും ചെയ്തു. അലി സഹോദരന്മാർ പോലും കാൺഗ്രസ്സു വിട്ടു. അക്കാലത്തു് അബുൽകലാം ആസാദ് മാത്രമാണു് ദേശീയ മുസ്ലീങ്ങളെ സംഘടിപ്പിച്ചു് നെഹ്റു റിപ്പോർട്ടിനെപ്പററിയുള്ള തെററിദ്ധാരണകൾ എല്ലാം നീക്കുന്നതിനും സാമൂഹ്യ വഴക്കുകളെ ഒതുക്കുന്നതിനും ശ്രമിച്ചതു്.

1928-ൽ കൽക്കട്ടാ കാൺഗ്രസ് ബ്രിട്ടീഷ്ഗവൺമെണ്ടിനു് ഒരു ചരമാഭിസന്ധി അയച്ചുകൊടുത്തു. ഒരു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ ഡൊമിനിയൻപദവി അനുവദിക്കാത്തപക്ഷം പരിപൂർണ്ണ സ്വാതന്ത്ര്യമായിരിക്കും കാൺഗ്രസ്സിന്റെ ലക്ഷ്യം എന്നായിരുന്നു അതിന്റെ സാരം. 1929-ന്റെ അവസാനത്തോടുകൂടി ആ ഒരു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. 1930 ഡിസംബർ 31-ാം തീയതി അർദ്ധരാത്രിക്കു ജവഹർ സ്വാതന്ത്ര്യപതാക ഉയർത്തി. തുടർന്നു് ഉണ്ടായ പ്രത്യക്ഷസമരത്തിൽ ആസാദ് ഒഴിച്ചുള്ള മുസ്ലി. നേതാക്കന്മാരാരും പങ്കു കൊണ്ടില്ല. 1931-ൽ അദ്ദേഹം അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു. 1931-ലെ ഗാന്ധി—ഇർവിൻ ഉടമ്പടിക്കു ശേഷമേ അദ്ദേഹം വിമുക്തനായുള്ളൂ.

ഈ ഉടമ്പടി അനുസരിച്ച് ഗാന്ധിജി ഇംഗ്ലണ്ടിലെ വട്ടമേശസമ്മേളനത്തിനു പോയി. അതിനിടയ്ക്ക് വില്ലിംഗ്ഡൺ പ്രഭു വൈസ്രോയി ആയി വരികയും അദ്ദേഹം കോൺഗ്രസ്സിനെ അമർത്തണമെന്നുള്ള ദൃഢപ്രതിജ്ഞയോടുകൂടി മർദ്ദന നടപടികൾ മുറയ്ക്കു കൈക്കൊള്ളുകയും ചെയ്തു. ഗാന്ധിജി തിരിച്ചു വന്നപ്പോഴേയ്ക്കും സിവിലാജ്ഞാ ലംഘനം തുടരാൻ നിർബന്ധിതനായി. ആസാദും ദേശീയ മുസ്ലീങ്ങളും അതിൽ സർവ്വാത്മനാ പങ്കുകൊണ്ടു. മാർച്ച് ആറാംതീയതി മൗലാനാ വീണ്ടും അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു.

മഹാത്മജി ആമരണോപവാസം തുടങ്ങി; എന്നാൽ അതിനു മുമ്പായി അദ്ദേഹം ആജ്ഞാലംഘന പരിപാടി നിർത്തിവച്ചുകളഞ്ഞു. പിന്നീടു കുറെ കാലത്തേയ്ക്കു കോൺഗ്രസ്സ് പാർലമെന്ററി പ്രവർത്തനത്തിൽ മാത്രം വ്യാപൃതമായിരുന്നു. 1934-ൽ പാട്നാകോൺഗ്രസ്സ് അംഗങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനായി ഏർപ്പെടുത്തിയ ബോർഡിൽ അംഗമായി ആസാദ് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു.

1936-ൽ ജവാഹർലാൽ കോൺഗ്രസ്സ് പ്രസിഡണ്ടായി തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രയത്നഫലമായി തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ഏഴിൽ ആറു പ്രാവിൻസുകളിലും കോൺഗ്രസ്സിനു ഭൂരിപക്ഷം ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു. കോൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭകൾ രൂപവൽക്കരിക്കപ്പെടുകയാൽ അവരെ നയിക്കുന്നതിനു് ഒരു പാർലമെന്ററി സബ്കമ്മറ്റി ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു. സർദാർ പട്ടേൽ, ബാബു രാജേന്ദ്രപ്രസാദ്, മൗലാനാ ആസാദ് ഇവർ മൂന്നുപേരുമായിരുന്നു അതിലെ അംഗങ്ങൾ.

വടക്കുപടിഞ്ഞാറെ പ്രാന്തീയ പ്രവിശ്യയിൽ ഒരു കാൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭ രൂപവൽകൃതമാകുന്നതിനു സാധിച്ചതു് ആസാദിന്റെ ശ്രമം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമായിരുന്നു.

1937-ൽ കാൺഗ്രസ്സ് മന്ത്രിസഭയ്ക്കു് ഒരു പരീക്ഷണഘട്ടമായിരുന്നു. കാൺഗ്രസ്സിന്റെ തെരഞ്ഞെടുപ്പു പത്രികയിൽ കൃഷിക്കാരുടെ സങ്കടനിവാരണത്തെപ്പററി പ്രത്യേകിച്ചു എടുത്തു പറഞ്ഞിരുന്നു. യു. പി. യി-ലേയും ബീഹാറിലേയും ജമീന്ദാരന്മാർ അവരുടെ കുടിയാനവന്മാരുടെ ന്യായമായ സങ്കടങ്ങൾക്കുപോലും പരിഹാരം ഉണ്ടാക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ വൈമുഖ്യം പ്രകാശിപ്പിക്കയാൽ ഒരു ദുർഘടഘട്ടം സംജാതമായി. രാജേന്ദ്രപ്രസാദ് ആസാദിന്റെ സഹകരണത്തെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. വാസ്തവത്തിൽ ആസാദിന്റെ നയോപായ കൌശലത്താലാണു് ജമീന്ദാരന്മാർ അല്പമെങ്കിലും വഴങ്ങിക്കൊടുപ്പാൻ ഇടയായതു്. കുടിയാനവന്മാർക്കു പാട്ടത്തിൽ 25 മുതല്ക്കു 40 ശതമാനം വരെ ഇളവുചെയ്തു കൊടുക്കപ്പെട്ടു. എന്നു മാത്രമല്ല അവരുടെ മററു അവകാശങ്ങളും ജമീന്ദാർ ഏറെക്കുറെ അനുവദിച്ചുകൊടുത്തു. രാജേന്ദ്രപ്രസാദ് ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്:—"ജമീന്ദാരന്മാരോടും കുടിയാനവന്മാരോടുമുള്ള സംഭാഷണത്തിനിടയ്ക്കു് മൌലാനായുടെ മതിതീക്ഷ്ണതയും പ്രേരണാശക്തിയും പരിപൂർണ്ണമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു."

ക്രിയാലോചന തകർന്നുപോകുമെന്ന നിലയിലെത്തിയപ്പോൾ ആസാദിന്റെ ചാതുര്യവും സമീപനരീതിയും പ്രേരണാശക്തിയും ആണു് ദുർഘടസന്ധിയെ തരണം ചെയ്തതു്.

സിൻഡിലും വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ പ്രാന്തദേശത്തുമിപ്പോലെ ചില കുഴപ്പങ്ങളുണ്ടായി. അവിടത്തെ കാൺഗ്രസ്സ് അല്ലാബക്ഷ് മന്ത്രിസഭയെ സഹായിച്ചുകൊണ്ടാണിരുന്നതു്. ഭൂനികുതിയെ സംബന്ധിച്ചു് മന്ത്രിസഭയും കാൺഗ്രസ്സും തമ്മിൽ പിണങ്ങുമെന്ന ഘട്ടം വന്നപ്പോൾ ലീഗ് പതുക്കെ തലപൊക്കി അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കാനുള്ള അവരുടെ യത്നം ഫലിക്കാതെ വന്നതു് ആസാദിന്റെ ശ്രമത്താലായിരുന്നു. അദ്ദേഹം കാൺഗ്രസ്സിനെയും മന്ത്രിസഭയേയും അനുരഞ്ജിപ്പിച്ചു.

ജർമ്മൻയുദ്ധം പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ കാൺഗ്രസ് മന്ത്രിസഭകൾ രാജിവച്ചു 1940-ൽ ആസാദ് വീണ്ടും കാൺഗ്രസ് പ്രസിഡണ്ടായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു. 1935-നു ശേഷം ആ ഉന്നതപദവി പല പ്രാവശ്യം അദ്ദേഹത്തിനു നല്കപ്പെട്ടവെങ്കിലും അദ്ദേഹം ഉപേക്ഷിക്കയാണു ചെയ്തതു്. ഇക്കുറി അദ്ദേഹത്തിന് അതുപേക്ഷിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. പല ദുർഘടങ്ങളും കാൺഗ്രസ്സിനു അഭിമുഖീകരിക്കേണ്ട ഒരു കാലഘട്ടമായിരുന്നു ഇതു്. രാമഗർ കാൺഗ്രസ്സിൽ വച്ചു് അദ്ദേഹം ചെയ്ത അദ്ധ്യക്ഷപ്രസംഗം കാൺഗ്രസ്സിന്റെ ഒരു സജീവചരിത്രം തന്നെയായിരുന്നു. ആ കാൺഗ്രസ് ഗാന്ധിജിയെ സർവാധികാരത്തോടുകൂടിയ ജനറാലായി നിയമിച്ചു. ഗാന്ധിജി വൈസ്രായിയുമായി പല ആലോചനകൾ നടത്തി; ഒന്നും ഫലിച്ചില്ല. വ്യക്തിഗതസത്യാഗ്രഹം സമാരബ്ധമായി. നേതാക്കന്മാർ [illegible] ജയിലിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ടു. അക്കൂട്ടത്തിൽ ആസാദും ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. 1941-ൽ അവരെല്ലാം

വിമുക്തരാവുകയും ക്രിപ്സ് ദൌത്യസംഘം ഇൻഡ്യയിൽ വന്നുചേരുകയും ചെയ്തു. കാൺഗ്രസ്സിന്റെ പക്ഷത്തുനിന്ന് ആലോചനയ്ക്കായി ചുമതലപ്പെടുത്തപ്പെട്ടതു് നെഹ്രുവും പ്രസിഡന്റായ ആസാദുമായിരുന്നു. ഇൻഡ്യയിൽ ദേശീയഗവൺമെന്റ് സ്ഥാപിതമായാൽ രാജ്യരക്ഷയ്ക്കായി ആദ്യം ആയുധം ധരിക്കുന്നതു് താനായിരിക്കുമെന്ന് ആസാദ് വ്യക്തമാക്കിയെങ്കിലും ചർച്ചിലിന്റെ ഗവൺമെന്റ് ഇൻഡ്യ നീട്ടിയ സൌഹാർദ്ദഹസ്തത്തെ സ്വീകരിക്കാതെ ജിന്നയുടെ പക്ഷത്തോടു ചാഞ്ഞുനില്ക്കയാണുണ്ടായതു്. അവർ വീണ്ടും മർദ്ദനം അഴിച്ചുവിട്ടു. അതിന്റെ ഫലമായിരുന്നു 1942-ലെ ആഗസ്റ്റ് സമരം. നേതാക്കന്മാർ വീണ്ടും ഇരുമ്പഴിക്കു പിന്നിലായിയെങ്കിലും സമരം അതുകൊണ്ടവസാനിച്ചില്ല. ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഈ നാട്ടിൽ നിന്നു ഭാണ്ഡം കെട്ടുവാൻ നിർബന്ധിതരായി. 1946-ൽ സ്വാതന്ത്ര്യം ഇൻഡ്യൻ ഹസ്തങ്ങളിലേക്കു പകർന്നപ്പോൾ ഉണ്ടായ മന്ത്രിസഭയിൽ ആസാദും ഉൾപ്പെട്ടതിൽ അത്ഭുതത്തിന് അവകാശമുണ്ടോ? കാൺഗ്രസ്സിന്റെ ആപത്സന്ധിയിൽ ദീർഘകാലം പ്രസിഡണ്ടുസ്ഥാനം വഹിച്ച ആ മഹാപുരുഷനെ ഭാരതഭൂമി എങ്ങനെ മറക്കും? ഇന്ന് അദ്ദേഹം വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പിന്റെ ആദ്ധ്യക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു.

അബുൽകലാം ആസാദ് ശാസ്ത്രമതാനുസാരിയായ ഒരു മുസ്ലിം ആണെങ്കിലും നവീനാശയനാണ്; ഇസ്ലാം ധർമ്മത്തോടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ നില ഒരു പരിഷ്കർത്താവിന്റേതാകുന്നു. അദ്ദേഹം മുസ്ലീങ്ങളെ ദേശീയാന്ദോളനത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവരാൻ മനസ്സുറച്ചു ശ്രമിച്ചു; ഗാന്ധി

ജിയുടെ രംഗപ്രവേശത്തിനു മുമ്പ്, ദേശീയ സമരത്തിലിറങ്ങി പ്രവർത്തിച്ച അപൂർവ്വം ചില [illegible]ർത്തിയരിൽ പ്രമുഖനാണദ്ദേഹം.

മൌലാനയുടെ സ്വഭാവത്തെ [illegible] പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നു രണ്ടു സംഭവങ്ങൾ ഇവിടെ [illegible] പറയാം.

ഒരിക്കൽ മൌലാനാ എവിടെ നിന്നോ 200 ഉറുപ്പിക കടം വാങ്ങി. രണ്ടു 100 ഉറുപ്പിക നോട്ടുകൾ. അവയെ അദ്ദേഹം മേശപ്പുറത്തു വച്ചിരുന്നു. ഒരു സാഹിബ് അദ്ദേഹത്തെ കാണ്മാൻ ചെന്നു. സംഭാഷണം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ, ആസാമിന്റെ കണ്ണു തെററിച്ച് നോട്ടുകൾ കരസ്ഥമാക്കാൻ അയാൾ ശ്രമിച്ചു. ആസാദ് അതു കാണാതിരുന്നില്ല. അതിനാൽ അയാളുടെ ശ്രമം സഫലമാകും വരെ അദ്ദേഹം മറെറാരിടത്തേക്ക നോക്കിക്കൊണ്ടേ ഇരുന്നു. സാഹിബ് നോട്ടുകൾ തട്ടിയെടുത്തു. ആസാദ് ഒന്നും സംഭവിച്ചില്ലെന്ന മട്ടിൽ സംഭാഷണം തുടർന്നു. ഒടുവിൽ അയാൾ പോയിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇതിനെപ്പററി ഒരു സ്നേഹിതനോട് പറഞ്ഞതു ഇപ്രകാരമാണ്:—

"സഹോദരി അയാൾക്കു പണത്തിന് എത്രത്തോളം ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം; അല്ലെങ്കിൽ മോഷണത്തിനു തുനിയുമായിരുന്നോ?"

സ്വാതന്ത്ര്യ അദ്ദേഹത്തിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇസ്ലാംധർമ്മത്തിന്റെ മൌലിക സിദ്ധാന്തമാണ്. എന്തെല്ലാം പ്രലോഭനങ്ങൾ ഉണ്ടായാലും ആ മൂലഭാവനയെ അദ്ദേഹം വെടിയുകയില്ല. ഇസ്ലാംധർമ്മമനുസരിച്ച്

സകല കൎമ്മങ്ങളും ഈശ്വരാർപ്പിതമായി അദ്ദേഹം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അധികാരഭ്രമം അദ്ദേഹത്തെ തീണ്ടിയിട്ടേയില്ല. എന്റെ കൈയിൽ സൂര്യചന്ദ്രന്മാരെക്കൊണ്ടു വച്ചാലും ഞാൻ സത്യമാൎഗ്ഗത്തിൽനിന്നു വ്യതിചലിക്കുകയില്ല. ഇതാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നില. "

ഗംഭീരചിന്തകനും വിദ്വൽകേസരിയുമാണു് ആസാദ്. എന്നാൽ തന്റെ പാണ്ഡിത്യത്തെ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിനു് അദ്ദേഹം ഒരിടത്തും ശ്രമിക്കാറില്ല.

അദ്ദേഹം ജയിലിൽ പാൎക്കുന്ന കാലത്തു് ധൎമ്മപത്നി മരിച്ചു. അവരെ ഒന്നു സന്ദൎശിക്കുന്നതിനുള്ള അവസരംപോലും ഗവൎമ്മെന്റു് അദ്ദേഹത്തിനു നൽകിയില്ല. ഒടുവിൽ കൃതജ്ഞരായ ജനങ്ങൾ ആ സ്ത്രീരത്നത്തിന്റെ ഓൎമ്മയ്ക്കായി ഒരു സ്മാരകനിധി ഏൎപ്പെടുത്താൻ നിശ്ചയിച്ചു. ആ ശ്രമത്തെ ആസാദ് തടയുകയാണു ചെയ്തതു്. ബീഗം ആസാദ് ഒരുത്തമഗൃഹിണിയായിരുന്നതല്ലാതെ രാജ്യസേവനത്തിനായി മുന്നിട്ടു പ്രവൎത്തിച്ചിട്ടേയില്ലാത്ത സ്ഥിതിക്കു് അവൎക്കായി ഒരു സ്മാരകനിധി ശേഖരിക്കുന്നതു് ഉചിതമല്ലെന്നാണു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു്.

ഈ ദേശഭക്തനു് ഇനിയും പല ഉയൎന്ന പദവികൾ ലഭിക്കാൻ ഇരിക്കുന്നതേയുള്ളൂ. ഈശ്വരൻ അദ്ദേഹത്തിനു് ദീൎഘായുസ്സു് നൽകട്ടെ.!!

ലീ
ലാ
തി
ല
കം

by

ശൂ
ര
നാ
ട്

വില
രൂപാ
5-0-0

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

വിജ്ഞാപനം

	രൂ.	ണ.
കേരള ഭാഷാസാഹിത്യ ചരിത്രം 1 മുതൽ 7 വരെ ഭാഗം സെററ് 1-ന്	33	0
അമ്മയെത്തേടി	1	0
അമൃതവല്ലി	2	0
ആദർശരമണി	1	4
ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശം (ഗുരുനോട്ട്)	5	0
അംബാദേവി	2	8
രാമായണം ഇരുപത്തിനാലുവൃത്തം (സവ്യാഖ്യാനം)	1	0
പ്രാചീനകേരളം	1	0
സുകേശിനി	1	8
കഥാരത്നങ്ങൾ	0	12
ബാലകവിഞ്ജരി	1	4
മഹാത്മാഗാന്ധി	1	8
നേതാജി	1	4
ഇൻഡ്യയിലെ വീരാത്മാക്കൾ	2	0
തിരുമുൽക്കാഴ്ച (ഗുരുനോട്ട്)	1	8
സൗരഭൻ	0	12
രാധാമണി 1-ം 2-ം ഭാഗങ്ങൾ	5	0
സാഹിത്യപ്രവേശിക	1	8
കുചേലവൃത്തം	0	9
തിരുവിതാംകൂറിലെ മഹാന്മാർ	1	0
മാതൃപൂജ	1	8
രാക്കിളികൾ	1	0
ഇരട്ടകൾ	1	4
രാധാറാണി	1	0
പുഷ്പാഞ്ജലി	1	8
കണ്ണശ്ശന്മാരും എഴുത്തച്ഛനും.	1	8
രാമാനുജൻ എഴുത്തച്ഛൻ	1	8
സാഹിത്യഭൂഷണം	1	8
കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ	2	0
സ്റ്റേറ്റ് കാൺഗ്രസ്സ് വിജയം	3	0
വിലാസലീല	2	0
യഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ	1	0
യശോധര	1	8
അനുരാഗോൽക്കർഷം	1	4
വീരരാഘവശാസനം	1	0
ചന്ദ്രലേഖ	1	8
മലനാട്ടിന്റെ മക്കൾ (നാടകം)	1	4
അത്ഭുതനിലയത്തിലെ വിഷംചീറുന്ന കണ്ണുകൾ	1	8
ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാദർശം 1-ം, 2-ം, 3-ം ഭാഗങ്ങൾ	6	0

അപേക്ഷിക്കേണ്ടും മേൽവിലാസം :—

V. V Book Depot, Chalai, Trivandrum

Cover Printed at the Union Press, Tvm.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി